març 2003 | núm. 51

Barcelona economia

Indicadors econòmics de Barcelona
i de la regió metropolitana

març 2003 | núm. 51

Barcelona economia

Indicadors econòmics de Barcelona
i de la regió metropolitana

Ajuntament de Barcelona

Alcalde
Joan Clos

President de la Comissió de Presidència i Hisenda
Ernest Maragall

Gerent Delegada de Finançament, Empreses i Patrimoni
Pilar Solans

BARCELONA ECONOMIA
Xavier Güell, Director
María Jesús Calvo, Coordinació
Francesca Blanch
Joan Salabert

Consell Assessor
Ricard Frigola, Gerent de Manteniment i Serveis de l'Ajuntament de Barcelona. *Jaume García*, Departament d'Economia i Empresa de la UPF. *Ramón García Bragado*, Gerent d'Urbanisme de l'Ajuntament de Barcelona. *Dolores González*, Gerent de Serveis Generals de l'Ajuntament de Barcelona. *Maria Antònia Monés*, Directora del Gabinet Tècnic de Programació de l'Ajuntament de Barcelona. *Martí Perellada*, Director d'Estudis de Formació Continuada de la UB. *Joan Raurich*, Gerència Delegada de Finançament, Empreses i Patrimoni de l'Ajuntament de Barcelona. *Francesc Santacana*, Coordinador General del Pla Estratègic de Barcelona. *Josep Serra*, Cap del Servei d'Estudis Territorials de la MMAMB. *Joan Trullén*, Departament d'Economia Aplicada de la UAB.

BARCELONA ECONOMIA
web: http://www.publicacions.bcn.es/
telèfon: 93 402 72 38
e-mail: barcelonaeconomia@mail.bcn.es
fax: 93 402 72 25

Gerència Delegada de Finançament, Empreses i Patrimoni
Barcelona Economia
Indicadors econòmics de Barcelona i de la regió metropolitana
Núm. 51. març 2003

Edició: ® Ajuntament de Barcelona

Disseny: *Mim Disseny Gràfic*

Impressió: Impremta Municipal
Dipòsit legal: B.26.464/91

PAPER ECOLÒGIC

Barcelona economia

Índex

març 2003 | núm. 51

Indicadors econòmics

Síntesi de la conjuntura 5

I. Indústria 13

Enquesta de la conjuntura 14
Indicadors de producció i clima 16

II. Finances 17

Sistema bancari 18
Mercat de renda variable 21

III. Consum, comerç i preus 22

Preus de consum 23
Consum d'energia i aigua 25
Matriculació de vehicles 26
Escombraries recollides 27

IV. Transports i comunicacions 28

Port: mercaderies i passatgers 29
Aeroport: passatgers i mercaderies 33
Transport públic col·lectiu a la regió metropolitana 35

V. Turisme, fires i congressos 37

Activitat turística 38
Activitat congressual 42

VI. Construcció i mercat immobiliari 43

Indicadors d'activitat al sector de la construcció 44
Construcció d'habitatges 45
Llicències d'obres 48
Preus al mercat immobiliari: habitatges i places d'aparcament 51
Valors de taxació al mercat immobiliari residencial 57
Cost d'accés a l'habitatge 58
Lloguer d'oficines 60
Lloguer de locals comercials i per a serveis personals 61

VII. Mercat de treball 62

Població activa, atur i contractació 63
Ocupació 69

Resumen/*Summary* *72*

Síntesis de la coyuntura/*Economic outlook* 73

Monografia 83

Opcions de futur de l'aeroport de Barcelona 84

Síntesi de la conjuntura

Principals indicadors econòmics

	Estats Units			Unió Europea			Espanya			Catalunya		
	II.02	III.02	IV.02	II.02	III.02	IV.02	II.02	III.02	IV.02	II.02	III.02	IV.02
PIB taxa de variació interanual en termes reals (%)	2,2	3,3	2,9	0,8	1,1	1,4	2,0	1,8	2,1	2,3	2,2	2,1
Demanda nacional taxa de variació en termes reals (%)	2,8	3,7	3,7	0,2	0,6	1,0	1,9	1,9	2,7	1,9	1,4	n.d.
Preus de consum[1] taxa de variació anual (%)	1,1	1,5	2,4	1,6	1,9	2,2	3,4	3,5	4,0	3,6	3,6	4,3
Indicador de clima econòmic[2] Índex: 1995=100	131,8	129,6	130,2	99,7	99,3	99,0	100,3	100,5	100,6	—	—	—
Taxa d'atur[3] en % de la població activa	5,8	5,7	6,0	7,6	7,7	7,8	11,3	11,6	12,0	9,2	9,3	9,6
Tipus d'interès a curt termini[1] Interbancari a 3 mesos/Euribor a 3 mesos	1,78	1,71	1,32	3,58	3,42	3,11	—	—	—	—	—	—
Tipus d'interès a llarg termini[1] Rend. deute públic a 10 a. en mercats nacionals	4,95	3,93	4,09	5,16	4,53	4,48	5,23	4,58	4,43	—	—	—
Tipus de canvi del dòlar[1] Unitats de $ per Euro	—	—	—	0,955	0,981	1,018	—	—	—	—	—	—

[1] Dades corresponents al darrer mes del trimestre. [2] Per Estats Units, l'indicador compost avançat substitueix l'indicador de clima econòmic. [3] Per Espanya i Catalunya, dades de l'EPA.
Fonts: INE, OCDE, Eurostat, Banco de España i Idescat.

La incertesa geopolítica, accentuada durant els darrers mesos, frena la recuperació econòmica.

L'any 2002, que per molts de nosaltres passarà a la història com l'any de la introducció definitiva de la moneda comú europea, s'ha caracteritzat a l'àmbit mundial per una gran incertesa en el terreny polític i econòmic. A mesura que s'anaven succeint els mesos, també augmentaven els factors d'inestabilitat que impedien que s'assentés una tímida recuperació econòmica que, tant a l'àmbit europeu com de la OCDE, ha resultat molt feble. Les successives revisions a la baixa de les previsions de creixement econòmic fetes per prestigiosos organismes internacionals confirmen la fragilitat d'aquesta recuperació.

La irrupció de nous i greus focus de desestabilització localitzats a punts molt distants del planeta ha estat una constant al llarg de l'any. I la campanya militar d'Afganistan –els inicis de la qual ja ens semblen llunyans– ha cedit protagonisme, sense haver finalitzat encara, als atemptats de Bali o el Iemen, a la profunda crisi d'Argentina, a l'agreujament de la situació a Orient Mitjà, a la vaga general de Veneçuela, o al cada cop més ferm temor a un conflicte bèl·lic amb l'Iraq. Aquests vaivens, amb d'altres de menor intensitat o més localitzats, no només estan sacsejant estructures de poder o règims polítics vigents durant dècades, sinó també algunes de les bases en què s'assenta el sistema econòmic hegemònic. En particular, aquelles que tenen a veure amb el subministrament i el preu del petroli.

Per acabar de situar des d'una perspectiva global el que podríem anomenar la salut de l'economia mundial (bàsicament la occidental) durant 2002, cal esmentar les ferides que ha rebut el capitalisme a causa de la inoperància d'uns mecanismes de control que s'han revelat inútils davant excèntriques i profitoses operacions comptables. En un ordre molt diferent, també cal esmentar que una part del teixit empresarial nord-americà i europeu s'ha vist obligat a redefinir la seva dimensió, amb un notable impacte en termes d'ocupació (amb nombrosos exemples en el món de les noves tecnologies, de la navegació aèria o de la indústria automobilística, entre d'altres). Naturalment, tots dos aspectes han tingut una repercussió molt directa en els mercats borsaris.

En un panorama tan poc optimista com el descrit, la majoria d'economies occidentals presenta un perfil de creixement extremadament feble pel 2002. La nord-americana, amb un creixement mitjà del 2,5%, és una de les que mostren un major dinamisme, per bé que al llarg de l'any s'ha produït un afebliment de la demanda interna i un empitjorament de la taxa d'atur, que ha arribat al 6%. Per contrarestar aquesta pèrdua d'empenta de la demanda interna, l'administració nord-americana ha promogut una reforma fiscal orientada a injectar liquidesa que coincideix amb una política de despesa expansiva, enfocada principalment cap a la defensa i la seguretat.

A l'àmbit europeu, el creixement mitjà de 2002 ha estat extremadament minso, del 0,9%, aproximadament la meitat del que s'havia assolit l'any 2001. La situació de l'economia alemanya i la incertesa internacional són els factors que més directament incideixen sobre la feblesa de l'economia europea. Malgrat aquests condicionants externs, l'economia espanyola ha mantingut un to de creixement moderadament saludable al llarg de 2002, amb un creixement del PIB del 2% en termes reals. És la xifra més baixa dels darrers nou anys i, no obstant això, encara dobla el creixement assolit a la Unió Europea. Malgrat aquest balanç comparativament favorable en relació amb d'altres economies europees, les tensions inflacionistes, l'elevada taxa d'atur o les dificultats per augmentar la productivitat i l'ocupació (principalment la femenina) són elements que qüestionen les bases de creixement de l'economia espanyola en un panorama tan incert com l'actual.

L'economia catalana, referència necessària per emmarcar l'evolució de la conjuntura barcelonina i metropolitana, tanca l'any amb un creixement mitjà del 2,1%, en la línia de l'estimat pel conjunt d'Espanya i només tres dècimes menys que un any enrere. Una desacceleració relativament moderada del creixement del PIB deguda a la recuperació del sector agro-ramader després d'un 2001 especialment negatiu. La resta de branques d'activitat han registrat creixements més moderats que un any enrere. Per components de la demanda, s'ha accentuat la feblesa del consum privat i s'ha mantingut l'atonia de la inversió empresarial en béns d'equipament.

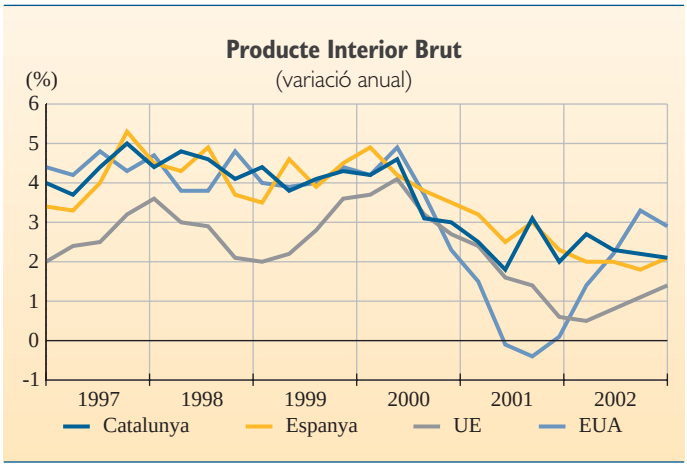

Nota: Dades corregides d'estacionalitat i calendari.

El refredament de les principals economies europees limita el creixement de l'economia metropolitana.

Al seu torn, l'activitat productiva metropolitana ha vist penalitzat el seu creixement per la doble via de la desacceleració de la demanda interna i per l'impacte sobre l'activitat industrial de l'estancament de les exportacions. En el cas de la ciutat central, el creixement del 2002, estimat igualment a l'entorn del 2% en termes reals, s'ha recolzat un any més en la construcció i en els serveis, especialment els serveis personals fora de mercat i els d'atenció als visitants.

No són pocs els indicadors que durant els darrers mesos de l'any han aconseguit millorar els resultats obtinguts la resta de l'any. Això pot fer pensar que, efectivament, el pitjor de la crisi ja ha passat i que l'economia barcelonina i la catalana per extensió, estan repuntant novament. Malauradament, no sembla pas que sigui el cas. Així, una part d'aquest increment d'activitat respon simplement a la comparació amb un període –el darrer trimestre de 2001– especialment negatiu en molts camps de l'activitat econòmica, especialment els relacionats amb el transport de llarga distància i el comerç internacional. També s'ha de considerar la possibilitat que una part d'aquest impuls –especialment en el cas de l'activitat industrial i en el transport de mercaderies– obeeixi a un avançament de producció o a un intent d'acumulació d'estocs per part d'empreses manufactureres o comercialitzadores davant la imminència d'una guerra a la zona del Golf Pèrsic.

A més d'aquestes consideracions, que han de servir per moderar les valoracions i les expectatives que poden despertar alguns d'aquests resultats de final d'any, s'ha de considerar també l'impacte que la proximitat del final del cicle polític –eleccions municipals i autonòmiques a mesos vista– ha tingut i té sobre el sector de la construcció a tot el territori, sector que a Barcelona viu sota la pressió de preparar la ciutat pel Fòrum de les Cultures del 2004. És innegable que de la suma de tots aquests factors resulta un increment net d'activitat econòmica, especialment a l'àrea de Barcelona. És prematur però, presentar aquest aparent revifament com el primer pas d'una nova fase expansiva de l'economia.

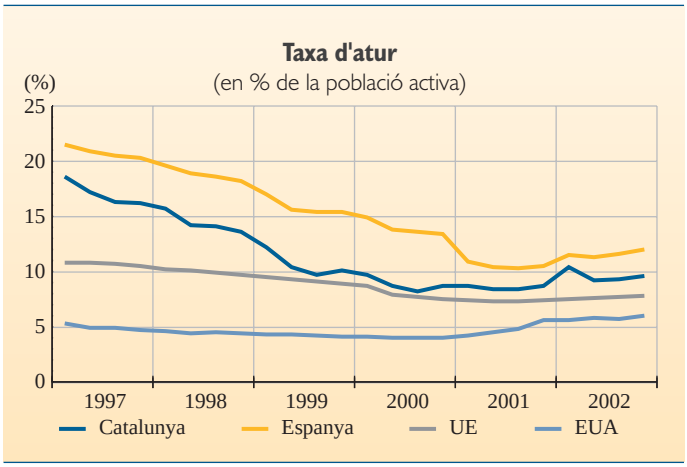

A final d'any apareixen senyals de millora de la situació d'estancament que ha caracteritzat l'evolució de la indústria metropolitana durant la primera meitat de 2002.

Tot i la incertesa político-militar que domina des de fa mesos l'escena internacional i pressiona a la baixa els nivells de confiança d'empresaris i consumidors, la indústria metropolitana sembla que ha aconseguit redreçar mínimament la situació d'atonia i progressiu afebliment del creixement que l'ha caracteritzat d'ençà el darrer trimestre de 2001. Recordem que després de tres trimestres consecutius de creixement nul o lleument negatiu del PIB industrial de Catalunya, la variació de la segona meitat de 2002 ha estat moderadament positiva. Malgrat aquest gir, el sector industrial clou aquest darrer any sent novament la branca productiva de menor creixement anual.

A banda del component de reacció tècnica que previsiblement té aquest moderat repunt de l'activitat manufacturera i també, en uns sectors més que en d'altres, d'avançament de la producció i acumulació d'existències en previsió de possibles dificultats de proveïment de primeres matèries en cas de conflicte armat a l'Iraq, no és menys cert que s'ha beneficiat també del dinamisme mantingut per la construcció i de la incipient recuperació de la inversió empresarial en béns d'equipament durant la segona meitat d'any. Igualment positiva ha estat la contribució de la despesa en consum final –amb una notable aportació del sector públic– que ha servit per compensar l'estancament de les exportacions de béns manufacturats.

Segons els empresaris, els factors que més frenen l'expansió del seu negoci són la feblesa de la demanda, tant interna com externa, i l'augment de competència en el que consideren el seu mercat natural.

El creixement sostingut que registra l'índex de producció industrial d'ençà el segon trimestre de 2002, recolzat bàsicament en la producció de béns de consum, sembla anar més enllà d'una simple reacció tècnica després de gairebé sis trimestres de descens. Per contra, l'indicador de clima industrial, que reflecteix l'evolució de la producció a la llum de les expectatives a curt termini, tanca l'any orientat clarament a la baixa. Una tendència condicionada per la pèssima evolució de les carteres de comandes d'una bona part de les empreses industrials, afectades pel clima general d'incertesa. Fins a cert punt, aquest aparent divorci entre la incertesa que domina les expectatives i els resultats obtinguts a posteriori –menys dolents del que es preveia– pot explicar l'evolució relativament contradictòria que reflecteixen les dades d'activitat industrial al llarg del darrer any.

Transports

Indicadors	Període	Valor absolut i taxa interanual (%)		Darrers 12 mesos i taxa interanual (%)		2001/00 (%)
Trànsit de passatgers						
Aeroport. Total (inclòs trànsit) (milers)	4t.tr.02	4.987	10,2	21.348	2,9	4,7
— Interior (milers)	4t.tr.02	2.543	3,2	10.398	–1,5	4,0
— Internacional (milers)	4t.tr.02	2.405	18,6	10.771	7,8	6,9
Port. Total (inclòs transit) (milers)	4t.tr.02	314	22,0	1.691	17,1	1,3
— Creuers (inclòs trànsit) (milers)	4t.tr.02	200	48,3	835	27,9	13,1

Que l'augment del darrer trimestre s'hagi de relativitzar perquè la comparació es fa amb un període especialment dolent per l'aviació comercial, no treu que la valoració del conjunt de l'any sigui raonablement positiva gràcies al tràfic internacional. El creixent interès que desperta Barcelona com a destinació turística es palesa també en l'augment dels viatgers de creuers.

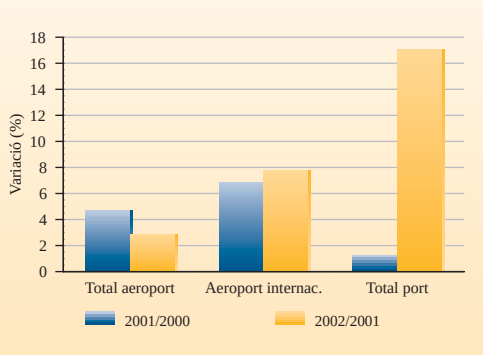

Port. Tràfic de mercaderies						
— Total (milers de tones)	4t.tr.02	8.256	6,6	32.608	3,6	5,6
Sortides (milers tones)	4t.tr.02	2.945	9,0	11.466	1,9	2,2
Entrades (milers tones)	4t.tr.02	5.311	5,3	21.142	4,6	7,6
— Càrrega general (milers tones)	4t.tr.02	5.007	15,6	19.295	6,4	3,1
Exportacions (milers tones)	4t.tr.02	1.897	12,1	7.013	3,8	4,2
Importacions (milers tones)	4t.tr.02	2.038	24,7	7.710	9,6	1,6
— Contenidors (milers de Teus)	4t.tr.02	389	14,3	1.461	3,6	1,7

La reactivació del tràfic portuari durant els darrers mesos de l'any, especialment d'importacions de càrrega general i de gas natural, sembla respondre a la necessitat de reposar o disposar d'estocs relativament elevats d'alguns productes –especialment energètics– atès el clima pre-bèlic que planajeva ja a finals de l'any passat i que pot incidir sobre preus i rutes de subministrament.

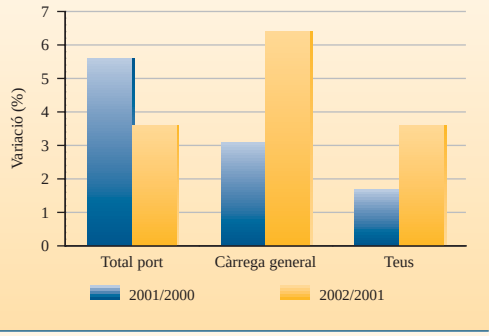

Transport públic de passatgers						
Total servei urbà (milers)	4t.tr.02	146.407	5,1	536.114	3,9	6,1
— Xarxa Metro (milers)	4t.tr.02	86.573	4,2	321.365	5,3	4,5
— Xarxa Bus (milers)	4t.tr.02	52.028	6,6	186.103	1,1	8,7
— FGC (Cat. i Sarrià)(milers)	4t.tr.02	7.806	4,5	28.645	6,8	6,6
Total servei de rodalia (milers)	4t.tr.02	41.539	9,2	153.214	10,8	6,7
— RENFE (milers)	4t.tr.02	29.187	7,1	111.833	9,7	8,4
— FGC (milers)	4t.tr.02	12.352	14,3	41.381	13,9	2,1

El manteniment del ritme de creixement del nombre d'usuaris del transport públic metropolità durant el 2002 s'ha de continuar impuntant parcialment al procés d'integració tarifària. El creixement de l'ocupació, tot i perdre intensitat en comparació amb períodes anteriors, i del nombre de visitants que han fet estada a la ciutat, també ha contribuït a aquest augment de la demanda de mobilitat en transport públic.

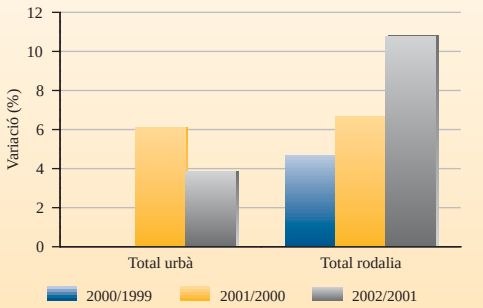

Alhora, les tensions de preus en el mercat internacional del petroli –accentuades durant els primers mesos de 2003 per la crisi veneçolana i la creixent pressió bèl·lica sobre l'Iraq– i l'enfortiment de l'euro enfront del dòlar, han afegit nous entrebancs a la consolidació de la incipient recuperació de l'activitat industrial i, en conseqüència, a la possibilitat de capgirar l'evolució de l'ocupació sectorial. El retrocés del nombre d'ocupats ha estat força generalitzat a tots els subsectors, amb especial incidència en el Tèxtil, confecció i pell i en el del Metall i maquinària, excepte el de Material de Transport. L'augment de l'atur no reflecteix aquesta situació atès que una bona part de la pèrdua d'ocupació es produeix per la via de no substituir treballadors jubilats o externalitzant cap a empreses de serveis tasques que no formen part del nucli central de l'activitat de l'empresa industrial.

En línia amb el repunt d'activitat que ha registrat l'activitat econòmica metropolitana durant els darrers mesos de 2002 però sense poder defugir la feblesa del creixement que ha caracteritzat les principals economies de l'Europa continental i el comerç mundial, el port de Barcelona ha tancat l'any amb un increment del tràfic de mercaderia de gairebé un 4%, lleument inferior al d'un any abans. Un creixement recolzat, com ja és habitual, en la importació de gas natural, gas-oil i gasolines i en el tràfic de càrrega general, especialment d'importació. Com ja s'esperava de l'evolució dels primers nou mesos de l'any, el tràfic de sortida de sòlids a doll com ara ciment i adobs, ha estat el que ha registrat la pitjor evolució.

Turisme, consum i preus

Indicadors	Període	Valor absolut i taxa interanual (%)		Darrers 12 mesos i taxa interanual (%)		2001/00 (%)
Consum – Matriculació						
Aigua per a ús cial-ind. (milers m³)	4t.tr.02	8.205	–1,7	32.247	–2,1	–0,1
Gas canalitzat (milions tèrmies)	4t.tr.02	387	–26,8	2.863	3,6	–12,5
Matriculació de vehicles (prov.)	4t.tr.02	57.042	–2,9	228.905	–9,6	–1,7

La davallada del nombre de vehicles nous matriculats respon tant a l'afebliment de la demanda de consum de les famílies com a la persistent atonia de la inversió empresarial en béns d'equipament. A aquests factors cal afegir-hi la creixent desconfiança que mostren els agents econòmics en l'evolució a curt i mitjà termini de l'economia en general i del mercat laboral en particular.

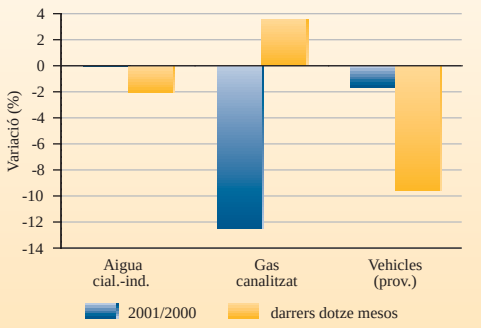

Visitants i pernoctacions hoteleres						
Total pernoctacions (milers)	st.-ds. 02	2.908	10,9	8.695	9,1	2,5
Visitants segons motiu de visita (milers):	st.-ds. 02	1.331	19,8	3.581	6,0	7,6
— Negocis (milers)	st.-ds. 02	547	48,6	1.321	21,1	–3,1
— Turisme (milers)	st.-ds. 02	502	–2,7	1.662	9,8	7,7
— Fires i Congressos (milers)	st.-ds. 02	182	80,4	340	6,7	49,9
— Altres (milers)	st.-ds. 02	101	–17,2	258	–43,4	14,5

El sector hoteler de la ciutat tanca el 2002 amb uns resultats globals força més positius del que es podia esperar a començament d'any. L'èxit de l'any Gaudí i el temor a viatjar a algunes de les destinacions turístiques tradicionals de l'àrea mediterrània, han portat a Barcelona els suficients visitants com per absorbir l'augment de places hoteleres sense reduir els nivells d'ocupació.

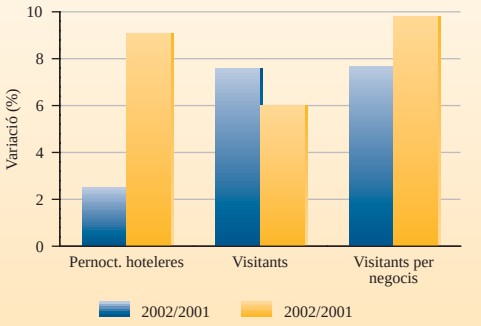

I.P.C. (Variació acumulada i interanual)						(1)
Barcelona (prov.) (%)	4t.tr.02	1,7	—	—	4,4	2,8
Catalunya (%)	4t.tr.02	1,6	—	—	4,3	2,8
Espanya (%)	4t.tr.02	1,5	—	—	4,0	2,7
Subjacent (%)	4t.tr.02	1,8	—	—	3,5	3,8
U.E. harmonitzat (%)	4t.tr.02	0,5	—	—	2,2	2,0

Tant l'increment de final d'any com la mitjana anual situen l'evolució de la inflació del 2002 al nivell de la del 2000. Amb dos agravants. D'una banda, tant la inflació subjacent com el diferencial inflacionista amb la resta de la Unió Europea es comparen desfavorablement amb els valors assolits dos anys enrere. De l'altra, la taxa de creixement de l'activitat econòmica s'ha reduït pràcticament a la meitat.

(1) Taxes referides a 31-des-2001.

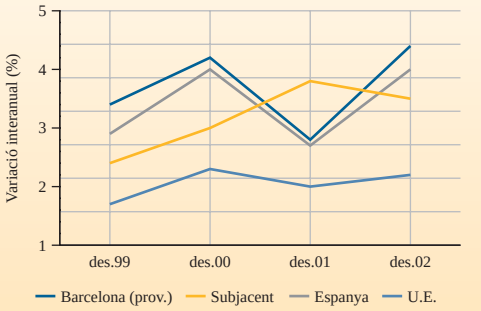

L'atractiu turístic de Barcelona i la sensació d'inseguretat que el visitant percep a algunes zones de la Mediterrània Oriental, ha afavorit l'extraordinari impuls que ha registrat el segment dels creuers al port de la ciutat.

L'activitat portuària més expansiva durant el 2002 ha estat la del transport de passatgers. Després d'un parell d'anys (2000-2001) d'increments molt moderats com a conseqüència bàsicament dels problemes operatius que van afectar seriosament el servei ofert per un dels operadors de línies de ferris regulars, el darrer any ha estat molt expansiu a tots els segments, especialment en el de creuers, fins el punt que els clients d'aquest segment del negoci ja representen la meitat del total de passatgers que utilitzen el port per arribar o deixar la ciutat o com a escala de viatge de plaer.

El moviment de passatgers per l'aeroport s'ha situat en la mateixa línia expansiva del trànsit marítim però amb taxes de creixement més discretes que les registrades pels operadors de creuers. Ni la decebedora evolució de l'economia internacional, ni l'ambient pre-bèl·lic i la sensació d'inseguretat que es respira a diverses àrees geogràfiques, són factors que ajudin, sinó tot el contrari, a recuperar els nivells d'activitat de l'aviació comercial, afectada encara pel record de l'11S.

Els vols internacionals amb origen o destí dins la Unió Europea han estat el segment de l'activitat aeroportuaria més expansiu durant 2002.

A més d'aquests factors de caire universal, i algun d'ells de marcat caràcter psicològic, l'evolució del trànsit aeroportuari a l'aeroport de Barcelona s'explica també per condicionants més locals i directes. Així, el lleu retrocés del nombre de passatgers de vols interiors està relacionat amb la notable reducció del nombre de vols. Per contra, la davallada que mostren les xifres de viatgers de vols internacionals més enllà dels límits de la Unió Europea sí que sembla respondre a un retraïment de la demanda que acostuma a fer viatges de llarga distància per motius d'oci.

Construcció i mercat immobiliari

Indicadors	Període	Valor absolut i taxa interanual (%)		Darrers 12 mesos i taxa interanual (%)		2001/00 (%)
Construcció residencial i llicències d'obres						
Construcció d'habitatges:						
— Iniciats (Barcelona)	4t.tr.02	1.076	–33,2	4.886	5,4	–9,5
— Iniciats (RMB)	4t.tr.02	8.532	–9,6	34.817	4,2	–17,7
Obra prevista a les llicències:						
Nova planta: nombre d'habitatges	4t.tr.02	1.865	46,5	5.024	16,2	–13,6
Nova planta: superfície (m²)	4t.tr.02	638.231	69,9	1.429.823	26,7	–0,5
Ref.i ampliació: superfície (m²)	4t.tr.02	118.625	3,8	391.860	–1,8	–3,6

L'evolució del darrer trimestre aigualeix el comportament fortament expansiu que al llarg de l'any mostrava la construcció residencial. Malgrat tot, l'augment de la superfície de nova construcció prevista a les llicències d'obres concedidies durant els darrers mesos de 2002, sembla assegurar el manteniment dels nivells d'activitat sectorial fins ben avançat enguany.

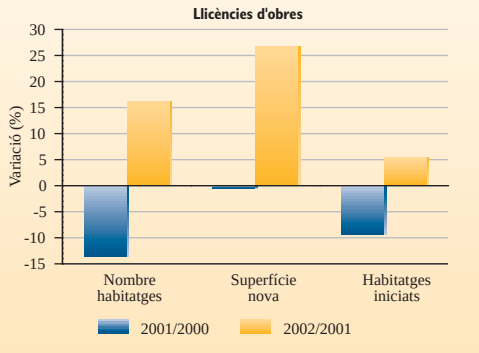

Preus al mercat immobiliari						
Sostre residencial (venda):						
— Habitatges nous (€/m ²)	2n.sem.02	2.931	17,3	2.815	15,8	15,4
— Segona mà-oferta (€/m ²)	2002	—	—	2.765	15,8	15,8
— Lloguer (€/m ²/mes)	4t.tr.02	9,17	9,6	8,64	11,1	17,4
— Places d'aparcament (€)	2n.sem.02	18.830	3,1	18.640	3,6	7,4
Locals de negoci (lloguer mensual):				—	—	
— Oficines (total ciutat) (€/m ²/mes)	2n.sem.02	8,34	–17,1	8,40	10,7	15,9
— Locals comercials (€/m ²/mes)	2n.sem.02	8,23	–3,5	8,14	1,9	5,8

La relativa escassetat de l'oferta de sostre residencial enfront d'una demanda potencial significativa –tant d'ús com d'inversió–, ha mantingut la pressió sobre els preus de venda i de lloguer. S'apunten alguns indicis de desacceleració que previsiblement es generalitzaran de cara a final d'any. Els preus de lloguer de les oficines comencen a reflectir el canvi a pitjor de la conjuntura econòmica.

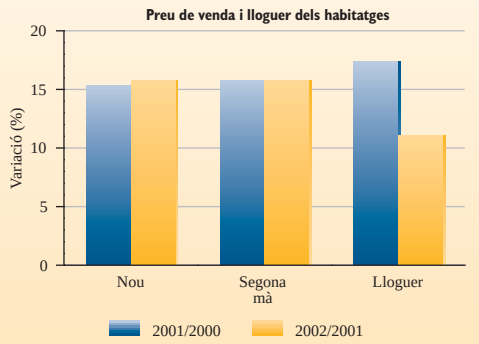

L'expansió registrada per l'activitat hotelera de la ciutat fa pensar en el paper que Barcelona ha jugat com a destinació turística refugi i també en la celebració de l'Any Gaudí.

En total, els 8,7 milions de pernoctacions hoteleres generades pels gairebé 3,6 milions de clients permeten al sector hoteler de Barcelona tancar el 2002 amb nous màxims històrics de xifra de negoci. Una evolució recolzada tant en els viatges d'oci com en els desplaçaments per negocis o motius professionals en general, i que no hauria estat possible sense les 7.000 noves places amb què s'ha ampliat l'oferta d'allotjament els darrers tres anys.

Possiblement una part d'aquest increment és imputable a la imatge de Barcelona com a destinació turística atractiva i raonablement segura en temps d'incertesa global. Especialment pel mercat emissor espanyol i europeu. Però a banda d'aquest factor més o menys psicològic, el sector turístic local s'ha apuntat un notable èxit amb la celebració de l'any Gaudí. L'excel·lent valoració que els visitants han atorgat a l'oferta arquitectònica i cultural en general apunten en aquesta direcció. De fet, segons els resultats de l'enquesta d'activitat turística, el grau de satisfacció revelat pels visitants ha estat sensiblement superior al d'un any enrere pel que fa a la majoria d'equipaments i serveis que els ofereix la ciutat, amb l'excepció de l'estat que presenten els carrers quant a neteja i contaminació acústica i atmosfèrica, que es manté estable.

Al costat de l'expansió registrada per l'activitat turística en general i més concretament per la relacionada amb els serveis d'acollida dels visitants, apareixen altres subsectors terciaris que han tingut moltes dificultats per tancar el 2002 en positiu. La raó fonamental s'ha de buscar en el progressiu afebliment de la capacitat de despesa de les famílies. Un procés imputable a l'augment de l'atur, a la pèrdua de poder adquisitiu, a l'elevat i creixent nivell d'endeutament que suporten i a la forta devaluació dels actius financers. Sense perdre de vista que el progressiu enfosquiment de les expectatives a curt termini no és el millor escenari per esperar un augment de la despesa privada, especialment en béns de consum durador. Així, tot i els símptomes de lleu repunt que sembla que es van detectar durant el darrer trimestre de l'any, l'aportació del consum privat al creixement del PIB català durant el 2002 ha estat inferior al d'un any abans.

El retrocés de la matriculació de vehicles reflecteix tant l'atonia de la inversió en béns d'equipament com la creixent feblesa de la capacitat de despesa de les famílies.

Per tercer any consecutiu, la matriculació de vehicles a la província de Barcelona i també al conjunt de Catalunya ha estat inferior a la de l'any anterior. Aquesta vegada però, amb un impacte definitiu, de gairebé un 10%. L'atonia de la inversió empresarial en béns d'equipament, l'elevada dotació existent d'automòbils/1000 habitants, la prima de risc que s'exigeix als conductors més joves per assegurar un vehicle i la desconfiança sobre el futur laboral que embarga un percentatge creixent de la població, són alguns dels elements que poden explicar la notable retallada del nombre de vehicles nous matriculats durant el 2002. Una davallada que hauria estat més intensa de no existir els ajuts públics a la renovació del parc automobilístic.

Mercat de treball

Indicadors	Període	Valor absolut i taxa interanual (%)		Darrers 12 mesos i taxa interanual (%)		2001/00 (%)
Ocupació						
Residents actius	31 ds. 02	729.400	1,4	—	—	–1,9
Residents actius (RMB)	31 ds. 02	2.076.100	2,0	—	—	–2,6
Afiliats R.G. Seg.Soc.	31 ds. 02	841.322	1,1	—	—	1,4
Afiliats R.G. Seg.Soc. (RMB)	31 ds. 02	1.704.468	1,1	—	—	2,1
Contractes laborals registrats	4t.tr. 02	181.650	–15,6	714.928	–7,3	–3,7
Contractes indefinits	4t.tr. 02	26.131	–19,7	107.054	–10,5	4,8

La reducció del nombre de contractes laborals formalitzats incideix negativament en l'evolució de les xifres d'ocupació. L'afiliació d'actius a la Seguretat Social alenteix la seva trajectòria expansiva, alhora que augmenten les xifres de l'atur.

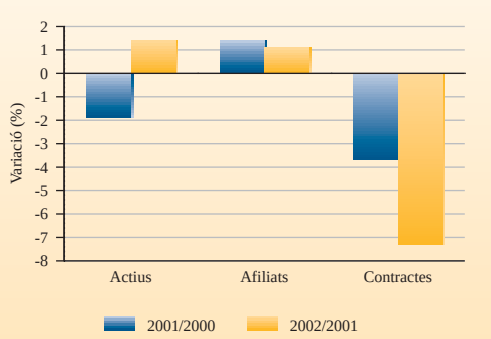

Atur registrat						
Total aturats registrats	31 ds.02	46.429	7,3	—	—	5,8
Atur masculí	31 ds.02	21.690	9,7	—	—	9,7
Atur femení	31 ds.02	24.739	5,3	—	—	2,8
Atur juvenil (16-24 anys)	31 ds.02	4.551	24,9	—	—	21,8
Aturats sense ocupació anterior	31 ds.02	4.217	16,7	—	—	–3,5
Total aturats registrats (RMB)	31 ds.02	145.982	9,1	—	—	12,0

L'atur augmenta per segon any consecutiu, alhora que les taxes de creixement dels diferents àmbits tendeixen a convergir. Com acostuma a passar en la primera fase contractiva que segueix a un canvi de cicle, l'increment de l'atur registrat és especialment pronunciat entre els homes, encara que en termes absoluts les més afectades continuen sent les dones. S'accentua l'atur juvenil i especialment el d'aquells que busquen la seva primera feina.

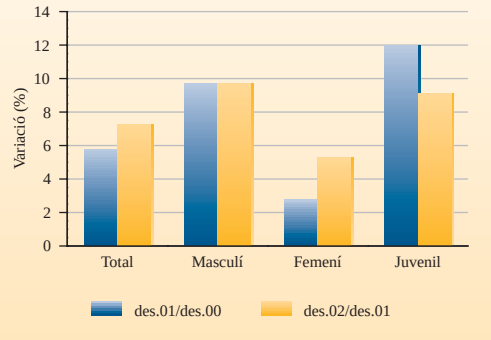

Taxes d'atur registrat (%)						(1)
Barcelona	31 ds. 02	6,4	—	—	—	6,0
RMB	31 ds. 02	7,1	—	—	—	6,6
Catalunya	31 ds. 02	6,6	—	—	—	6,2
Espanya	31 ds. 02	9,1	—	—	—	8,7

L'evolució del mercat laboral durant el darrer trimestre de l'any ha servit per equiparar l'increment anual de les taxes d'atur als diferents àmbits considerats. L'augment de la població activa com a conseqüència de canvis metodològis ha retardat un any la confirmació del canvi de tendència de les taxes d'atur.

(1) Taxes referides a 31 de desembre de 2002.

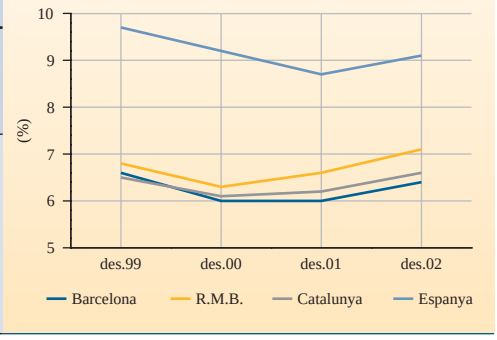

Sigui o no casualitat, el fet és que sembla existir una certa correlació entre la davallada de les matriculacions i l'augment del nombre de viatges en transport públic. Sembla de sentit comú considerar que amb l'ampliació i millora que ha registrat el servei de transport públic metropolità els darrers anys –integració tarifària, noves línies d'autobusos, ampliació de l'horari de servei del metro, etc.– es cobreixen les necessitats de mobilitat quotidiana d'un major nombre de persones. A l'increment de viatges –o validacions– realitzats per aquest col·lectiu majoritari d'usuaris cal afegir-hi el derivat dels augments corresponents al nombre d'ocupats, al de visitants i al més espectacular dels immigrants. La suma d'aquests i altres factors explica l'increment de més de 5% del total de viatges realitzats a través de la xarxa de transport públic metropolità.

L'impuls de l'obra pública sumada al dinamisme de la iniciativa privada permet mantenir un any més la tendència expansiva del sector de la construcció.

Les dades de final d'any permeten sintetitzar en poques paraules l'evolució recent de l'activitat al sector de la construcció. Així, en el cas de la ciutat, el sector ha assolit nous màxims històrics de producció, atès que l'activitat desplegada per part del sector públic –les obres a l'àrea del Fòrum en són el principal exponent– s'afegeix a la inversió privada en equipaments –la construcció i remodelació d'hotels n'és un exemple– i en nou sostre residencial. Al llarg del darrer any la construcció de nous habitatges ha capgirat la tendència descendent d'un any abans i s'acosta novament al llindar dels 5.000 habitatges/any, un 20% menys que la dotació mitjana del quadrienni 1997-2000. Una situació que es fa extensible a la resta de la regió metropolitana.

Com posa de relleu l'estimació del creixement del PIB sectorial, aquesta conjunció de les trajectòries expansives dels diversos segments del sector constructor es fa extensiva a una bona part de Catalunya. La proximitat de les eleccions municipals i autonòmiques, l'evolució recent i la previsible a curt termini del preu del diner –a més del nivell assolit en termes reals– i la manca d'inversions comparables en termes de seguretat, són factors que ajuden a explicar l'augment d'activitat constructiva malgrat l'ambient de crisi econòmica que es respira en l'entorn internacional. Un any més, la construcció adopta el paper de motor del creixement econòmic tant a l'àmbit metropolità com al conjunt del país. Un protagonisme compartit darrerament amb alguns subsectors del terciari.

Ara per ara, l'augment de l'oferta disponible a curt termini que comporta l'increment del nombre d'habitatges iniciats i el dels previstos a les llicències d'obres aprovades durant el 2002, no ha estat suficient per moderar la tendència alcista que registren els preus del mercat residencial barceloní. La forta pressió de la demanda impulsada per l'augment de la població ocupada –tot i la moderació que mostra el mercat laboral– i el nivell històricament baix dels tipus d'interès hipotecaris en termes reals, està guanyant la partida. Una evolució que contrasta amb la tendència alcista del cost d'accés a un habitatge en propietat en el mercat lliure.

Per contra, dades provisionals de final d'any mostren una clara desacceleració dels preus de les places d'aparcament i el primer retrocés dels preus de lloguer de sostre d'oficines i locals comercials després de quatre anys d'augment sostingut. Aquest ajustament dels preus a la conjuntura actual i especialment a la prevista a curt i mitjà termini s'ha vist afavorit per l'augment de l'oferta i la creixent feblesa de la demanda, especialment per part de les empreses. La crisi de les tecnològiques i els fets de l'11S han obligat a redimensionar els plans d'expansió de moltes empreses a la llum del daltabaix que han patit les expectatives de creixement en alguns dels sectors amb més capacitat d'absorció d'aquest tipus de superfície.

La revisió de les estratègies empresarials davant del repte d'una situació econòmica internacional en la que abunden les ombres s'ha fet notar en el mercat laboral.

Amb tot, l'impacte sobre els volums d'ocupació i atur ha estat –potser per la continua regularització d'ocupació submergida– més moderat del que es preveia. En síntesi, s'han generat menys llocs de treball que un any abans, la contractació indefinida s'ha reduït en un 10% i l'atur ha augmentat per segon any consecutiu.

Segons les dades de la Comptabilitat Nacional, l'augment del nombre de persones ocupades de mitjana durant el 2002 s'estima en poc més d'un 1%, pràcticament la meitat del creixement d'un any enrere. L'afiliació d'actius a la Seguretat Social mostra un augment sensiblement superior –bàsicament per l'esmentada regularització de llocs de treball submergits–, però igualment a la baixa. Aquest alentiment de la creació d'ocupació en un context de població activa a l'alça –que respon a l'impuls dels fluxos migratoris– genera més desocupats i augment de les taxes d'atur.

L'any 2002 es tanca amb increments generalitzats de les xifres d'atur registrats a tots els àmbits geogràfics considerats, amb augments de l'ordre del 9% tant a la RMB com a la resta de Catalunya i a l'entorn del 7% en el cas de Barcelona. En tots els casos és el segon any de creixement consecutiu i les xifres de desocupació en valors absoluts assoleixen nivells desconeguts d'ençà el 1998. Des de mínims, que es van registrar en diferents moments del 2000, les xifres de tancament del 2002 representen increments que van des del 14% de Barcelona a pràcticament el 30% per a RMB i Catalunya.

Un altre tret destacable i igualment comú a tots els àmbits estudiats ha estat la major incidència de l'atur sobre el col·lectiu masculí i, especialment, els més joves. La reducció del nombre de treballadors d'empreses industrials i també l'estancament dels ocupats en subsector de serveis a les empreses –branques d'activitat amb una presència majoritària d'homes– pot explicar aquesta especial incidència, alhora que activitats en les que les dones acostumen a tenir-hi un pes rellevant –com és el cas del sector turístic i hoteler i molt especialment d'alguns serveis fora de mercat com ara l'ensenyament, la sanitat i els serveis socials– han trampejat millor l'enfosquiment de les expectatives d'ocupació.

Un altre símptoma d'aquest canvi de clima que afecta el mercat de treball és la reducció del nombre de contractacions formalitzades al llarg del 2002. Una reducció especialment intensa en el segment de la contractació indefinida i tot i que aparentment sembla que perjudica més la mà d'obra femenina, la consideració d'una mínima perspectiva ofereix una lectura ben diferent. Així, en relació al volum de contractes indefinits formalitzats dos anys enrere a Barcelona, els corresponents a homes durant el 2002 s'han reduït més d'un 10%, mentre que els de les dones només han minvat un 1%.

A grans trets, l'evolució de l'economia metropolitana –i per descomptat de la catalana i espanyola– durant el 2002 presenta dues cares. La més positiva, recolzada en el fet que el creixement assolit ha permès continuar generant nous llocs de treball. L'altra, més preocupant, que aquest creixement sembla que ha accentuat els tradicionals desequilibris macroeconòmics que frenen el creixement a llarg termini. Ens referim al diferencial de preus amb la resta de la UE, al retrocés dels nivells de productivitat i al dèficit de la balança exterior de béns i serveis.

I. Indústria

Total indústria

(dades provincials)

A) Resultats del bimestre observat comparats amb l'anterior (%)		2001 nv-ds	2002 gn-fb	mç-ab	mg-jn	jl-ag	st-oc	nv-ds
1) Producció	Igual	37	41	41	43	37	39	33
	Saldo	–18	19	2	9	–31	26	19
2) Vendes totals	Igual	31	37	32	38	31	33	28
	Saldo	–28	19	8	–13	–35	24	7
3) Vendes en el mercat exterior	Igual	36	48	39	40	35	36	39
	Saldo	–24	17	–7	9	–26	23	1
4) Preus de venda	Igual	80	63	54	75	72	73	73
	Saldo	–11	–3	7	–14	–18	–12	–14
B) Situació al final del bimestre (%)								
5) Marxa dels negocis	Normal	55	62	60	67	62	54	50
	Saldo	6	–8	–10	–3	–1	10	3
6) Estocs de productes elaborats	Igual	58	67	64	69	56	68	55
	Saldo	–5	10	9	13	21	5	5
7) Cartera de comandes	Normal	52	55	55	59	61	56	53
	Saldo	–12	–22	–32	–25	–24	–11	–18
8) Període de treball assegurat amb l'actual cartera de comandes	Dies	58	61	64	62	57	—	62
C) Resultats referits a les perspectives per als propers tres o quatre mesos (%)								
9) Producció	Manteniment	56	56	52	53	45	54	46
	Saldo	22	25	18	27	33	13	–11
10) Vendes	Manteniment	55	56	45	50	49	51	52
	Saldo	24	28	16	27	31	12	–5
11) Cartera de comandes	Manteniment	63	57	52	53	60	49	52
	Saldo	16	20	9	22	9	7	–4
12) Preus de venda	Manteniment	55	63	82	84	79	68	51
	Saldo	17	22	–2	–2	–10	–13	6
13) Ocupació	Manteniment	76	73	66	57	50	51	55
	Saldo	–9	–2	–9	16	24	12	–21
D) Capacitat productiva utilitzada (%)		76,4	83	78,7	76,6	76,7	—	80,3

Font (per a tot l'apartat): Cambra Oficial de Comerc, Indústria i Navegació. Elaboració pròpia.

El moderat augment que recullen les enquestes de conjuntura corresponents al darrer quadrimestre de l'any no ha estat suficient per capgirar la trajectòria de desacceleració del creixement que caracteritza l'activitat industrial metropolitana d'ençà el 2000. Ha estat útil per redreçar mínimament les trajectòries força negatives d'alguns dels principals indicadors d'activitat com ara els nivells de producció, vendes i cartera de comandes. El que no ha aconseguit canviar ha estat la percepció força decebedora que manifesten els empresaris sobre la marxa dels seus respectius negocis.

Aquest repunt de l'activitat manufacturera metropolitana, que sembla que ha estat força generalitzat en el territori segons l'índex de producció industrial, tindrà el seu reflex en el creixement del PIB sectorial català. En el moment de tancar aquesta edició, la darrera dada disponible era l'1% de creixement interanual corresponent al tercer trimestre, lleument superior al creixement anual mitjà, estimat en un 0,8%. Tots els indicis semblen avançar que el resultat del darrer trimestre serà el millor de l'any, fet que permetrà que aquest creixement mitjà corresponent al 2002 estigui a l'entorn de l'1,1%. Una variació inferior a la del 2001 i que situa el sector industrial com l'activitat econòmica de més feble creixement de Catalunya.

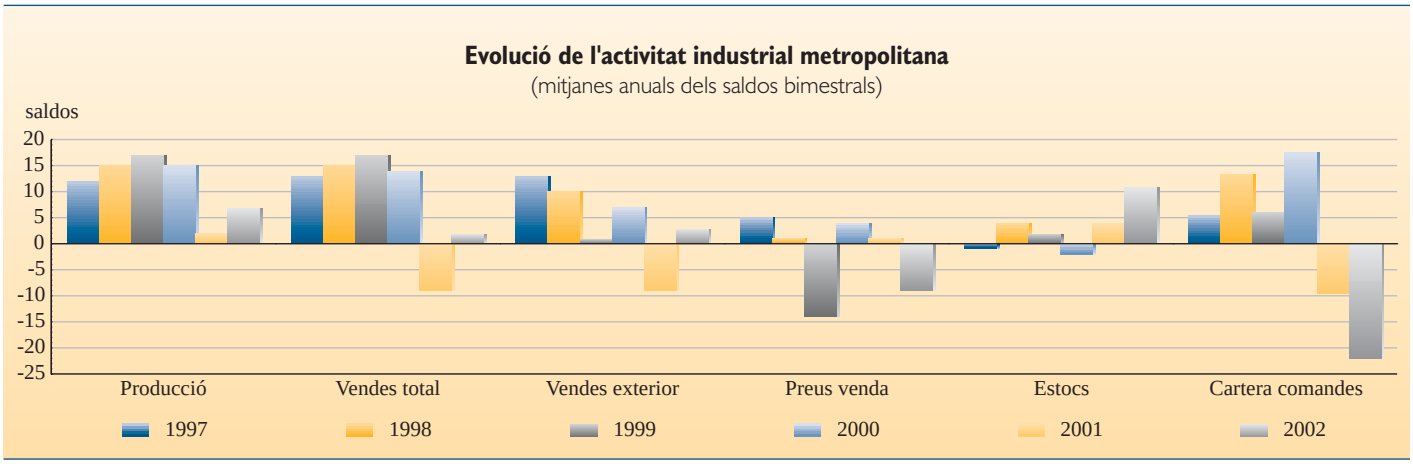

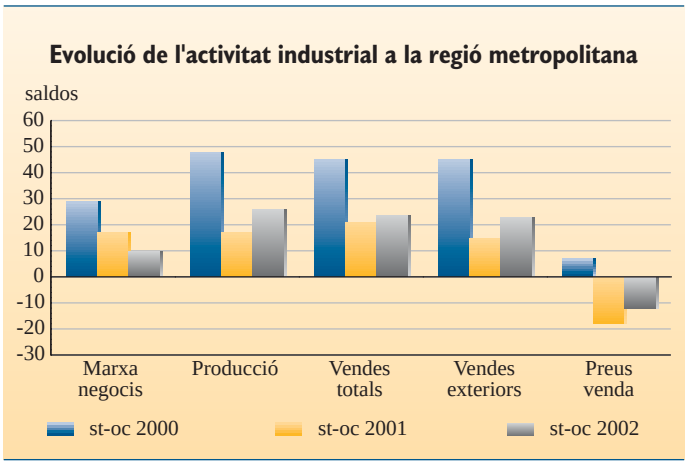

El to positiu d'algunes opinions empresarials sobre l'evolució de la producció i vendes al llarg dels darrers mesos de 2002 s'han de matisar en base a les que reconeixen una notable feblesa pel que fa a la cartera de comandes i les dels que es mostren molt preocupats per les expectatives a curt termini.

Si centrem novament l'anàlisi en els resultats de les enquestes referides a l'àmbit metropolità i al conjunt de l'activitat industrial, cal referir-se en primera instància als resultats comparativament força positius que presenten les qüestions referides a la valoració del darrer bimestre de l'any en comparació amb l'anterior. Especialment perquè es tracta d'un període que, per qüestions estacionals, acostuma a presentar saldos més o menys negatius. A banda de possibles errors en el procés de recollida i tractament de les dades, aquest to positiu s'ha de rebaixar quant a la seva representativitat pel conjunt de la indústria atès que té el seu origen bàsicament en un parell de grans sectors, Metal·lúrgia i especialment, Material de Transport. La majoria de branques productives són menys optimistes.

També hi ha influït el fet que el nivell d'activitat dels bimestres anteriors i especialment el de referència corresponent a un any abans, ha estat un nivell molt deprimit. Possiblement s'ha de retrocedir un mínim de sis anys per trobar una fase de desaceleració de l'activitat industrial comparable en intensitat i tan extensa en el temps. El notable creixement que ha mantingut la construcció, especialment en grans equipaments i infraestructures, ha evitat un major retrocés dels nivells d'activitat industrial.

Els increments que deixen entreveure les respostes dels empresaris enquestats pel que fa a producció i vendes durant el darrer quadrimestre de 2002, es produeixen en un entorn de preus de venda moderadament a la baixa. Una situació que convida a pensar en una política de preus que busca reactivar una demanda en procés d'afebliment i en fer front a l'increment de la competència que prové de les economies emergents. De fet, aquests dos factors, juntament amb la dificultat de trobar mà d'obra qualificada, són els que més frenen l'expansió de l'activitat industrial a la regió metropolitana.

Il·lustratives i igualment explicatives de l'actual conjuntura industrial són les opinions empresarials sobre la situació dels seus negocis a final d'any. L'aspecte més negatiu –tot i que la situació sembla que ha millorat en relació amb la primera meitat d'any– correspon al volum de comandes en cartera. Pràcticament una de cada tres empreses enquestades reconeix un volum de comandes inferior al que considera normal, que al seu torn s'ha anat reduint després de dos anys de descens sostingut. Una situació que difícilment millorarà si es manté la incertesa geo-política que frena el creixement a les principals àrees econòmiques del món.

Indicadors de producció i clima

Malgrat el repunt sostingut que mostra l'índex de producció industrial, la resta d'indicadors d'activitat i els de confiança empresarial no apunten en la mateixa direcció.

Una primera lectura de les dades disponibles de l'índex de producció industrial ens portaria a una valoració francament esperançadora de l'evolució de l'activitat de la indústria manufacturera a Catalunya durant la segona meitat del 2002. La primera impressió que es desprèn d'aquestes dades és que s'ha de donar per definitivament tancat el parèntesi de gairebé dos anys de retrocés o estancament de l'activitat industrial, alhora que s'inicia un nou període expansiu. Tres trimestres consecutius de creixement significatiu de l'índex de producció industrial –tant a Catalunya com al conjunt d'Espanya– semblen suficients per avalar aquest canvi de tendència.

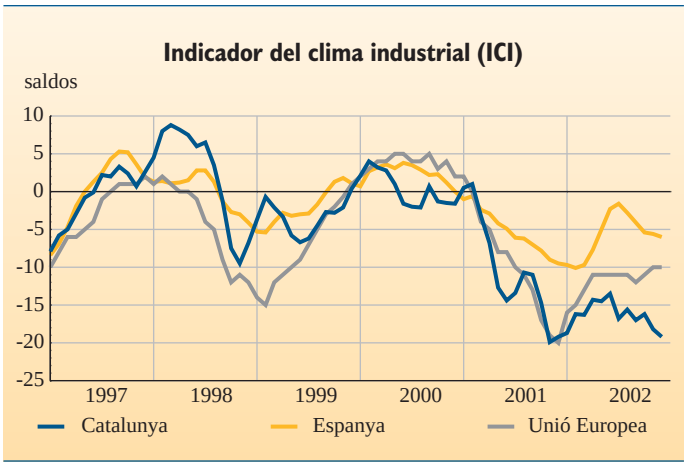

Nota: els valors grafiats corresponen a la mitjana dels saldos de les opinions empresarials referides a la cartera de comandes total, als estocs canviats de signe i a la tendència de la producció (mitjanes mòbils de tres mesos).
Font: Direcció General d'Indústria i Ministeri d'Indústria i Energia.

Vist el comportament d'altres indicadors referits al mateix segment d'activitat, com és el cas de les opinions empresarials recollides a través de les enquestes de conjuntura i que al seu torn donen lloc a indicadors sintètics com ara el de clima industrial i de confiança empresarial, o les dades d'ocupació, convé llegir aquests resultats sense perdre de vista l'entorn en el que es produeixen. Cal mantenir una certa perspectiva. Així, si bé és innegable que formalment representen un canvi de tendència en la trajectòria progressivament descendent mantinguda per l'índex de producció industrial fins el primer trimestre de l'any passat, no deixa de sorprendre la contundència del canvi d'orientació. Tot fa pensar que aquest increment, corregit d'efectes psicològics i de calendari, es veuria com una reacció lògica a un daltabaix accentuat per esdeveniments extraordinaris.

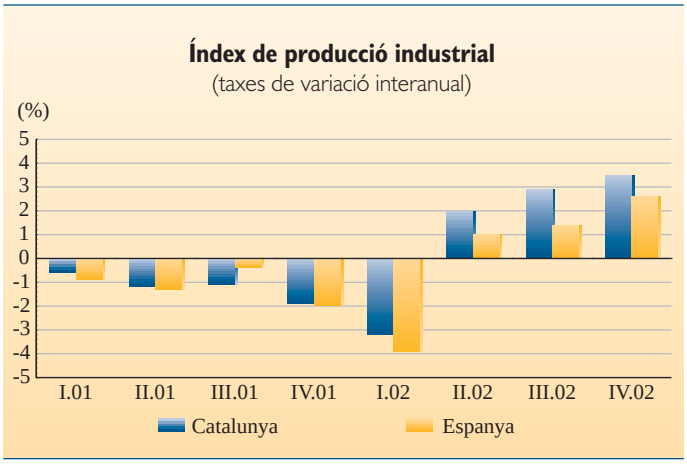

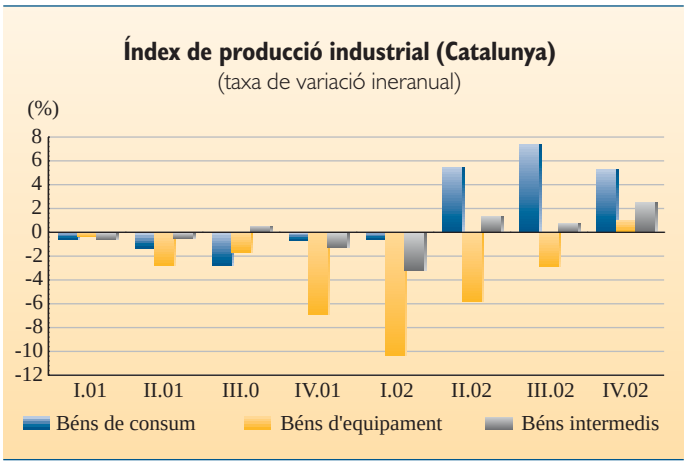

En definitiva, si hom deixa en segon terme la immediatesa d'aquestes dades i fa la comparació en termes de mitjanes anuals, s'observa que el 2002 es tanca amb un creixement mitjà de l'ordre de l'1,3%, suficient per a compensar el retrocés registrat un any abans, però sensiblement inferior al ritme de creixement mantingut amb anterioritat al 2001. En unes altres paraules, tot i el recent revifament, la tendència de fons de l'índex de producció industrial continua sent baixista. En aquesta línia, la majoria de les dades disponibles, tant les registrals d'afiliació d'actius a la Seguretat Social com les resultants de les enquestes empresarials, reflecteixen una pèrdua neta d'ocupació directa en el sector per segon any consecutiu.

En paral·lel a l'evolució de l'índex de producció industrial, la de l'indicador de clima industrial durant la segona meitat de 2002 reflecteix l'escassa consistència de la reacció tècnica que va seguir al daltabaix provocat per la tragèdia de l'11 de setembre i el posterior clima d'incertesa que ha condicionat i limita encara les expectatives de reactivació de l'economia mundial. Una simple ullada al gràfic adjunt posa de manifest les dificultats que han d'afrontar els empresaris catalans per tal de reactivar la producció industrial en un context de feblesa de la demanda –tant interna com externa– i també de creixent competència de les produccions originàries d'economies emergents. Una competència que no afecta per igual les diferents branques d'activitat però que incideix negativament en les resultats del conjunt de la indústria.

II. Finances

Sistema bancari

Nombre d'oficines

Àmbit territorial	Total	Banca	Caixes d'estalvis	Cooper. de crèdit
des. 2001				
Barcelona	**2.075**	**741**	**1.308**	**26**
Resta província	3.093	903	2.123	67
Resta Catalunya	2.013	649	1.336	28
Total Catalunya	7.181	2.293	4.767	121
Madrid	**2.928**	**1.558**	**1.340**	**30**
Resta província	1.838	762	1.058	18
Total Espanya	38.676	14.756	19.829	4.091
set. 2002				
Barcelona	**2.038**	**700**	**1.311**	**27**
Resta província	3.104	868	2.167	69
Resta Catalunya	2.003	622	1.345	36
Total Catalunya	7.145	2.190	4.823	132
Madrid	**2.819**	**1.432**	**1.355**	**32**
Resta província	1.886	753	1.109	24
Total Espanya	38.476	14.084	20.179	4.213

Font (per a tot l'apartat, si no s'indica el contrari): Banco de España.

Variació (%)	Total	Banca	Caixes	Cooper.
	set. 2002/set. 2001			
Barcelona	–2,7	–8,9	0,8	3,8
Catalunya	–0,8	–7,5	2,2	12,8
Espanya	–0,9	–7,2	2,9	4,6
	des. 2001/des. 2000			
Barcelona	–2,2	–6,7	0,6	–3,7
Catalunya	–0,1	–6,4	2,9	14,2
Espanya	–0,7	–6,7	2,9	5,2

No s'espera que els darrers mesos de l'any aportin canvis ni quantitatius ni d'orientació pel que fa a l'evolució del nombre d'oficines del sistema bancari a la regió metropolitana de Barcelona i per extensió a Catalunya. En conseqüència, i a l'espera dels resultats definitius, hom pot fer extensiva al conjunt de l'any la variació acumulada durant els primers nou mesos.

El nombre d'oficines que el sistema financer manté operatives a la ciutat de Barcelona ha continuat reduint-se a favor de l'entorn metropolità. S'avança en la correcció del desequilibri existent entre ambdós àmbits en la dotació d'oferta de serveis financers.

Es tracta d'una reducció que es repeteix per quart any consecutiu i que és extensible, encara que amb menys intensitat, a la resta de Catalunya amb l'excepció de l'entorn metropolità de Barcelona, un àrea que acumula un notable dèficit d'aquest tipus de serveis. L'expansió demogràfica i urbanística que al llarg dels darrers anys han registrat una bona part dels municipis mitjans i petits de la regió metropolitana ha obligat les entitats financeres a un notable procés de descentralització per acostar les seves oficines comercials als nous clients, necessitats bàsicament de finançament per a la compra d'habitatge. Aproximadament per cada tres oficines tancades a Barcelona els darrers quatre anys, se n'han obert cinc de nova implantació a la resta de la regió metropolitana.

Treballadors assalariats de les entitats de crèdit

	Barcelona	RMB	Catalunya	Espanya
des. 1995	28.647	35.345	n.d.	249.023
des. 1996	28.010	35.010	45.005	246.800
des. 1997	27.993	35.401	45.174	247.361
des. 1998	28.022	35.695	45.597	247.685
des. 1999	27.181	35.105	44.551	248.084
març 2000	27.482	35.499	44.838	n.d.
juny 2000	25.431	33.887	45.522	n.d.
set. 2000	25.447	33.816	45.370	n.d.
des. 2000	25.551	33.842	45.163	248.951
març 2001	25.775	34.043	45.372	n.d.
juny 2001	25.871	34.541	46.020	n.d.
set. 2001	25.719	34.245	45.669	n.d.
des. 2001	25.591	34.219	45.496	250.119
març 2002	25.537	34.160	45.512	n.d.
juny 2002	25.538	34.336	45.687	n.d.
set. 2002	25.312	34.071	45.386	n.d.
des. 2002	25.263	34.017	45.242	252.024

Nota: Dades d'afiliats al R. Gral. de la Seguretat Social amb l'excepció de les d'Espanya.
Font: Departament de Treball de la Generalitat i Banco de España. Elaboració pròpia.

Variació (%)	Barcelona	RMB	Catalunya	Espanya
des.2002/des.2001	–1,3	–0,6	–0,6	0,8
des.2001/des.2000	0,2	1,1	0,7	0,5
des.2000/des.1999	–6,0	–3,6	1,4	0,3

Com ja és habitual i de forma paral·lela al transvasament centre-perifèria, la reducció del nombre total d'oficines és el resultat final de dos processos diversos i antagònics. D'una banda, el replegament espectacular dels bancs, que en només sis anys han reduït el seu parc d'oficines d'atenció al client gairebé el 30% en el conjunt de Catalunya. És un resultat que s'ha d'emmarcar dins del darrer procés de concentració que ha viscut el sector bancari i, indirectament, de l'aposta per la internacionalització que durant la segona meitat dels noranta han fet els dos principals grups financers espanyols. El resultat ha estat una progressiva pèrdua de quota del mercat intern per part del conjunt dels bancs a favor de les caixes.

La davallada del nombre d'oficines de la banca a tot el territori sembla no tenir fi, alhora que el procés expansiu de les caixes mostra símptomes d'esgotament.

En aquest context, les caixes d'estalvi han aplicat una política d'expansió de la xarxa d'oficines al conjunt de Catalunya que, després d'assolir taxes de creixement anual a l'entorn o superiors al 4% durant el quinquenni 1996-2000, s'ha moderat notablement, fins al punt que les noves obertures són insuficients per compensar el tancament d'oficines dels bancs. En el cas de Barcelona, les darreres dades disponibles apunten a un imminent esgotament d'aquest procés d'expansió, tot i que la dotació actual d'oficines del sistema financer és un 10% inferior al màxim històric registrat.

Dipòsits i crèdits de bancs, caixes i cooperatives de crèdit

(milions d'Euros)

	Dipòsits del sector privat					Crèdit al sector privat				
	Província Barcelona	Resta Catalunya	Catalunya	Província Madrid	Espanya	Província Barcelona	Resta Catalunya	Catalunya	Província Madrid	Espanya
des. 1991	44.259	9.774	54.033	51.628	251.798	31.669	7.577	39.246	55.151	203.156
des. 1992	47.624	10.906	58.530	54.791	271.448	36.007	8.229	44.236	57.965	220.285
des. 1993	52.892	11.557	64.449	64.544	298.739	35.359	8.620	43.979	62.726	225.998
des. 1994	56.221	12.442	68.663	69.232	322.243	38.523	9.231	47.754	65.405	247.482
des. 1995	60.654	13.421	74.075	83.799	361.184	41.680	9.893	51.573	69.747	263.965
des. 1996	65.462	13.818	79.280	89.124	380.062	45.226	10.506	55.732	75.433	290.030
des. 1997	64.693	13.853	78.546	100.453	396.644	51.843	11.918	63.761	87.760	332.720
des. 1998	64.986	13.273	78.259	99.168	404.128	61.344	13.881	75.225	105.192	390.146
des. 1999	68.356	15.061	83.417	103.910	434.474	71.302	16.142	87.444	113.219	448.056
març 2000	66.401	15.223	81.624	108.233	448.074	71.996	16.707	88.703	117.768	463.634
juny 2000	67.537	15.973	83.510	108.975	458.515	77.020	18.298	95.318	120.083	488.708
set. 2000	68.113	16.390	84.503	114.618	471.909	78.798	18.035	96.833	123.188	502.932
des. 2000	71.590	17.230	88.820	114.301	489.685	83.306	18.672	101.978	128.436	526.633
març 2001	70.256	16.852	87.108	120.572	491.778	84.304	18.934	103.238	127.220	530.387
juny 2001	72.568	17.619	90.187	126.050	515.833	87.908	19.976	107.884	133.350	556.262
set. 2001	72.967	18.328	91.295	128.838	522.616	87.171	19.898	107.069	144.930	566.132
des. 2001	75.066	18.376	93.442	141.276	549.621	90.384	20.812	111.196	142.939	586.010
març 2002	78.819	18.477	97.296	141.700	556.001	94.075	21.498	115.573	146.723	601.603
juny 2002	82.954	19.351	102.304	136.841	569.458	97.946	22.569	120.514	150.448	626.050
set. 2002	82.525	19.896	102.421	141.586	573.985	99.777	22.959	122.735	156.429	642.558

Variació (%)	província Barcelona	Catalunya	província Madrid	Espanya
	Dipòsits			
set. 2002 / set. 2001	13,1	12,2	9,9	9,8
des. 2001 / des. 2000	4,9	5,2	23,6	12,2
des. 2000 / des. 1999	5,4	6,5	10,0	12,7
	Crédit			
set. 2002 / set. 2001	14,5	14,6	7,9	13,5
des. 2001 / des. 2000	8,5	9,0	11,3	11,3
des. 2000 / des. 1999	16,8	16,6	13,4	17,5

Aquest persistent degoteig a la baixa del nombre d'oficines del sistema financer té el seu reflex en un lleu descens del nombre de treballadors directament depenents de les entitats creditícies. Una retallada que no s'explica tant per la reducció del nombre d'oficines o l'evolució del negoci de les diferents entitats, com per l'acabament del període de transició de la pesseta a l'euro, que en molts casos va obligar a contractacions puntuals i temporals per reforçar alguns serveis d'atenció al públic. No és menys cert però, que una bona part d'aquestes contractacions s'han fet a través d'empreses de prestació de serveis i no apareixen en les estadístiques com a ocupats del sistema financer. Sigui com sigui, el sector financer en el seu conjunt es manté al marge de la majoria de sectors econòmics pel que fa a generació directa d'ocupació.

Seguint una evolució clarament divergent amb la registrada en el cas de la xarxa d'oficines d'atenció al públic, les grans xifres apunten a una recuperació espectacular del negoci més tradicional de bancs i caixes. Especialment a Catalunya en comparació amb el conjunt d'Espanya. Segons les dades del Banco de España, el volum de dipòsits del sector privat gestionat a les darreries del 2002 per la totalitat d'entitats de crèdit era aproximadament un 12% superior al d'un any enrere.

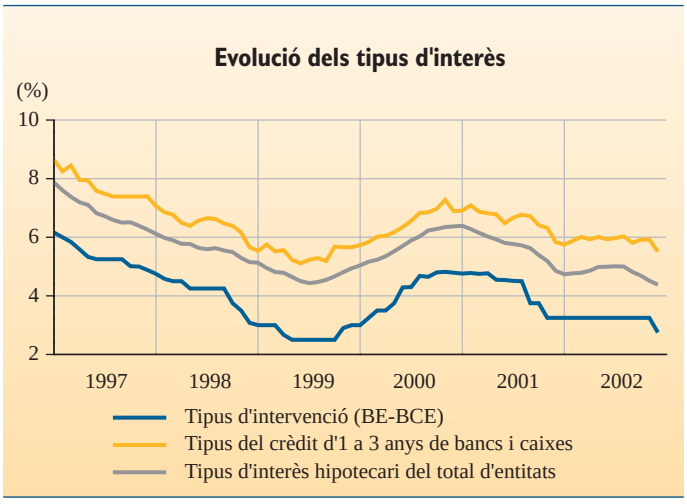

Un augment que, amb lleus oscil·lacions, s'ha mantingut estable al llarg de tot l'any i que dobla els increments registrats els tres anys anteriors. S'ha d'anar deu anys enrere per trobar una situació mínimament comparable.

D'entre la diversitat de factors que poden explicar aquesta evolució hom pot ressaltar l'efecte *blanquejador* de la posada en circulació de l'euro i la inestabilitat de les borses, que ha desaconsellat noves aportacions de capital d'inversors finals. Sense menysprear però, l'impacte sobre el comportament financer de les economies familiars d'una conjuntura econòmica que s'enfosquia per moments en un entorn d'inestabilitat i crisi a l'estela de l'11 de setembre i de la contundent resposta militar que s'anunciava. En definitiva, sembla el resultat d'una actitud eminentment conservadora adoptada per la majoria d'estalviadors i inversors per encarar un període d'incerteses i mudances.

Crèdit de les entitats de crèdit als sectors productius i a les famílies. Espanya.

(milions d'Euros)

Període	Sectors productius					Economies domèstiques			
	Total	Primari	Indústria	Construcció	Serveis	Total	Inversió immobiliària	Consum de béns duradors	Altres aplicacions
4t.tr.1993	162.301	7.634	54.623	24.952	75.092	89.137	56.213	12.421	20.503
4t.tr.1994	161.072	7.314	53.235	23.137	77.387	99.590	67.111	12.673	19.806
4t.tr.1995	168.630	7.954	55.607	23.615	81.454	110.468	75.703	13.102	21.663
4t.tr.1996	177.057	8.815	52.893	24.267	91.083	123.077	85.592	13.654	23.831
4t.tr.1997	198.417	9.482	57.789	24.701	106.445	145.447	104.292	15.948	25.208
4t.tr.1998	227.867	10.358	64.321	29.270	123.919	175.008	123.254	20.625	31.130
4t.tr.1999	257.974	11.887	71.187	35.112	139.788	207.090	145.184	23.371	38.536
1r.tr.2000	266.342	11.916	73.035	37.003	144.388	214.327	150.677	23.770	39.880
2n.tr.2000	280.381	12.482	73.280	39.319	155.300	224.163	158.078	24.537	41.549
3r.tr.2000	288.999	12.952	75.408	41.208	159.431	232.114	165.891	24.911	41.312
4t.tr.2000	302.034	13.141	78.588	42.627	167.679	243.837	176.653	26.885	40.299
1r.tr.2001	299.581	12.764	76.144	42.368	168.306	251.694	183.189	28.331	40.175
2n.tr.2001	313.118	12.946	78.850	44.684	176.638	266.945	193.438	31.034	42.472
3r.tr.2001	317.262	13.215	81.899	44.957	177.191	273.224	198.747	31.826	42.651
4t.tr.2001	330.591	13.320	82.959	46.412	187.901	281.789	205.790	33.076	42.922
1r.tr.2002	334.865	13.420	82.689	47.487	191.269	293.673	214.354	34.671	44.648
2n.tr.2002	343.191	13.980	81.235	50.770	197.207	308.555	225.521	35.466	47.568
3r.tr.2002	351.950	14.281	82.834	53.777	201.057	316.697	234.668	35.072	46.957

Variació (%)	3r. tr. 02/ 3r. tr. 01	4t. tr. 01/ 4t. tr. 00	4t. tr. 00/ 4t. tr. 99
Total sectors productius	10,9	9,5	17,1
Indústria	1,1	5,6	10,4
Construcció	19,6	8,9	21,4
Serveis	13,5	12,1	20,0
Total famílies	15,9	15,6	17,7
Inversió immobiliàri	18,1	16,5	21,7
Consum durador	10,2	23,0	15,0

La construcció i la inversió immobiliària protagonitzen, gairebé en exclusiva, el fort creixement de la demanda de crèdit.

Enmig d'aquesta situació però, el crèdit del sistema bancari al sector privat s'ha mantingut fortament expansiu. Superat l'efecte euro i l'impacte més immediat dels atemptats terroristes de l'11 de setembre que van frenar la demanda de crèdit durant el darrers mesos del 2001, aquest tipus de demanda ha assolit novament un ritme de creixement a l'entorn del 15%, comparable al registrat durant el quadrienni 1997-2000. Un dinamisme imputable directament a la trajectòria descendent del preu del diner, que s'ha situat en taxes negatives en termes reals a final d'any, i al raonable creixement que, malgrat l'entorn europeu, ha mantingut l'economia catalana.

Creixement del crèdit al sector privat

(Variació tendencial)

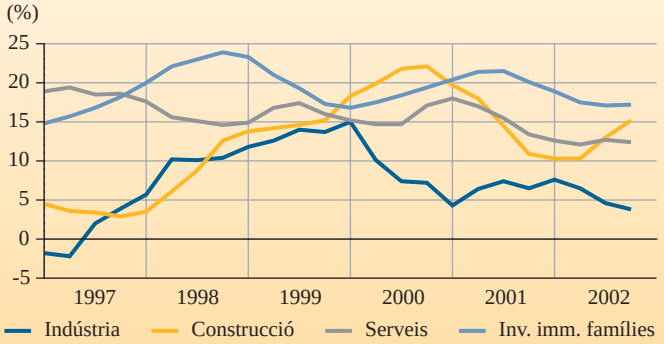

Una ullada a l'evolució del crèdit per finalitats permet constatar, un any més, el manteniment d'un espectacular ritme de creixement de la demanda de crèdit per part tant dels sectors productius –amb un augment del saldo viu a l'entorn del 10%– com de les economies familiars, amb un increment que voreja el 16%, més del triple del creixement nominal del PIB. Una evolució recolzada bàsicament i gairebé en exclusiva, en la demanda de crèdit hipotecari, relegant a un segon terme el finançament de béns de consum duradors. Pel que fa al recurs al crèdit bancari per part del conjunt de l'activitat productiva, el sector de la construcció ha estat el més dinàmic durant el 2002, alhora que l'heterogeni i ampli sector dels serveis de mercat és el que ha acumulat més endeutament. Per contra, el conjunt de la indústria –afectada per l'atonia de la demanda externa i la davallada acumulada de la inversió empresarial– tanca l'any pràcticament amb el mateix saldo d'endeutament bancari amb el que va començar.

Volum efectiu negociat a les borses

(milions d'Euros)

Període	Renda variable		Renda fixa pública		Renda fixa privada		Total renda fixa i variable[1]	
	Barcelona	Madrid	Barcelona	Madrid	Barcelona	Madrid	Barcelona	Madrid
1992	2.564,5	21.491,0	65,3	2.914,8	175,4	2.626,3	2.805,2	27.032,1
1993	2.499,4	33.229,0	165,9	4.763,3	326,9	5.804,3	2.992,2	43.947,8
1994	5.017,0	43.935,6	417,7	22.117,1	235,9	4.856,0	5.670,6	71.189,6
1995	4.113,3	39.654,4	2.271,6	22.654,8	217,6	3.031,2	6.602,5	65.385,9
1996	7.497,6	60.700,9	8.521,3	53.848,2	232,1	2.404,8	16.251,0	116.979,8
1997	19.829,4	123.195,1	11.350,8	22.379,7	144,4	1.870,7	31.341,8	147.675,8
1998	29.095,2	198.159,1	23.615,6	1.301,8	98,1	519,9	52.992,1	201.006,0
1999	31.190,1	224.713,9	28.950,8	489,6	355,4	1.090,5	60.671,7	227.343,0
2000	51.052,7	391.540,6	30.761,9	335,5	171,0	373,9	82.127,0	393.185,6
1r.tr.	16.342,8	105.113,6	8.619,6	130,0	7,7	126,5	24.997,9	105.582,0
2n.tr.	12.870,2	88.291,1	8.422,9	60,4	26,2	57,1	21.350,1	88.638,3
3r.tr.	9.761,0	99.399,0	7.226,8	106,6	21,3	45,8	17.048,9	99.755,3
4t.tr.	12.078,7	98.736,9	6.492,6	38,5	115,8	144,5	18.730,1	99.210,0
2001	59.026,1	340.608,1	50.500,2	319,8	653,2	171,8	111.043,6	343.358,1
1r.tr.	10.109,8	101.277,5	8.603,8	39,8	27,1	40,8	18.968,9	102.781,1
2n.tr.	13.953,8	87.486,6	13.801,1	56,4	264,8	24,1	28.310,5	87.839,9
3r.tr.	16.403,6	72.777,3	13.010,8	45,4	331,4	29,5	30.076,4	73.057,8
4t.tr.	18.558,9	79.066,7	15.084,5	178,2	29,9	77,4	33.687,7	79.679,3
2002	85.564,7	305.425,0	64.626,4	420,8	45,2	252,4	150.576,1	308.176,3
1r.tr.	21.206,5	80.094,3	15.303,3	36,7	10,6	45,9	36.703,7	80.947,9
2n.tr	25.037,9	84.988,4	16.332,5	203,6	8,7	110,2	41.423,8	85.680,2
3r.tr.	19.349,9	71.055,7	17.749,6	20,4	15,1	44,3	37.125,0	71.483,4
4t.tr.	19.970,4	69.286,6	15.241,0	160,1	10,8	52,0	35.323,6	70.064,8

1. Inclou volum negociat de warrants i drets.
Font: Borsa de Barcelona. Dades facilitades pel Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona. Borsa de Madrid, revista mensual, diversos números.

Variació (%)	Total negociat	
	Barcelona	Madrid
4t.tr.2002/4t.tr.2001	4,9	–12,1
2n.sem.2002/2n.sem.2001	13,6	–7,3
2002/2001	35,6	–10,2
2001/2000	35,0	–13,0

Borsa de Barcelona ha continuat guanyant quota de mercat en un entorn poc favorable a la inversió en renda variable.

Per tercer any consecutiu, el mercat espanyol de renda variable tanca amb números vermells. Després que les cotitzacions rebotessin des dels mínims registrats amb posterioritat al primer aniversari de la tragèdia de l'onze de setembre, la negativa evolució del mes de desembre –seguint mimèticament la trajectòria dels principals mercats internacionals– ha confirmat l'escassa predisposició dels inversors finals a incrementar el seu nivell de risc en un mercat extraordinàriament volàtil i sotmès a la incertesa político-econòmica derivada de l'esclat d'una possible guerra al Golf Pèrsic. Aquesta política d'esperar i veure com evoluciona la situació a curt termini explica el daltabaix que ha registrat la contractació de renda variable al mercat madrileny, que continua a l'aguait de l'evolució de les principals economies sud-americanes.

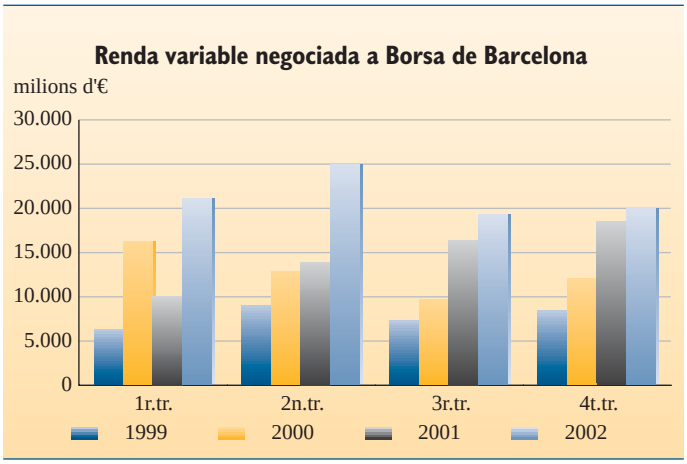

Sorprenentment, el mercat barceloní ha tancat un any més en positiu, tant pel que fa a contractació efectiva de renda variable com de fixa pública. Tot i la desaceleració del creixement que reflecteixen les xifres de negociació del darrer trimestre, el volum total contractat durant 2002 ha sobrepassat els 150.000 milions d'euros, un 35,6% més que un any abans, quan ja va registrar un increment semblant.

III. Consum, comerç i preus

Preus de consum

Índex general de preus de consum

(Prov. Barcelona/Espanya)

Any		Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny	Juliol	Agost	Set.	Oct.	Nov.	Des.
							Base 1992						
1997	**B**	**121,1**	**121,1**	**121,3**	**121,2**	**121,4**	**121,3**	**121,6**	**122,1**	**122,6**	**122,7**	**123,0**	**123,4**
	E	120,8	120,8	120,8	120,9	121,0	121,0	121,3	121,8	122,4	122,4	122,6	122,9
1998	**B**	**123,9**	**123,6**	**123,8**	**124,2**	**124,2**	**124,3**	**124,9**	**125,2**	**125,2**	**125,3**	**125,3**	**125,7**
	E	123,2	122,9	123,0	123,3	123,5	123,5	124,0	124,3	124,4	124,4	124,3	124,7
1999	**B**	**126,3**	**126,4**	**127,1**	**127,5**	**127,7**	**127,9**	**128,4**	**128,9**	**129,1**	**129,2**	**129,4**	**130,0**
	E	125,1	125,2	125,7	126,2	126,2	126,2	126,8	127,3	127,6	127,5	127,7	128,3
2000	**B**	**130,7**	**130,9**	**131,4**	**132,0**	**132,2**	**132,7**	**133,6**	**134,3**	**134,3**	**134,6**	**134,9**	**135,5**
	E	128,7	128,9	129,4	129,9	130,2	130,6	131,3	131,9	132,2	132,6	132,9	133,4
2001	**B**	**135,6**	**136,1**	**136,7**	**137,4**	**137,7**	**138,1**	**138,6**	**138,9**	**138,8**	**138,7**	**138,7**	**139,3**
	E	133,4	133,9	134,4	135,1	135,6	136,1	136,4	136,7	136,7	136,6	136,5	137,0
							Base 2001						
2002	**B**	**101,5**	**101,4**	**102,2**	**103,6**	**103,9**	**104,1**	**103,4**	**103,8**	**104,1**	**105,2**	**105,3**	**105,9**
	E	101,3	101,3	102,2	103,6	103,9	104,0	103,2	103,5	103,9	104,9	105,1	105,5

Nota metodològica: A partir de gener de 2002, l'IPC adopta un nou sistema de càlcul en base 2001 amb importants canvis metodològics que trenquen la sèrie. Per això, les taxes oficials de variació corresponents al 2002 no es poden obtenir a partir dels índexs. Informació més detallada sobre la metodologia a www.ine.es.
Nota: les dades dels tres últims mesos són provisionals. Font (per a tot l'apartat): INE i Eurostat.

Variació (%)	des.02/des.01	des.01/des.00	des.00/des.99
Prov. Barcelona	4,4	2,8	4,2
Catalunya	4,3	2,8	4,2
Espanya	4,0	2,7	4,0
– subjacent	3,5	3,8	3,0
Prov. Madrid	3,9	2,5	3,9
UE harmonitzat	2,2	2,0	2,3

Durant el 2002, les tensions inflacionistes que arrossega l'economia catalana s'han palesat en un creixement anual mitjà dels preus de consum del 3,7%, dues dècimes més que l'espanyola. En ambdós casos, aquest ritme expansiu es manté per tercer any consecutiu.

L'augment de la inflació fins a tancar l'any amb augments del 4,0% al conjunt d'Espanya i superiors a Catalunya i província de Barcelona, ha fet bones les previsions més negatives avançades al llarg de la segona meitat de l'any. Si des d'un primer moment es va intuir que la previsió oficial del 2% era un objectiu tan desitjable com difícil d'assolir, tampoc s'esperava un resultat final tan allunyat de la taxa prevista. Lluny dels alts i baixos que ha protagonitzat l'índex general, el millor indicador del problema inflacionari que pateix l'economia espanyola és l'evolució de la subjacent, que ha acabat l'any en el 3,5%, amb un creixement mitjà al llarg dels darrers dotze mesos de l'ordre del 3,7%. Aquest índex, que no inclou ni els productes alimentaris frescos ni l'energia, és una bona aproximació a la inflació tendencial.

A l'àmbit de la Unió Europea, l'economia espanyola es revela un any més com una de les més inflacionistes, només superada per Irlanda i en línia amb Portugal. Tot plegat ha afavorit la persistència al llarg de la major part de l'any d'un diferencial d'aproximadament 1,8 punts percentuals entre l'índex general de preus espanyol i el de la UE. Un diferencial que, amb l'excepció del 2001, ha dibuixat una trajectòria lleument alcista d'ençà el 1998.

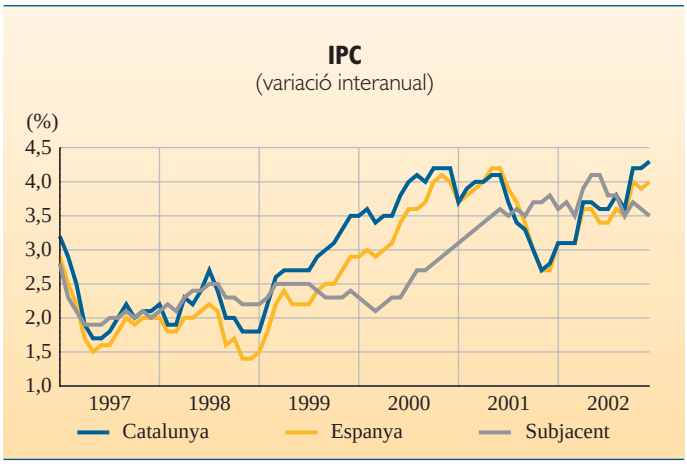

Els serveis turístics i hostalers, el transport privat i l'alimentació fresca han estat els capítols de despesa amb una major repercussió en l'increment de l'índex general de preus de consum del 2002.

Una primera ullada a l'evolució dels preus de consum segons els grans components de despesa posa de manifest el protagonisme d'alguns dels agregats bàsics de la cistella de la compra dels residents a Catalunya. És el cas de l'Alimentació –ja siguin queviures frescos o preparats– begudes i tabac, el Vestit i calçat i el Transport. Igualment impactant és l'increment mitjà de preus que presenta l'activitat Hostalera i de restauració i l'Ensenyament. La resta de components han registrat increments inferiors a la mitjana, destacant un any més, la notable davallada de l'índex de preus de l'agregat de Comunicacions, induït per la retallada de les tarifes telefòniques. Comparant amb la resta de la Unió Europea, les majors diferències s'observen en l'apartat del Vestit i calçat, l'Alimentació i begudes no alcohòliques i, en menor mesura, en el Transport, Habitatge i Parament de la llar. L'Ensenyament i l'Hostaleria i restauració han estat epígrafs també molt inflacionistes al conjunt de la U.E.

IPC per components

(%)

	Catalunya			Espanya			UE		
	ds.02/ds.01	ds.01/ds.00	ds.00/ds.99	ds.02/ds.01	ds.01/ds.00	ds.00/ds.99	ds.02/ds.01	ds.01/ds.00	ds.00/ds.99
Aliment. i begudes no alcohòliques	5,1	5,7	—	4,6	5,9	3,5	1,3	4,9	2,2
Begudes alcohòl. i tabac	4,9	4,0	—	4,6	4,2	3,8	3,7	2,8	2,4
Vestit i calçat	6,1	4,2	3,4	5,3	3,2	2,3	0,4	0,7	–0,2
Habitatge	4,0	1,2	5,7	2,9	1,8	4,6	1,9	1,3	4,7
Parament de la llar	3,0	3,4	3,4	2,4	2,8	3,0	1,2	1,9	0,8
Medicina	2,9	2,7	3,5	2,6	2,7	3,1	3,0	1,4	1,8
Transport	5,1	–2,9	—	5,0	–2,9	1,8	3,6	–0,8	3,5
Comunicacions	–5,3	–2,4	—	–5,1	–2,6	–2,9	–0,9	–1,8	–4,9
Lleure i cultura	2,4	4,6	—	1,8	4,3	5,0	1,0	1,8	0,8
Ensenyament	6,1	4,1	—	4,7	4,1	5,3	5,0	4,0	3,9
Hoteleria i restauració	5,1	4,5	—	5,8	4,7	4,6	4,3	3,7	3,1
Altres	4,1	3,6	—	3,9	3,5	3,3	2,9	3,3	2,2
Total	**4,3**	**2,8**	**4,2**	**4,0**	**2,7**	**4,0**	**2,2**	**2,0**	**2,3**

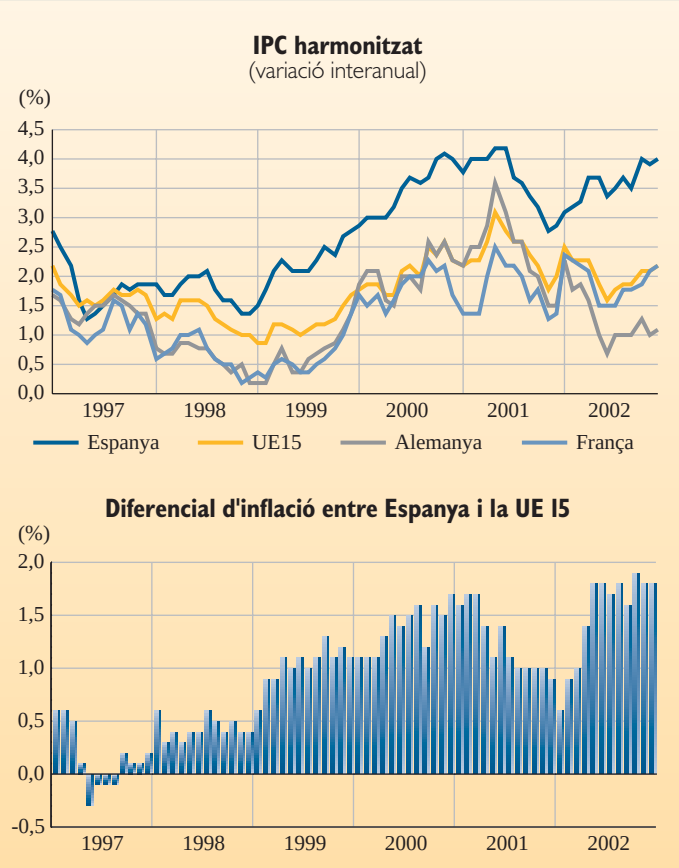

El diferencial d'inflació acumulat aquests darrers anys erosiona mica a mica la competitivitat de l'economia espanyola enfront de la dels seus principals socis i competidors en el mercat interior de la Unió Europea. Només per la via de l'evolució dels preus relatius, es calcula una pèrdua d'aproximadament el 5% de l'índex de competitivitat de l'economia espanyola en només quatre anys. En tot cas, aquesta estimació deixa de banda l'impacte d'altres factors determinants en termes de productivitat del teixit productiu com ara l'evolució de la inversió tant en millores tecnològiques com en l'acumulació d'estoc de capital.

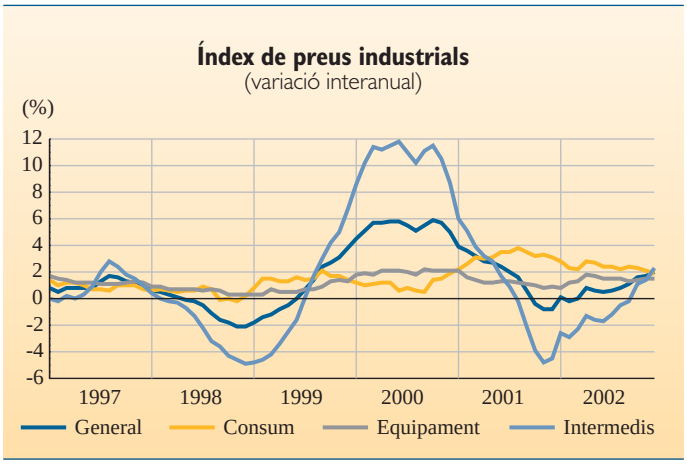

Aquesta persistent pèrdua de competitivitat de l'economia espanyola, inclosa la catalana, és menys significativa si es pren com a referència l'índex de preus de producció i més concretament de preus industrials.

L'índex general de preus industrials ha acabat el 2002 amb un creixement interanual del 2%, amb un repunt el darrer trimestre com a conseqüència, bàsicament, de l'augment dels preus del petroli i derivats, que s'ha traslladat amb força a l'índex de béns intermedis. La feblesa de la demanda de béns d'equipament i de l'activitat industrial al conjunt de l'economia europea, ajuda a explicar la notable contenció dels preus de sortida de fàbrica de la producció de Maquinària i altres béns d'equipament. El segment més inflacionista de la producció industrial al llarg dels dos darrers anys, el dels Béns de consum, tanca l'any amb signes de lleu moderació, sobretot entre l'Alimentació i begudes i especialment en l'apartat de Béns de consum durador.

Consum d'energia i aigua

Consum de gas canalitzat

Període	Total		Usos (milions de tèrmies)	
	Núm. índex	milions de tèrmies	Domèstic	Comercial
1990	100,0	2.188,9		
1991	115,4	2.525,4		
1992	120,0	2.626,0		
1993	118,9	2.602,5		
1994	115,4	2.526,1	1.746,6	779,5
1995	111,3	2.436,0	1.645,7	790,3
1996	120,7	2.642,9	1.806,1	836,7
1997	118,5	2.594,3	1.771,0	823,2
1998	124,1	2.715,6	1.854,2	861,4
1999	139,8	3.059,6	2.126,1	933,5
2000	142,4	3.115,9	2.184,0	931,9
1r.tr.		1.226,9	871,5	355,4
2n.tr.		813,7	596,1	217,5
3r.tr.		428,7	290,9	137,8
4t.tr.		646,7	425,4	221,3
2001	126,2	2.762,8	1.868,2	894,6
1r.tr.		1.081,8	752,1	329,7
2n.tr.		753,5	539,0	214,6
3r.tr.		399,8	275,8	123,9
4t.tr.		527,7	301,3	226,4
2002	130,8	2.862,6	n.d.	n.d.
1r.tr.		1.416,7	n.d.	n.d.
2n.tr		711,2	n.d.	n.d.
3r.tr.		348,2	n.d.	n.d.
4t.tr.		386,5	n.d.	n.d.

Font: Gas Natural S.A. Dades recollides pel Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona. Elaboració pròpia.

Variació (%)	Total	Domèstic	Comercial
4t.tr 2002/4t.tr 2001	–26,8	n.d.	n.d.
2n.sem 2002/2n.sem.2001	–20,8	n.d.	n.d.
2002/2001	3,6	n.d.	n.d.
2001/2000	–12,5	–14,5	–4,0

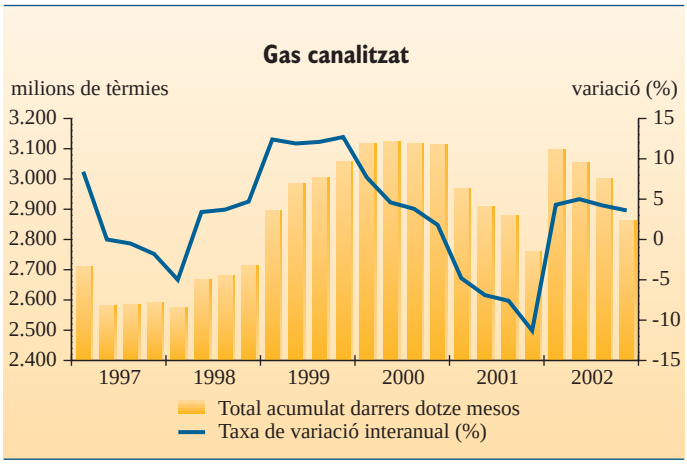

Consum d'aigua

Període	Total		Estructura d'usos (milers m³)		
	Núm.índex	milers m³	Domèstic	Comercial i industrial	Altres
1990	100,0	138.979	81.395	45.998	11.585
1991	99,4	138.081	81.689	44.153	12.239
1992	94,9	131.842	79.947	40.848	11.048
1993	89,0	123.660	76.854	35.662	11.143
1994	87,0	120.914	76.153	34.550	10.211
1995	85,9	119.319	75.739	33.428	10.151
1996	83,3	115.716	74.335	32.672	8.709
1997	83,6	116.217	74.831	33.413	7.973
1998	83,7	116.353	74.523	33.473	8.357
1999	82,4	114.464	72.930	33.043	8.491
2000	82,8	115.130	74.044	32.972	8.114
1r.tr.		29.123	19.493	7.754	1.876
2n.tr.		28.880	18.855	8.099	1.926
3r.tr.		29.266	18.401	8.644	2.221
4t.tr.		27.861	17.295	8.475	2.091
2001	82,4	114.544	73.448	32.936	8.159
1r.tr.		27.723	18.692	7.415	1.616
2n.tr.		29.011	18.834	8.235	1.941
3r.tr.		29.953	18.577	8.937	2.439
4t.tr.		27.856	17.344	8.349	2.163
2002	81,1	112.749	73.684	32.247	6.819
1r.tr.		29.027	19.835	7.685	1.506
2n.tr.		26.904	17.823	7.731	1.350
3r.tr.		29.226	18.607	8.626	1.993
4t.tr.		27.592	17.418	8.205	1.969

Font: Societat General d'Aigües de Barcelona, SA. Dades recollides i facilitades pel Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Variació (%)	Total	Domèstic	Comercial i industrial	Altres
4t.tr. 2002 / 4t.tr. 2001	–0,9	0,4	–1,7	–9,0
2n.sem.2002/2n.sem.2001	–1,7	0,3	–2,6	–13,9
2002/2001	–1,6	0,3	–2,1	–16,4
2001/2000	–0,5	–0,8	–0,1	0,6

Es manté la tendència a un creixent malbaratament dels recursos energètics a l'hora que s'avança en l'aprofitament dels recursos hídrics disponibles.

El consum de gas canalitzat a la ciutat durant la segona meitat de 2002 ha registrat un descens interanual de l'ordre del 20%, accentuant l'evolució d'un any enrere. L'escàs detall de la informació disponible fa difícil extreure'n interpretacions relacionades amb la conjuntura econòmica o la capacitat de despesa de la població. El que sí semblen indicar aquestes dades és que el gas natural va perdent quota de mercat entre els consumidors finals, que es decanten majoritàriament per l'electricitat. Una opció comprensible des del punt de vista del mercat i de l'interès particular, però difícilment justificable des de l'òptica d'un desenvolupament sostenible i respectuós amb el medi.

Contràriament, el descens del consum d'aigua que palesen les dades de l'empresa subministradora obeeix bàsicament al creixent aprofitament de l'aigua del subsòl i dels nous dipòsits pluvials per al rec de les zones verdes públiques i la neteja viària. D'altra banda, l'atonia del consum per a usos productius pot obeir a la feblesa de la conjuntura industrial.

Matriculació de vehicles

Evolució del parc automobilístic

Període	Província de Barcelona			Catalunya
	Matriculacions	Baixes	Saldo	Matriculacions
1990	204.151	64.695	139.456	267.359
1991	185.902	61.557	124.345	240.552
1992	192.843	79.213	113.630	249.272
1993	136.146	78.194	57.952	177.508
1994	152.956	88.085	64.904	201.340
1995	146.294	72.041	74.253	192.892
1996	158.475	64.536	93.939	208.518
1997	183.053	76.683	106.370	251.549
1998	230.146	77.727	152.419	299.134
1999	264.252	88.177	176.075	343.708
2000	257.437	106.555	150.882	328.456
1r.tr.	68.267	24.511	43.756	87.318
2n.tr.	73.778	27.375	46.403	92.881
3r.tr.	56.833	23.122	33.711	73.780
4t.tr.	58.559	31.547	27.012	74.477
2001	253.097	139.349	113.748	318.543
1r.tr.	66.068	33.204	32.864	82.882
2n.tr.	71.320	35.765	35.555	89.834
3r.tr.	56.988	30.990	25.998	73.138
4t.tr.	58.721	39.390	19.331	72.689
2002	228.905	170.722	58.183	290.080
1r.tr.	58.021	44.490	13.531	67.170
2n.tr.	59.876	40.758	19.118	78.689
3r.tr.	53.966	36.495	17.471	69.438
4t.tr.	57.042	48.979	8.063	74.783

Nota: Exclosos ciclomotors. Dades provisionals pels darrers dotze mesos.
Font: Prefectura Provincial de Trànsit de Barcelona, Idescat i Elaboració pròpia.

Variació (%)	Província de Barcelona		
	Matriculacions	Baixes	Saldo
4t.tr.2002/4t.tr.2001	–2,9	24,3	–58,3
2n.sem.2002/2n.sem.2001	–4,1	21,4	–43,7
2002/2001	–9,6	22,5	–48,8
2001/2000	–1,7	30,8	–24,6

La incertesa econòmica, l'endeutament de les famílies i l'atonia de la inversió empresarial en béns d'equipament són els factors determinants a l'hora d'explicar el retrocés de la matriculació de vehicles.

La suavització del ritme de davallada de la compra de vehicles nous durant el darrer trimestre de 2002 ha estat insuficient per compensar la reducció de matriculacions del primer semestre i evitar un tancament d'any especialment negatiu, amb una retallada propera al 10%. Amb aquest, són ja tres anys de descens continuat del nombre de matriculacions de vehicles nous. Les gairebé 230.000 matriculacions registrades a la província de Barcelona l'any passat representen un descens del 13,4% des dels màxims assolits el 1999. Un retrocés que a la resta de Catalunya ha estat deu punts superior.

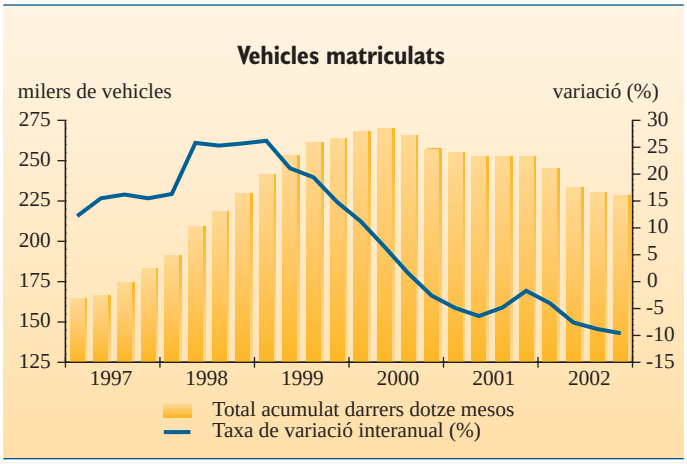

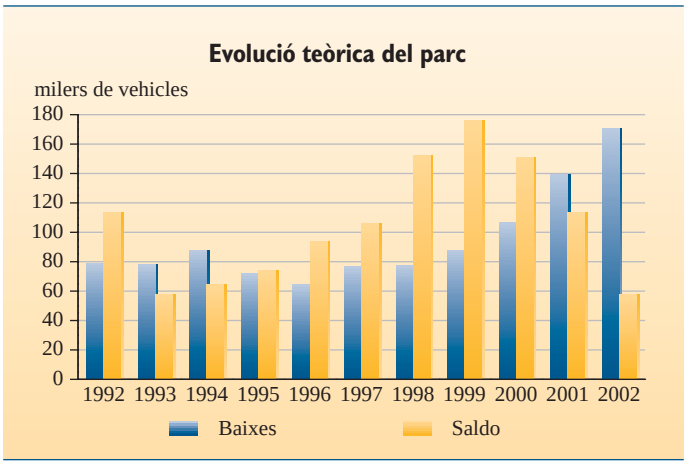

Com a contrapunt de la davallada de les matriculacions i en la línia d'anys anteriors, les baixes de vehicles han registrat un increment novament molt significatiu, superior al 22%. Un comportament que sembla respondre al protagonisme de la renovació del parc automobilístic com a motor principal de la venda de vehicles nous i també a l'escàs entusiasme o urgència per comprar un cotxe o una moto que mostra una part cada cop més significativa de la població potencialment demandant d'un primer vehicle. Aquesta manca d'entusiasme pot tenir arrels tant en una creixent consciència cívica –associada a una major utilització d'un transport públic cada cop més eficient–, com en una igualment creixent incapacitat econòmica. En aquest sentit, una pràctica cada dia menys rara és la dels cotxes compartits, amb familiars o amics, per tal de repartir les despeses.

Com es pot veure al gràfic adjunt, la diferència entre matriculacions i baixes ha estat comparativament tan poc rellevant que el saldo teòric d'increment del parc automobilístic –poc més de 58.000 vehicles– s'ha reduït gairebé a la meitat del d'un any abans i es compara, tant en termes absoluts com relatius, amb el mínim històric –o si més no de les darreres dècades– assolit el 1993.

Escombraries recollides

Escombraries recollides (en contenidors) (tones)

Any	Domiciliàries	Selectiva	Total
1990	625.793	n.d.	n.d.
1991	656.371	n.d.	n.d.
1992	675.215	n.d.	n.d.
1993	666.388	13.311	679.699
1994	650.057	15.604	665.661
1995	622.585	16.625	639.210
1996	627.134	20.596	647.730
1997	635.803	23.485	659.288
1998	631.956	32.201	663.801
1999	647.516	43.617	691.133
2000	658.067	44.204	702.270
1r.tr.	169.322	12.858	182.180
2n.tr.	169.284	10.616	179.900
3r.tr.	147.314	9.080	156.394
4t.tr.	172.146	11.650	183.796
2001	621.179	51.457	672.636
1r.tr.	162.771	13.213	175.984
2ntr.	157.543	12.301	169.844
3r.tr.	140.347	11.844	152.191
4t.tr.	160.518	14.099	174.617
2002	601.559	55.551	657.110
1r.tr.	151.945	14.107	166.052
2ntr.	156.117	13.916	170.033
3r.tr.	137.764	12.268	150.032
4t.tr.	155.732	15.260	170.992

Nota: Les dades de l'any en curs són provisionals.
Font: Direcció de serveis de Neteja Urbana de l'Ajuntament de Barcelona.

Variació (%)	Domiciliària	Selectiva	Total
4t.tr.2002/4t.tr.2001	–3,0	8,2	–2,1
2n.sem.2002/2n.sem.2001	–2,4	6,1	–1,8
2002/2001	–3,2	8,0	–2,3
2001/2000	–5,6	16,4	–4,2

El total d'escombraries domiciliàries recollides a Barcelona durant els dos darrers anys presenta un canvi de signe en comparació amb els immediatament anteriors. Una dinàmica que reflecteix la progressiva conscienciació de la població sobre la necessitat de compatibilitzar creixement amb sostenibilitat.

Efectivament, el descens del volum d'escombraries domiciliàries recollides durant l'any 2002 suavitza la tendència a la baixa iniciada l'exercici anterior, però confirma que es van assolint progressivament els objectius de separar a casa la màxima quantitat possible dels materials valoritzables que es generen a les llars i facilitar una recollida idònia per poder entrar en la cadena de la reutilització i el reciclatge.

Que la generació d'escombraries domèstiques disminueixi –encara que només ho faci en un 3,2%– és un fet congruent amb un període de refredament del consum privat com l'actual; no obstant, i en contrapartida, l'augment del turisme i del nombre de visitants en general, així com l'impuls que ha registrat l'activitat econòmica, l'acadèmica i la de lleure a la ciutat, suposa una pressió afegida a la generació de residus. En aquest sentit, cal fer notar que la recollida segregada de matèria orgànica ha continuat estenent-se i ha permès augmentar en més de 6.000 tones anuals la recollida selectiva comercial i de grans productors que inclou l'oferta hotelera i de restauració.

Recollida selectiva (en contenidors) (tones)

Període	Paper	Envasos	Vidre	Total
1993	n.d.	n.d.	7.857	13.311
1994	n.d.	n.d.	9.202	15.601
1995	4.244	2.153	10.228	16.625
1996	7.322	2.707	10.567	20.596
1997	9.153	3.147	11.185	23.485
1998	15.650	4.153	12.398	32.201
1999	24.317	5.392	13.908	43.617
2000	22.688	6.547	14.969	44.204
1r.tr.	7.166	1.639	4.053	12.858
2n.tr.	5.239	1.633	3.744	10.616
3r.tr.	4.379	1.440	3.261	9.080
4t.tr.	5.904	1.835	3.911	11.650
2001	26.854	8.016	16.588	51.457
1r.tr.	6.781	1.961	4.470	13.213
2n.tr.	6.302	1.980	4.019	12.301
3r.tr.	6.403	1.876	3.565	11.844
4t.tr.	7.367	2.198	4.534	14.099
2002	27.927	9.431	18.192	55.551
1r.tr.	7.028	2.300	4.779	14.107
2n.tr.	6.987	2.401	4.528	13.916
3r tr.	6.131	2.162	3.975	12.268
4t.tr.	7.782	2.568	4.911	15.260

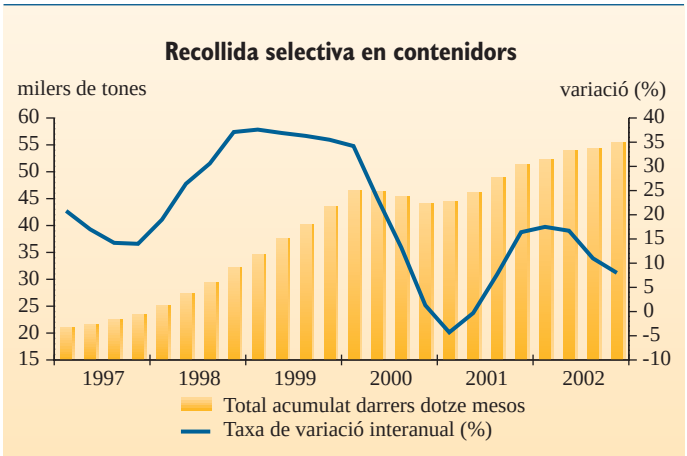

Pel que fa a la recollida selectiva de les diferents fraccions dels residus domèstics que es du a terme mitjançant l'aportació dels ciutadans als diferents contenidors en vorera, val a dir que la referida al vidre continua estable –com des de fa anys– a un ritme de creixement d'un 10% anual, mentre que la recollida selectiva de paper i cartró ha alentit el seu creixement després de la forta expansió d'un any abans; i –com en exercicis anteriors– la recollida selectiva d'envasos lleugers registra l'augment més substancial durant l'any 2002, tot i que moderant lleument els notables increments anteriors, imputables al progressiu procés d'implantació de la recollida en contenidors d'aquest segment de la brossa domiciliària i a la creixent presència d'aquest tipus d'embolcall en la cistella de la compra.

IV. Transports i comunicacions

Port: mercaderies i passatgers

Tràfic de mercaderies pel port de Barcelona

(milers de tones)

	Total		Càrrega General		Líquids a doll		Sòlids a granel		Total	
Període	Sortida	Entrada	Sortida	Entrada	Sortida	Entrada	Sortida	Entrada	Exportacions	Importacions
1990	5.367	12.662	3.627	2.817	447	6.991	1.293	2.855	2.809	8.945
1991	5.253	13.059	3.761	2.988	417	7.209	1.075	2.862	2.607	9.917
1992	5.330	13.008	4.258	3.343	388	7.140	684	2.525	3.089	10.241
1993	5.217	12.466	3.969	2.947	361	7.298	887	2.222	3.575	10.296
1994	6.975	13.415	5.065	3.473	225	7.810	1.685	2.132	4.796	11.130
1995	7.949	14.782	5.428	3.973	284	7.931	2.237	2.878	5.832	13.080
1996	8.803	14.769	5.949	4.146	235	8.112	2.619	2.512	6.573	12.725
1997	9.398	15.489	6.723	5.042	281	7.764	2.394	2.683	6.762	13.629
1998	9.073	15.652	7.137	5.943	293	6.946	1.644	2.763	6.148	13.633
1999	9.783	18.093	8.258	7.065	280	8.219	1.245	2.809	6.431	16.001
2000	11.015	18.790	9.610	7.975	378	8.588	1.027	2.227	7.504	16.761
1r.tr.	2.531	4.733	2.174	1.835	76	2.350	281	548	1.696	4.254
2n.tr.	2.739	4.928	2.478	2.142	96	2.197	165	589	1.842	4.368
3r.tr.	2.943	4.341	2.490	2.037	130	1.780	323	524	1.958	3.861
4r.tr.	2.802	4.788	2.468	1.961	76	2.261	258	566	2.008	4.278
2001	11.256	20.213	9.994	8.142	392	9.123	870	2.948	7.569	17.720
1r.tr.	2.712	5.014	2.332	1.924	111	2.390	269	701	1.826	4.281
2n.tr.	2.928	5.296	2.618	2.200	106	2.285	205	811	1.910	4.624
3r.tr.	2.914	4.860	2.612	2.121	102	2.063	200	677	1.959	4.339
4t.tr.	2.702	5.043	2.432	1.897	73	2.386	196	760	1.873	4.477
2002	11.466	21.142	10.396	8.899	469	9.461	601	2.782	7.783	18.868
1r.tr.	2.495	5.257	2.261	1.963	74	2.632	161	662	1.643	4.594
2n.tr.	3.060	5.404	2.793	2.388	157	2.278	110	737	2.093	4.856
3r.tr.	2.967	5.170	2.649	2.234	131	2.277	188	659	1.969	4.627
4t.tr.	2.945	5.311	2.693	2.313	108	2.273	143	725	2.079	4.791

Nota: a partir de 1995, les dades es comptabilitzen segons data de trànsit de la mercaderia i no segons documents. Les dades dels darrers 12 mesos són provisionals.
Font (de totes les dades d'aquest apartat): Autoritat Portuària de Barcelona. Elaboració pròpia.

		Sortides				Entrades			
Variació (%)	Tràfic total	Total	Càrrega General	Líquids a doll	Sòlids a granel	Total	Càrrega General	Líquids a doll	Sòlids a granel
					2002/2001				
Total	3,6	1,9	4,0	19,8	–30,9	4,6	9,3	3,7	–5,6
Cabotatge	–3,6	–0,1	4,5	–4,7	–41,9	–8,8	7,5	–23,4	–11,8
Exterior	5,4	2,8	3,8	28,4	–23,5	6,5	9,6	7,8	–5,2
					2001/2000				
Total	5,6	2,2	4,0	3,8	–15,3	7,6	2,1	6,2	32,4
Cabotatge	11,5	5,0	3,5	0,2	22,7	22,9	5,7	36,5	77,1
Exterior	4,6	0,9	4,2	5,1	–29,9	5,7	1,6	2,8	30,0

Tot i la desacceleració que al llarg del 2002 ha caracteritzat l'activitat econòmica i més concretament les transaccions comercials a nivell mundial, el port de Barcelona ha aconseguit tancar l'exercici amb un augment del tràfic de mercaderia proper al 4%, en la línia d'alentiment del creixement de l'activitat portuària dels darrers anys. Un resultat que ha estat possible gràcies a la progressiva recuperació de l'activitat comercial després d'un començament d'any molt feble.

A grans trets i com ja és habitual, les importacions han estat el segment més voluminós i alhora el més dinàmic del tràfic comercial que ha passat pel port. Un protagonisme compartit a parts iguals entre el tràfic d'hidrocarburs i el de càrrega general. Aproximadament nou de cada deu tones desembarcades provenen de l'exterior i només una de la resta de ports espanyols. En el cas del tràfic de sortida, la relació és ben diferent, atès que davant la pràctica inexistència d'exportacions de derivats del petroli, els productes de càrrega general representen el 90% del total de les exportacions i també de tota la mercaderia embarcada.

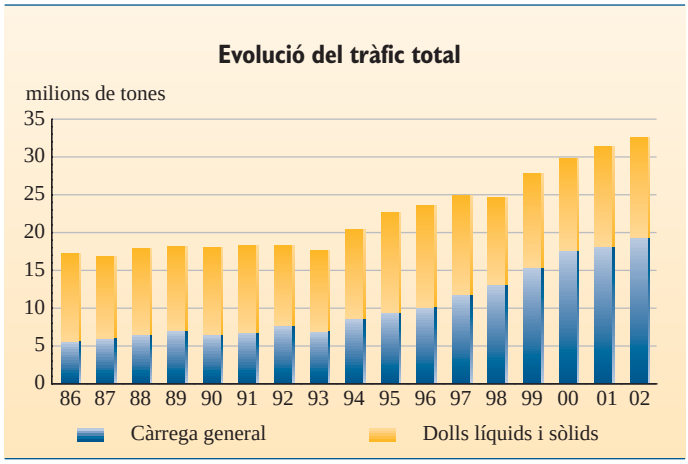

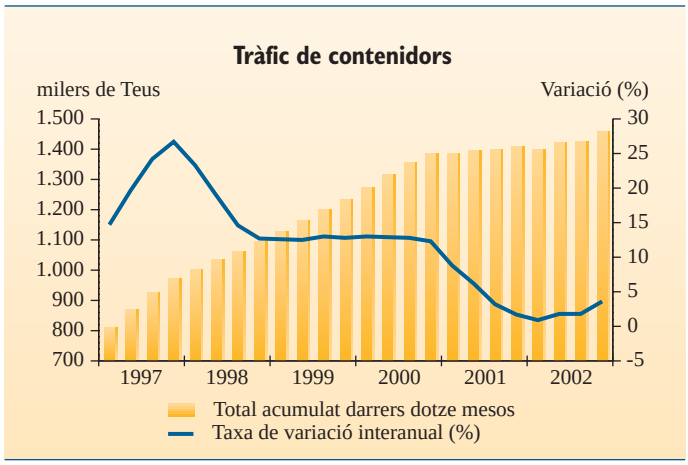

Tradicionalment, el port de Barcelona ha estat majoritàriament un port d'entrada. D'arribada de primeres matèries, productes semielaborats i productes energètics per a la indústria catalana. Durant la segona meitat dels noranta, a mesura que el teixit productiu s'internacionalitza i augmenten les exportacions catalanes més enllà dels mercats tradicionals, aquesta especialització del port es va corregint. L'aposta per la càrrega general contenidoritzada, que respon a una demanda de consum més sofisticada i a unes empreses cada cop més abocades a produccions de major valor afegit, ha deixat en un segon terme determinats fluxos de sòlids a doll com ara el tràfic d'adobs i de ciment. Això provocà que el pes de la mercaderia embarcada al port durant la segona meitat de la dècada passada superés àmpliament el 35% del total, pràcticament deu punts percentuals més que cinc anys enrere. Darrerament però, la creixent dependència energètica de l'exterior que mostra l'economia catalana i l'alentiment de les exportacions, es tradueix en una nova ampliació d'aquest desequilibri estructural.

Tràfic de contenidors

Període	Nombre de contenidors (Teus)			Números
	Exterior	Cabotatge	Total	Índex
1990	n.d.	n.d.	447.920	100,0
1991	n.d.	n.d.	488.917	109,2
1992	n.d.	n.d.	552.309	123,3
1993	391.934	109.212	501.146	111,9
1994	476.531	128.825	605.356	135,1
1995	539.547	149.777	689.324	153,9
1996	608.203	159.033	767.236	171,3
1997	762.097	209.824	971.921	217,0
1998	842.097	253.016	1.095.113	244,5
1999	944.855	290.132	1.234.987	275,7
2000	1.075.954	311.438	1.387.392	309,7
1r.tr.	252.819	72.510	325.329	
2n.tr.	277.695	85.418	363.113	
3r.tr.	275.747	80.845	356.592	
4t.tr.	269.693	72.665	342.358	
2001	1.101.975	309.079	1.411.054	315,0
1r.tr.	252.033	72.308	324.341	
2n.tr.	289.470	84.950	374.420	
3r.tr.	293.343	78.482	371.825	
4t.tr.	267.129	73.339	340.468	
2002	1.166.070	295.162	1.461.232	326,2
1r.tr.	240.846	71.215	312.061	
2n.tr.	317.456	80.853	398.309	
3r.tr.	290.475	71.131	361.606	
4.tr.	317.293	71.963	389.256	

Variació (%)	Exterior	Cabotatge	Total
4t.tr.2002/4t.tr.2001	18,8	–1,9	14,3
2n.sem.2002/2n.sem.2001	11,4	–5,7	5,4
2002/2001	5,8	–4,5	3,6
2001/2000	2,4	–0,8	1,7

L'augment de competència en un entorn de desacceleració del creixement econòmic i del comerç mundial, ha condicionat l'expansió del tràfic de contenidors pel port de Barcelona.

El 2002 ha estat el segon any consecutiu en el que el port de Barcelona registra una lleu reducció del nombre de contenidors en tràfic de cabotatge. Per contra, i compensant d'alguna manera aquest descens, el tràfic exterior s'ha mantingut a l'alça, consolidant així la xifra total d'1,4 milions de Teus/any, assolida per primera vegada el 2001. Un altre tret a comentar és que alhora que es redueix lleument el percentatge de càrrega general contenidoritzada, augmenta el volum de càrrega per contenidor.

Distribució del tràfic per productes

Productes	Tones	Variació (%) 2002/2001	Variació (%) 2001/2000
Gas natural	4.704.638	14,8	3,3
Gasoil, gasolina i fuel	3.797.223	–2,8	9,7
Altres productes energètics	424.501	–7,0	14,8
Productes siderúrgics	1.480.620	11,3	2,3
Productes metal.lúrgics	729.747	3,8	5,8
Potasses i altres adobs	208.080	–27,9	–10,7
Productes químics	3.037.704	5,7	4,9
Ciment i clínker	731.867	–18,0	–5,8
Altres materials de construcció	885.990	4,9	0,8
Cereals, faves i farines	2.143.877	–5,2	34,3
Begudes i derivats	719.870	2,1	–0,6
Olis i greixos	555.979	–16,2	16,3
Tabac, cafè i cacau	620.056	3,9	9,8
Fruites i verdures	363.255	2,9	4,7
Resta de productes alimentaris	1.573.514	0,9	3,7
Paper i pasta	737.120	5,4	1,1
Maquinària i recanvis	895.111	–8,7	0,5
Automòbils i peces	1.047.493	4,1	–6,7
Resta de mercaderies	3.420.964	15,4	2,4
Tares	4.530.586	5,8	5,1
Total	**32.608.195**	**3,6**	**5,6**

La feblesa en el creixement mostrada per l'economia catalana i les del seu entorn, juntament amb l'atonia inversora de les empreses i els símptomes regressius que es detecten en algunes segments del consum de béns duradors per part de les famílies, expliquen parcialment l'estancament del tràfic portuari de contenidors. A aquestes raons imputables a la conjuntura econòmica s'hi ha d'afegir la creixent competència en aquest tipus de tràfic per part d'altres ports veïns, que disposen de capacitat instal·lada ociosa i infraestructures viàries i ferroviàries suficients per competir amb Barcelona en la captació de fluxos de mercaderies de les principals àrees econòmiques d'Espanya.

Com ja es preveia atesa l'evolució de trimestres anteriors, l'entrada de gas natural s'ha convertit en el tràfic quantitativament més important del port. Després de l'impuls registrat aquest darrer any, el tràfic d'aquest producte passa a representar aproximadament el 15% del total de la mercaderia que ha passat pel port. Si hom hi afegeix la resta de productes energètics, aquest percentatge supera àmpliament el 25%.

Orígen/destí del tràfic portuari exterior

Àrees geogràfiques	Tones	Variació (%) 2002/2001	Variació (%) 2001/2000
França / Itàlia	4.616.515	3,4	5,8
Europa (Atlàntic)	1.335.983	2,5	–18,0
Med. Or., Negre, Caspi i Roig	3.718.735	19,8	6,3
Golf Pèrsic	753.538	–11,9	134,0
Sud i sud-est asiàtic	1.574.816	–5,0	7,8
Extrem Orient i Japó	2.069.733	5,4	–1,9
Àfrica mediterrània	5.241.846	16,9	1,4
Àfrica atlàntica	374.172	–5,6	10,8
Àfrica del Sud i del Pacífic	249.149	–26,8	30,1
Amèrica del Nord (Atlàntic)	1.665.225	9,3	0,8
Golf de Mèxic	1.025.200	–22,5	52,2
Amèrica Central i Carib	906.784	8,1	–40,7
Amèrica del Sud (Atlàntic)	2.034.540	–1,1	19,4
Amèrica del Nord (Pacífic)	244.395	–7,3	–15,5
Amèrica del Sud (Pacífic)	173.216	26,3	9,2
Oceania i Illes del Pacífic	165.906	9,0	–13,1

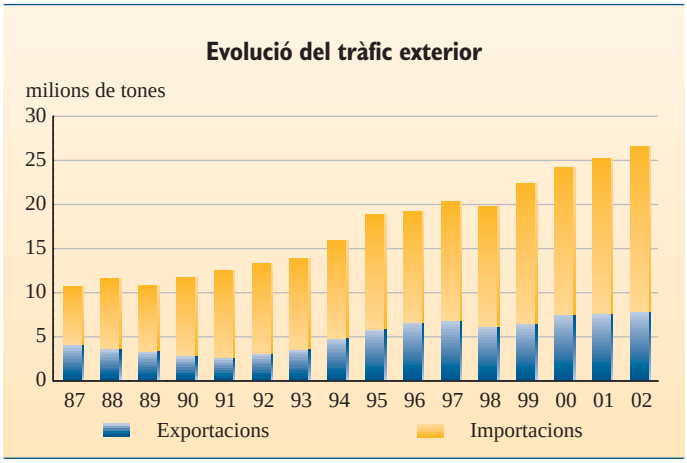

A banda de la importància estratègica del tràfic de productes energètics, es manté la tendència a una creixent especialització del port en càrrega general.

Aquest impuls del conjunt no implica que l'evolució registrada pels diferents productes hagi estat homogènia. Més aviat tot el contrari. Les variacions més significatives corresponen a la importació de gas natural –bàsicament per l'entrada en funcionament de la central elèctrica de cicle combinat del Besòs– i de carbó. Ambdues de signe positiu, igual que la gasolina desembarcada. Per contra, la resta de productes energètics han evolucionat a la baixa. El més significatiu és el descens del gas-oil, que en part s'explica per l'augment d'un any abans i que pot obeir a la pèrdua d'impuls d'algunes de les activitats més consumidores d'aquest tipus de producte, com són el transport de mercaderies i la construcció de grans infraestructures.

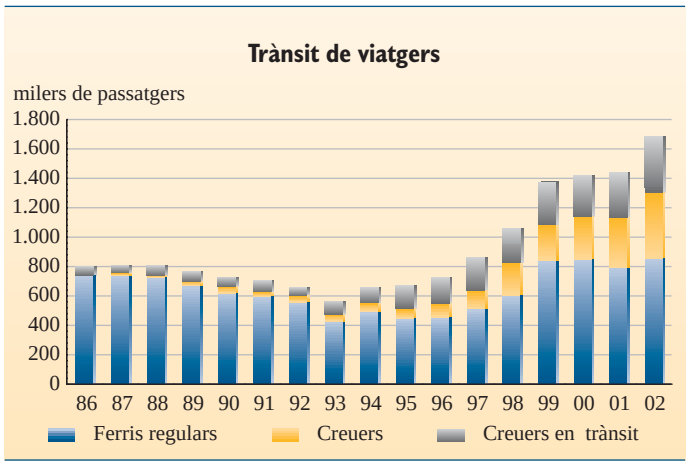

El tràfic portuari de productes sidero-metalúrgics ha finalitzat el 2002 amb un notable augment, superior al registrat un any enrere. Per contra, l'agregat que inclou les potasses, fosfats i altres adobs, ha perdut pràcticament un 30% del volum de tràfic registrat el 2001. Una variació igualment a la baixa però no tan intensa és la que ha registrat el tràfic de sortida de ciment i clínker.

Per grans agregats, les variacions negatives durant el 2002 s'han concentrat en els productes alimentaris i agroramaders, en els materials de construcció i en els adobs.

L'agregat dels productes químics –que inclou tant matèries bàsiques i productes semielaborats per a la indústria manufacturera com béns de consum– ha estat un altre dels que ha tancat l'any amb un increment significatiu del volum de mercaderia operada a traves del port. Altres agregats quantitativament importants que han registrat increments anuals igualment notables han estat el del tabac, cafè i cacau, el del paper i pasta i també el d'automòbils i peces. Contràriament, la importació de primeres matèries per a l'alimentació del bestiar s'ha contret notablement després de l'augment registrat un any enrere.

Un descens econòmicament molt significatiu ha estat el del capítol de maquinària i recanvis, que a grans trets respon a l'atonia de la inversió empresarial en béns d'equipament. Alhora, el retrocés de les vendes de vehicles en el mercat interior que han reflectit les xifres de noves matriculacions, és congruent amb la contracció mostrada per la importació d'automòbils.

Pel que fa a les àrees geogràfiques d'origen o destí de la mercaderia de tràfic exterior, les dades de la segona meitat d'any modifiquen lleument les consideracions fetes mesos enrere. Així, al costat de la desacceleració del creixement dels intercanvis amb els ports francesos i italians de la Mediterrània, s'accentua el tràfic amb la resta de ports d'aquesta conca. Una variació que respon al protagonisme del tràfic de productes energètics. Per contra, s'ha reduït el volum d'importacions originàries de la conflictiva zona del Golf Pèrsic. Els intercanvis comercials amb el continent americà han evolucionat a la baixa en el cas del Golf de Mèxic i Canadà, alhora que han augmentat significativament amb els ports nord-americans de l'Atlàntic. L'important flux comercial amb Sudamèrica s'ha estancat, alhora que s'ha incrementat el mantingut amb Japó i l'Extrem Orient.

Trànsit de passatgers

Període	Ferris regulars	Creuers	Creuers en trànsit	Total
1990	617.395	48.110	69.251	734.756
1991	595.298	32.869	82.555	710.722
1992	556.197	46.502	59.230	661.929
1993	425.025	50.619	96.297	571.941
1994	490.843	63.321	108.934	663.098
1995	448.170	69.563	156.374	674.107
1996	453.126	98.912	179.123	731.161
1997	509.944	127.894	231.096	868.934
1998	602.361	224.136	238.925	1.065.422
1999	836.656	247.758	293.838	1.378.252
2000	847.973	291.405	285.537	1.424.915
1r.tr.	114.500	12.204	11.186	137.890
2n.tr.	218.931	105.663	90.045	414.639
3r.tr.	412.060	127.876	129.058	668.994
4t.tr.	102.482	45.662	55.248	203.392
2001	790.260	342.633	310.167	1.443.060
1r.tr.	98.941	8.666	5.927	113.534
2n.tr.	190.786	113.909	105.433	410.128
3r.tr.	377.619	149.116	135.113	661.848
4t.tr.	122.914	70.942	63.694	257.550
2002	855.865	447.921	386.738	1.690.524
1r.tr.	129.718	8.113	11.034	148.865
2n.tr.	194.833	144.384	126.926	466.143
3r.tr.	416.698	204.231	140.320	761.249
4t.tr.	114.616	91.193	108.458	314.267

Variació (%)	4t.tr.02/ 4t.tr.01	2n.sem.02/ 2n.sem.01	2002/2001	2001/2000
Ferris regulars	–6,8	6,2	8,3	–6,8
Creuers	28,5	34,2	30,7	17,6
Creuers en trànsit	70,3	25,1	24,7	8,6
Total	22,0	17,0	17,1	1,3

El port de Barcelona ha tancat el 2002 amb un creixement extraordinari i difícilment repetible del nombre de passatgers que han utilitzat les seves instal·lacions.

El creixement del 17,1% que ha situat el total de passatgers que han utilitzat el port de la ciutat durant el 2002 prop dels 1,7 milions, respon a variacions significativament diferents segons el segment de que es tracta. Així, a un increment relativament moderat –de l'ordre del 4%– del nombre d'usuaris de les línies regulars de ferris de cabotatge cal afegir-hi l'èxit del servei regular que cobreix la línia amb Gènova. Un servei que gràcies a l'augment de l'oferta de places ha aconseguit captar gairebé un 50% més d'usuaris. En el cas dels creuers turístics, l'increment de l'ordre del 28% s'ha d'imputar tant a l'atractiu turístic de la ciutat, com a l'augment del nombre d'escales i operadors i també a la crisi latent que pateixen les destinacions turístiques de la Mediterrània Oriental

Aeroport: passatgers i mercaderies

Trànsit de passatgers i tràfic de mercaderies per l'aeroport de Barcelona

	Avions			Passatgers (milers)					Mercaderies (tones)		
					Interior		Internacional				
Període	Total[1]	Interior	Internacional	Total[1]	BCN-MDD	Resta	U.E.	Resta	Total[1]	Interior	Internacional
1990	125.193	59.955	57.776	9.205	1.779	3.875	n.d.	n.d.	66.622	34.942	31.557
1991	127.288	63.806	59.242	9.145	1.854	3.856	n.d.	n.d.	58.516	30.290	31.372
1992	141.678	68.053	68.028	10.328	2.124	3.999	3.073	848	72.054	34.202	38.180
1993	137.069	65.144	68.397	9.997	2.088	3.618	3.179	774	57.480	29.637	27.841
1994	145.583	73.863	68.929	10.648	2.369	3.726	3.412	795	58.891	27.840	31.051
1995	155.803	80.249	72.593	11.728	2.545	4.206	3.593	970	68.285	31.047	37.238
1996	180.462	91.868	85.810	13.434	2.858	4.704	4.239	1.117	80.077	32.452	47.625
1997	210.960	111.996	96.019	15.066	2.971	5.330	5.002	1.260	80.946	32.383	48.520
1998	217.553	113.140	104.413	16.195	3.116	5.559	5.670	1.402	80.032	31.802	48.230
1999	233.609	119.932	113.666	17.422	3.303	5.746	6.553	1.527	86.215	32.920	53.253
2000	256.905	122.312	131.534	19.809	3.894	6.252	7.513	1.838	88.763	32.996	55.768
1r.tr.	58.817	29.419	28.729	4.078	954	1.310	1.469	270	22.755	7.690	15.065
2n.tr.	65.007	30.647	33.462	5.253	1.026	1.634	2.020	492	21.411	8.069	13.342
3r.tr.	67.761	31.164	35.818	5.734	851	1.832	2.255	704	21.469	8.761	12.708
4t.tr.	65.320	31.081	33.523	4.744	1.063	1.477	1.769	372	23.128	8.476	14.652
2001	273.118	130.819	142.298	20.745	3.982	6.570	8.144	1.848	81.882	28.378	53.503
1r.tr.	64.999	31.743	33.256	4.451	1.054	1.391	1.648	302	21.312	7.234	14.078
2n.tr.	71.422	34.442	36.980	5.675	1.076	1.741	2.260	545	21.120	7.411	13.709
3r.tr.	72.606	34.099	38.507	6.097	849	1.980	2.477	732	19.302	7.048	12.254
4t.tr.	64.088	30.535	33.553	4.525	1.003	1.458	1.759	268	20.148	6.686	13.462
2002	270.971	123.106	144.727	21.348	4.038	6.360	9.034	1.736	75.863	25.248	50.614
1r.tr.	61.060	28.532	31.865	4.488	996	1.356	1.803	289	17.951	5.933	12.018
2n.tr.	69.185	31.245	37.044	5.603	1.103	1.595	2.411	453	19.482	6.628	12.853
3r tr.	72.732	32.328	39.598	6.268	868	1.938	2.748	663	18.418	6.497	11.921
4t.tr.	67.994	31.001	36.220	4.987	1.072	1.471	2.073	332	20.011	6.189	13.822

[1]. Es comptabilitza la totalitat del tràfic, no només el comercial. Les dades trimestrals són provisionals.
Font: Aeroport de Barcelona.

Variació (%)	Passatgers		
	2002/2001	2001/2000	2000/1999
Total	2,9	4,7	13,7
BCN-MDD	1,4	2,3	17,9
Resta interior	–3,2	5,1	8,8
Unió Europea	10,9	8,4	14,7
Resta internacional	–6,1	0,5	20,4

La recuperació de l'activitat aèria durant el segon semestre situa les xifres de trànsit anual per l'aeroport en la línia d'un creixement moderat.

L'any 2002 el trànsit de passatgers per l'aeroport de Barcelona va augmentar en uns 600.000 usuaris, superant àmpliament els 21 millions de passatgers. Un creixement recolzat gairebé en exclusiva en el trànsit europeu i, només anecdòticament, en el trànsit amb Madrid. Contràriament, la resta del trànsit internacional s'ha vist afectat per l'empitjorament de la situació econòmica mundial i pel clima d'inseguretat que els fets de l'11S van escampar per tot arreu. Un clima que, amb alts i baixos, s'ha mantingut força viu al llarg de tot l'any per la intervenció militar a l'Afganistan, l'agreujament del conflicte al Pròxim Orient i posteriorment els preparatius d'invasió militar de l'Iraq.

Si hom deixa de banda l'aspecte conjuntural de la lleu pèrdua de vols i viatgers de les línies que uneixen Barcelona amb les principals capitals espanyoles, amb l'excepció de Madrid, el fet és que la lectura immediata de l'augment del nombre d'usuaris que han passat per l'aeroport al llarg del 2002 s'ha d'imputar bàsicament a la creixent projecció internacional de Barcelona –puntualment per la celebració de l'any Gaudí– i també a l'impuls dels viatges d'oci per part dels residents. S'ha de tenir present també que la creixent diversificació de l'oferta turística catalana, de la que sobresurt l'oferta cultural i arquitectònica de la capital, ha impactat positivament en l'evolució del trànsit aeroportuari de Barcelona, suavitzant l'estacionalitat dels fluxes de visitants i redistribuint els contingents al llarg de tot l'any.

És conegut que el continent europeu, i més concretament la Unió Europea, és un dels principals mercats emissors i receptors de turistes a nivell mundial. Això ajuda a explicar que, tot i l'atonia que ha caracteritzat el trànsit aeri internacional durant el 2002, l'aeroport de Barcelona hagi pogut tancar amb signe positiu un exercici que havia començat força apagat. Tot i tractar-se d'un creixement força moderat, es compara molt favorablement amb el de la resta de grans aeroports espanyols. Tot plegat fa evident que Barcelona ha continuat guanyant quota de mercat i es posiciona sòlidament entre les ciutats que hauran de liderar la represa de l'activitat econòmica europea.

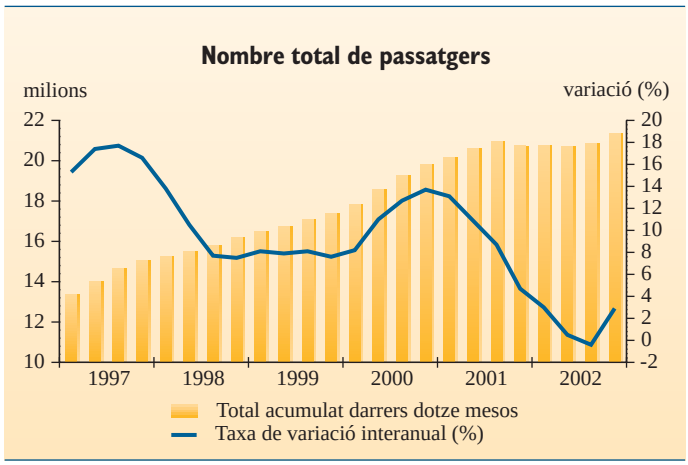

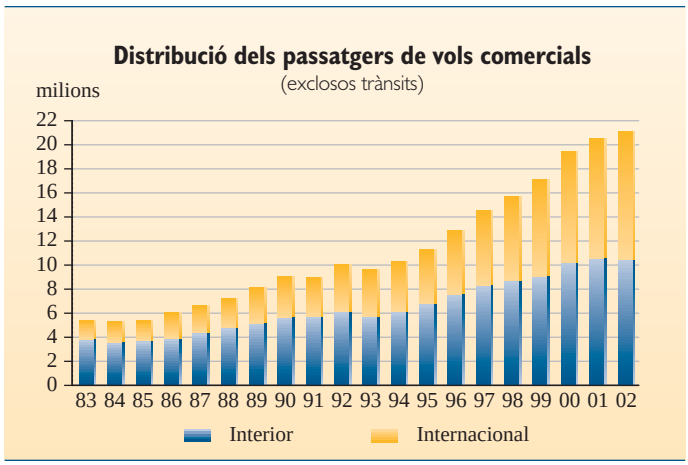

L'augment sostingut del tràfic aeri amb la resta d'Europa explica que el trànsit internacional de passatgers hagi superat, per primera vegada, el trànsit interior.

Malgrat el dèficit de vols intercontinentals directes que arrossega l'aeroport de Barcelona i que limita les expectatives de desenvolupament de l'economia catalana, el caràcter internacional de l'aeroport és cada cop més notable. Així, per primer vegada en la seva història, el total de passatgers de vols internacionals ha superat el de vols interiors. Un fet que lògicament anirà a més, especialment quan el TAV competeixi amb el tràfic aeri en la línia Barcelona-Madrid. Una línia que a mesura que avançava el 2002 divergia de l'evolució de la resta del trànsit interior, millorant els seus registres i tancant l'any amb més de quatre milions de passatgers, fita que equival a guanyar un milió d'usuaris en menys de cinc anys.

Trànsit de passatgers als principals aeroports espanyols

(milers, 2002)

Aeroports	Total Regular	Total No regular	Total Absolut	Variació(%) 2002 / 2001
Alacant	3.784	3.186	6.971	7,3
Barcelona	20.129	1.040	21.169	3,0
Bilbao	2.280	167	2.446	–0,4
Eivissa	2.048	1.997	4.044	–7,7
Fuerteventura	2.141	1.417	3.558	0,8
Gran Canària	4.941	3.827	8.769	–3,5
Lanzarote	2.236	2.711	4.947	0,5
Madrid	32.769	908	33.677	–0,3
Màlaga	6.626	3.681	10.308	5,0
Menorca	1.151	1.547	2.698	–3,7
Palma de Mallorca	10.923	6.839	17.762	–7,1
Santiago de Comp.	1.112	99	1.211	–2,9
Sevilla	1.865	142	2.007	–6,6
Tenerife Nord	2.484	1	2.485	–0,5
Tenerife Sud	2.961	5.817	8.778	–1,9
València	2.019	104	2.123	–6,9
Total Espanya	**105.620**	**35.620**	**141.240**	**–1,0**

Nota: El Total correspon a la suma de vols regulars i no regulars. No inclou els passatgers d'altres serveis no comercials.
Font: Subsecretaría de Aviación Civil. Dades facilitades pel Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

La davallada de la resta del trànsit interior no es pot deslligar de la reducció de vols, un efecte de la crisi econòmica i de la necessitat de les aerolínies de reduir costos i concentrar-se en els segments de negoci més rendibles. És d'esperar que un cop es superi l'actual etapa d'incertesa, els plans de desenvolupament de les companyies aèries s'orientaran novament a recuperar i generar nova demanda per a un segment del negoci actualment força desatès.

Finalment, només resta constatar el notable retrocés que el tràfic de mercaderies ha registrat per segon any consecutiu. Una evolució que s'explica parcialment per la situació de crisi que ha viscut i viu l'activitat econòmica i el comerç internacional i també per l'evolució dels fluxos comercials que ha mantingut l'economia catalana, especialment quant al mercat interior. Potser el tret més remarcable sigui que el tràfic internacional ha tancat l'any amb símptomes moderats de recuperació.

Transport públic col·lectiu a la regió metropolitana

Transport públic metropolità

(milers de viatgers)

Període	Ferroviari	Autobús	Total
1997	391.400	300.250	691.650
1998	422.100	291.810	713.910
1999	433.800	292.670	726.470
1r.tr.	108.400	73.650	182.050
2n.tr.	113.000	76.110	189.110
3r.tr.	94.700	61.700	156.400
4t.tr.	117.700	81.210	198.910
2000	450.000	298.480	748.480
1r.tr.	113.860	77.400	191.260
2n.tr.	115.870	74.730	190.600
3r.tr.	97.050	65.090	162.140
4t.tr.	123.220	81.260	204.480
2001	471.870	283.560	755.430
1r. sem.	243.600	148.540	392.140
2n. sem	228.270	135.020	363.290
2002	503.850	291.840	795.690
1r. sem.	259.100	148.580	407.680
2n. sem.	244.750	143.260	388.010

Nota: Les dades del darrer any són provisionals.
Font: Autoritat del Transport Metropolità

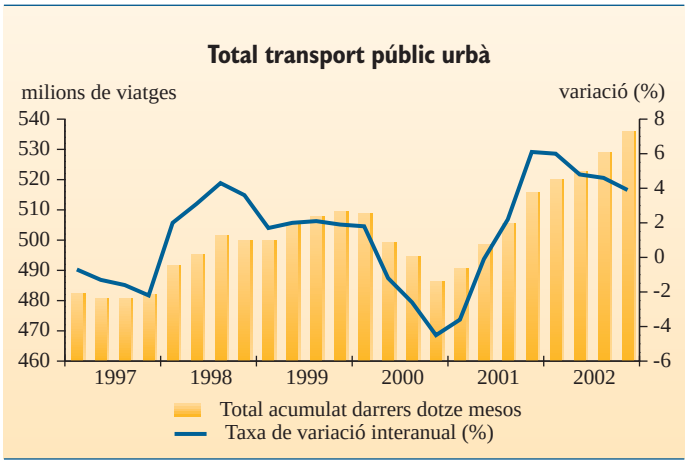

Les dades del transport públic metropolità confirmen que el 2002 ha estat un nou any de creixement pel que fa al nombre d'usuaris.

Les dades disponibles en el moment de tancar aquesta edició, algunes d'elles provisionals, permeten confirmar que el sistema públic de transport col·lectiu metropolità ha registrat durant el 2002 un increment del nombre de viatges de l'ordre del 5,3%. El conjunt del sistema ferroviari ha superat per primera vegada els 500 milions de validacions/any, fet que ha impulsat el total molt a prop dels 800 milions/any. A grans trets, el sistema ha guanyat uns cent milions de passatgers en només cinc anys. Un increment imputable a la implantació d'un nou sistema tarifari, a l'ampliació de l'oferta en servei i a una conjuntura econòmica favorable.

Transport públic urbà

(milers de viatges)

Període	Xarxa Metro	Xarxa Autobusos	FGC Servei urbà	Total
1990	279.563	202.533	19.838	501.934
1991	280.638	199.559	19.844	500.041
1992	271.413	200.106	19.907	491.426
1993	264.241	196.923	18.219	479.383
1994	253.142	201.047	17.312	471.501
1995	261.910	201.961	17.251	481.122
1996	268.061	206.902	17.992	492.955
1997	258.347	205.923	18.022	482.292
1998	280.324	198.564	20.955	499.843
1999	285.943	200.311	23.263	509.517
2000	291.977	169.289	25.177	486.443
1r.tr.	76.605	45.944	6.754	129.303
2n.tr.	74.472	45.079	6.464	126.015
3r.tr.	61.249	36.046	4.729	102.024
4t.tr.	79.651	42.220	7.230	129.101
2001	305.105	184.025	26.833	515.963
1r.tr.	79.440	46.651	7.341	133.432
2n.tr.	78.015	49.203	6.945	134.163
3r.tr.	64.590	39.348	5.075	109.013
4t.tr.	83.060	48.823	7.472	139.355
2002	321.365	186.103	28.645	536.114
1r.tr.	81.369	48.683	7.434	137.485
2n.tr.	85.175	43.804	7.861	136.841
3r.tr.	68.249	41.587	5.545	115.380
4t.tr.	86.573	52.028	7.806	146.407

Nota: a partir del 2000 es trenca la sèrie d'usuaris del metro i autobús. Amb l'entrada en vigor de la integració tarifària es substitueix el concepte de viatge venut pel de títol validat.
Font: Transports de Barcelona i Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya.

Variació (%)	4t.tr.2002/ 4t.tr.2001	2n.sem.2002/ 2n.sem.2001	2002/2001	2001/2000
Metro	4,2	4,9	5,3	4,5
Autobús	6,6	6,2	1,1	8,7
FGC	4,5	6,4	6,8	6,6
Total Urbà	5,1	5,4	3,9	6,1

Sense oblidar que algunes de la variacions considerades es veuen parcialment afectades pel fet que es comparen dades no estrictament homogènies atès que la integració tarifària s'ha aplicat per fases successives, en el cas del transport públic urbà aquest element distorsionador pràcticament es pot donar per acabat. En conseqüència, cal valorar positivament l'augment del 3,9% del total de bitllets validats. Un increment imputable a la conjunció de factors com ara la ja esmentada ampliació de l'oferta global del servei, un augment significatiu del nombre de visitants que han fet estada a la ciutat i també a un increment del nombre de desplaçaments per motius de feina i oci impulsat per una conjuntura econòmica i del mercat de treball moderadament expansiva. La forta contenció que mostra el creixement del parc mòbil privat, especialment pel que fa a motos i ciclomotors, possiblement també ha contribuït a aquest augment del nivell d'utilització del transport públic, especialment a Barcelona i primera corona metropolitana.

Nombre de viatges a les línies de rodalia de RENFE i als FGC

(milers)

Període	RENFE C-1	RENFE C-2	RENFE C-3	RENFE C-4	RENFE Total	FGC Línia Llobr-Anoia	FGC Metro Vallès	FGC Total	Total
1990	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	8.350	17.059	25.409	n.d.
1991	19.713	23.345	3.360	17.554	63.972	8.864	17.363	26.227	90.199
1992	22.512	25.164	4.015	20.871	72.562	9.123	17.354	26.477	99.039
1993	22.671	24.938	3.841	18.973	70.423	8.410	16.764	25.174	95.597
1994	21.994	25.848	3.964	23.208	75.014	8.236	16.947	25.183	100.197
1995	24.110	26.725	4.161	24.869	79.865	8.418	16.933	25.351	105.216
1996	24.739	26.220	4.247	26.877	82.083	8.661	18.287	26.948	109.031
1997	24.036	27.521	4.985	28.941	85.483	9.044	19.777	28.821	114.304
1998	24.113	29.012	5.588	29.804	88.517	11.073	20.679	31.752	120.269
1999	24.333	29.770	5.716	30.309	90.128	12.597	21.100	33.697	123.825
2000	25.541	30.807	5.944	31.783	94.075	13.681	21.889	35.569	129.644
1r.tr.	6.018	7.304	1.393	7.606	22.321	3.495	5.364	8.859	31.180
2n.tr.	6.531	7.861	1.518	8.137	24.047	3.452	4.770	8.221	32.268
3r.tr.	6.229	7.417	1.449	7.570	22.665	2.984	4.962	7.946	30.611
4t.tr.	6.763	8.225	1.584	8.470	25.042	3.750	6.793	10.543	35.585
2001	26.931	33.804	6.459	34.779	101.973	14.757	21.575	36.332	138.305
1r.tr.	6.577	8.206	1.572	8.549	24.904	3.827	5.497	9.324	34.228
2n.tr.	6.927	8.643	1.660	8.903	26.133	3.810	5.122	8.932	35.065
3r.tr.	6.353	7.864	1.512	7.960	23.689	3.155	4.117	7.272	30.961
4t.tr.	7.074	9.091	1.715	9.367	27.247	3.965	6.839	10.804	38.051
2002	31.200	37.704	7.055	35.874	111.833	16.439	24.942	41.381	153.214
1r.tr.	7.750	9.218	1.713	8.857	27.538	4.002	6.034	10.037	37.575
2n.tr.	8.064	9.638	1.787	9.440	28.929	4.164	6.287	10.451	39.380
3r.tr.	7.388	8.960	1.622	8.209	26.179	3.588	4.953	8.541	34.720
4t.tr.	7.998	9.888	1.933	9.368	29.187	4.684	7.668	12.352	41.539

RENFE. C1: Maçanet-Mataró-Barcelona-Aeroport/l'Hospitalet; C2: Sant Vicenç-Vilanova-Barcelona-Granollers-Maçanet; C3: Vic-Barcelona-l'Hospitalet; C4: Manresa-Terrassa-Barcelona-Vilafranca-Sant Vicenç. FGC. Línia Llobregat-Anoia: Barcelona-Igualada/Manresa; Metro Vallès: Barcelona-Terrassa/Sabadell.
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per RENFE i pels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya.

Variació (%)	4t.tr.2002/ 4t.tr.2001	2n.sem.2002/ 2n.sem.2001	2002/2001	2001/2000
RENFE	7,1	8,7	9,7	8,4
C1	13,1	14,6	15,9	5,4
C2	8,8	11,2	11,5	9,7
C3	12,7	10,2	9,2	8,7
C4	0,0	1,4	3,1	9,4
FGC	14,3	15,6	13,9	2,1
Llobregat-Anoia	18,1	16,2	11,4	7,9
Metro Vallès	12,1	15,2	15,6	–1,4
Total Rodalia	9,2	10,5	10,8	6,7

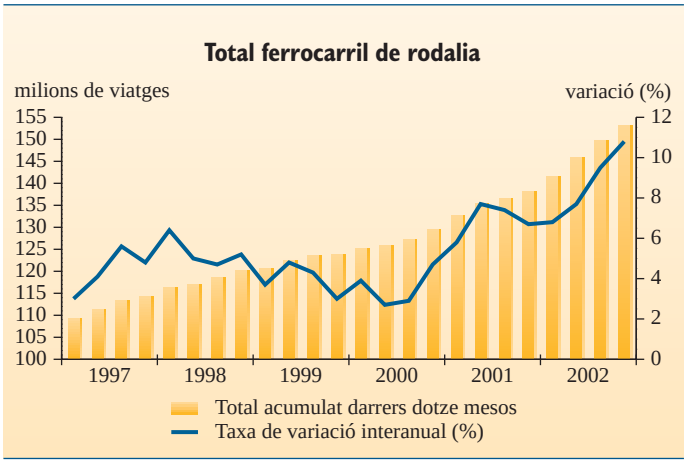

En el segment del transport de rodalia, i més concretament del ferroviari operat per Ferrocarrils de la Generalitat i Renfe, els increments s'han de matisar per l'impacte ja esmentat de la progressiva integració tarifària. Descomptant aquest fet, els increments de viatgers s'intueixen significatius, i en alguns casos, condicionats per la disponibilitat d'oferta en hores punta.

V. Turisme, fires i congressos

Visitants i pernoctacions als hotels de Barcelona

Període	Pernoctacions	Visitants	Estada mitjana*
1991	4.089.510	1.727.610	2,4
1992	4.333.420	1.874.734	2,3
1993	4.256.524	2.455.249	1,7
1994	4.704.681	2.663.887	1,8
1995	5.674.580	3.089.974	1,8
1996	6.341.380	3.061.994	2,1
1997	6.965.391	2.823.391	2,5
1998	7.400.337	2.969.490	2,5
1999	7.542.115	3.123.476	2,4
2000	7.777.580	3.141.162	2,5
2001	7.969.496	3.378.636	2,4
gn-fb	1.019.845	453.331	2,3
mç-ab	1.389.851	582.397	2,4
mg-jn	1.470.712	630.348	2,3
jl-ag	1.467.614	600.902	2,5
st-oc	1.426.737	565.998	2,5
nv-ds	1.194.737	545.660	2,2
2002	8.694.770	3.580.986	2,4
gn-fb	1.036.577	456.355	2,3
mç-ab	1.532.147	594.647	2,6
mg-jn	1.553.353	557.306	2,8
jl-ag	1.664.477	641.768	2,6
st-oc	1.669.958	751.656	2,2
nv-ds	1.238.258	579.254	2,1

* Dades expressades en nits
Font: Tots els quadres i gràfics d'aquesta secció són d'elaboració pròpia a partir de l'enquesta d'activitat turística de Turisme de Barcelona. Dades provisionals.

Variació (%)	Pernoctacions	Visitants
st-ds 2002/ st-ds 2001	10,9	19,7
2n. sem. 2002/ 2n. sem. 2001	11,8	15,2
2002/2001	9,1	6,0
2001/2000	2,5	7,6

En un any marcat a nivell mundial per la inestabilitat política i econòmica, els resultats dels indicadors d'activitat turística de Barcelona al llarg de 2002 mereixen, com a mínim, el qualificatiu de singulars. I més encara si es té en compte que el balanç sectorial a Espanya, tot i mantenir-se com a segona destinació turística mundial, no destaca precisament per l'abundància de signes positius.

La intensificació de l'impuls de l'activitat turística a Barcelona en plena fase de desacceleració econòmica avala la creixent importància d'aquest sector en l'activitat econòmica de la ciutat.

Al llarg de 2002 s'han allotjat als hotels de Barcelona un total de 3,6 milions de persones que han generat 8,7 milions de pernoctacions, exactament el doble de les registrades deu anys enrera quan se celebraren els Jocs Olímpics. Si s'observa el gràfic adjunt hom convindrà que no és cap sorpresa parlar de nous màxims històrics, sobretot si es té present que els increments registrats –del 9,1% en el cas de les pernoctacions i del 6,0% en el cas dels visitants–, suposen un revifament i un manteniment, respectivament, de la tendència expansiva.

Activitat hotelera segons categoria

Categoria	Nivell d'ocupació (%) En places	Nivell d'ocupació (%) En habitacions	Nombre de pernoctacions	Nombre de visitants
		st-oc 2002		
H 5*	81,1	85,5	259.542	125.951
H 4*	70,3	87,2	664.144	314.831
H 3*	82,2	90,3	512.273	217.066
H 2*	81,4	86,0	159.288	66.086
H 1*	82,5	84,1	74.710	27.722
Total	**76,3**	**87,6**	**1.669.957**	**751.656**
		nv-ds 2002		
H 5*	60,1	67,6	187.193	89.447
H 4*	54,4	71,3	512.197	241.218
H 3*	61,4	66,4	376.487	175.912
H 2*	58,2	61,6	111.031	49.202
H 1*	58,1	61,0	51.350	23.475
Total	**57,7**	**68,2**	**1.238.258**	**579.254**

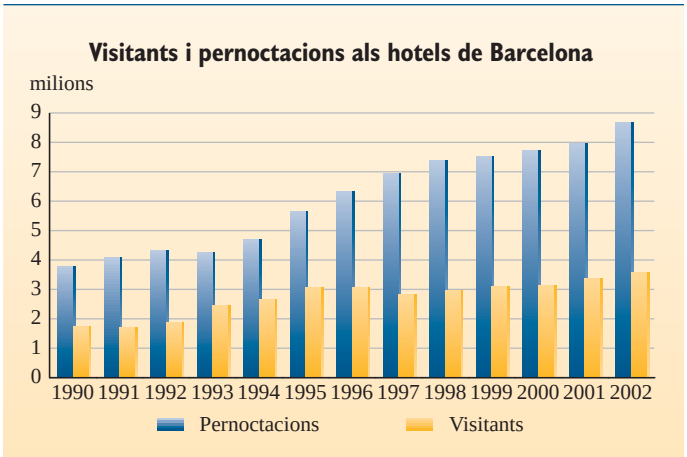

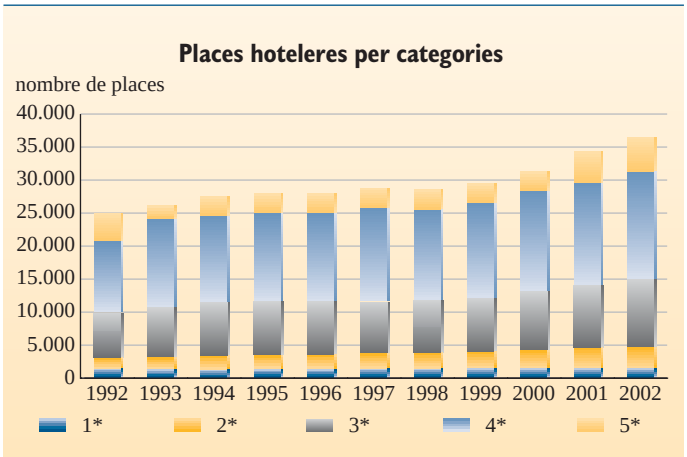

Uns creixements lligats sens dubte a l'ampliació de l'oferta hotelera i que situen el turisme i les activitats associades, tant en termes de facturació com d'ocupació laboral, entre les activitats més dinàmiques i expansives en el balanç econòmic de l'any a la ciutat. Un clar accent expansiu que no es pot destacar en moltes altres activitats industrials o de serveis.

Enquesta d'activitat turística a Barcelona. Sèrie homogènia de visitants

	nv-ds 01	gn-fb 02	mç-ab 02	mg-jn 02	jl-ag 02	st-oc 02	nv-ds 02	2001	2002
Sexe (%)									
Homes	58,2	58,8	65,1	68,7	61,9	64,9	66,9	58,1	64,4
Dones	41,8	41,2	34,9	31,3	38,1	35,1	33,1	41,9	35,6
Total	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-
Edat (%)									
Menys de 18 anys	—	0,1	0,3	0,5	1,4	0,4	1,1	0,6	0,6
18-24	3,2	6,3	7,2	6,9	12,8	3,8	4,4	8,2	6,6
25-34	35,8	34,2	25,9	18,2	24,8	18,7	17,8	32,3	22,9
35-49	41,8	42,2	46,1	45,7	41,7	42,0	48,9	39,9	44,2
50-64	15,9	15,5	18,2	25,9	16,5	29,7	25,8	15,5	22,6
65 i més	3,3	1,8	2,3	2,8	2,9	5,5	2,1	3,5	3,1
Total	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-
Nacionalitat (%)									
Espanyola	40,1	34,9	42,2	39,0	28,3	35,2	35,6	36,4	35,8
Madrid	*16,0*	*13,6*	*13,3*	*11,5*	*8,2*	*10,6*	*9,1*	*14,2*	*11,0*
País Basc	*3,8*	*3,5*	*3,6*	*5,4*	*1,8*	*3,6*	*4,7*	*4,6*	*3,7*
Andalusia	*2,9*	*3,4*	*3,1*	*3,4*	*2,9*	*1,9*	*3,9*	*3,2*	*3,0*
País Valencià	*8,9*	*4,3*	*8,6*	*7,8*	*5,3*	*6,2*	*5,9*	*5,7*	*6,3*
Altres	*8,5*	*10,1*	*13,6*	*10,9*	*10,1*	*12,9*	*12,0*	*8,7*	*11,8*
Estrangera	59,9	65,1	57,8	61,0	71,7	64,8	64,4	63,6	64,2
Francesa	*8,3*	*11,6*	*9,1*	*5,1*	*3,7*	*3,7*	*5,6*	*7,1*	*6,2*
Britànica	*14,7*	*17,8*	*15,3*	*14,7*	*10,3*	*12,2*	*12,4*	*14,1*	*13,7*
Italiana	*8,6*	*10,0*	*7,6*	*4,7*	*7,5*	*7,9*	*8,7*	*7,0*	*7,8*
Alemanya	*3,2*	*2,6*	*3,6*	*5,6*	*4,3*	*6,3*	*7,5*	*5,1*	*5,1*
Nord-americana	*5,6*	*4,2*	*3,2*	*6,5*	*12,7*	*6,8*	*3,7*	*9,6*	*6,3*
Japonesa	*0,2*	*0,7*	*0,5*	*0,4*	*1,8*	*1,1*	*1,4*	*1,4*	*1,0*
Amèrica llatina	*5,9*	*5,7*	*4,4*	*4,7*	*5,4*	*4,0*	*3,6*	*6,0*	*4,3*
Altres	*13,4*	*12,5*	*14,1*	*19,3*	*26,0*	*22,8*	*21,5*	*13,3*	*19,8*
Total	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-
Professió de l'enquestat (%)									
Professional liberal	26,0	29,7	17,1	22,5	30,8	28,1	18,7	20,8	24,8
Empresari/Alt directiu	14,7	17,9	24,4	22,3	20,6	38,6	40,9	13,8	28,4
Quadres intermedis	17,6	16,5	21,4	21,5	11,0	3,2	3,9	13,9	12,1
Empleat/Obrer	21,2	18,2	15,7	11,9	11,8	5,9	6,7	16,5	11,2
Tècnic superior	8,5	6,5	10,0	10,4	6,6	5,0	10,2	11,1	7,8
Estudiant	5,4	6,2	5,5	5,2	11,3	3,3	3,7	11,5	5,7
Mestressa de casa	3,1	1,7	1,4	2,0	1,7	1,7	3,1	4,9	1,9
Altres	3,5	3,3	4,5	4,2	6,2	14,2	12,8	7,4	8,1
Total	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-

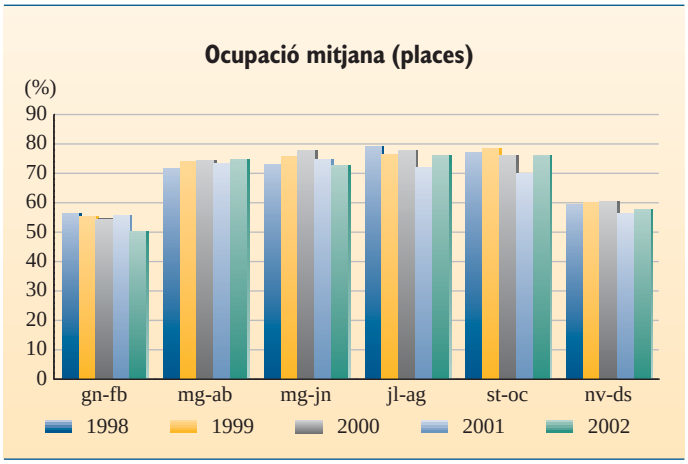

Els empresaris del sector hoteler barceloní, els dels sectors amb relació directa com el comerç, la restauració, els transports, el sector lúdic o el cultural, i les administracions que promouen els atractius turístics de la ciutat certifiquen, cadascun d'ells des de la seva perspectiva, els increments d'activitat i/o de facturació que deriven d'aquesta expansió. Avui més que mai, la interrelació entre turisme i activitats lúdiques i culturals ha esdevingut una fórmula de gran èxit a l'hora de captar turisme urbà, com ho demostra el fet que els atractius culturals encapçalen la classificació d'elements de satisfacció dels visitants. L'èxit dels esdeveniments organitzats amb motiu del 150è aniversari del naixement de Gaudí al llarg de 2002 certifiquen aquest lligam.

Enquesta d'activitat turística a Barcelona. Sèrie homogènia de visitants (continuació)

	nv-ds 01	gn-fb 02	mç-ab 02	mg-jn 02	jl-ag 02	st-oc 02	nv-ds 02	2001	2002
Motiu de la visita(%)									
Comercial/Negocis/Professionals)	34,9	31,9	39,4	40,2	26,7	49,5	43,6	30,6	36,9
Turisme	45,0	54,1	48,3	49,1	54,9	36,4	41,1	46,7	46,4
Fires	2,2	0,4	3,5	0,2	0,0	0,9	0,3	4,5	3,5
Congressos	7,4	9,1	4,8	5,0	5,7	4,2	8,5	4,3	6,0
Etapa viatge	1,4	1,4	1,6	2,7	4,6	2,2	0,6	5,9	2,2
Motius familiars i acompanyants	2,5	1,2	1,4	0,9	2,0	2,0	1,8	2,8	1,6
Altres	6,6	1,9	1,0	1,9	6,1	4,8	4,1	5,2	3,4
Total	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-
Repetitivitat de la visita (%)									
No cap vegada	42,6	46,2	38,1	39,2	45,1	34,7	32,9	49,3	39,0
Una vegada o més	57,4	53,8	61,9	60,8	54,9	65,3	67,1	50,7	61,0
Total	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-
Mitjà de transport utilitzat (%)									
Avió	60,8	65,9	68,3	77,5	73,0	75,1	79,8	61,3	73,4
Cotxe	22,6	25,3	23,3	14,6	9,8	10,9	13,5	22,1	15,8
Autocar/Autobús	0,9	1,3	1,3	1,3	2,0	3,5	0,9	4,0	1,9
Tren	14,8	7,4	6,7	5,8	13,5	8,7	5,7	10,4	8,0
Altres	0,9	0,1	0,4	0,8	1,7	1,8	0,1	2,2	0,9
Total	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-
Acompanyat per (%)									
Sol	29,6	24,8	22,6	27,9	18,7	33,6	33,3	26,4	27,4
Amic/companys	35,6	47,0	48,5	33,2	33,2	31,0	31,7	35,0	36,9
Amb la família	32,2	25,9	26,6	35,3	42,6	31,3	30,5	32,8	32,0
Amb fills	*5,5*	*3,8*	*4,4*	*8,0*	*17,5*	*6,0*	*9,5*	*5,2*	*8,0*
Sense fills	*26,7*	*22,1*	*22,2*	*27,3*	*25,1*	*25,3*	*21,0*	*27,6*	*24,0*
Grup organitzat	2,6	2,2	2,1	3,4	4,9	3,8	3,9	4,7	3,4
Altres	0,0	0,1	0,2	0,2	0,6	0,3	0,6	1,1	0,3
Total	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-

En aquest context cal situar el notabilíssim creixement de les pernoctacions hoteleres en la darrera dècada a Barcelona, que ha permès la ciutat avançar fins a una posició capdavantera en el rànking de pernoctacions entre les ciutats europees que no són capitals d'estat. De fet, són moltes les ciutats europees i espanyoles que han centrat la seva estratègia de promoció en els atractius culturals. Només com a exemple, pensi's en els grans equipaments inaugurats en diverses ciutats espanyoles en els darrers deu anys que en alguns casos han actuat com a motors de recuperació de zones degradades i en una immensa majoria s'han convertit en els eixos centrals de la promoció urbana.

A la vista dels mediocres resultats del balanç de l'any turístic a Espanya, la bona salut del turisme urbà contrasta amb l'aparent fragilitat del model tradicional de turisme de platja, molt més directament afectat per la inestabilitat i la incertesa dels factors de caire internacional, per l'estancament econòmic dels països emissors, per la creixent competència de països de la Mediterrània Oriental amb una oferta amb preus més baixos, i per la superpoblació i el deteriorament urbanístic i ambiental d'algunes zones costaneres. Atès el risc geo-polític i l'augment de la tensió pre-bèl·lica que està caracteritzant aquest començament de 2003, és complicat preveure quina pot ser l'evolució del sector enguany, però és difícil que un sector com el turisme, molt sensible als mecanismes psicològics i a la inestabilitat política i econòmica, resti immune en aquest horitzó d'incertesa.

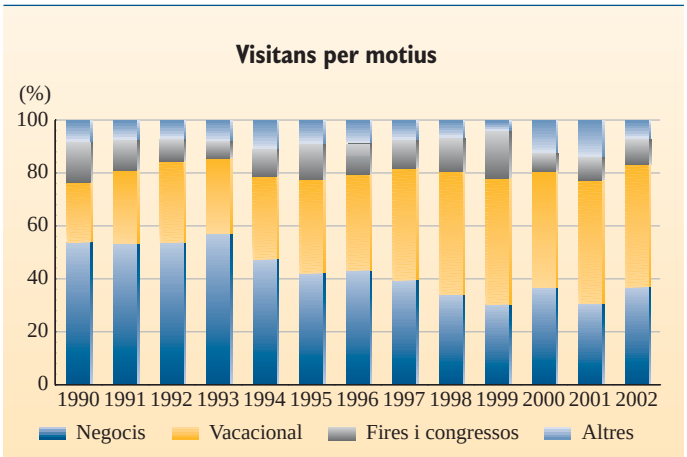

El procés d'ampliació en que es troba immers el sector hoteler és la base del renovat impuls de les pernoctacions registrades.

Després d'uns anys amb unes taxes d'ocupació que fregaven sovint la plena ocupació i limitaven seriosament les possibilitats de creixement del sector turístic, l'ampliació de places que s'ha registrat en els darrers tres anys ha possibilitat la represa del ritme de creixement de les pernoctacions. Els 41 nous establiments inaugurats entre principi de 2000 i final de 2002 han suposat un augment del 23,7% en el nombre de places existents. Un augment molt important de l'oferta que, en connectar ràpidament amb una demanda potencial activa, no sembla haver suposat cap trasbals important en els nivells d'ocupació.

Enquesta d'activitat turística a Barcelona. Sèrie homogènia de visitants (continuació)

	nv-ds 01	gn-fb 02	mç-ab 02	mg-jn 02	jl-ag 02	st-oc 02	nv-ds 02	2001	2002
Distribució de la despesa extrahotelera (%)									
Menjar/beguda	60,0	51,0	56,0	66,0	61,0	62,0	57,0	56,1	59,0
Compres	18,0	20,0	16,0	12,0	14,0	15,0	18,0	19,8	16,0
Entreteniment	15,0	21,0	17,0	15,0	12,0	11,0	15,0	15,3	15,0
Transport intern	7,0	8,0	10,0	7,0	12,0	10,0	9,0	8,5	9,0
Altres	0,0	0,0	1,0	0,0	2,0	2,0	1,0	0,3	1,0
Total	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-	100,-
Valoració dels enquestats sobre els següents punts (Mitjana sobre la base d'una valoració de l'1 al 10)									
Oferta arquitectònica	8,8	9,6	9,4	9,3	8,8	9,0	8,8	8,3	9,2
Oferta cultural	8,3	8,9	8,5	8,7	8,5	8,4	8,3	7,9	8,6
Entreteniment	7,7	7,9	7,9	8,6	8,3	8,3	8,2	7,5	8,2
Caràcter/amabilitat dels ciutadans	6,9	7,1	7,4	8,0	7,3	7,5	7,8	7,1	7,5
Accessos	6,8	6,9	7,1	7,4	7,6	7,3	7,6	6,8	7,3
Transport públic	6,8	7,2	7,4	7,9	7,6	7,4	7,5	6,9	7,5
Nivell d'informació	6,6	6,8	7,1	7,0	7,3	7,0	7,3	6,7	7,1
Seguretat ciutadana	6,3	6,4	6,6	6,2	6,8	6,6	6,9	6,2	6,6
Contaminació atmosfèrica	6,2	6,6	6,6	6,3	6,4	6,2	6,5	6,2	6,4
Sorolls	6,1	6,4	6,4	6,1	6,4	6,4	6,6	6,1	6,4
Neteja general de la ciutat	6,4	6,5	6,6	6,2	6,4	6,4	6,7	6,2	6,5
Relació qualitat/preu oferta restauració	6,9	7,1	7,6	8,0	7,6	7,4	7,6	6,9	7,5
Relació qualitat/preu oferta hotelera	6,8	7,1	7,4	7,6	7,5	7,3	7,6	6,7	7,4
Relació qualitat/preu oferta comercial	6,8	7,2	7,4	7,9	7,6	7,4	8,3	6,8	7,5

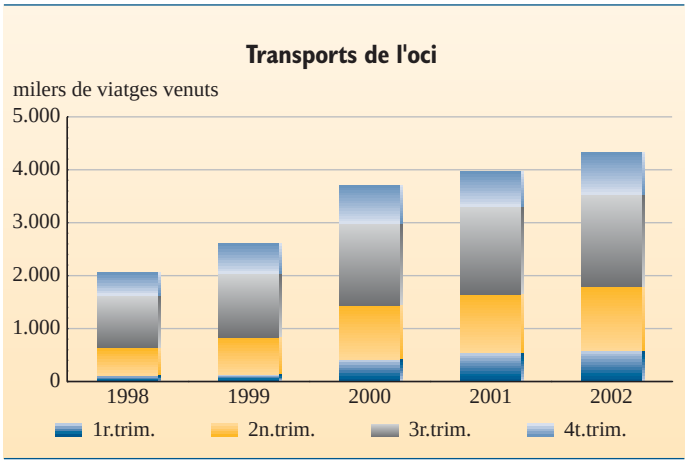

Nota: Els transports de l'oci inclouen el Bus Turístic, el Tramvia Blau, el Telefèric i el Funicular. En aquest darrer cas, en comptes de viatges venuts es consideran les validacions. Font: TMB.

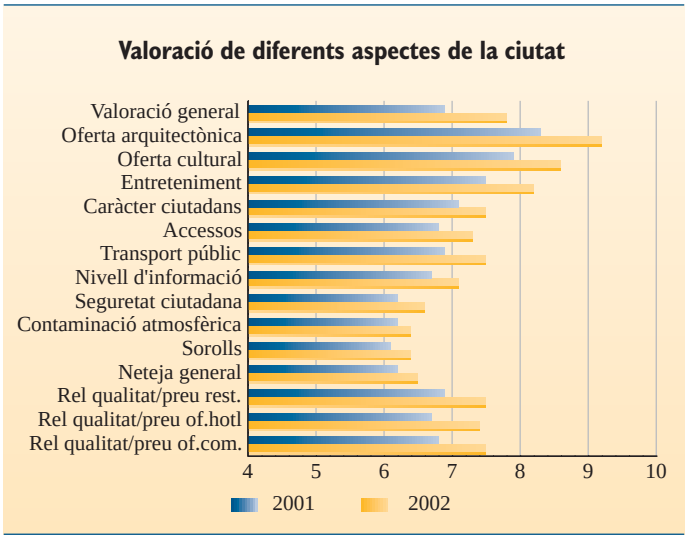

Aquest procés d'ampliació hotelera, que encara ha de continuar fins el 2004, es diferencia del que va precedir els Jocs Olímpics bàsicament en la implantació territorial dels nous hotels. Mentre que al llindar de la dècada dels noranta es van obrir molts establiments nous a l'Eixample –sovint ubicats en antics edificis d'oficines–, el procés d'ampliació actual s'estén a tots els districtes i contempla tant la recuperació d'hotels emblemàtics com el Miramar a Montjuïc o La Florida al Tibidabo com els ja inaugurats i els previstos en la zona del Front Marítim per allotjar els assistents als esdeveniments del Fòrum 2004.

Pel que fa al perfil predominant dels visitants, les dades de 2002 mostren un lleuger retrocés del col·lectiu femení en el conjunt de visitants, lligat, probablement, a l'avanç relatiu dels visitants per motius professionals. També s'ha observat un petit augment de l'edat mitjana –un 70% dels visitants té més de 35 anys–, mentre que es manté força estable la proporció entre espanyols i estrangers que es registrà l'any 2001. També cal destacar que s'ha recuperat la utilització de l'avió com a mitjà de transport utilitzat, un aspecte important donada l'etapa de reestructuració de l'oferta que està patint el sector aeri. Per últim, resta destacar que el patrimoni arquitectònic i cultural, i l'oferta d'entreteniment encapçalen la classificació d'elements que més satisfan els visitants.

Activitat congressual

Congressos i convencions celebrats a Barcelona

	Nombre				Delegats assistents			
	Congressos	Convencions	Total	variació (%)	Congressos	Convencions	Total	variació (%)
1993	416	294	710	129,0	126.294	49.029	175.323	61,6
1994	314	389	703	–1,0	87.536	77.395	164.931	–5,9
1995	316	423	739	5,1	89.483	78.110	167.593	1,6
1996	301	531	832	12,6	106.119	106.967	213.086	27,1
1997	338	661	999	20,1	114.013	103.969	217.982	2,3
1998	260	742	1.002	0,3	117.600	146.235	263.835	21,0
1999	379	792	1.171	16,9	143.608	128.486	272.094	3,1
2000	454	926	1.380	17,8	133.957	135.551	269.508	–1,0
2001	381	964	1.345	–2,5	101.711	153.722	255.433	–5,2
2002	421	942	1.363	1,3	166.488	134.825	301.313	18,0

Nota: Als Congressos també s'inclouen simposis,conferències, jornades i cursos, i a les Convencions, els viatges d'incentius.
Font: Barcelona Convention Bureau. Turisme de Barcelona.

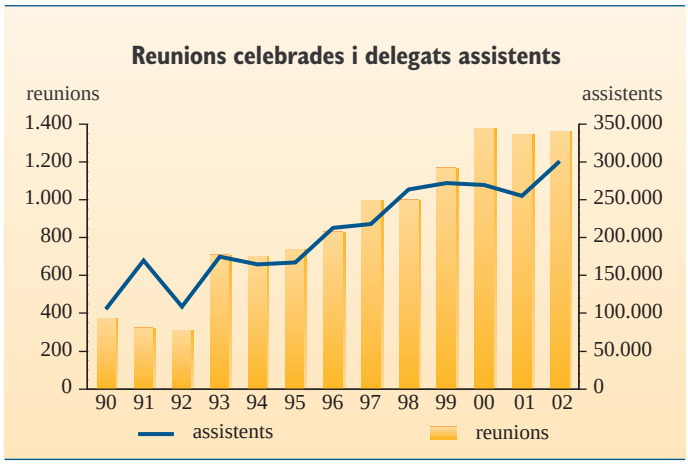

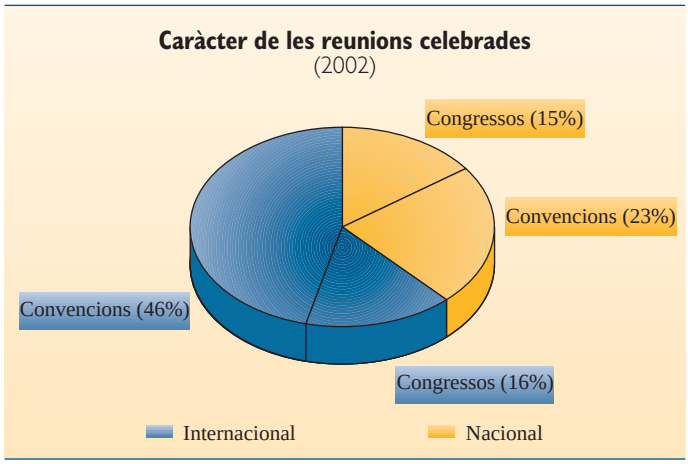

Reunions celebrades per sectors (2002)

Congressos (Associacions)		Convencions i incentius (Empreses)	
Sector	**(%)**	**Sector**	**(%)**
Mèdic-sanitari	37,8	Química-Farmacèutica	38,6
Professional	13,3	Consultoria	11,8
Social	10,2	Tecnològic-industrial	10,4
Científic	9,3	Automoció	8,0
Cultural	7,6	Financer	7,2
Tecnològic-industrial	4,5	Informàtica	7,2
Econòmic	1,9	Alimentació	4,2
D'altres	15,4	D'altres	12,6
Total	**100,-**	**Total**	**100,-**

Reunions celebrades per sectors (2002)

Seu de la celebració		Nombre de delegats	
Sector	**(%)**	**Sector**	**(%)**
Hotel	71,3		
Auditori privat	7,8	de 40 a 99	46,2
Palau de congressos	5,7	de 100 a 249	34,5
Universitat	5,6	de 250 a 499	11,4
Entitat professional	2,2	de 500 a 999	5,7
Hospital	2,0	1.000 i més	2,3
D'altres	5,4		
Total	**100,-**	**Total**	**100,-**

La situació geo-estratègica internacional i l'alentiment del creixement econòmic frenen l'expansió de l'activitat congressual.

Amb un balanç general positiu en relació amb un any enrera, les dades d'activitat congressual que ha tingut lloc a Barcelona al llarg de 2002 palesen el difícil equilibri per mantenir una tendència expansiva en un entorn fortament afectat, primer, per la inestabilitat política mundial i per la inseguretat psicològica que afecta molts dels potencials assistents, i, segon, per la situació de feblesa econòmica que travessen moltes economies occidentals.

Així, mentre que el nombre de reunions celebrades s'ha mantingut per tercer any consecutiu a l'entorn de les 1.350, el nombre d'assistents s'ha incrementat un 18% en relació amb l'any anterior, superant per primer cop les tres-centes mil persones. Tot un rècord en el que tenen molt a veure cinc grans congressos de més de 5.000 assistents que durant la seva celebració van provocar una situació de plena ocupació als hotels de la ciutat.

La distribució de les reunions per temàtiques presenta un perfil molt similar al d'anys anteriors: el sector mèdic-sanitari lidera en el món dels congressos, mentre que en el de les convencions d'empresa ho fa el químic-farmacèutic. També es manté el predomini de reunions de caràcter internacional sobre les nacionals, amb un pes notable de les convencions internacionals d'empresa. Per llocs d'origen, els assistents de països anglosaxons són els més nombrosos, mentre que la presència de delegats d'Amèrica Llatina, Àfrica o Àsia és certament anecdòtica.

VI. Construcció i mercat immobiliari

Indicadors d'activitat al sector de la construcció

Consum aparent de ciment

	Província de Barcelona		Catalunya	
	Tones	/Cat (%)	Tones	/Esp (%)
1991	2.532.335	69,3	3.652.683	12,7
1992	2.502.844	66,8	3.745.209	14,4
1993	2.145.106	68,2	3.143.324	13,8
1994	2.171.980	67,8	3.202.300	13,3
1995	2.198.691	64,0	3.434.545	13,5
1996	2.039.171	61,7	3.306.759	13,4
1997	2.331.280	63,9	3.650.359	13,6
1998	2.691.974	63,4	4.249.230	13,7
1999	2.949.427	62,8	4.692.973	13,6
2000	3.118.434	61,4	5.077.249	13,2
2001	3.455.744	63,0	5.486.368	13,0
1r.tr.	862.740	60,5	1.425.909	14,4
2n.tr.	936.225	63,2	1.482.221	13,3
3r.tr.	816.144	64,5	1.265.007	11,8
4t.tr.	840.635	64,0	1.313.231	12,3
2002	3.455.744	57,8	5.975.413	13,5
1r.tr.	862.740	60,2	1.433.135	13,7
2n.tr.	936.225	58,7	1.594.557	13,7
3r.tr.	816.144	54,5	1.498.463	13,2
4t.tr.	840.635	58,0	1.449.258	13,2

Nota: Les dades dels darrers dotze mesos són provisionals.
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per Oficemen.

Variació (%)	Prov. Barcelona	Catalunya
4t.tr.2002/4t.tr.2001	6,1	10,4
2n.sem.2002/2n.sem.2001	12,9	14,3
2002/2001	6,4	8,9
2001/2000	4,2	8,1

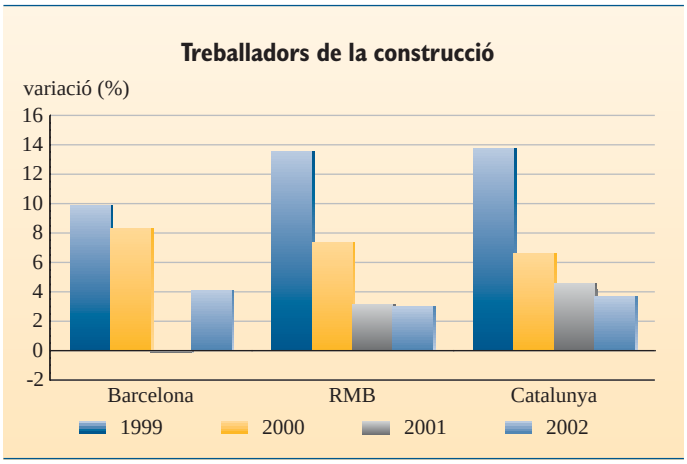

En un escenari internacional dominat per la incertesa, la construcció manté un ritme de creixement relativament estable perquè no està tan sotmesa com la indústria o els serveis als vaivens de l'economia internacional.

Malgrat que efectivament les darreres dades conegudes corresponents a la tardor de 2002 mostren un afebliment del ritme de creixement, el sector de la construcció continua sent, en comparació amb les altres branques productives, el que gaudeix de més bona salut. Els irregulars i febles senyals de recuperació que caracteritzen l'activitat industrial, o els alts i baixos que presenten els serveis contrasten amb la solidesa dels indicadors

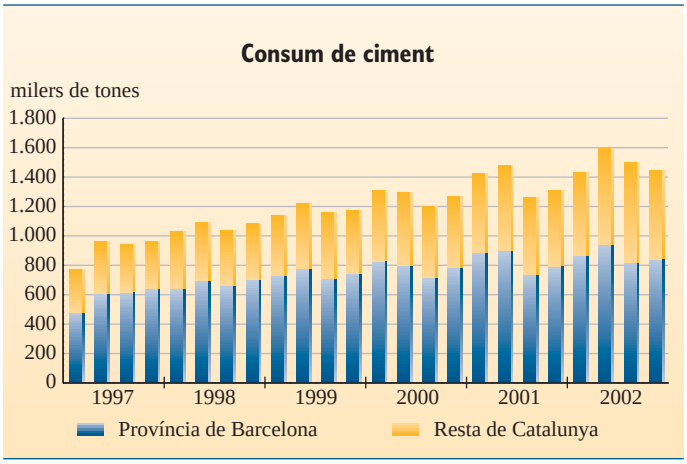

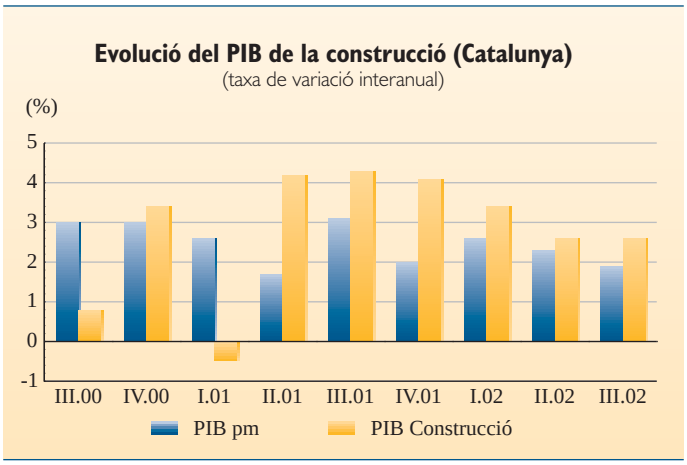

Font: Idescat.

del sector de la construcció, que fins i tot en una fase de desaceleració del creixement com l'actual, es beneficia d'un important volum d'inversió pública i de la consideració de valor refugi que per a molts inversors tenen alguns dels seus productes.

Lluny, per tant, de concretar-se el previst estancament de l'activitat de la construcció, la inèrcia del segment residencial i l'expansió de l'obra pública han tornat a impulsar els indicadors sectorials. Pel que fa a la utilització de materials, el consum de ciment, amb dades de tancament d'any encara provisionals, ha experimentat una intensificació del ritme de creixement tant a la província de Barcelona com a Catalunya, amb augments interanuals d'entre el 6 i el 9%. Pel que fa a l'ocupació sectorial, destaca el notable impuls registrat a Barcelona, lligat a l'intens ritme de treball en les centenars de promocions residencials en marxa i a les nombroses i voluminoses obres d'infraestructures en curs. A la regió metropolitana i al conjunt de Catalunya s'ha mantingut un ritme d'augment de l'ocupació sectorial semblant al registrat l'any anterior.

De cara als propers mesos, s'espera un afebliment de l'activitat sectorial, que afectarà amb més intensitat la edificació residencial privada que l'obra civil, molt més sotmesa als vaivens del calendari d'aprovació i execució d'obres. En el segment residencial, per exemple, ja es comencen a albirar els primers indicis d'una reducció dels visats. Un fet esperat i consistent amb la lògica retracció de la demanda després dels increments dels preus acumulats en els darrers quatre anys i de l'impacte d'aquests increments en l'esforç d'adquisició d'un habitatge.

Construcció d'habitatges

Construcció d'habitatges

Període	Barcelona		Resta RMB		Regió Metropolitana		Resta Catalunya		Catalunya	
	Iniciats	Acabats	Iniciats	Acabats	Iniciats	Acabats	Iniciats	Acabats	Iniciats	Acabats
1991	2.157	2.503	14.725	14.403	16.882	16.906	16.468	20.488	33.350	37.394
1992	2.819	4.103	15.217	12.189	18.036	16.292	16.265	14.688	34.301	30.980
1993	2.336	2.708	18.953	15.114	21.289	17.822	14.678	15.857	35.967	33.679
1994	2.756	2.130	22.876	16.720	25.632	18.850	16.810	13.964	42.442	32.814
1995	3.109	2.641	22.161	19.299	25.270	21.940	17.926	14.607	43.196	36.547
1996	4.088	2.540	25.580	22.316	29.668	24.856	17.179	14.956	46.847	39.812
1997	5.314	3.740	32.445	21.817	37.759	25.557	20.542	14.933	58.301	40.490
1998	6.458	3.918	36.280	25.711	42.738	29.629	29.038	17.820	71.776	47.449
1999	6.558	3.696	33.717	24.548	40.275	28.244	37.993	21.631	78.268	49.875
2000	5.119	4.747	35.454	26.850	40.573	31.597	37.946	26.041	78.519	57.638
2001	4.634	4.790	28.775	29.776	33.409	34.566	34.385	30.990	67.794	65.556
1r. tr.	858	1.135	7.503	7.657	8.361	8.792	9.978	8.026	18.339	16.818
2n.tr.	1.354	1.369	7.069	8.652	8.423	10.021	8.668	9.054	17.091	19.075
3r.tr.	811	907	6.378	6.087	7.189	6.994	7.453	6.521	14.642	13.515
4t.tr.	1.611	1.379	7.825	7.380	9.436	8.759	8.286	7.389	17.722	16.148
2002	4.886	4.910	29.931	26.750	34.817	31.660	39.681	33.878	74.498	65.538
1r. tr.	1.321	1.298	7.329	7.306	8.650	8.604	9.135	8.157	17.785	16.761
2n.tr.	1.594	1.522	9.086	7.699	10.680	9.221	10.362	9.371	21.042	18.592
3r.tr.	895	833	6.060	6.069	6.955	6.902	9.846	8.006	16.801	14.908
4t.tr.	1.076	1.257	7.456	5.676	8.532	6.933	10.338	8.344	18.870	15.277

Notes: fins a 1994 les dades inclouen reformes i ampliacions. No es comptabilitzen els habitatges públics en la seva totalitat.
Font (per a tot l'apartat si no s'indica el contrari): Explotació dels visats d'obra residencial i dels certificats finals d'obra dels Col·legis d'Aparelladors de Catalunya. Direcció General d'Arquitectura i Habitatge. Generalitat de Catalunya. Elaboració pròpia.

Variació (%)	Barcelona		Resta RMB	
	Iniciats	Acabats	Iniciats	Acabats
4t.tr.2002/4t.tr.2001	–33,2	–8,8	–4,7	–23,1
2n.sem.2002/2n.sem.2001	–18,6	–8,6	–4,8	–12,8
2002 / 2001	5,4	2,5	4,0	–10,2
2001 / 2000	–9,5	0,9	–18,8	10,9

Malgrat la represa del ritme de creixement dels habitatges iniciats al llarg de 2002, preval la sensació que es tracta d'un repunt tècnic enmig d'un procés de moderació generalitzada de l'activitat constructora residencial.

La revisió i consegüent modificació a l'alça dels visats d'obra residencial i dels certificats finals d'obra del darrer trienni per part dels Col·legis d'Aparelladors de Catalunya no ha estat un obstacle perquè el 2002 s'hagi tancat amb un resultat moderadament expansiu en relació amb un any enrera. A Barcelona, els habitatges iniciats han augmentat un 5,4%, a la regió metropolitana, un 4,2%, i a Catalunya, un 9,9%. En certa manera, aquest repunt del ritme de creixement ha estat una sorpresa després del lleu descens de 2001, quan es va donar per tancada la fase expansiva en la que la producció residencial assolí un màxim històric durant el bienni 1999-2000, amb unes xifres que més que doblaven els valors de la primera meitat dels noranta.

Hi ha un cert consens en que, malgrat algun revifament puntual que pot situar-se en moments diferents depenent de l'àmbit territorial que s'analitzi, la construcció residencial presentarà enguany un perfil d'estancament o de moderat retrocés, consistent amb una retracció de la demanda llargament anticipada però que sembla a punt de materialitzar-se donat, primer, el volum de demanda satisfeta en els darrers anys i, segon, els elevats nivells dels preus de venda després dels creixements acumulats en els darrers quatre anys.

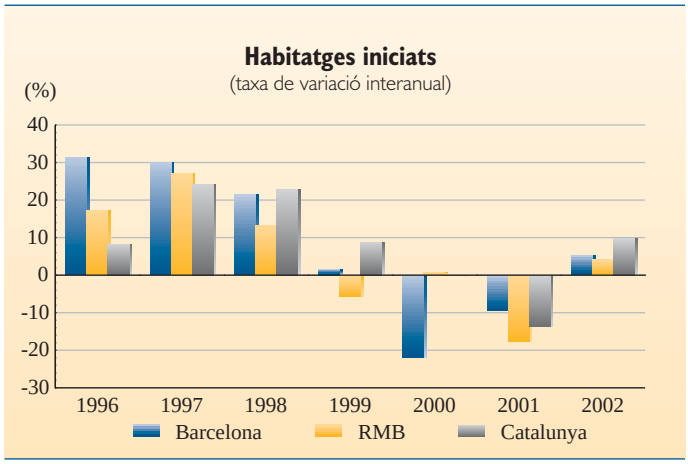

Tot això, en un escenari econòmic en el que predominen els signes de feblesa i en el que la inestabilitat internacional continua afegint elements d'incertesa. Un context del que fàcilment deriven implicacions psicològiques a l'hora de prendre decisions d'elevada envergadura econòmica com la compra d'un habitatge, sobretot si les expectatives laborals no són gaire falagueres.

Habitatges iniciats als grans municipis de la RMB

	2001	2002	Variació (%) [1]
Barcelona	4.634	4.886	5,4
l'Hospitalet de Llobregat	410	609	48,5
Badalona	1.399	1.574	12,5
Sabadell	2.045	2.503	22,4
Terrassa	2.448	3.041	24,2
Santa Coloma de Gramenet	271	414	52,8
Mataró	810	867	7,0
Cornellà de Llobregat	645	531	–17,7
Sant Boi de Llobregat	537	388	–27,7
el Prat de Llobregat	162	276	70,4
Rubí	757	841	11,1
Viladecans	469	252	–46,3
Granollers	235	252	7,2
Cerdanyola del Vallès	302	804	166,2
Total municipis grans	**15.124**	**17.238**	**14,0**
Total RMB	**33.409**	**34.817**	**4,2**
Total Catalunya	**67.794**	**74.498**	**9,9**

[1] Variació interanual dels darrers dotze mesos
Font: Direcció General d'Arquitectura i Habitatge. Generalitat de Catalunya. Elaboració pròpia.

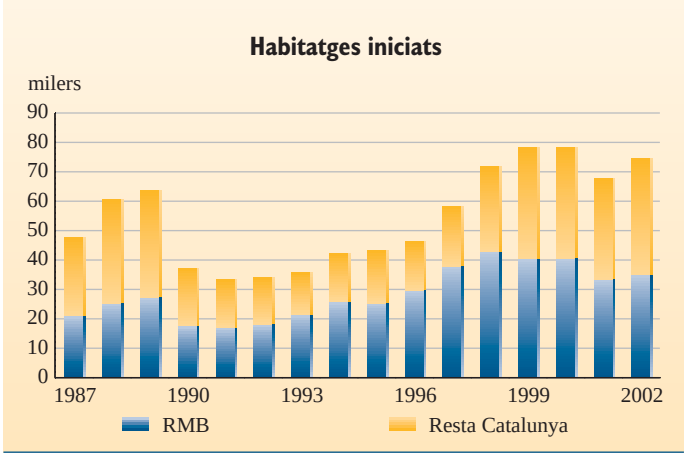

Els grans municipis de la regió metropolitana lideren l'expansió dels habitatges iniciats durant 2002.

Un dels trets característics de la producció residencial dels darrers anys ha estat el seu caràcter general. A diferència de la primera meitat dels noranta, quan els municipis mitjans de l'entorn metropolità i d'altres grans ciutats es van beneficiar de les mesures dels primers plans de l'habitatge, els darrers anys l'eclosió de la demanda ha estat general, a Barcelona, a la regió metropolitana, a Catalunya i a Espanya. Tant la demanda que buscava un habitatge per viure, com una segona residència o un bé d'inversió sembla haver-se apressat molt, incentivada, depenent dels casos, per la mera existència d'una oferta diversa, pel baix cost relatiu de les hipoteques o per la necessitat de desfer-se de diner negre, entre d'altres factors. Les dades de transaccions realitzades i de crèdit hipotecari viu així ho testimonien.

Habitatges iniciats a les comarques de la RMB

	2000	2001	2002
Alt Penedès	1.423	1.560	1.174
Baix Llobregat	8.892	5.708	5.417
Barcelonès	7.581	6.824	7.613
Garraf	2.984	1.924	2.125
Maresme	4.961	4.341	3.807
Vallès Occidental	10.166	9.362	10.853
Vallès Oriental	4.566	3.690	3.828

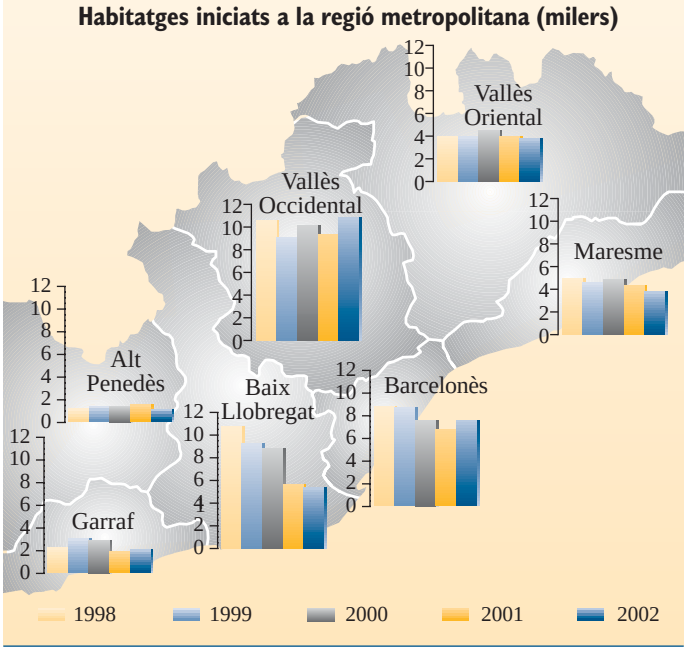

Nota: les dades són mitjanes trimestrals.

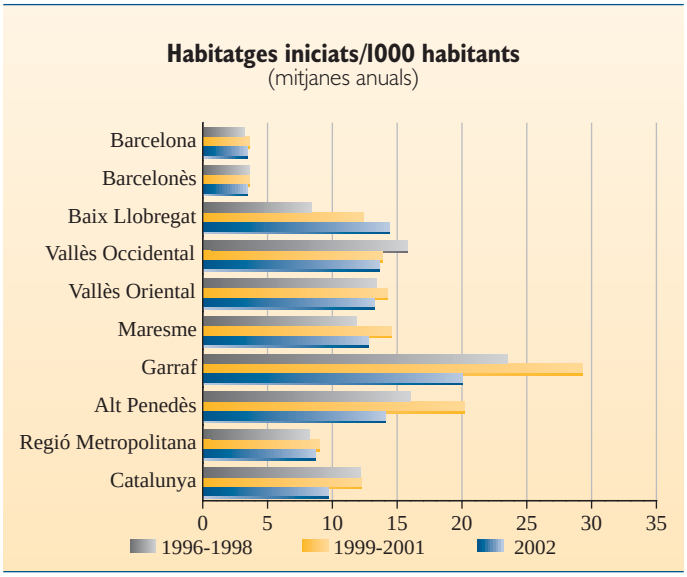

Habitatges iniciats i acabats a Barcelona

	Iniciats				Acabats			
	2000	2001	2002	Var (%)[1]	2000	20001	2002	Var (%)[1]
1. Ciutat Vella	108	582	314	–46,0	158	140	111	–20,7
2. l'Eixample	343	472	453	–4,0	396	615	409	–33,5
3. Sants-Montjuïc	517	450	636	41,3	352	508	242	–52,4
4. Les Corts	114	125	111	–11,2	73	88	77	–12,5
5. Sarrià-Sant Gervasi	229	290	125	–56,9	361	354	375	5,9
6. Gràcia	145	224	155	–30,8	213	154	162	5,2
7. Horta-Guinardó	296	311	360	15,8	255	273	392	43,6
8. Nou Barris	238	365	713	95,3	310	99	614	520,2
9. Sant Andreu	1.214	322	833	158,7	638	503	1.114	121,5
10. Sant Martí	1.888	1.470	1.175	–20,1	1.951	2.052	1.395	–32,0
Sense dades	27	23	11	–52,2	40	4	19	375,0
Barcelona	**5.119**	**4.634**	**4.886**	**5,4**	**4.747**	**4.790**	**4.910**	**2,5**

[1] Variació interanual dels darrers dotze mesos.

Projectes d'habitatges visats (Província de Barcelona)

Any	1r.trim	2n.trim	3r.trim	4t.trim	Total
		Nous			
1990	6.104	5.482	5.059	3.844	20.489
1991	5.521	5.558	4.728	5.763	21.570
1992	5.652	6.150	5.936	4.130	21.868
1993	4.959	6.826	4.803	6.142	22.730
1994	6.337	7.329	6.970	7.108	27.744
1995	7.547	6.801	10.154	6.382	30.884
1996	9.099	9.066	7.780	8.813	34.758
1997	10.894	11.518	10.238	13.205	45.855
1998	19.164	7.558	8.671	10.404	45.797
1999	12.731	14.656	12.290	12.195	51.872
2000	12.500	14.984	8.654	9.221	45.359
2001	10.912	10.876	9.585	10.398	41.771
2002	11.012	9.404	7.888	8.600	36.904
		Rehabilitats			
1996	652	1.202	1.006	1.316	4.176
1997	916	1.139	1.061	2.153	5.269
1998	1.807	952	1.242	1.542	5.543
1999	2.263	2.506	1.972	2.571	9.312
2000	2.219	2.411	1.677	1.692	7.999
2001	2.256	2.057	1.522	2.152	7.987
2002	2.007	2.035	1.819	2.162	8.023

Font: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Elaboració pròpia.

Variació (%)	Total	Nous	Rehabilitats
4t.tr.2002/4t.tr.2001	–14,2	–17,3	0,5
2n.sem.2002/2n.sem.2001	–13,5	–17,5	8,4
2002 / 2001	–9,7	–11,7	0,5
2001 / 2000	–6,7	–7,9	–0,2

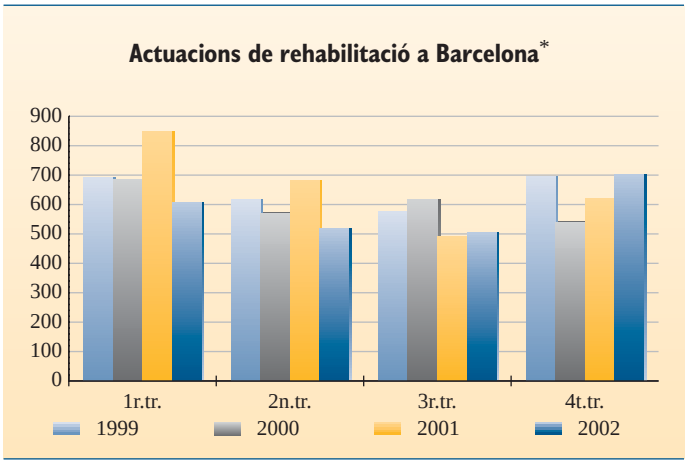

* Sol·licituds de subvenció presentades a la campanya "Barcelona posa't guapa".
Font: Institut Municipal del Paisatge Urbà i la Qualitat de Vida.

L'anàlisi territorial de les dades de 2002 no mostra gaires divergències en relació amb anys anteriors. Tret que el pes dels habitatges iniciats a la regió metropolitana sobre el conjunt de Catalunya ha anat disminuint al llarg dels darrers anys des d'un màxim del 64,8% el 1997 fins al 46,7% de 2002, potser el tret més remarcable de l'anàlisi metropolità és el fort descens dels habitatges iniciats al Baix Llobregat, una comarca que, juntament amb el Vallès Occidental, havia liderat la producció residencial al llarg de la dècada. Així, i per segon any consecutiu, s'han iniciat més habitatges al Barcelonès que al Baix Llobregat. De la resta de comarques, el més destacable és l'excepcional evolució del Vallès Occidental, que no només supera les xifres de l'any 2001, sinó que revifa amb vigor suficient com per assolir un màxim històric, amb més de 10.800 habitatges. Per últim, només resta destacar el fort dinamisme que ha caracteritzat al llarg de 2002 els municipis més grans de la regió metropolitana.

Sostre previst a les llicències d'obres majors aprovades

(m²)

	Sostre nou							Reforma i ampliació	Total[1]
	Residencial	Aparcament	L. comercials	Oficines	Equip. i hotels	Indús. i altres	Total nou		
1990	451.787	629.003	241.413	267.339	301.827	111.789	2.003.158	202.625	2.205.783
1991	252.847	435.874	122.016	202.940	127.512	55.567	1.196.756	147.425	1.344.181
1992	192.105	278.695	110.557	86.292	82.541	50.917	801.107	194.087	995.194
1993	286.341	507.874	119.905	105.890	106.016	57.222	1.183.248	375.741	1.558.989
1994	230.622	355.673	70.140	14.975	58.245	30.403	760.058	243.554	1.003.612
1995	337.926	430.047	193.079	11.795	56.219	37.633	1.066.699	304.241	1.370.940
1996	298.914	202.588	86.594	19.358	39.660	16.612	663.726	325.598	1.080.468
1997	555.174	437.184	230.673	22.627	56.765	108.859	1.411.282	325.985	1.737.267
1998	579.302	281.106	102.442	16.277	91.198	73.465	1.143.790	422.608	1.566.398
1999	629.971	337.405	114.534	19.021	89.231	171.061	1.361.223	414.364	1.775.587
2000	475.622	273.148	102.670	19.227	119.069	147.632	1.137.368	413.722	1.551.090
1r.tr.	176.377	91.855	36.772	9.895	5.257	17.589	337.745	123.944	461.689
2n.tr	114.028	70.085	29.865	1.173	27.786	60.111	303.048	95.087	398.135
3r.tr.	80.723	46.892	14.228	6.982	21.824	35.594	206.243	102.110	308.353
4t.tr.	104.494	64.316	21.805	1.177	64.202	34.338	290.332	92.581	382.913
2001	410.128	266.943	65.158	74.848	175.902	135.695	1.128.674	397.668	1.526.342
1r.tr.	124.324	63.652	18.268	4.156	26.980	37.438	274.818	105.879	380.697
2n.tr.	65.963	61.292	12.171	46.693	28.918	57.418	272.455	86.234	358.689
3r.tr.	106.356	58.798	12.313	0	8.463	19.840	205.770	91.758	297.528
4t.tr.	113.485	83.201	22.406	23.999	111.541	20.999	375.631	113.797	489.428
2002	477.922	348.268	53.747	136.709	306.840	106.302	1.429.788	391.157	1.820.945
1r.tr.	148.780	80.829	16.480	4.635	58.396	23.687	332.807	102.633	435.440
2n.tr.	83.783	48.014	7.708	1.907	47.413	16.745	205.570	93.532	299.102
3r.tr.	69.232	82.571	8.719	14.482	35.274	42.671	252.949	76.396	329.345
4t.tr.	176.127	136.854	20.840	115.685	165.757	23.199	638.462	118.596	757.058

[1] A partir de 1996 canvia la classificació per usos i en els diferents epígrafs es comptabilitzen els usos assignats per plantes. El total recull la resta d'usos i per això pot ser superior al sostre nou més el de reforma i ampliació.
Les dades dels darrers dotze mesos de tots els quadres d'aquest apartat són provisionals.
Font (de totes les dades d'aquest apartat): Direcció d'Actuació Urbanística de l'Ajuntament de Barcelona. Elaboració pròpia.

Variació (%)	Nou	Ref. i ampl.	Total
4t.tr.2002/4t.tr.2001	70,0	4,2	54,7
2n.sem.2002/2n.sem.2001	53,3	–5,1	38,1
2002 / 2001	26,7	–1,6	19,3
2001 / 2000	–0,8	–3,9	–1,6

Les llicències d'obres majors aprovades al llarg de 2002 confirmen l'extraordinari vigor del sector de la construcció a la ciutat.

Amb un volum total de sostre aprovat d'1,8 milions de m², la dotació aprovada a les llicències de l'any passat és la segona més important en termes quantitatius des que s'inicià aquesta sèrie estadística l'any 1988. Només és superada per la corresponent a l'any 1990, quan enmig dels preparatius pels Jocs Olímpics s'aprovà el gruix dels expedients corresponents als edificis residencials, de serveis i d'oficines de les Viles Olímpiques.

Aquestes dades confirmen la impressió generalitzada de gran dinamisme que ofereix tant una passejada per la ciutat com la revisió d'indicadors sectorials com l'ocupació o el consum de ciment. Una impressió que, d'altra banda, no és nova, ja que amb aquest ja són sis anys consecutius amb una previsió de sostre superior al milió i mig de m².

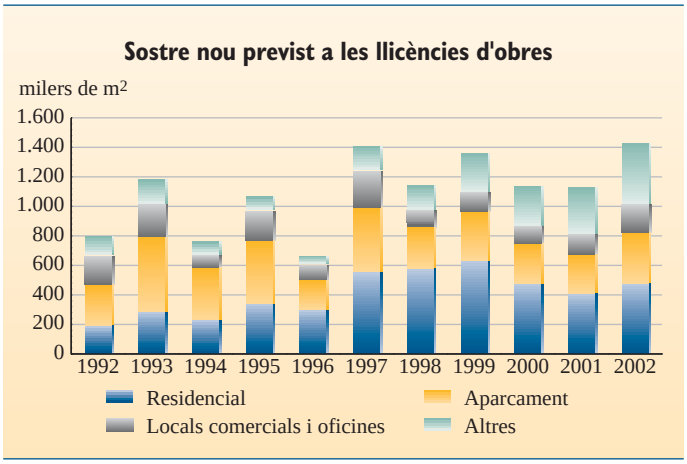

El fort dinamisme de la construcció residencial i el renovat impuls del sostre destinat a oficines i hotels tracen els signes més rellevants dels projectes aprovats el 2002.

A diferència d'altres etapes expansives, el dinamisme que caracteritza actualment el sector de la construcció se sustenta tant en la iniciativa privada com en la pública; només cal pensar en el boom de la construcció residencial, l'allau de noves instal·lacions hoteleres o els edificis i les infraestructures en marxa a l'àrea del Fòrum 2004.

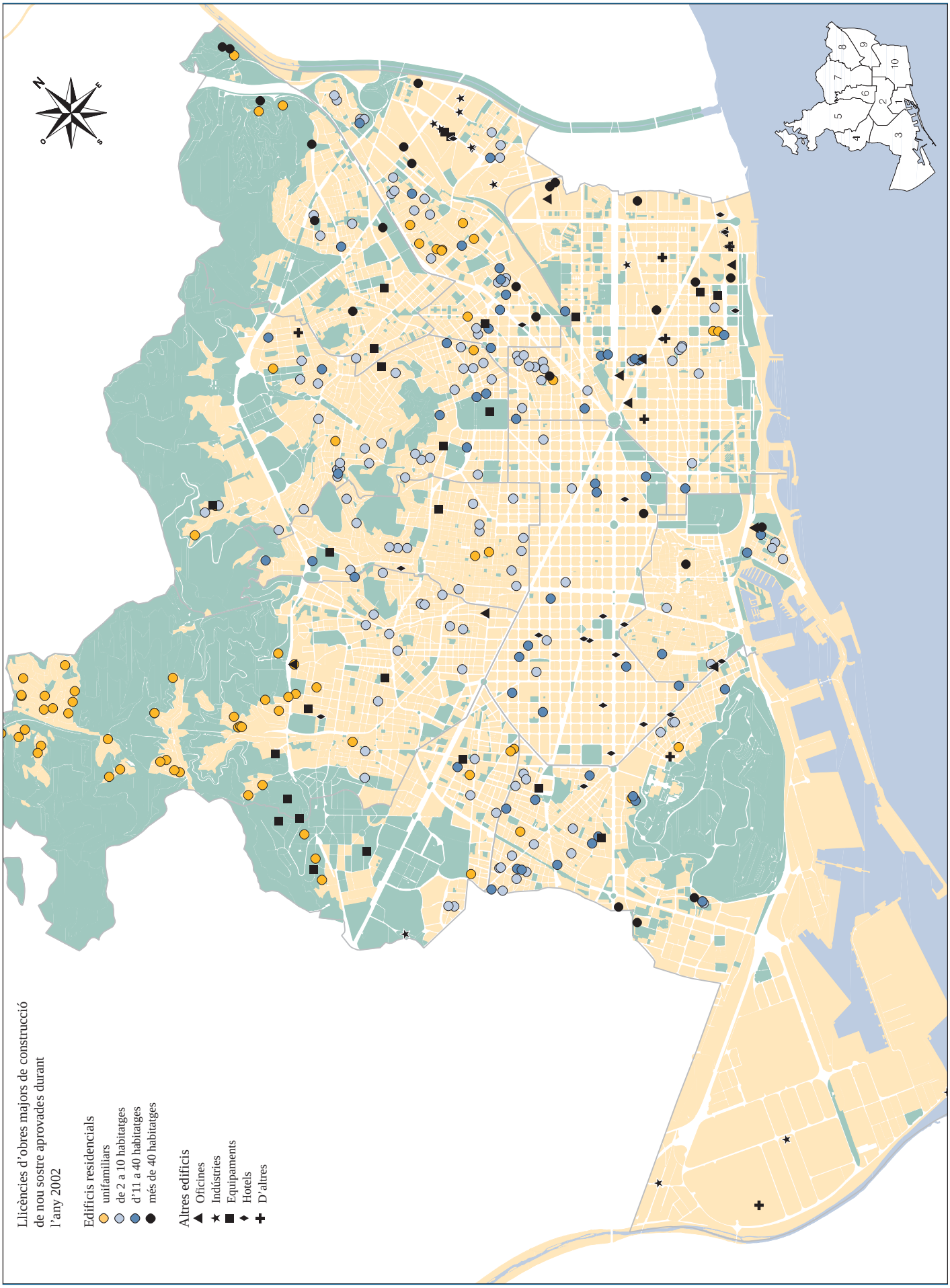

Elaboració: IdBC-IMI.

Distribució territorial del sostre total previst a les llicències d'obres aprovades (m^2) 2002

	Residencial	Aparcament	Comercial	Oficines	Equipaments	Hotels	Indústria i altres	Total
1. Ciutat Vella	34.551	27.536	9.758	26.486	18.459	7.009	4.995	128.794
2. Eixample	46.299	35.502	12.780	10.489	4.401	59.795	8.397	177.663
3. Sants-Montjuïc	73.063	35.115	7.708	1.511	11.394	365	87.640	216.796
4. Les Corts	13.809	6.182	423	2.001	16.028	1.006	7.105	46.554
5. Sarria-Sant Gervasi	39.478	39.615	3.234	7.757	40.822	3.930	5.007	139.843
6. Gràcia	25.738	12.754	2.233	999	19.182	11.582	2.686	75.174
7. Horta-Guinardó	32.900	17.920	2.847	455	88.591	0	2.765	145.478
8. Nou Barris	59.238	23.463	9.115	0	4.156	0	1.336	97.308
9. Sant Andreu	95.515	51.236	8.010	702	6.523	5.602	33.410	200.998
10. Sant Martí	152.971	130.451	18.527	139.082	13.011	122.243	16.052	592.337
Barcelona	**573.562**	**379.774**	**74.635**	**189.482**	**222.567**	**211.532**	**169.393**	**1.820.945**

Habitatges i places d'aparcament

	Habitatges			Places
	Nous	Amp. i reforma	Total	d'aparcament
1992	1.815	98	1.913	11.499
1993	2.761	689	3.450	19.609
1994	2.483	349	2.832	14.202
1995	3.978	927	4.905	15.642
1996	3.348	1.053	4.401	6.521
1997	5.795	874	6.669	15.199
1998	6.112	1.297	7.409	10.336
1999	6.663	944	7.607	11.682
2000	5.005	899	5.904	10.676
2001	4.322	559	4.881	9.586
1r.tr.	1.305	96	1.401	2.309
2n.tr	607	190	797	1.902
3r.tr	1.137	94	1.231	2.624
4t.tr.	1.273	179	1.452	2.751
2002	5.024	837	5.861	10.812
1r.tr.	1.336	248	1.584	2.090
2n.tr	891	254	1.145	1.661
3r.tr.	932	97	1.029	2.871
4t.tr.	1.865	238	2.103	4.190

	Habitatges		
Variació (%)	Nous	Ref. i ampl.	Total
4t.tr.2002/4t.tr.2001	46,5	33,0	44,8
2n.sem.2002/2n.sem.2001	16,1	22,7	16,7
2002/ 2001	16,2	49,7	20,1
2001 / 2000	–13,6	–37,8	–17,3

En relació amb un any enrera, el sostre total previst ha augmentat gairebé un 20%, i se situa un 13,5% per sobre de la mitjana anual de l'anterior quadrienni. Cal atribuir la totalitat d'aquest augment a la superfície de nova construcció prevista, ja que el sostre destinat a reformes i ampliacions s'ha mantingut en uns valors molt similars als registrats el 2001. Per altra banda, els vaivens de calendari d'aprovació de les llicències dibuixen grans oscil·lacions si es consideren períodes massa curts; així, l'impuls registrat durant el quart trimestre de l'any ha estat suficient per transformar la tònica d'estabilitat que caracteritzà els primers nou mesos de l'any en una tendència tan clarament expansiva com la descrita.

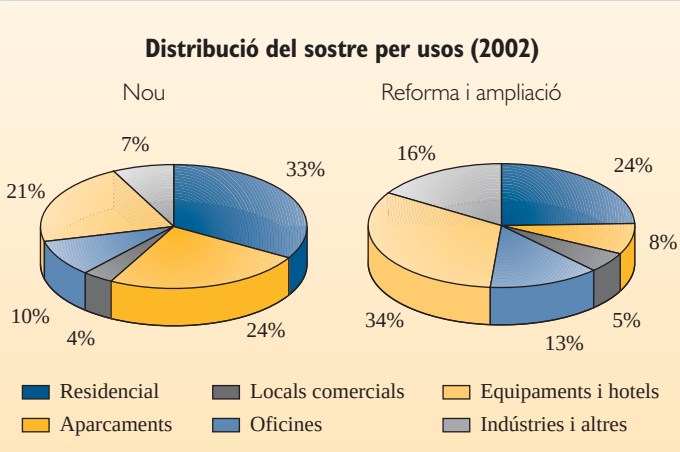

Dintre de la categoria de sostre de nova planta, el destinat a usos residencials continua sent el més important en termes quantitatius, amb un terç del total. No és cap novetat destacar la importància de la construcció residencial a la ciutat en els darrers anys, però les dades de 2002 revelen que, tot i gairebé haver assolit el mig milió de m^2, aquest epígraf perd pes relatiu per quart any consecutiu sobre el conjunt de categories. Això revela que durant 2002 el protagonisme habitual d'aquesta tipologia de sostre –que, per exemple, l'any 1998 representà la meitat del total de sostre nou previst– s'ha diluït i ha deixat pas a un reguitzell de projectes de molt diferent naturalesa.

En especial, si deixem de banda la superfície d'aparcaments per estar habitualment associada a d'altres usos, destaquen les dotacions aprovades per hotels, oficines i equipaments, totes tres superiors als 135 mil m^2 i, en els dos primers casos, amb increments espectaculars en relació amb l'any anterior. Mereix particular atenció el cas dels hotels que, amb una vintena de nous projectes aprovats i a l'estela d'una projecció internacional de la ciutat que ha impulsat notablement les xifres de pernoctacions, assoleix una magnitud insòlita d'ençà l'execució de l'anterior pla d'hotels dut a terme abans dels Jocs Olímpics. Cal destacar, a més a més, que una quarta part d'aquests nous hotels s'ubiquen a la zona del Front Marítim-Fòrum 2004. En aquesta mateixa àrea i al seu entorn s'ubiquen diversos projectes d'oficines, d'equipaments i residencials, que fan que, juntament amb els previstos a la zona 22@, Sant Martí sigui el districte que concentra una major activitat constructiva a la ciutat, amb un terç de la superfície total prevista.

Preus al mercat immobiliari: habitatges i places d'aparcament

Evolució dels preus al mercat immobiliari residencial

Període	Preu de venda (€/m²) Nova planta	Segona mà Preu d'oferta	Segona mà Preu transacció	Preu global ponderat	Preu de lloguer (€/m²/mes)
1990	1.222	1.177	n.d.	n.d.	4,9
1991	1.286	1.235	905	1.019	6,0
1992	1.380	1.289	1.143	1.214	6,7
1993	1.408	1.247	1.111	1.200	6,2
1994	1.406	1.279	1.187	1.253	5,7
1995	1.461	1.367	1.226	1.296	5,5
1996	1.433	1.291	1.193	1.265	5,4
1997	1.447	1.352	1.226	1.292	5,4
1998	1.536	1.481	1.451	1.477	5,3
1999	1.837	1.724	1.522	1.617	5,9
2000	2.106	2.062	1.731	1.844	6,6
2001	2.431	2.388	2.053	2.166	7,8
2002	2.815	2.765	2.408	2.530	8,6

Font: Tecnigrama, Departament d'Estudis Fiscals de l'Ajuntament de Barcelona, Forcadell, DGAH, Incasol i elaboració pròpia.

Variacions (%)	Nova planta	Oferta	Transacció	Ponderat	LLoguer
2002/2001	15,8	15,8	17,3	16,8	11,1
2001/2000	15,4	15,8	18,6	17,5	17,4

La consideració de l'habitatge com a alternativa d'inversió a llarg termini a un cost de finançament comparativament baix explica la tendència expansiva dels preus de l'immobiliari residencial.

L'evolució dels preus del mercat immobiliari residencial pel conjunt de 2002, tant a Barcelona com a la resta del territori, ha estat una relativa sorpresa per a la immensa majoria d'operadors i entesos d'aquest segment del mercat. Després de l'inesperat impuls manifestat durant el primer semestre, s'esperava una desacceleració –per mínima que fos– del ritme de creixement a partir de l'estiu. Un comportament que, segons totes les dades disponibles, no s'ha produït. El resultat ha estat que el preu mitjà dels habitatges a final de l'any passat ha acumulat un increment equivalent al de l'any anterior. En el cas de la ciutat central, aquest augment ha vorejat el 16% per quart any consecutiu.

A l'hora d'intentar identificar els factors que poden explicar aquesta persistent trajectòria alcista dels preus de venda dels habitatges, és inevitable fer-nos relativament repetitius. Al costat de factors més o menys estructurals com la insuficiència d'oferta disponible capaç de satisfer una demanda potencial d'ús a la que no li és indiferent el lloc on vol viure, se n'apunten d'altres de més conjunturals com ara el nivell assolit i les expectatives de nous descensos dels tipus d'interès i la inestabilitat dels mercats d'actius financers. Dos factors incentivadors de la demanda d'inversió. Per contra, hom ha de donar per esgotat l'impacte derivat de la inversió en sostre residencial com a procediment de blanqueig de diner davant la introducció efectiva de l'euro.

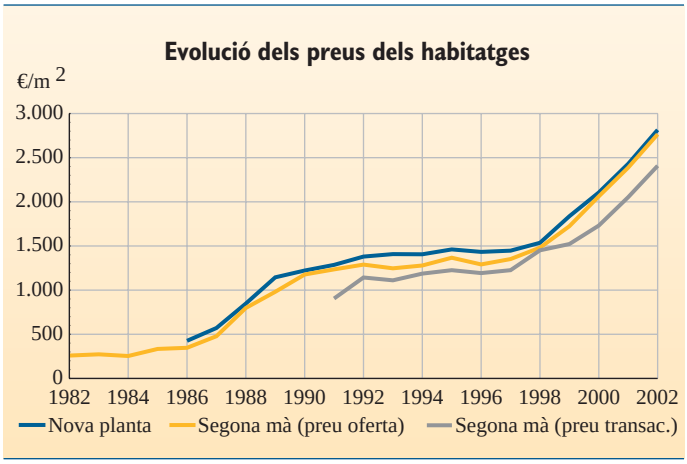

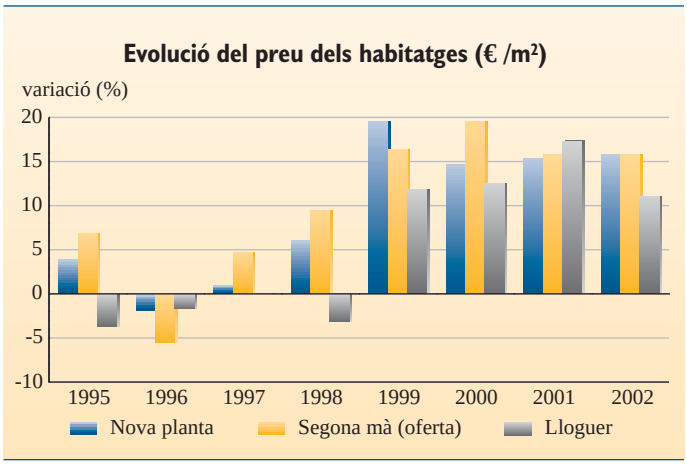

En relació amb la moneda única europea hi ha qui sosté però, que l'augment del preu del sostre residencial al conjunt d'Espanya no s'ha de deslligar del procés general d'integració i homogeneització del mercat únic europeu, que previsiblement s'ha accelerat a partir de la circulació efectiva de l'euro. Segons aquesta línia argumental, de la mateixa manera que el diferencial d'inflació que manté l'economia espanyola amb la de la resta de la UE respon parcialment a la tendència lògica d'igualar els preus nominals de productes idèntics a tot el mercat europeu, l'habitatge passa per un procés semblant. Tot i que el sostre residencial no és equiparable a un bé qualsevol de consum, no és menys cert que una part de la inversió adreçada a aquest mercat confia en una ràpida desaparició o reducció significativa d'aquesta escletxa de preus.

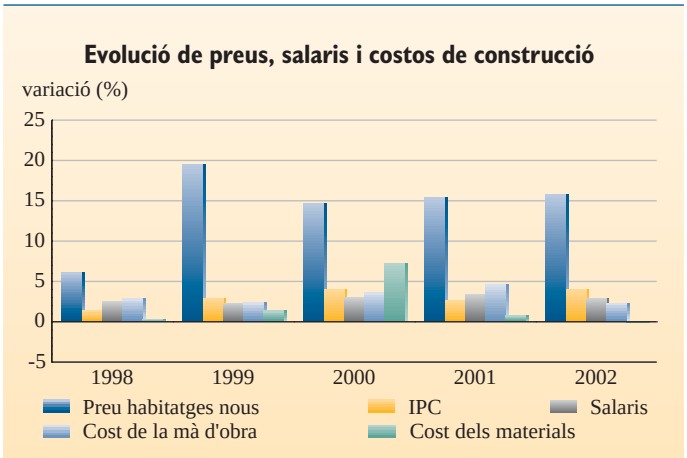

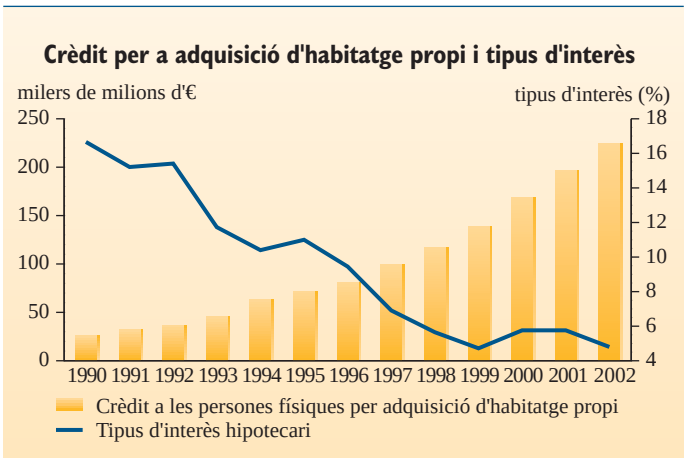

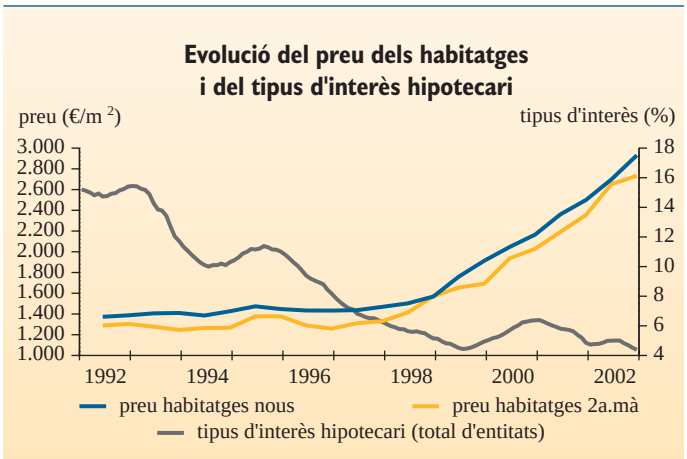

Font: Banco de España, Tecnigrama, Departament d'Estudis Fiscals de l'Ajuntament de Barcelona i elaboració pròpia.

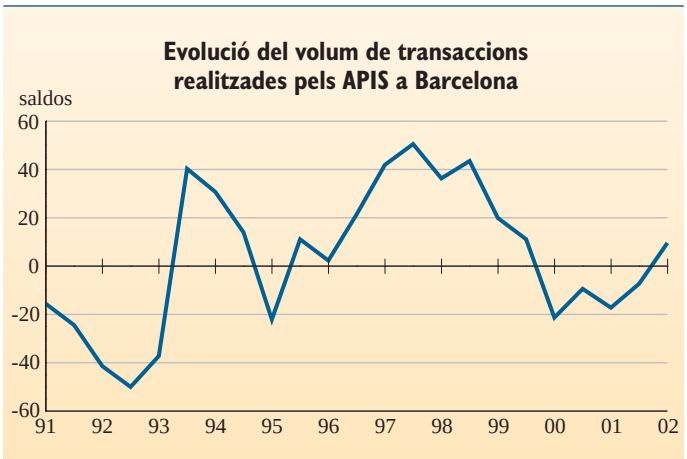

Font: Dades dels APIS facilitades per la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge.

Vista l'evolució del mercat, sembla que la tendència relativament imperant dels anys vuitanta i noranta de preferir viure fora de la ciutat s'ha modificat notablement, tot i que no hi ha evidències que permetin afirmar que la tendència s'hagi invertit. A aquest canvi de mentalitat hi ha contribuït la diversificació de l'oferta de nova construcció a la ciutat i, especialment, la transformació qualitativa que ha registrat Barcelona, polaritzada publicitàriament en alguns barris molt concrets, però palpable –amb intensitats necessàriament diferents– al conjunt de la ciutat. Així, una part de l'augment acumulat dels preus del mercat immobiliari residencial respon a la revalorització del patrimoni privat derivat de les inversions públiques en la millora d'infraestructures i en una major dotació d'equipaments i serveis.

El recurs típic al creixement de la demanda solvent com a responsable immediat i alhora intangible de l'augment dels preus es recolza, a més dels ja esmentats factors financers, en vuit anys ininterromputs de creació d'ocupació i en l'augment accelerat dels corrents migratoris. Dos elements fortament dinamitzadors del mercat residencial que han fet miques totes les previsions d'absorció de l'oferta disponible i de nova construcció. Precisament, l'impacte que sobre aquests dos factors pugui tenir la situació d'incertesa que domina la conjuntura internacional en tots els ordres, pot ser determinant en l'evolució de la demanda i dels preus al llarg d'enguany.

L'increment de l'oferta d'habitatges unifamiliars i la presència d'unes poques promocions singularment cares ajuden a explicar el repunt del preu mitjà del segon semestre.

El preu mitjà de venda d'un habitatge nou a Barcelona superava els 2.900 euros/m² a final de 2002, un 17% més que un any enrere. Un augment en la línia de l'evolució registrada en el mercat de segona mà. Les úniques notes lleument discordants, que no s'han de descartar com a possibles indicis d'un canvi de tendència, han estat el 3,1% d'augment del preu mitjà de les noves places d'aparcament en edificis residencials i l'increment de poc més de l'11% del preu mitjà dels habitatges de lloguer. Una variació que malgrat gairebé triplicar l'increment de l'IPC, representa un notable alentiment del ritme de creixement d'un any abans.

Habitatges hipotecats en finques urbanes

	BCN (prov)	Catalunya	Espanya
	Nombre		
1994	69.381	94.434	331.200
1995	60.529	82.560	403.600
1996	67.965	91.853	412.982
1997	83.917	113.387	479.237
1998	76.021	105.626	423.427
1999	78.557	111.331	452.482
2000	79.650	112.542	480.895
2001	78.931	110.521	487.973
1r.tr	19.980	28.110	125.665
2n.tr.	20.804	28.972	128.355
3r.tr.	18.424	25.890	113.443
4t.tr.	19.723	27.549	120.510
2002			
1r.tr.	22.255	31.798	134.574
2n.tr.	23.062	32.689	143.787
3r.tr.	20.397	29.654	131.214
oc-nv	12.686	18.359	91.618
	Import mitjà del crèdit (milers €)		
1994	48,08	46,28	44,47
1995	49,88	47,48	44,47
1996	54,44	52,21	47,38
1997	59,78	57,13	50,79
1998	65,23	61,57	55,58
1999	73,61	69,01	61,71
2000	81,93	76,79	67,69
2001	89,50	83,97	75,21
1r.tr.	85,05	80,02	72,06
2n.tr.	88,44	83,06	73,96
3r.tr.	91,66	85,75	77,35
4t.tr.	93,13	87,29	77,80
2002			
1r.tr.	96,28	90,06	81,19
2n.tr.	99,64	92,81	83,43
3r.tr.	102,78	95,76	86,83
oc-nv	101,63	95,86	92,53

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Variacions (%)	BCN (prov)	Catalunya	Espanya
	Nombre d'hipoteques		
jl-nv 2002/jl-nv 2001	1,4	4,8	12,2
gn-nv 2002/gn-nv 2001	6,8	9,3	10,7
2001/2000	–0,9	–1,8	1,5
	Import mitjà del crèdit		
jl-nv 2002/jl-nv 2001	10,6	10,7	15,6
gn-nv 2002/gn-nv 2001	11,5	11,1	13,5
2001/2000	9,2	9,4	11,1

La comparació entre l'increment mitjà del preu del sostre residencial amb l'augment mitjà dels salaris i dels costos de construcció posa de relleu, un any més, la magnitud del desequilibri entre la capacitat de reacció de l'oferta a curt i mitjà termini –disponibilitat de sòl i de capacitat productiva de les empreses– i una demanda esperonada des de diferents angles.

Preu de lloguer dels habitatges a Barcelona

	(€/m ²/mes)		Lloguer mitjà contractual (€/mes)	
Districte	2002	var.(%)[1]	2002	var.(%)[1]
1. Ciutat Vella	8,21	8,3	470,4	16,1
2. L'Eixample	8,52	12,5	644,3	10,0
3. Sants-Montjuïc	8,38	11,6	494,7	12,1
4. Les Corts	10,29	7,5	732,3	9,3
5. Sarrià-Sant Gervasi	10,33	11,2	833,1	15,3
6. Gràcia	9,04	14,1	540,5	15,3
7. Horta-Guinardó	8,00	11,0	480,5	12,5
8. Nou Barris	8,25	10,0	496,6	13,1
9. Sant Andreu	7,38	7,6	467,0	7,1
10. Sant Martí	8,56	13,8	546,6	16,6
Barcelona	**8,64**	**11,1**	**578,9**	**11,8**

[1] Variació interanual.
Font: DGAH a partir de les dades de fiances de lloguer de l'Incasol.

Evolució de l'oferta d'habitatges de nova planta[1]

Districte	1997	1998	1999	2000	2001	2002
1. Ciutat Vella	284	340	184	150	134	144
2. L'Eixample	1.602	2.310	532	361	453	574
3. Sants-Montjuïc	1.020	1.354	207	192	290	337
4. Les Corts	450	491	30	58	47	40
5. Sarrià-Sant Gervasi	665	983	364	244	67	48
6. Gràcia	293	344	211	238	287	138
7. Horta-Guinardó	372	511	299	97	121	320
8. Nou Barris	343	498	73	138	60	58
9. Sant Andreu	563	971	198	334	385	320
10. Sant Martí	1.570	2.394	1.302	1.312	706	1.266
Barcelona	**7.162**	**10.196**	**3.400**	**3.124**	**2.550**	**3.245**
Hab/promoció	**19,5**	**19,7**	**23,1**	**22,5**	**16,0**	**16,6**

[1] Oferta referida al segon semestre de cada any.
Font: Tecnigrama i elaboració pròpia.

Tipologia de les noves promocions (2n.sem.2002)

	Tipologia per promocions en %			Dimensió mitjana
Districtes	Unifamil.	Multifamil.	Total	(habitat./prom.)
1. Ciutat Vella	—	100,-	100,-	12,0
2. L'Eixample	—	100,-	100,-	16,4
3. Sants-Montjuïc	11,1	88,9	100,-	12,5
4. Les Corts	20,0	80,0	100,-	8,0
5. Sarrià-Sant Gervasi	28,6	71,4	100,-	6,9
6. Gràcia	9,1	90,9	100,-	12,5
7. Horta-Guinardó	3,2	96,8	100,-	10,3
8. Nou Barris	—	100,-	100,-	7,3
9. Sant Andreu	6,9	93,1	100,-	11,0
10. Sant Martí	—	100,-	100,-	42,2
Barcelona	**5,1**	**94,9**	**100,-**	**16,6**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Tecnigrama.

A més del problema crònic de l'escassa disponibilitat de sòl a ciutats densament edificades com Barcelona, l'elevat nivell d'activitat acumulada els darrers anys pel sector de la construcció a la majoria de segments –obra pública, edificació no residencial i reforma i rehabilitació– s'ha revelat com una limitació addicional –o en el millor dels casos com un element inflacionista de consideració– a l'hora d'augmentar la producció de nous habitatges per fer front a l'increment de la demanda.

Preu dels habitatges de nova planta

(2n. sem. 2002)

Districte	Superfície mitjana (m² construïts)	Preu mitjà de venda (€/m ²)			Preu de venda dels habitatges (€)		
		preu	variació[1] (%)	preu[2] (%)	mínim	mitjà	màxim
1. Ciutat Vella	86,7	3.006	30,6	3.235	132.200	261.490	438.700
2. L'Eixample	118,9	3.742	24,8	3.770	204.300	471.170	3.138.600
3. Sants-Montjuïc	113,0	2.339	7,0	2.476	125.000	259.430	601.000
4. Les Corts	117,6	4.140	57,5	4.021	396.700	484.850	583.000
5. Sarrià-Sant Gervasi	264,5	4.873	24,6	5.184	412.900	1.285.180	2.914.900
6. Gràcia	118,1	3.314	38,2	3.216	204.300	396.830	973.000
7. Horta-Guinardó	114,7	2.729	–0,3	2.754	130.700	313.240	522.900
8. Nou Barris	109,5	2.319	8,1	2.483	168.300	249.360	339.600
9. Sant Andreu	112,6	2.545	14,9	2.696	157.200	282.750	402.700
10. Sant Martí	113,9	2.437	9,6	2.563	168.300	276.180	420.700
Barcelona	**118,5**	**2.931**	**17,3**	**3.063**	**125.000**	**362.100**	**3.138.600**

1. Variació (2n.sem.02/2n.sem.01).
2. Preu mitjà de les noves promocions acabades d'incorporar durant el 2n.semestre de 2002.
Font: Tecnigrama i elaboració pròpia.

Localització de l'oferta de nova planta per districtes

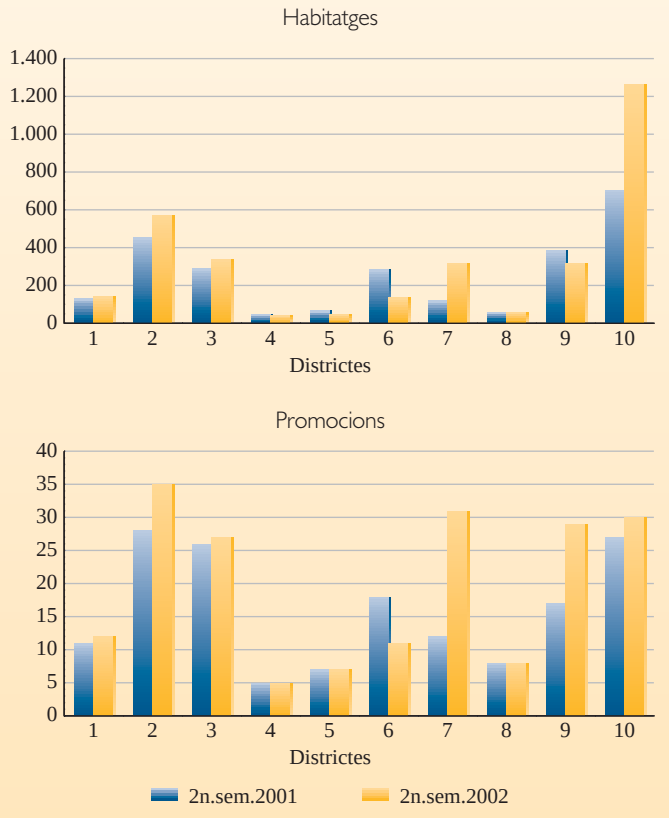

Evolució de l'oferta i del preu dels habitatges (2n. semestre 2002)

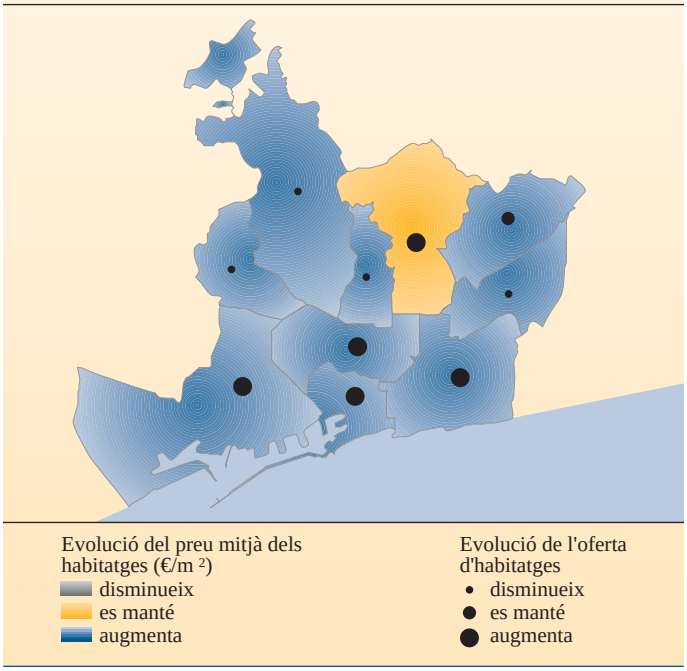

L'estadística d'hipoteques sobre finques urbanes confirma el to expansiu mostrat per la demanda d'habitatge al conjunt d'Espanya durant el darrer any. L'evolució ha estat igualment expansiva però amb taxes més moderades, a Catalunya i a la província de Barcelona. L'evolució dels darrers anys del nombre d'hipoteques formalitzades pot servir per explicar que l'increment del nombre de finques urbanes hipotecades durant el darrer any és imputable a la trajectòria lleument descendent mantinguda pels tipus d'interès al llarg de tot l'any.

La demanda retinguda durant el 2000-2001 –amb tipus hipotecaris a l'entorn del 6% i sense unes expectatives clares a mitjà termini– s'ha manifestat quan aquests s'han situat novament per sota del 5%. Una reducció del cost de finançament que, com posa de manifest l'augment de l'import mitjà del crèdit sol·licitat, ha estat absorbit totalment pel preu dels habitatges.

L'augment de la demanda solvent està totalment lligat al descens del preu del diner i a l'interès de les entitats de crèdit per vendre hipoteques.

La demanda d'habitatge considerada solvent s'estira o es contrau en funció de l'evolució dels tipus d'interès i de la voluntat i les ofertes de les entitats de crèdit. El preu de l'habitatge ja no és l'element decisori a l'hora d'adquirir un habitatge. Ja sigui per la impossibilitat d'assumir la compra amb recursos propis o per no perdre els corresponents beneficis fiscals, l'element determinant és la modalitat i el cost de finançament.

Distribució dels habitatges per intervals de preu i nombre de dormitoris(%)

(2n.sem.2002)

Intèrval de preu (milers €)	Nombre de dormitoris					Total habitatges
	1 o menys	2	3	4	5 o més	
200 o menys	22,3	40,3	37,4	0,0	0,0	100,-
200-250	1,1	14,9	61,6	22,4	0,0	100,-
250-300	0,0	13,2	51,6	35,3	0,0	100,-
300-350	0,9	3,5	61,4	34,2	0,0	100,-
350-400	0,0	1,0	21,4	75,5	2,1	100,-
400-450	0,0	4,6	19,2	76,3	0,0	100,-
450 o més	0,0	4,7	24,0	57,1	14,2	100,-
Total habitatges	**2,2**	**10,7**	**45,2**	**40,4**	**1,4**	**100,-**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Tecnigrama.

Distribució dels habitatges per districtes i preu (%)

(2n.sem.2002)

Intèrval de preu	Preu (milers d'€)							Total
	200 o menys	200-250	250-300	300-350	350-400	400-450	450 o més	
1. Ciutat Vella	36,1	12,5	14,6	8,3	22,2	6,3	0,0	100,-
2. L'Eixample	0,0	4,4	23,9	21,1	16,2	7,3	27,2	100,-
3. Sants-Montjuïc	30,1	40,4	13,0	10,0	2,4	1,8	2,4	100,-
4. Les Corts	0,0	0,0	0,0	0,0	25,0	25,0	50,0	100,-
5. Sarrià-Sant Gervasi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16,7	83,3	100,-
6. Gràcia	0,0	2,9	10,9	67,4	13,8	1,4	3,6	100,-
7. Horta-Guinardó	14,1	4,1	24,4	29,7	8,4	11,6	7,8	100,-
8. Nou Barris	24,1	24,1	0,0	51,7	0,0	0,0	0,0	100,-
9. Sant Andreu	9,1	14,1	37,2	32,8	6,3	0,6	0,0	100,-
10. Sant Martí	2,4	23,1	30,9	13,5	21,9	8,1	0,0	100,-
Total habitatges	**8,4**	**16,9**	**24,8**	**20,4**	**15,0**	**6,7**	**7,8**	**100,-**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Tecnigrama.

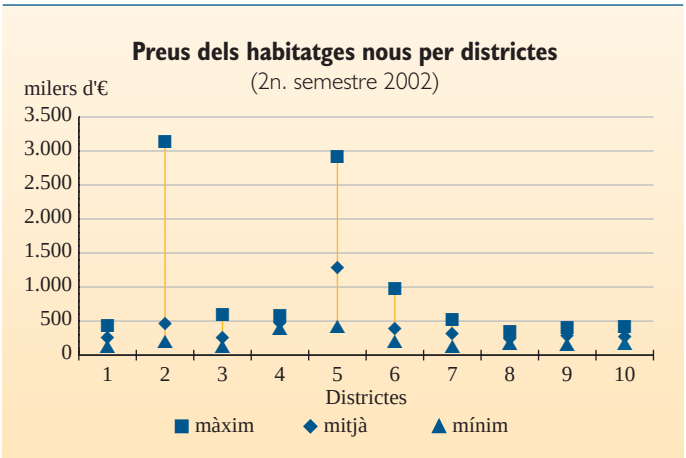

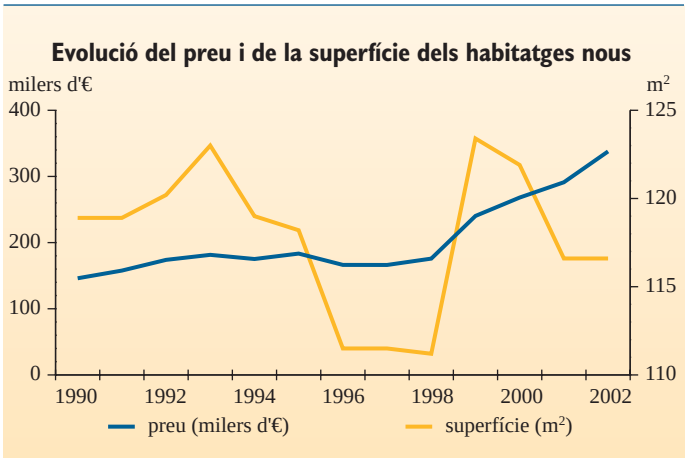

En aquestes condicions, la trajectòria descendent dels tipus d'interès aquest començament d'any sembla anunciar que els preus del mercat residencial es mantindran a l'alça. Alhora, la incertesa que impera en les principals economies mundials i el possible impacte sobre el creixement de l'ocupació a Catalunya poden frenar el creixement de la demanda.

Reprenent l'anàlisi del mercat residencial de Barcelona, el moderat repunt de l'oferta disponible a final d'any en comparació amb un any enrere no passa d'ésser, de moment, una anècdota de la que no es pot deduir l'inici d'un canvi de tendència. És estrictament el resultat de la concentració de promocions en construcció iniciades durant el darrer trimestre de 2001 i primer semestre de 2002. En tot cas, l'augment del nombre d'habitatges previstos en les llicències aprovades durant els darrers sis mesos de l'any passat pot assegurar una certa estabilitat de l'oferta de sostre residencial nou durant tot 2003. Una oferta insuficient a priori per corregir la tendència alcista dels preus.

Preu de les places d'aparcament en edificis residencials de nova planta. (2n. sem.2002)

Districte	Preu mitjà		Tipologia de l'oferta (%)[1]			
	€	variació (%) [2]	sense oferta	inclosa en el preu	opcional	Total
1. Ciutat Vella	22.000	24,1	91,7	0,0	8,3	100,-
2. L'Eixample	21.480	4,2	51,4	8,6	40,0	100,-
3. Sants-Montjuïc	16.740	2,8	33,3	7,4	59,3	100,-
4. Les Corts	21.030	5,1	60,0	0,0	40,0	100,-
5. Sarrià-Sant Gervasi	21.000	—	42,9	42,9	14,3	100,-
6. Gràcia	19.790	1,9	18,2	18,2	63,6	100,-
7. Horta-Guinardó	19.550	8,4	29,0	12,9	58,1	100,-
8. Nou Barris	18.630	0,0	62,5	0,0	37,5	100,-
9. Sant Andreu	18.030	4,5	44,8	3,5	51,7	100,-
10. Sant Martí	17.880	2,6	23,3	6,7	70,0	100,-
Barcelona	**18.830**	**3,1**	**41,0**	**8,7**	**50,3**	**100,-**

[1] La distribució de les places d'aparcament en tres categories fa referència a si les promocions residencials disposen o no de places d'aparcament i al règim de venda.
[2] Variació (2n.sem.02/2n.sem.01)
Font: Tecnigrama i elaboració pròpia.

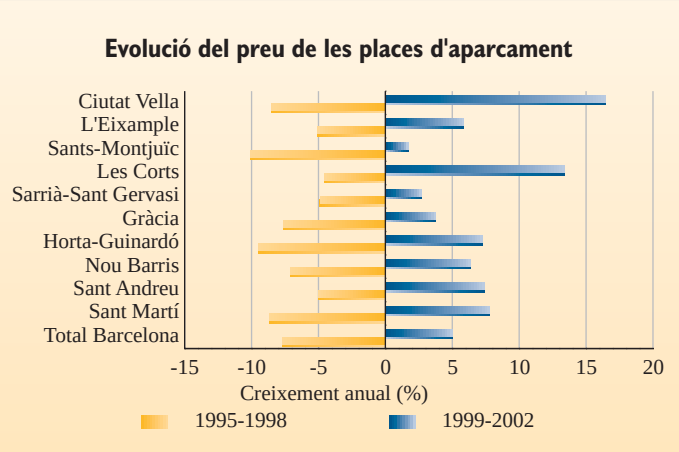

El detall de l'oferta d'habitatges nous per districtes posa de relleu que la pràctica totalitat de l'increment d'oferta es dóna a Sant Martí, fins el punt de concentrar pràcticament el 40% del total de l'oferta disponible a la ciutat. L'Eixample, Sants-Montjuïc i Horta-Guinardó són els altres districtes que presenten un increment sostingut i significatiu de l'oferta d'ençà els mínims assolits dos anys enrere. La resta mantenen uns volums d'oferta semblants als d'anys anteriors i quantitativament molt minsos, amb l'excepció de Ciutat Vella i Sant Andreu.

Quant a la tipologia de les noves promocions residencials, els canvis són mínims però significatius. En relació amb un any enrere, augmenta lleument el nombre de promocions unifamiliars fins a representar més del 5% de les gairebé 200 promocions en fase de comercialització. Una evolució especialment significativa atès que es produeix en un context d'increment rellevant del nombre de promocions. A destacar la irrupció d'aquest tipus d'oferta a Sant Andreu, que s'afegeix així als cinc districtes que acostumen a disposar d'oferta d'habitatges unifamiliars nous.

L'anàlisi dels preus de venda per districtes posa de manifest que, sense excepció, els increments més elevats s'han produït en aquells districtes amb un nivell de preus superior a la mitjana de la ciutat. Són també, amb l'excepció de l'Eixample i Ciutat Vella, els districtes on la oferta disponible els darrers mesos s'ha reduït. Contràriament, a districtes com ara Sant Martí, Sants-Montjuïc i especialment Horta-Guinardó, l'augment de l'oferta ha implicat una notable contenció dels preus de venda. Tot plegat ha propiciat un augment de la dispersió dels preus de venda per l'aparició en el mercat de promocions singulars per tipologia, localització i preu.

Un altre tret característic de l'oferta disponible durant el segon semestre de 2002 ha estat el repunt de la superfície mitjana dels habitatges, afavorit bàsicament per l'augment de l'oferta d'habitatges de quatre habitacions o més. Aquest fet ha provocat lògicament un major encariment de l'habitatge com a unitat de transacció i també un notable augment de la dispersió de preus a l'entorn de la mitjana, situada ja per sobre dels 360.000 euros.

Valors de taxació al mercat immobiliari residencial

Evolució dels valors de taxació

	Habitatge nou		Habitatge de 2a mà	
	Barcelona i àrea d'influèn.	Madrid i àrea d'influèn.	Barcelona i àrea d'influèn.	Madrid i àrea d'influèn.
		(€/m ²)		
1991	1.075	1.331	807	1.009
1992	910	1.107	784	987
1993	943	1.115	814	1.004
1994	987	1.159	852	1.015
1995	1.010	1.177	871	1.055
1996	1.028	1.172	893	1.076
1997	1.083	1.189	925	1.070
1998	1.205	1.246	991	1.088
1999	1.380	1.327	1.142	1.174
2000	1.607	1.527	1.338	1.342
2001	1.869	1.809	1.549	1.611
1r.tr.	1.788	1.717	1.476	1.499
2n.tr.	1.872	1.769	1.524	1.573
3r.tr.	1.855	1.861	1.577	1.652
4t.tr.	1.958	1.891	1.620	1.720
2002	2.150	2.216	1.781	1.964
1r.tr.	1.996	2.095	1.667	1.818
2n.tr.	2.126	2.121	1.737	1.883
3r.tr.	2.213	2.281	1.817	2.011
4t.tr.	2.265	2.367	1.903	2.144

Font: Ministerio de Fomento.

Variació (%)	Barcelona i àrea d'influència	Madrid i àrea d'influència
	Habitatge nou	
4t.tr.2002 / 4t.tr.2001	15,6	25,2
2002/2001	15,1	22,5
2001/2000	16,1	18,5
	Habitatge de 2a mà	
4t.tr.2002 / 4t.tr.2001	17,5	24,6
2002/2001	15,0	21,9
2001/2000	16,0	20,0

En contra de les previsions fetes per analistes, institucions o professionals del sector, els preus continuen augmentant de forma generalitzada.

Com a complement de les dades de preus de venda residencials analitzats en apartats anteriors, es presenten aquí els valors de taxació procedents de les taxacions realitzades per les entitats autoritzades amb la finalitat d'estimar el potencial valor de realització dels habitatges en el mercat. Atès que les dades abracen tot el territori espanyol, s'han seleccionat els àmbits territorials que s'han considerat més adients per comparar i contextualitzar amb les dades de Barcelona.

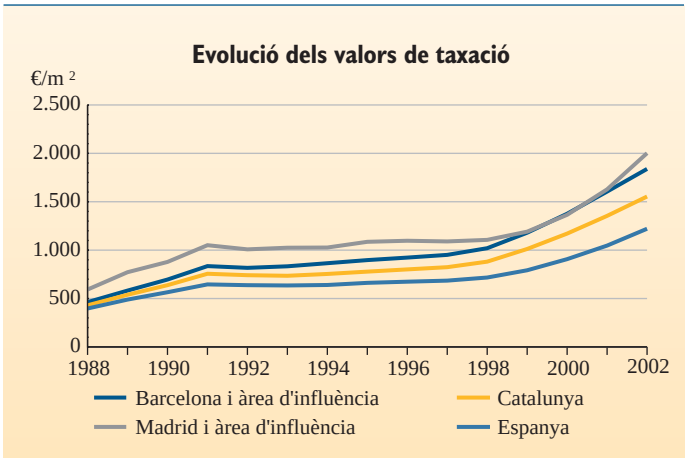

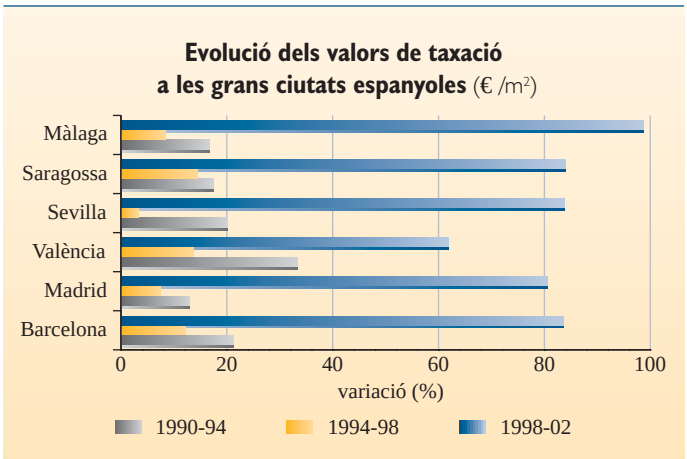

Com a gairebé la totalitat de fons utilitzades per l'elaboració d'aquest capítol, les dades dels valors de taxació coincideixen en mostrar per quart any consecutiu un ritme de creixement nominal dels preus a Barcelona a l'entorn del 15%, el que es tradueix en una augment del 83,7% entre 1998 i 2002. Un augment que ha desbordat totes les previsions tant per la magnitud de l'increment com per haver-se perllongat més temps del que intuïtivament s'estimava possible. En particular, han sorprès de dades de 2002 perquè, lluny de mostrar una reducció del ritme de creixement a to amb l'alentiment del creixement econòmic i l'empitjorament de les expectatives, s'han mantingut en nivells similars als dels anys anteriors, i fins i tot amb un lleuger enlairament al llarg del quart trimestre.

A banda dels diferents condicionants que han propiciat aquests increments i que ja han estat àmpliament comentats anteriorment, hi ha un tret important a destacar que aquestes dades il·lustren perfectament, com és el caràcter absolutament generalitzat dels increments de preus que s'ha registrat en aquests darrers anys. A banda de les dades del total d'Espanya –que revelen un augment dels preus el 2002 del 16,6%, el creixement més elevat dels darrers tretze anys–, totes les comunitats autònomes certifiquen avanços interanuals de més de dos dígits. Les grans ciutats espanyoles estan plenament integrades en aquesta dinàmica, amb un exponent de màxims que correspon a Màlaga, on els preus gairebé s'han doblat en els darrers quatre anys i on, any rera any, el ritme de creixement continua accelerant-se.

Accessibilitat familiar a l'habitatge a Barcelona

	Preu de venda (€)	RFD (Renda familiar disponible) (€)	Preu/ RFD	Entrada (€)	Entrada s /RFD	Finançament Tipus d'interès (%)	Esforç econòmic Quota mensual (€)	Esforç econòmic en % RFD SBF	Esforç econòmic en % RFD ABF
				Nova planta					
1991	157.742	21.561	7,3	47.322	2,2	16,0	1.738	96,7	86,7
1992	173.915	22.729	7,7	52.174	2,3	15,0	1.826	96,4	86,9
1993	181.494	23.532	7,7	54.448	2,3	14,0	1.813	92,4	82,6
1994	175.249	24.793	7,1	52.575	2,1	10,4	1.445	69,9	60,9
1995	183.411	26.125	7,0	55.023	2,1	11,0	1.563	71,8	62,8
1996	166.318	27.267	6,1	41.580	1,5	9,5	1.385	61,0	52,0
1997	166.180	29.037	5,7	33.236	1,1	6,9	1.263	52,2	42,7
1998	175.796	30.772	5,7	26.369	0,9	5,7	1.306	50,9	41,8
1999	240.285	33.059	7,3	36.043	1,1	4,7	1.394	50,6	45,2
2000	268.111	35.757	7,5	40.217	1,1	5,8	1.696	56,9	51,9
2001	291.160	37.750	7,7	43.674	1,2	5,8	1.841	58,5	53,7
2002	337.830	40.204	8,4	50.675	1,3	4,8	1.972	58,9	54,4
				Segona mà					
1991	81.436	21.561	3,8	24.431	1,1	16,0	897	49,9	39,9
1992	102.831	22.729	4,5	30.849	1,4	15,0	1.079	57,0	47,5
1993	100.014	23.532	4,3	30.004	1,3	14,0	999	50,9	41,1
1994	106.816	24.793	4,3	32.045	1,3	10,4	881	42,6	33,6
1995	104.197	26.125	4,0	31.259	1,2	11,0	888	40,8	31,7
1996	103.772	27.267	3,8	25.943	1,0	9,5	864	38,0	29,0
1997	107.888	29.037	3,7	21.578	0,7	6,9	820	33,9	24,4
1998	134.963	30.772	4,4	20.244	0,7	5,7	1.003	39,1	30,0
1999	160.129	33.059	4,8	24.019	0,7	4,7	929	33,7	28,3
2000	173.146	35.757	4,8	25.972	0,7	5,8	1.095	36,8	31,7
2001	206.484	37.750	5,5	30.973	0,8	5,8	1.306	41,5	36,7
2002	244.251	40.204	6,1	36.638	0,9	4,8	1.426	42,6	38,1

SBF: Sense bonificacions fiscals. ABF: amb bonificacions fiscals.
Nota: El tipus d'interès considerat és el del conjunt d'entitats. El termini d'amortització és de 15 anys fins a 1998 i de 20 a partir de 1999.
Font: Les taules i gràfics d'aquest apartat són d'elaboració pròpia a partir de dades de Tecnigrama, Forcadell, Idescat i Banco de España.

Malgrat els augments dels preus de venda dels habitatges i la creixent incertesa, moltes famílies han volgut aprofitar un finançament barat i han optat per comprar, comprometent les seves rendes a molt llarg termini.

A diferència d'altres moments en la història recent en que l'alentiment de l'activitat econòmica general s'ha vist precedit o acompanyat d'un cert retraïment al mercat immobiliari, la situació actual es caracteritza per un paradoxal distanciament entre la pèrdua de ritme de l'economia i el dinamisme del mercat immobiliari. De forma progressiva en els darrers temps, a Espanya i a Catalunya han proliferat les notícies econòmiques relacionades amb l'augment de la inflació, amb l'afebliment del ritme de creació d'ocupació o amb l'empitjorament dels indicadors de consum privat; unes notícies que, juntament amb l'enfosquiment de les expectatives i de la incertesa que deriva de l'actual situació internacional podrien suggerir una certa retracció de la demanda que derivés, a la fi, en un menor creixement dels preus de venda dels habitatges.

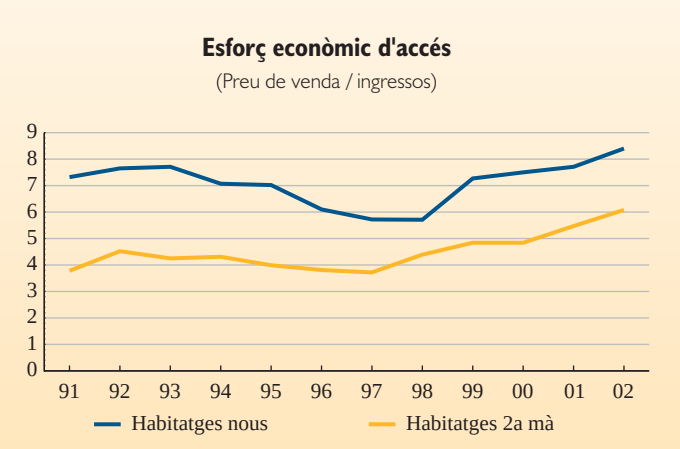

Bé, el fet és que, de forma sorprenent per experts i empreses especialitzades, els preus han mantingut durant tot el 2002 un ritme de creixement més que notable, impulsats per una demanda que ha preferit desviar la vista de l'escenari d'incertesa i posar-la en un cost de finançament més que atractiu. Una demanda que, convé no oblidar-ho, està decebuda davant la manca d'alternatives i escarmentada pels successius increments de preus.

Accessibilitat familiar a l'habitatge als districtes de Barcelona (2002)

	Preu de venda (€)	RFD (Renda familiar disponible) (€)	Preu/ RFD	Entrada (€)	Entrada s /RFD	Finançament Tipus d'interès (%)	Esforç econòmic Quota mensual (€)	Esforç econòmic en % RFD SBF	Esforç econòmic en % RFD ABF
Nova planta									
1. Ciutat Vella	244.250	24.348	10,0	36.638	1,5	4,8	1.426	70,3	62,9
2. L'Eixample	425.765	44.142	9,6	63.865	1,4	4,8	2.486	67,6	63,5
3. Sants-Montjuïc	260.615	35.463	7,3	39.092	1,1	4,8	1.522	51,5	46,4
4. Les Corts	458.045	57.242	8,0	68.707	1,2	4,8	2.674	56,1	52,9
5. Sarrià-Sant Gervasi	994.835	58.965	16,9	149.225	2,5	4,8	5.808	118,2	115,2
6. Gràcia	361.445	38.759	9,3	54.217	1,4	4,8	2.110	65,3	60,7
7. Horta-Guinardó	316.685	37.355	8,5	47.503	1,3	4,8	1.849	59,4	54,6
8. Nou Barris	257.800	30.481	8,5	38.670	1,3	4,8	1.505	59,3	53,3
9. Sant Andreu	260.990	36.760	7,1	39.149	1,1	4,8	1.524	49,7	44,8
10. Sant Martí	265.195	38.533	6,9	39.779	1,0	4,8	1.548	48,2	43,5
Barcelona	**337.830**	**40.204**	**8,4**	**50.675**	**1,3**	**4,8**	**1.972**	**58,9**	**54,4**
Segona mà									
1. Ciutat Vella	228.567	24.348	9,4	34.285	1,4	4,8	1.335	65,8	58,4
2. L'Eixample	322.186	44.142	7,3	48.328	1,1	4,8	1.881	51,1	47,1
3. Sants-Montjuïc	215.006	35.463	6,1	32.251	0,9	4,8	1.255	42,5	37,4
4. Les Corts	341.538	57.242	6,0	51.231	0,9	4,8	1.994	41,8	38,7
5. Sarrià-Sant Gervasi	617.761	58.965	10,5	92.664	1,6	4,8	3.607	73,4	70,3
6. Gràcia	274.103	38.759	7,1	41.115	1,1	4,8	1.600	49,5	44,9
7. Horta-Guinardó	258.197	37.355	6,9	38.730	1,0	4,8	1.508	48,4	43,6
8. Nou Barris	235.499	30.481	7,7	35.325	1,2	4,8	1.375	54,1	48,2
9. Sant Andreu	197.987	36.760	5,4	29.698	0,8	4,8	1.156	37,7	32,8
10. Sant Martí	260.780	38.533	6,8	39.117	1,0	4,8	1.523	47,4	42,7
Barcelona	**244.251**	**40.204**	**6,1**	**36.638**	**0,9**	**4,8**	**1.426**	**42,6**	**38,1**

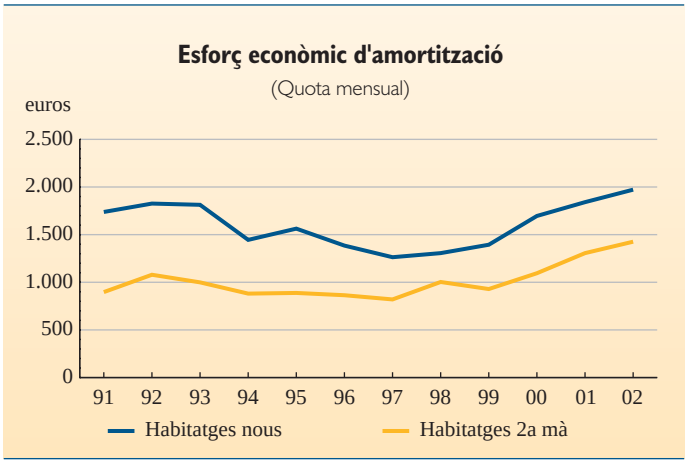

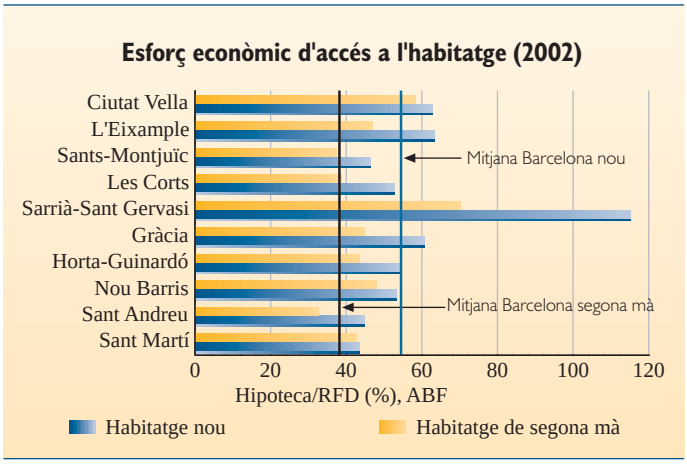

Si hom té en compte que els tipus d'interès reals s'ha situat en terreny negatiu a final d'any, i que el crèdit s'ha convertit en accessible per un segment molt ampli de la població (principalment persones de rendes mitjanes-baixes i/o joves, els més beneficiats de la creació d'ocupació dels darrers anys), hom entendrà fàcilment perquè tant el volum de crèdit hipotecari viu com el nombre i l'import de les hipoteques signades al llarg de 2002 han augmentat en relació amb un any enrera.

Una situació que pràcticament ningú espera que es perllongui enguany, bàsicament perquè encara que la demanda potencial continua sent voluminosa –almenys a Barcelona–, s'ha de moure en unes coordenades tan elevades de preus que ja ni allargant els terminis d'amortització es podrà mantenir a l'espera de trobar un producte accessible. Especialment en un escenari de clara moderació salarial i amb fortes tensions inflacionistes.

Lloguer d'oficines

Preu mitjà declarat dels locals d'oficines

	1998	1999	2000	2001	2002
	(€/m ²/mes)				
1. Ciutat Vella	5,50	5,99	8,01	8,95	7,53
2. L'Eixample	6,86	6,99	8,36	9,26	9,32
3. Sants-Montjuïc	5,27	5,85	6,89	8,24	7,80
4. Les Corts	8,14	7,08	8,50	9,52	8,69
5. Sarrià-Sant Gervasi	6,72	7,00	8,83	9,71	8,97
6. Gràcia	5,63	6,55	8,53	9,53	7,94
7. Horta-Guinardó	5,57	6,13	8,90	8,49	7,19
8. Nou Barris	6,42	6,53	6,96	7,83	8,36
9. Sant Andreu	5,54	5,82	6,80	7,79	7,70
10. Sant Martí	5,65	5,01	5,99	7,21	6,05
Barcelona	**6,39**	**6,66**	**8,11**	**9,40**	**8,40**
Preu màxim de les oficines a l'Eix Central de Negocis	14,40	20,40	22,00	27,04	25,00

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per la Cambra de la Propietat Urbana de Barcelona. Les dades de l'Eix Central de Negocis provenen de CB Richard Ellis.

Posició de Barcelona en el rànquing de ciutats europees per ubicar un negoci

Posició en diferents epígrafs	1992	2001	2002
Qualitat/preu de l'espai per a oficines	13	2	1
Disponibilitat d'espai per a oficines	8	5	5
Qualitat de les telecomunicacions	19	19	21
Disponibilitat de personal qualificat	n.d.	15	14
Cost del personal	n.d.	5	5
Qualitat de vida dels empleats	5	1	1
Índex general	**13**	**6**	**6**

Font: Cushman&Wakefield Healey&Baker

L'endarreriment de les perspectives de recuperació de l'economia i la complicada situació que travessen algunes empreses tecnològiques provoquen un retraïment de la demanda de la superfície d'oficines.

En un entorn internacional que al llarg del 2002 s'ha anat complicant progressivament amb l'aparició de nous elements d'incertesa, el segment de l'immobiliari d'oficines barceloní ha acusat una forta ralentització de l'activitat, amb una disminució del nombre de contractes de lloguer signats del 19,7% en relació amb un any enrera. Els preus de lloguer s'han ajustat a la baixa pràcticament a tota la ciutat, i ho han fet de forma més intensa durant la segona meitat de l'any, a mesura que s'anaven enfosquint les expectatives econòmiques. De mitjana, les rendes de lloguer del conjunt de la ciutat han davallat un 10,7% en relació amb l'any 2001, mentre que les rendes màximes als principals eixos de negocis ho han fet un 7,5%.

D'una banda, aquest sector palesa l'afebliment del ritme de creixement de l'economia i les dificultats de moltes empreses per mantenir un to expansiu. Per exemple, algunes empreses dels sector industrial –moltes de les quals tenen les plantes fora de la ciutat i la seu corporativa a Barcelona–, es troben en un escenari de retraïment de les exportacions a conseqüència de la feblesa de l'economia europea i alemanya en particular.

Superfície mitjana dels locals d'oficines

	1998	1999	2000	2001	2002
	(m²)				
1. Ciutat Vella	106	67	64	117	110
2. L'Eixample	128	120	128	122	125
3. Sants-Montjuïc	103	71	90	123	114
4. Les Corts	122	124	157	165	136
5. Sarrià-Sant Gervasi	123	114	149	104	131
6. Gràcia	103	72	150	103	69
7. Horta-Guinardó	123	77	60	66	62
8. Nou Barris	84	115	75	74	72
9. Sant Andreu	76	104	97	162	243
10. Sant Martí	132	160	147	140	129
Barcelona	**120**	**110**	**123**	**118**	**123**

Principals activitats a desenvolupar als locals d'oficines i similars llogats a Barcelona (2n. sem. 2002)

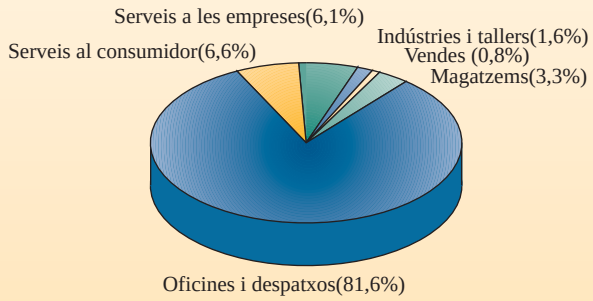

En el sector de les noves tecnologies, les empreses han hagut de concentrar els seus esforços durant tot el 2002 en redimensionar les estructures empresarials o de negocis davant els vertiginosos canvis que s'estan succeint en el sector, incloses fusions, absorcions i fallides. D'altres sectors com el financer, el de les assegurances o el dels serveis a les empreses també es troben immersos en processos de redefinició, estudiant alliances amb d'altres companyies. En aquest context, és natural que les empreses actuïn amb cautela i releguin a un plànol secundari els seus plans d'ocupació de nous espais d'oficines.

No obstant això, hi ha un altre element que pot estar afavorint l'ajornament de les decisions d'ocupar nous espais d'oficines. Atès que la manca d'espais de qualitat ha estat una constant d'aquests segment durant dècades, en el moment actual hi ha una certa expectació per l'increment del parc d'oficines, que algunes fonts especialitzades xifren en un 4% anual. Entre aquests nous m² de sostre d'alta qualitat i molt ben equipats destinats a oficines es troben molts dels projectes actualment en execució a l'àrea del llevant i també en la zona de transformació urbanística i d'activitats que s'està duent a terme a l'àrea del 22@, d'alt contingut simbòlic. L'aposta per allotjar en un entorn urbà central i compacte les anomenades indústries del coneixement en comptes d'ubicar-les en parcs tecnològics perifèrics, i que, a més, comparteixen espai amb altres usos residencials, comercials i d'equipaments, és una aposta que ha suscitat molt interès entre inversors nacionals i internacionals. Un interès que s'espera es vagi concretant en operacions en ferm a mesura que s'esvaeixin les ombres que planen sobre l'economia internacional.

Lloguer de locals comercials

Preu mitjà de lloguer dels locals comercials

	1998	1999	2000	2001	2002
	(€/m ²/mes)				
1. Ciutat Vella	6,69	7,71	7,85	7,76	8,79
2. L'Eixample	7,90	8,39	7,89	9,49	9,29
3. Sants-Montjuïc	6,70	6,96	7,56	7,16	7,71
4. Les Corts	7,62	7,94	7,89	8,58	8,71
5. Sarrià-Sant Gervasi	6,85	7,90	8,14	8,93	9,22
6. Gràcia	6,19	6,94	7,25	7,18	7,35
7. Horta-Guinardó	6,06	6,88	7,58	7,26	7,55
8. Nou Barris	6,52	6,88	6,98	7,19	7,23
9. Sant Andreu	6,71	6,89	7,04	7,50	7,74
10. Sant Martí	5,60	6,14	5,90	6,21	6,29
Barcelona	**6,73**	**7,36**	**7,54**	**7,98**	**8,14**

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per la Cambra de la Propietat Urbana de Barcelona.

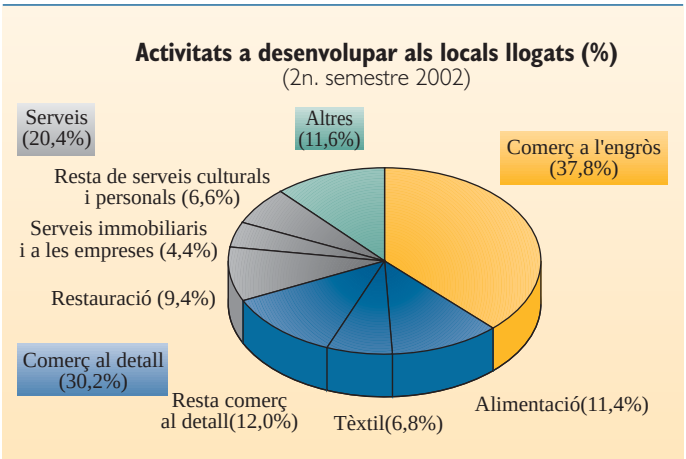

Els preus de lloguer de locals comercials durant el segon semestre de 2002 han evolucionat seguint la línia de moderat creixement de la primera meitat d'any. El resultat en termes de mitjana anual ha estat d'un increment del 2%, fins a superar lleument els 8 euros/m²/mes. Una cota que, en termes de mitjana, és el primer cop que s'assoleix des de 1993, any en el que ja s'havia començat a corregir la eufòria dels preus prèvia a la cita olímpica.

Preu mitjà de lloguer dels locals comercials

	1998	1999	2000	2001	2002
	(m²)				
1. Ciutat Vella	75	90	104	105	136
2. L'Eixample	139	147	182	130	149
3. Sants-Montjuïc	89	90	90	93	113
4. Les Corts	89	138	109	114	129
5. Sarrià-Sant Gervasi	113	124	131	133	143
6. Gràcia	75	77	112	83	107
7. Horta-Guinardó	64	74	78	87	64
8. Nou Barris	84	100	85	84	83
9. Sant Andreu	93	123	118	124	124
10. Sant Martí	101	122	152	203	185
Barcelona	**98**	**112**	**126**	**120**	**130**

El mercat dels locals comercials tanca el 2002 amb un creixement testimonial dels preus de lloguer i una represa de la tendència alcista de les superfícies dels locals.

A diferència dels preus de les oficines que ja reflecteixen l'afebliment de la demanda provocat per la desacceleració del creixement econòmic i un augment de l'oferta difícil d'absorbir amb l'actual conjuntura, els preus dels locals comercials segueixen una pauta sensiblement diferent, amb reaccions més lentes. Bàsicament per dues raons. D'entrada, la despesa en consum ha continuat creixent tot i que a un menor ritme. De l'altra, l'oferta de sostre per a usos comercials i altres serveis personals en una trama urbana tan densament edificada com la de Barcelona, segueix unes pautes de creixement més estables. Llevat de les grans operacions singulars dels darrers deu anys, localitzades majoritàriament en zones perifèriques sotmeses a renovació i canvi d'ús o a l'entorn metropolità, una bona part del sostre nou s'ha de considerar de substitució i modernització de l'equipament comercial.

La política de potenciar eixos comercials a la majoria de barris de la ciutat pot ajudar a explicar el procés de reducció del ventall dels preus mitjans de lloguer per districtes. Així sembla reflectir-ho la comparació de la diferència entre la mitjana de preus dels dos districtes més cars, amb els dos més assequibles. Si fa deu anys era de gairebé el 60%, actualment és d'un 36%. Aquest procés s'ha vist afavorit per la contenció dels preus de l'Eixample. Amb tot, el fet més remarcable i que s'haurà de seguir amb atenció, és l'augment que han registrat els preus de lloguer a Ciutat Vella. Una evolució lligada a l'auge i la revitalització d'algunes àrees del Raval i el Born, on proliferen cada cop més restaurants, botigues, perruqueries, etc, que conformen una oferta moderna diferenciada de la de la resta de la ciutat. Una oferta atractiva tant pels nous residents del districte, com pels que hi treballen i també pel turisme.

VII. Mercat de treball

Població activa, atur i contractació

Evolució de la població activa

Període	Barcelona			Regió Metropolitana			Catalunya		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
31 des. 92	703.983	408.313	295.670	1.745.789	1.078.796	666.993	2.492.300	1.539.600	952.700
31 des. 93	695.445	392.369	303.076	1.832.178	1.100.148	732.030	2.573.700	1.549.800	1.023.900
31 des. 94	686.907	393.837	293.070	1.850.809	1.103.738	747.071	2.617.400	1.574.300	1.043.100
31 des. 95	678.369	376.385	301.984	1.871.244	1.104.763	766.481	2.663.500	1.580.600	1.082.900
31 des. 96	679.737	377.372	302.365	1.896.387	1.119.434	776.953	2.696.600	1.597.000	1.099.600
31 des. 97	676.063	369.574	306.489	1.881.223	1.110.390	770.833	2.691.000	1.590.600	1.100.400
31 des. 98	672.146	370.998	301.148	1.864.870	1.090.018	774.852	2.692.300	1.576.500	1.115.800
31 des. 99	670.120	364.476	305.644	1.856.450	1.073.253	783.197	2.686.700	1.552.500	1.134.200
31 març 00	671.270	370.850	300.420	1.861.200	1.072.560	788.640	2.689.900	1.551.300	1.138.600
30 juny 00	671.400	372.950	298.450	1.861.860	1.067.140	794.720	2.704.100	1.555.200	1.148.900
30 set. 00	672.780	372.070	300.710	1.867.520	1.069.560	797.960	2.738.600	1.573.800	1.164.800
31 des. 00	677.050	371.550	305.500	1.885.240	1.079.420	805.820	2.731.400	1.572.300	1.159.100
31 març 01	717.700	392.990	324.710	2.023.500	1.171.450	852.050	2.972.900	1.729.000	1.243.900
30 juny 01	722.100	394.020	328.080	2.041.200	1.182.810	858.390	3.029.600	1.767.550	1.262.050
30 set. 01	723.000	392.150	330.850	2.042.500	1.189.800	852.700	3.048.200	1.775.920	1.272.280
31 des. 01	719.600	391.460	328.140	2.034.400	1.180.380	854.020	3.024.400	1.756.640	1.267.760
31 març 02	724.000	395.310	328.690	2.040.100	1.192.900	847.200	3.032.700	1.774.900	1.257.800
30 juny 02	720.700	392.630	328.070	2.037.300	1.188.700	848.600	3.050.200	1.784.300	1.265.900
30 set. 02	727.630	398.140	329.490	2.071.700	1.209.000	862.700	3.092.800	1.808.400	1.284.400
31 des. 02	729.400	399.200	330.200	2.076.100	1.205.150	870.950	3.082.600	1.795.400	1.287.300

Nota: El darrer canvi metodològic de l'EPA trenca la sèrie història a final del 2000. Les dades dels darrers trimestres són provisionals.
Font: Enquesta de Població Activa per a Catalunya i estimació pròpia a partir d'aquesta mateixa font per a Barcelona i RMB.

Variació(%)	ds.02/ds.01	ds.01/ds.00	ds.00/ds.99
Barcelona			
Total actius	1,4	–1,9	1,0
Homes	2,0	–2,7	1,9
Dones	0,6	–0,8	0,0
RMB			
Total actius	2,0	–2,6	1,6
Homes	2,1	–1,3	0,6
Dones	2,0	–4,3	2,9

L'atonia del creixement econòmic, estancat a l'entorn del 2%, alenteix el procés de generació de nous llocs de treball. Un fet parcialment contrarestat per la contínua regularització d'ocupació submergida, protagonitzada majoritàriament per immigrants.

L'evolució recent de les principals magnituds del mercat laboral metropolità reflecteix amb una notable claredat la intensitat d'aquests fluxos. D'una banda, l'augment del 9% de l'atur registrat dóna continuïtat a la tendència iniciada la primavera del 2001, alhora que modera la trajectòria fortament expansiva de la primera meitat de 2002. Pel que fa a les altes d'actius als registres de la Seguretat Social, l'augment s'estabilitza per segon any consecutiu a l'entorn d'un 1%, mentre que un terç dels nous afiliats és estranger. De la combinació d'aquests i altres elements en resulta un moderat creixement de la població activa i de les taxes d'activitat. Estimacions pròpies apunten a un augment del 2% del nombre d'actius residents a la regió metropolitana, consolidant amb un cert marge la cota dels dos milions d'efectius, el 35% dels quals resideixen a Barcelona.

Taxes d'activitat i d'ocupació (Barcelona)

Període	Total	Homes	Dones
		Taxa d'activitat	
1996 (padró)	66,7	77,7	56,3
4t.tr.1998	68,5	79,7	58,5
4t.tr.1999	68,7	78,1	60,1
4t.tr.2000	69,5	79,5	60,3
1r.tr.2001	69,5	79,6	60,2
2n.tr.2001	69,5	79,1	60,9
3r.tr.2001	70,9	81,1	62,2
4t.tr.2001	70,5	80,0	62,3
1r.tr.2002	71,3	80,3	63,1
2n.tr.2002	71,2	80,5	62,6
3r.tr.2002	72,0	81,7	62,8
4t.tr.2002	72,5	82,3	63,1
		Taxa d'ocupació	
1996 (padró)	52,9	64,3	42,2
4t.tr 1998	57,7	70,7	46,1
4t.tr.1999	59,5	70,2	49,7
4t.tr.2000	62,3	72,4	53,1
1r.tr.2001	62,1	71,3	53,6
2n.tr.2001	61,7	71,3	53,1
3r.tr.2001	62,8	73,7	53,4
4t.tr.2001	62,5	73,2	53,3
1r.tr.2002	62,6	72,1	54,0
2n.tr.2002	63,3	73,4	53,9
3r.tr.2002	63,7	74,2	53,7
4t.tr.2002	64,1	73,2	55,3

Nota: Taxes referides a la població de 16 a 64 anys.
Font: Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona.

Evolució de l'atur registrat

Període	Barcelona			Regió Metropolitana			Catalunya		
	Total	Masculí	Femení	Total	Masculí	Femení	Total	Masculí	Femení
31 des. 1992	69.491	32.795	36.696	205.248	94.980	110.268	278.456	126.661	151.795
31 des. 1993	86.336	44.246	42.090	259.753	132.910	126.843	355.816	179.614	176.202
31 des. 1994	86.918	45.129	41.789	247.577	125.478	122.099	330.275	164.025	166.250
31 des. 1995	76.068	38.808	37.260	220.883	109.646	111.237	296.648	143.853	152.795
31 des. 1996	66.625	33.273	33.352	202.994	99.511	103.483	275.615	131.979	143.636
31 des. 1997	58.864	28.026	30.838	177.369	82.619	94.750	240.659	109.044	131.725
31 des. 1998	49.940	22.837	27.103	145.791	64.634	81.157	198.311	85.111	113.200
31 des. 1999	44.171	19.944	24.227	127.162	54.890	72.272	174.175	72.233	101.942
31 març 2000	43.765	19.633	24.132	125.595	53.138	72.457	170.606	69.421	101.185
30 juny 2000	41.782	18.201	23.581	118.780	48.573	70.207	157.285	62.191	95.094
30 set. 2000	42.097	18.104	23.993	121.118	49.646	71.472	161.162	64.048	97.114
31 des. 2000	40.889	18.024	22.865	119.470	50.426	69.044	166.994	67.930	99.064
31 març 2001	41.419	18.263	23.156	121.903	50.994	70.909	167.776	67.532	100.244
30 juny 2001	41.196	18.008	23.188	122.296	50.887	71.409	162.442	65.426	97.016
30 set. 2001	42.527	18.760	23.767	128.499	54.332	74.167	171.469	70.225	101.244
31 des. 2001	43.277	19.781	23.496	133.863	59.064	74.799	186.841	79.136	107.705
31 març 2002	45.584	21.085	24.499	139.346	61.803	77.543	190.185	81.106	109.079
30 juny 2002	46.375	21.044	25.331	140.276	60.778	79.498	187.556	78.536	109.020
30 set. 2002	46.886	21.276	25.610	143.393	62.684	80.709	193.341	81.654	111.687
31 des. 2002	46.429	21.690	24.739	145.982	65.203	80.779	203.532	87.551	115.981

Font: Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona i Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya.

Variació(%)	ds.02/ds.01	ds.01/ds.00	ds.00/ds.99
Barcelona			
Total	7,3	5,8	–7,4
Masculí	9,7	9,7	–9,6
Femení	5,3	2,8	–5,6
RMB			
Total	9,1	12,0	–6,0
Masculí	10,4	17,1	–8,1
Femení	8,0	8,3	–4,5

El progressiu empitjorament de les expectatives de col·locació que hom dedueix de l'augment continuat de les xifres d'atur –en especial de les persones que busquen una primera feina o sense una ocupació remunerada anterior– i de la reducció del nombre de contractacions, pot frenar el procés d'expansió de la població activa. Només el manteniment del degoteig d'aflorament d'ocupació submergida i una estructura demogràfica puntualment favorable coincidint amb la sortida del mercat de treball de les generacions més magres de la guerra i primers anys de la postguerra, pot mantenir lleument a l'alça la població oficialment activa i especialment les taxes d'activitat.

Malgrat que el recent canvi metodològic de l'EPA fa molt difícil valorar l'evolució recent de la població activa segons aquesta font, el fet és que al llarg del 2002 ha mantingut una tendència aparentment alcista, si no fos perquè s'ha de considerar que compensa el descens registrat un any abans. Un descens que l'esmentat canvi metodològic ha esborrat de la sèrie. A banda d'aquests alts i baixos, sembla detectar-se un cert estancament del procés d'incorporació de la dona al mercat de treball regulat. Després d'un trienni (1998-2000) de millora del pes relatiu de la dona en el total de la població activa –amb un guany de dos punts relatius– durant els darrers dos anys s'ha viscut una fase de retrocés, perdent aproximadament la meitat d'aquest avanç. Les taxes d'activitat dels darrers trimestres mostren igualment un cert estancament.

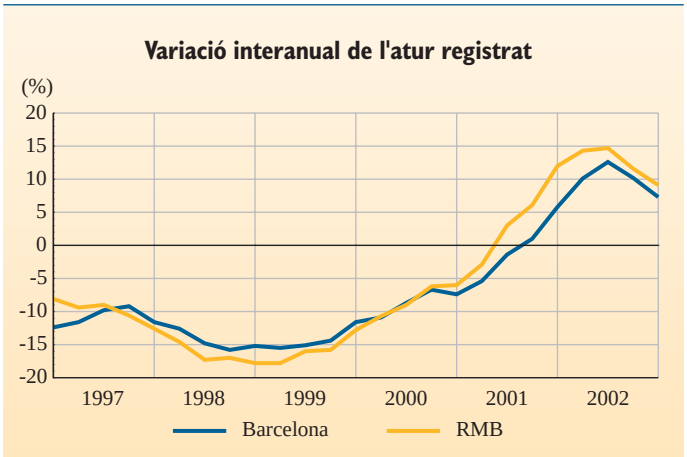

El mercat de treball barceloní mostra una major resistència a la destrucció d'ocupació si es compara amb el de la resta de Catalunya.

Les xifres d'atur registrat de tancament d'any mereixen una doble valoració. A banda de confirmar l'evidència de l'empitjorament de la conjuntura econòmica i més concretament de les possibilitats de trobar o conservar la feina, l'evolució dels darrers mesos de l'any apunta a una correcció de la forta davallada de la primera meitat del 2002. Sigui com sigui, en el darrer any i mig el volum de desocupació a Catalunya s'ha incrementat en més de 40.000 persones, equivalent a un augment del 25%. D'aquests aturats, aproximadament la meitat s'han de comptabilitzar a la regió metropolitana i poc més de cinc mil entre els actius residents a Barcelona. En termes relatius, els increments dels darrers dos àmbits han estat de l'ordre del 19 i del 12,5% respectivament.

Evolució de l'atur registrat segons edat i sector d'activitat

Període	<25 anys	25-44	45 i més	Primari	Indústria	Construcció	Serveis	S.o.a.
				Barcelona				
31 des. 1991	13.721	34.513	18.061	89	23.199	3.063	35.372	4.572
31 des. 1992	14.029	36.407	19.055	96	23.785	4.461	37.193	3.956
31 des. 1993	18.432	44.139	23.765	143	28.785	5.567	46.312	5.529
31 des. 1994	16.806	42.473	27.639	186	28.922	5.183	45.611	7.016
31 des. 1995	11.121	37.057	27.890	176	23.658	4.535	40.906	6.793
31 des. 1996	9.255	31.256	26.114	179	18.554	3.946	36.435	7.511
31 des. 1997	7.584	28.243	23.037	190	14.196	3.259	34.114	7.105
31 des. 1998	5.113	23.535	21.292	197	11.859	2.590	29.793	5.501
31 des. 1999	3.488	20.141	20.542	203	10.032	2.330	27.103	4.503
31 des. 2000	2.993	18.733	19.163	144	8.571	2.231	26.199	3.744
31 març 2001	3.323	18.905	19.191	136	8.299	2.229	27.235	3.520
30 juny 2001	3.162	19.044	18.995	117	8.245	2.213	27.174	3.452
30 set. 2001	3.564	19.917	19.046	122	8.465	2.410	27.909	3.621
31 des. 2001	3.644	20.158	19.475	135	8.559	2.544	28.427	3.612
31 març 2002	4.198	21.459	19.927	122	8.588	2.576	30.550	3.748
30 juny 2002	4.544	21.850	19.981	120	8.363	2.638	31.064	4.190
30 set. 2002	4.818	22.099	19.969	109	8.435	2.681	31.322	4.339
31 des. 2002	4.551	21.786	20.092	195	8.303	2.631	31.083	4.217
				Regió Metropolitana				
31 des. 1991	51.572	103.930	42.246	607	85.682	13.116	82.063	16.280
31 des. 1992	55.186	106.126	43.936	619	87.125	19.395	84.296	13.813
31 des. 1993	73.260	124.755	61.738	875	105.867	24.933	108.209	19.869
31 des. 1994	61.345	122.468	63.764	969	96.656	21.921	104.999	23.032
31 des. 1995	44.857	109.859	66.167	920	80.441	19.440	97.275	22.807
31 des. 1996	38.954	98.040	66.000	875	67.857	17.991	92.253	24.018
31 des. 1997	30.720	86.909	59.740	963	54.737	14.641	86.387	20.641
31 des. 1998	20.294	70.991	54.506	791	45.563	10.684	74.018	14.735
31 des. 1999	13.256	61.780	52.126	640	38.184	9.425	67.401	11.512
31 des. 2000	12.647	57.866	48.957	483	34.216	9.217	65.996	9.558
31 març 2001	13.785	58.852	49.266	493	33.707	8.993	69.500	9.210
30 juny 2001	13.736	59.482	49.078	445	34.037	9.244	69.212	9.358
30 set. 2001	15.485	62.973	50.041	452	36.129	10.335	71.856	9.727
31 des. 2001	16.229	65.282	52.352	491	37.302	11.208	74.875	9.987
31 març 2002	17.393	68.040	53.913	484	37.437	11.403	79.713	10.309
30 juny 2002	17.502	68.266	54.508	452	36.378	11.419	80.292	11.735
30 set. 2002	18.723	69.638	55.032	462	37.334	12.060	81.569	11.968
31 des. 2002	18.219	71.208	56.555	575	38.186	12.182	83.401	11.638
				Catalunya				
31 des. 2001	24.148	90.953	71.740	1.205	50.749	15.949	105.559	13.379
31 des. 2002	26.621	99.055	77.856	1.333	52.643	17.581	116.752	15.223

Font: Dades facilitades pel Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona i pel Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya.

	Barcelona		RMB	
Variació (%)	**ds.02/ds.01**	**ds.01/ds.00**	**ds.02/ds.01**	**ds.01/ds.00**
<25 anys	24,9	21,8	12,3	28,3
25-44 anys	8,1	7,6	9,1	12,8
45 i més	3,2	1,6	8,0	6,9
Primari	44,4	–6,3	17,1	1,7
Indústria	–3,0	–0,1	2,4	9,0
Construcció	3,4	14,0	8,7	21,6
Serveis	9,3	8,5	11,4	13,5
S.o.a.	16,7	–3,5	16,5	4,5

Seguint la línia d'estabilitat mostrada al llarg de tot l'any, la taxa d'atur registrat a Barcelona a final de 2002 s'estima en un 6,4%, inferior a la de Catalunya.

L'augment de la població activa ha contribuït a moderar l'impacte que sobre les taxes d'atur ha tingut l'increment, en fase de desacceleració, del nombre de demandes d'ocupació pendents. Gràcies a aquesta combinació, les variacions de les taxes d'atur dels diferents àmbits considerats durant el darrer trimestre del 2002 han estat inferiors a les d'un any enrere. Això no treu però, que tots aquests àmbits hagin tancat el 2002 amb taxes d'atur clarament superiors a les d'un any abans i cada cop més allunyades dels mínims assolits durant el 2000.

Taxes d'atur registrat

Període	Barcelona			RMB			Catalunya			Espanya
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
31 des. 1991	9,3	6,6	13,3	11,1	7,0	17,8	11,0	6,8	17,1	15,6
31 des. 1992	9,9	8,0	12,4	11,8	8,8	16,5	11,2	8,2	15,9	15,4
31 des. 1993	12,4	11,3	13,9	14,2	12,1	17,3	13,8	11,6	17,2	17,6
31 des. 1994	12,7	11,5	14,3	13,4	11,4	16,3	12,6	10,4	15,9	16,5
31 des. 1995	11,3	10,3	12,3	11,8	9,9	14,5	11,1	9,1	14,1	15,1
31 des. 1996	9,8	8,8	11,0	10,7	8,9	13,3	10,2	8,3	13,1	13,8
31 des. 1997	8,7	7,6	10,1	9,4	7,4	12,3	8,9	6,9	12,0	12,8
31 des. 1998	7,4	6,2	9,0	7,8	5,9	10,5	7,4	5,4	10,1	11,0
31 des. 1999	6,6	5,5	7,9	6,8	5,1	9,2	6,5	4,7	9,0	9,7
31 des. 2000	6,0	4,9	7,5	6,3	4,7	8,6	6,1	4,3	8,5	9,2
31 març 2001	5,8	4,6	7,1	6,0	4,4	8,3	5,6	3,9	8,1	9,0
30 juny 2001	5,7	4,6	7,1	6,0	4,3	8,3	5,4	3,7	7,7	8,2
30 set. 2001	5,9	4,8	7,2	6,3	4,6	8,7	5,6	4,0	8,0	8,3
31 des. 2001	6,0	5,1	7,2	6,6	5,0	8,8	6,2	4,5	8,5	8,7
31 març 2002	6,3	5,3	7,5	6,8	5,2	9,2	6,3	4,6	8,7	9,1
30 juny 2002	6,4	5,4	7,7	6,9	5,1	9,4	6,1	4,4	8,6	8,6
30 set. 2002	6,4	5,3	7,8	6,9	5,2	9,4	6,3	4,5	8,7	8,6
31 des. 2002	6,4	5,4	7,5	7,0	5,4	9,3	6,6	4,9	9,1	9,1

Nota: El canvi metodològic de l'EPA implica també un trencament de la sèrie de les taxes d'atur. Les darreres dades són provisionals
Font: Elaboració pròpia amb dades de les OTG, INEM i EPA.

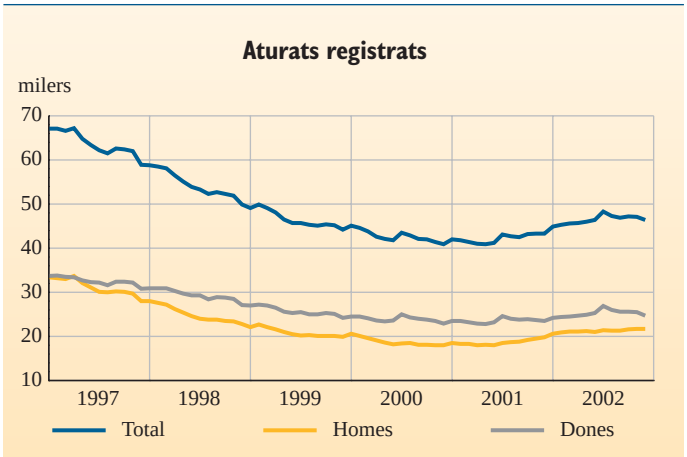

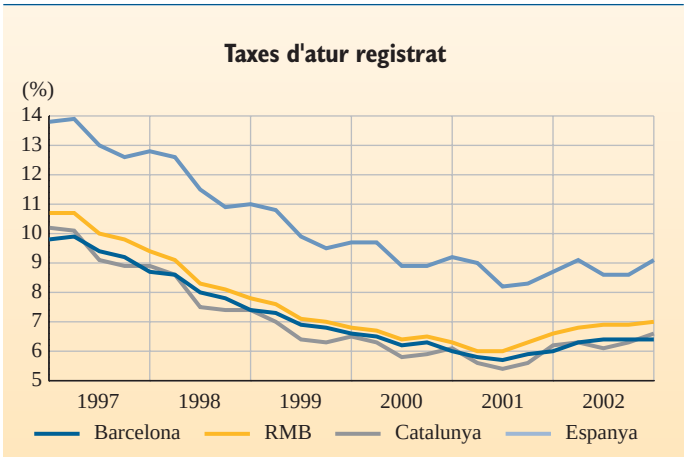

Pel que fa a l'evolució de l'atur per sexes, les dades de tancament d'any mostren comportaments lleument diferents entre la ciutat central i la resta de Catalunya, inclòs l'entorn metropolità. Són diferències exclusivament d'intensitat de la trajectòria expansiva i polaritzades bàsicament en l'evolució de l'atur femení. Segons les dades d'atur registrat, la desocupació entre les dones treballadores de Barcelona ha registrat un creixement sensiblement més moderat que el que ha afectat aquest col·lectiu de l'entorn metropolità i resta de Catalunya. És un fet que es repeteix cada final d'any i que sembla estar estretament associat al creixent protagonisme del terciari a l'activitat econòmica de la ciutat i més concretament a l'activitat comercial i d'acollida de visitants, menys condicionada per l'estacionalitat que caracteritza aquest tipus d'activitat a una bona part de Catalunya.

Un dels increments més significatius de l'atur és el que ha afectat els homes de menys de 25 anys.

Com ja havia passat l'any abans, la població més jove, la que busca una primera feina remunerada o que va de contracte en contracte, ha estat el segment de població més afectat, en termes relatius, per l'empitjorament de les expectatives d'ocupació. Malgrat tractar-se d'un tret comú a tots els àmbits territorials considerats, és a la ciutat central on les xifres de final de 2002 presenten una major taxa de creixement. Un fet explicable per un seguit de factors entre els que destaca el baix nivell de sortida. No és irrellevant el fet que l'atur juvenil a Barcelona havia assolit la seva cota mínima a final del 2000, representant poc més del 7% del total d'aturats, quan a la resta del territori aquest percentatge mínim, assolit uns mesos abans, havia estat en el millor dels casos, superior al 12%.

Distribució dels contractes registrats

Període	Total	Temporals	Indefinits
1992	368.500	—	—
1993	268.898	—	—
1994	319.814	299.179	20.635
1995	421.277	393.713	27.564
1996	492.431	464.842	27.589
1997	568.954	508.653	60.301
1998	679.546	590.539	89.007
1999	791.822	675.673	116.149
2000	800.509	686.434	114.075
1r.tr.	221.494	189.144	32.350
2n.tr.	201.568	173.427	28.141
3r.tr.	168.735	145.891	22.844
4t.tr.	208.712	177.972	30.740
2001	771.212	651.648	119.564
1r.tr.	204.647	173.520	31.127
2n.tr.	190.518	157.618	32.900
3r.tr.	160.891	137.886	23.005
4r.tr.	215.156	182.624	32.532
2002	714.928	607.874	107.054
1r.tr.	191.833	160.631	31.202
2n.tr.	179.482	151.790	27.692
3r.tr.	161.963	139.934	22.029
4t.tr.	181.650	155.519	26.131

Font: Totes les dades de contractes han estat facilitades pel Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Variació	2002/2001	2001/2000	2000/1999
Total contractes	–7,3	–3,7	1,1
Temporals	–6,7	–5,1	1,6
Indefinits	–10,5	4,8	–1,8

Intentant identificar alguns elements que puguin ajudar a explicar aquesta major demanda d'ocupació pendent dels més joves a Barcelona en comparació amb la de la resta del territori, hom pensa amb el pes creixent de la immigració com a element novedòs i amb la demanda de primera ocupació dels estudiants no residents com a element més clàssic, un col·lectiu que sembla que darrerament ha anat a més. També s'ha de considerar la convulsió que ha viscut el sector de les telecomunicacions i noves tecnologies, que en anys anteriors havia absorbit molta mà d'obra jove i qualificada. Com a factor puntual per explicar aquest augment de l'atur a Barcelona entre els més joves durant el 2002 potser ens hauríem de referir a la crisi i posterior tancament de diverses empreses dedicades a l'ensenyament d'idiomes. Un tancament que ha deixat sense feina desenes de docents –amb un elevat percentatge de gent jove– i personal administratiu.

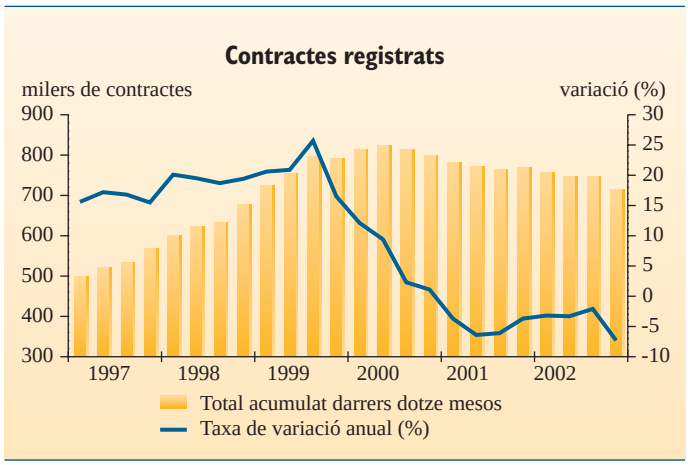

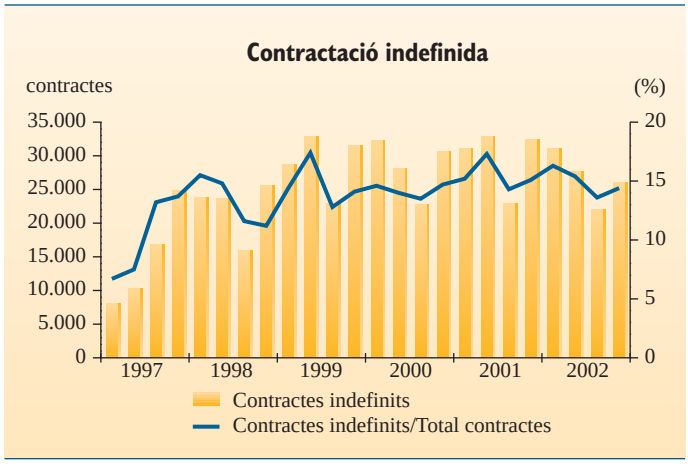

El creixement acumulat els darrers anys pels serveis a les empreses i l'heterogeneïtat del terciari, expliquen que aquest agregat sigui el que genera més llocs de treball alhora que lidera el creixement de l'atur.

L'anàlisi de l'evolució de l'atur segons el sector de procedència posa de manifest comportaments relativament heterogenis. Si hom pren com a referència l'àmbit metropolità –que es pot considerar el mercat de treball efectiu de la ciutat real– les activitats terciàries han estat les que han registrat un major creixement de les xifres d'atur. Com és d'esperar, la pràctica totalitat d'aquest augment s'ha donat en els serveis de mercat i més concretament, en els subsectors dels serveis a les empreses i en la distribució comercial. En segon lloc i en termes relatius, destaca l'increment de la construcció. Ambdós sectors acumulen gairebé dos anys de creixement contundent i sostingut del nombre d'actius desocupats. Una trajectòria que contrasta relativament amb la seguida per l'atur d'origen industrial, menys llarga en el temps i més moderada en els increments.

Contractes segons tipologia i sexe

Contractes	Total	Homes	Dones
		2001	
Indefinits	119.564	60.705	58.859
—a temps parcial	20.954	7.677	13.277
—ordinaris	33.766	21.831	11.935
—incentivats	23.346	9.695	13.651
—convertits en indef.	40.577	20.895	19.682
—resta	921	607	314
Temporals	651.648	309.325	342.323
—a temps parcial	181.396	64.401	116.995
—obra o servei	164.673	99.858	64.815
—eventuals	201.629	109.252	92.377
—interinitat	70.536	19.527	51.009
—formació i pràctiques	8.966	4.387	4.579
—resta	24.448	11.900	12.548
		2002	
Indefinitis	107.054	54.749	52.305
—a temps parcial	18.843	7.218	11.625
—ordinaris	27.817	18.521	9.296
—incentivats	16.674	6.336	10.338
—convertits en indef.	42.658	22.184	20.474
—resta	1.062	490	572
Temporals	607.874	291.778	316.096
—a temps parcial	186.462	66.575	119.887
—obra o servei	144.168	91.142	53.026
—eventuals	188.978	102.654	86.324
—interinitat	62.675	18.047	44.628
—formació i pràctiques	8.113	4.132	3.981
—resta	17.478	9.228	8.250

	Homes		Dones	
Variació (%)	Indefinits	Temporals	Indefinits	Temporals
4t.tr.02/4t.tr.01	–17,8	–11,9	–21,5	–17,3
2n.sem.02/2n.sem.01	–11,2	–5,3	–15,3	–10,0
2002/2001	–9,8	–5,7	–11,1	–7,7
2001/2000	–0,9	–5,8	11,5	–4,4

En comparació amb l'evolució d'aquestes dades a l'àmbit estricte del terme municipal de Barcelona, les divergències bàsiques apareixen en la trajectòria mantinguda per l'atur industrial –clarament a la baixa durant la segona meitat de l'any- i el de la construcció, que tanca l'any amb un increment poc més que testimonial. En aquest cas, sembla que gràcies a l'impuls de l'obra pública i també del segment residencial, la construcció mostra una major capacitat de generació d'ocupació a la ciutat central que no pas a la resta de Catalunya. A banda de l'evolució de l'atur al primari, sector residual en termes d'ocupació assalariada a la ciutat, el col·lectiu d'aturats que ha registrat l'increment més intens ha estat el dels sense ocupació anterior. Una variació plenament congruent atès l'increment de l'atur juvenil.

Contractes temporals segons durada en mesos

Període	<1	1-6	6-18	>18	Indeterm.
1998	181.707	185.769	18.842	575	203.646
1999	181.463	212.914	22.130	641	258.525
2000	157.060	224.495	24.034	630	280.215
1r.tr.	38.905	56.405	6.167	181	87.486
2n.tr.	41.394	56.783	4.704	95	70.451
3r.tr.	37.066	50.645	4.925	160	53.095
4t.tr.	39.695	60.662	8.238	194	69.183
2001	149.286	221.236	23.690	724	256.712
1r.tr.	37.894	56.907	5.860	167	72.692
2n.tr.	37.386	53.777	4.809	119	61.527
3r.tr.	34.174	49.440	4.669	181	49.422
4t.tr.	39.832	61.112	8.352	257	73.071
2002	146.727	189.843	42.186	1.302	227.816
1r.tr.	27.005	36.468	26.162	204	70.792
2n.tr.	39.257	51.415	4.706	210	56.202
3r.tr.	38.931	48.722	4.410	409	47.462
4t.tr.	41.534	53.238	6.908	479	53.360

El creixement de la contractació indefinida es contrau de manera significativa durant els darrers mesos de l'any.

Igualment consistent amb l'augment del nombre d'actius en atur ha estat la reducció per segon any consecutiu del nombre de contractes laborals formalitzats. Una reducció accentuada durant el darrer trimestre de l'any i especialment sagnant en l'apartat de la contractació indefinida, que registra un retrocés de gairebé el 20% en relació amb el mateix període d'un any abans. Un descens relativament temperat per un increment dels contractes temporals convertits en indefinits, atès que la resta de modalidats, tant els ordinaris com els incentivats, han tancat el 2002 amb davallades notables. En el cas de la contractació temporal, el bon comportament dels contractes a temps parcial ha servit per frenar la davallada del conjunt, que ha tancat l'any amb una pèrdua del 6,7% que s'afegeix a un descens del 5,1% de 2001.

Atenent a la duració dels contractes temporals, les dades de 2002 apunten a un transvasament dels de durada d'uns pocs mesos cap als de durada de més de sis mesos. Els temporals de durada indeterminada, molt lligats als contractes d'obra o servei, han evolucionat a la baixa, alhora que els formalitzats per només poques setmanes o dies –menys d'un mes– han aconseguit guanyar pes relatiu malgrat el lleu retrocés que han experimentat. Sigui com sigui, l'atonia de la contractació laboral no ha originat canvis perceptibles en el grau d'estabilitat dels nous contractats segons els sectors d'activitat. Si només el 10,4% dels contractes signats per treballar a la construcció han estat indefinits, el mateix percentatge que un any enrere, el conjunt dels serveis ha assolit el 14,4%, mig punt menys que durant el 2001, alhora que el conjunt de la indústria ha contractat un treballador fix per cada tres de temporals. Una dotació en la línia dels darrers anys, alhora que lleument inferior a la del 2001.

Ocupació

Treballadors afiliats a la Seguretat Social

Període	Règim General			Autònoms			Total afiliats		
	Barcelona	RMB	Catalunya	Barcelona	RMB	Catalunya	Barcelona	RMB	Catalunya
31 des. 1991	767.767	1.362.510	1.804.920				930.000	1.730.720	2.354.200
31 des. 1992	735.427	1.318.814	1.753.094			*423.000*	901.000	1.717.270	2.341.300
31 des. 1993	680.265	1.223.867	1.631.986			*422.700*	839.000	1.633.640	2.234.300
31 des. 1994	659.431	1.232.726	1.660.670			*433.800*	833.100	1.589.770	2.195.000
31 des. 1995	663.865	1.263.463	1.705.443			*442.280*	827.500	1.626.660	2.252.000
31 des. 1996	674.151	1.300.405	1.756.657	113.356	*296.760*	*448.400*	836.000	1.658.930	2.295.200
31 des. 1997	706.616	1.375.197	1.857.480	112.956	*298.540*	*449.000*	864.000	1.729.200	2.394.130
31 des. 1998	745.462	1.469.393	1.981.904	117.395	309.770	465.938	902.000	1.826.050	2.527.500
31 des. 1999	780.195	1.560.326	2.116.196	114.784	314.113	472.666	927.500	1.917.040	2.674.400
31 març 2000	793.728	1.593.962	2.156.043	114.634	315.375	474.546	943.150	1.954.300	2.720.300
30 juny 2000	804.603	1.628.898	2.229.286	115.152	318.294	481.543	953.600	1.988.700	2.786.100
30 set. 2000	809.021	1.636.395	2.232.182	114.636	317.638	481.424	956.800	1.995.400	2.787.800
31 des. 2000	820.913	1.651.332	2.224.486	115.126	319.566	481.851	969.300	2.012.380	2.796.160
31 març 2001	828.736	1.678.320	2.273.032	114.858	320.231	483.386	976.355	2.040.290	2.847.110
30 juny 2001	836.894	1.699.826	2.332.389	114.940	321.617	488.194	986.220	2.068.200	2.903.000
30 set. 2001	822.726	1.673.039	2.291.692	114.290	320.865	488.209	970.630	2.035.300	2.854.700
31 des. 2001	832.548	1.685.863	2.284.506	113.571	319.115	482.966	979.430	2.038.110	2.857.310
31 març 2002	830.064	1.695.911	2.320.342	114.217	323.099	489.790	977.620	2.059.480	2.897.900
30 juny 2002	840.016	1.715.994	2.367.317	114.680	325.959	495.893	990.185	2.094.100	2.949.300
30 set. 2002	830.494	1.694.136	2.351.176	114.342	325.793	496.481	979.470	2.062.230	2.926.330
31 des. 2002	841.322	1.704.468	2.347.764	115.199	328.327	498.026	989.620	2.070.810	2.932.130

Notes: Les dades d'autònoms en cursiva són mitjanes anuals. Les del Total d'afiliats són estimacions pròpies.
Font: (per a tot l' apartat): Departament de Treball de la Generalitat i Departament d'Estadística de l'Ajuntament de Barcelona.

Variació (%)	31 ds.2002/ 31 ds.2001	31 ds.2001/ 31 ds.2000	31 des.2000/ 31 des.1999
Afiliats R.G.			
Barcelona	1,1	1,4	5,2
RMB	1,1	2,1	5,8
Catalunya	2,8	2,7	5,1
Autònoms			
Barcelona	1,4	–1,4	0,3
RMB	2,9	–0,1	1,7
Catalunya	3,1	0,2	1,9

Malgrat l'augment sostingut de l'atur i la davallada de les xifres de contractació laboral, el 2002 ha estat un any raonablement positiu pel que fa a creació d'ocupació.

Segons les dades de treballadors afiliats als diferents règims de la Seguretat Social, el creixement de l'ocupació al conjunt de la regió metropolitana durant la segona meitat de 2002 s'ha mantingut en la trajectòria de feblesa iniciada un any i mig abans. La regularització d'ocupació submergida –majoritàriament mà d'obra estrangera– i el dinamisme del sector públic com a creador d'ocupació, especialment en sanitat i serveis socials, han estat els fonaments que han permès tancar l'any amb un creixement del nombre d'afiliats actius de l'1,6%, una taxa fins i tot lleument superior a la d'un any abans i ajustada al ritme de creixement de l'activitat econòmica.

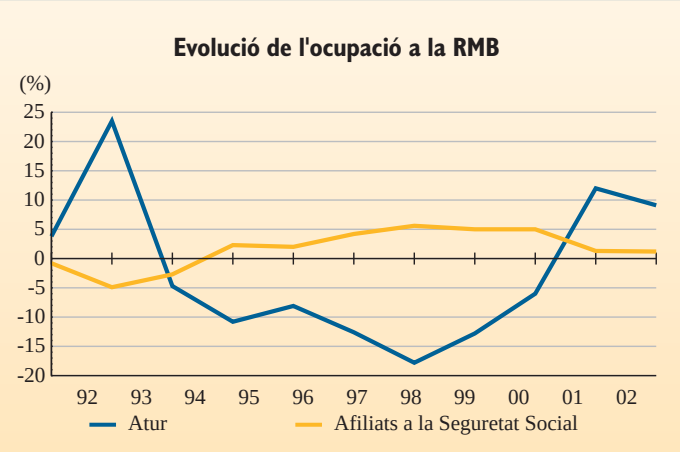

Per tercer any consecutiu, la xifra d'afiliats en situació d'alta a la regió metropolitana a final d'any supera els dos milions d'efectius, alhora que la cota dels tres milions es revela com un objectiu possible però inassolible, ara per ara, per al conjunt de Catalunya. Barcelona, que presenta el creixement més moderat com a conseqüència de l'estancament del nombre d'autònoms, té al seu abast la xifra rodona del milió de llocs de treball ocupats. Sigui com sigui, en diferents moments del 2002 s'han assolit nous màxims històrics a tots els àmbits considerats.

Distribució sectorial dels actius afiliats a la Seguretat Social

Sectors	Barcelona des. 2000	Barcelona des. 2001	Barcelona des. 2002	Regió Metropolitana des. 2000	Regió Metropolitana des. 2001	Regió Metropolitana des. 2002	(%) RMB/ Catalunya des. 2002
	Afiliats al Règim General						
Agricultura, ramaderia i pesca	**1.228**	**1.154**	**1.202**	**2.527**	**2.628**	**2.856**	**30,9**
Alimentació i begudes	10.394	9.985	10.460	32.133	32.357	31.864	50,7
Tèxtil, confecció, pelleteria i cuir	9.231	8.678	8.444	55.835	54.256	51.627	65,4
Paper, edició, arts gràfiques i reprod.	18.610	18.928	18.291	41.398	42.120	41.304	79,0
Química, cautxú i plàstics	22.934	22.008	20.493	73.229	73.025	71.654	82,2
Ind. metall inclòs maquinària i equip.	14.236	14.085	13.219	90.601	91.220	87.956	74,1
Mat. i equip tècnic, electrònic i òptic	11.916	10.801	10.873	38.994	38.787	37.999	81,0
Material de transport	25.112	22.885	22.733	48.567	45.969	45.946	86,5
Prod. i distr. d'electricitat, gas i aigua	7.008	6.200	5.555	8.299	7.583	7.021	65,3
Resta d'activitats industrials	8.874	7.879	7.769	41.682	38.541	38.188	58,9
Indústria	**128.315**	**121.449**	**117.837**	**430.738**	**423.858**	**413.559**	**71,8**
Construcció	**45.591**	**45.250**	**47.127**	**122.571**	**125.879**	**128.948**	**60,6**
Venda i reparació de vehicles	9.599	9.522	9.569	28.115	28.625	28.108	59,3
Comerç a l'engròs i intermediaris	55.588	55.953	57.637	121.477	124.104	128.849	76,8
Comerç al detall i reparacions	66.561	67.313	68.979	149.762	153.509	152.037	69,1
Hoteleria i restauració	42.154	42.896	44.960	72.237	73.991	78.311	67,5
Transports	20.536	21.200	21.244	41.956	43.490	44.907	70,5
Act. afins transport, agències viatges	18.496	18.014	18.325	29.259	29.039	28.469	81,7
Correus i telecomunicacions	14.565	11.725	11.377	17.399	14.227	13.699	69,5
Finances i assegurances	43.027	44.624	44.094	54.277	55.706	56.113	78,2
Serveis immobiliaris	11.839	13.625	14.593	18.916	21.187	22.670	77,5
Lloguer maquinària i equip	1.580	1.842	1.860	3.961	4.258	4.880	74,2
Activ. informàtiques i d'investigació	18.463	20.194	18.470	24.736	27.977	27.387	91,5
Altres serveis a les empreses	130.994	135.883	133.912	187.537	195.325	197.387	81,6
Administració pública i org. internac.	58.541	59.631	65.480	91.503	93.599	99.669	71,3
Ensenyament	42.078	43.160	43.428	70.830	73.111	74.031	77,7
Sanitat veterinària i serveis socials	54.504	57.057	60.450	93.757	98.960	105.747	75,1
Resta serveis socials i personals	57.222	62.034	60.759	89.648	96.293	96.764	77,3
Serveis	**645.747**	**664.673**	**675.137**	**1.095.370**	**1.133.401**	**1.159.028**	**74,8**
No classificats	**32**	**22**	**19**	**126**	**97**	**77**	**44,3**
Total assalariats	**820.913**	**832.548**	**841.322**	**1.651.332**	**1.685.863**	**1.704.468**	**72,6**
				Autònoms			
Agricultura, ramaderia i pesca	145	149	147	1.341	1.415	1.491	15,2
Indústria	12.375	11.817	11.471	41.854	40.894	40.415	67,1
Construcció	8.002	8.295	8.744	39.732	41.611	44.375	57,5
Serveis	94.320	93.048	94.592	235.938	234.550	241.445	69,0
No classificats	284	262	245	701	645	601	71,2
Total autònoms	**115.126**	**113.571**	**115.199**	**319.566**	**319.115**	**328.327**	**65,9**

Variació (%)	3I ds. 2002/ 3I ds. 2001	3I ds. 2001/ 3I ds. 2000	3I ds. 2000/ 3I ds. 1999
Barcelona			
Indústria	–3,0	–5,3	0,7
Construcció	4,3	–0,1	8,3
Serveis	1,6	2,4	5,1
RMB			
Agric., ram. i pesca	7,5	4,5	4,6
Indústria	–2,3	–1,7	2,6
Construcció	3,5	3,2	7,4
Serveis	2,4	2,8	5,8

La capacitat de generar nous llocs de treball mostrada per la construcció i la majoria dels segments del terciari contrasta amb l'atonia que revela el sector manufacturer.

Una primera ullada a l'evolució sectorial de les dades d'afiliats palesa el descens, per segon any consecutiu, de l'ocupació estrictament industrial. Una evolució, val a dir, parcialment contrarestada per l'increment del nombre d'afiliats als serveis a les empreses. D'ençà els màxims assolits l'any 2000, la trajectòria seguida per l'ocupació directa en empreses industrials ha estat lleument descendent, a un ritme aproximat del 2% anual. Una variació àmpliament compensada en termes relatius pel dinamisme de la construcció i en termes absoluts, per l'increment d'ocupació terciària.

Treballadors assalariats per grandària d'empresa

Any	1-5	6-10	11-25	26-50	51-100	101-500	501-1000	1001-3000	>3000	Total
					Barcelona					
jn. 1996	109.149	52.460	84.094	63.135	57.032	125.775	46.515	68.791	65.374	672.325
ds. 1996	109.695	52.981	82.388	66.582	54.977	127.867	44.709	68.574	66.378	674.151
ds. 1997	109.754	55.352	86.074	69.791	59.989	132.572	47.541	75.296	70.247	706.616
ds. 1998	109.966	57.081	90.001	72.585	67.596	140.694	52.721	81.308	73.510	745.462
ds. 1999	106.077	58.720	94.196	77.823	71.301	151.351	63.513	81.510	75.704	780.195
ds. 2000	107.887	60.527	99.006	81.511	73.222	167.484	61.855	87.193	82.228	820.913
ds. 2001	107.680	60.393	99.573	85.237	74.354	165.302	66.470	79.461	94.078	832.548
ds. 2002	110.115	60.289	100.172	87.198	75.036	171.489	70.447	74.634	91.942	841.322
					Regió Metropolitana					
jn. 1996	229.090	119.992	190.973	145.727	119.286	251.355	77.610	94.678	72.005	1.300.716
ds. 1996	230.794	118.748	188.125	150.276	114.250	252.609	79.408	96.630	69.565	1.300.405
ds. 1997	234.485	125.450	200.588	161.567	126.725	265.036	81.929	105.836	73.581	1.375.197
ds. 1998	238.548	131.912	213.614	172.305	142.128	283.251	92.111	114.604	80.920	1.469.393
ds. 1999	234.071	138.962	227.144	188.454	155.213	307.196	105.105	120.477	83.704	1.560.326
ds. 2000	240.261	143.016	238.303	197.678	163.340	333.440	106.753	137.627	90.914	1.651.332
ds. 2001	242.690	145.589	244.066	203.039	167.946	334.900	111.873	132.165	103.595	1.685.863
ds. 2002	249.944	146.864	248.146	205.398	170.273	340.663	114.324	127.018	101.838	1.704.468
					Catalunya					
jn. 1996	341.755	175.800	270.834	205.578	168.088	340.372	104.204	103.709	72.005	1.782.345
ds. 1996	339.922	170.477	262.885	207.666	156.549	339.695	104.044	105.854	69.565	1.756.657
ds. 1997	346.100	180.531	280.527	221.805	175.556	355.302	107.085	116.993	73.581	1.857.480
ds. 1998	355.170	189.848	299.392	238.057	193.203	381.124	119.552	124.638	80.920	1.981.904
ds. 1999	350.409	201.389	321.160	264.241	211.801	415.191	132.769	135.532	83.704	2.116.196
ds. 2000	359.613	207.856	336.659	276.089	222.007	443.382	137.452	150.514	90.914	2.224.486
ds. 2001	365.225	212.187	345.882	286.402	229.947	444.894	146.114	150.260	103.595	2.284.506
ds. 2002	377.154	217.088	356.947	292.213	235.983	460.177	151.235	151.357	105.610	2.347.764

La capacitat generadora d'ocupació d'aquests dos sectors ha començat a mostrar, però, símptomes d'esgotament. El creixement acumulat els darrers anys, el progressiu afebliment de la demanda interna i unes expectatives econòmiques incertes, aboquen més a intentar consolidar els nivells assolits que no pas a continuar augmentant la capacitat productiva instal·lada. En el cas de la construcció, aquest canvi de percepció es pot traduir en una revisió o ajornament d'alguns projectes d'inversió.

En el cas dels Serveis, dels poc més de 25.000 llocs de treball en què ha augmentat aquest tipus d'ocupació a la regió metropolitana, aproximadament la meitat s'ha concentrat en l'administració pública, la sanitat i els serveis socials. De la resta de serveis de mercat, les activitats comercials, especialment a l'engròs, la hotelera i de restauració, els serveis immobiliaris i alguns serveis a les empreses, han estat les branques d'activitat que més ocupació han generat a la regió metropolitana durant el 2002.

Resumen / Summary

Síntesis de la coyuntura / Economic outlook

Principales indicadores internacionales/Main Economic Indicators

	Estados Unidos/*USA*			UE/*European Union*			España/*Spain*			Cataluña/*Catalonia*		
	II.02	III.02	IV.02	II.02	III.02	IV.02	II.02	III.02	IV.02	II.02	III.02	IV.02
PIB/GDP in real terms,*% change on year earlier* tasa de variación interanual en términos reales (%)	2,2	3,3	2,9	0,8	1,1	1,4	2,0	1,8	2,1	2,3	2,2	2,1
Demanda nacional/*Domestic Demand* tasa de variación en términos reales (%)/ *% change on year earlier, in real terms*	2,8	3,7	3,7	0,2	0,6	1,0	1,9	1,9	2,7	1,9	1,4	n.d.
Precios de Consumo/*Consumer prices*[1] tasa de variación anual (%)/*% change on year*	1,1	1,5	2,4	1,6	1,9	2,2	3,4	3,5	4,0	3,6	3,6	4,3
Indicador de clima económico/*Economic climate* Índice: 1995=100/*1995=100 Index*	131,8	129,6	130,2	99,7	99,3	99,0	100,3	100,5	100,6	—	—	—
Tasa de paro/*Unemployment rate*[3] en % de la población activa/*% of labour force*	5,8	5,7	6,0	7,6	7,7	7,8	11,3	11,6	12,0	9,2	9,3	9,6
Tipo de interés a corto plazo/*3-month interest rate*[1] Interbancario a 3 meses/Euribor a 3 meses	1,78	1,71	1,32	3,58	3,42	3,11	—	—	—	—	—	—
Tipo de interés a largo plazo/*10-Y government yield*[1] Rendimiento de la deuda pública a 10 años en mercados nacionales	4,95	3,93	4,09	5,16	4,53	4,48	5,23	4,58	4,43	—	—	—
Tipo de cambio del dólar/*Exchange rates*[1] Unidades de $ por Euro/*US $ per euro*	—	—	—	0,955	0,981	1,018	—	—	—	—	—	—

1 Datos correspondientes al último mes del trimestre. *Figures of the last month of the quarter.* 2 Para Estados Unidos, el indicador compuesto avanzado substituye al indicador de clima económico. *For USA, the advanced composite indicator replaces the economic climate indicator*. 3 Para España y Cataluña, datos de la EPA/ *For Spain and Catalonia, Labour Market Survey's figures.*
Fuentes/*Sources*: INE, OCDE, Eurostat, Banco de España e Idescat.

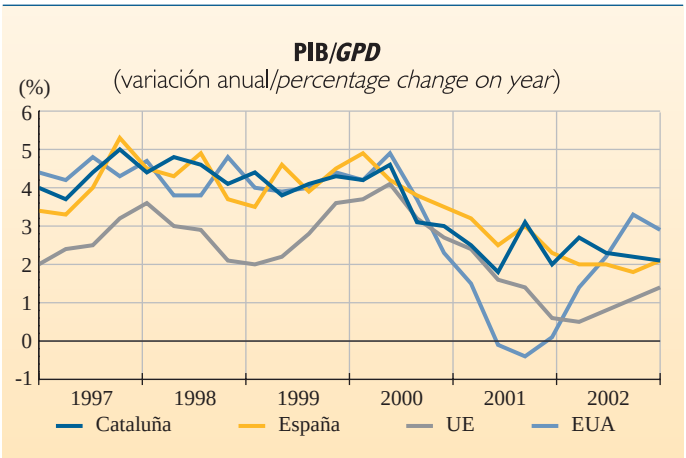

Nota: Datos corregidos de estacionalidad y calendario. / *Data adjusted for season and calendar.*
Fuente/source: Idescat, INE, Eurostat y OCDE.

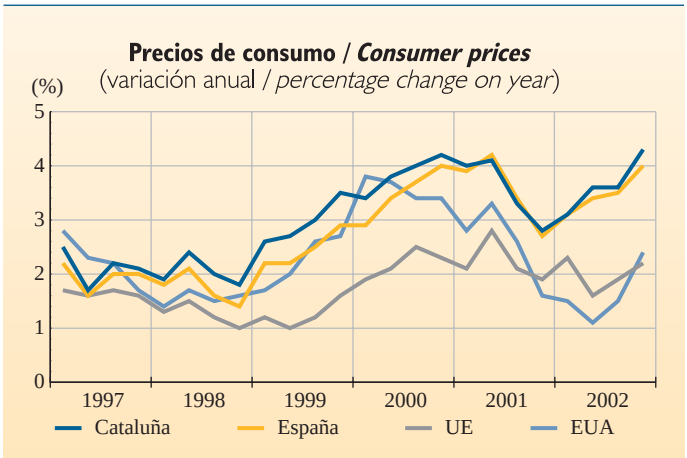

Fuente/source: INE y OCDE.

La incertidumbre geopolítica, acentuada en los últimos meses, frena la recuperación económica.

El año 2002, que para muchos de nosotros pasará a la historia como el año de la introducción definitiva de la moneda común europea, se ha caracterizado en el ámbito mundial por una gran incertidumbre en el terreno político y económico. A medida que se iban sucediendo los meses, también aumentaban los factores de estabilidad que impedían que se asentara una tímida recuperación económica que, tanto en el ámbito europeo como de la OCDE, ha resultado muy débil. Las sucesivas revisiones a la baja de las previsiones de crecimiento económico hechas por prestigiosos organismos internacionales confirman precisamente la fragilidad de esta recuperación.

Geopolitical uncertainty, accentuated in recent months, restrains economic recovery.

The year 2002, which for many of us will go down in history as the year the single European currency was introduced once and for all, has been characterised on the international front by great political and economic uncertainty. As the months went by, stability factors increased, preventing a timid economic recovery from setting in, which, on both a European and OECD level, turned out to be very weak. Successive downward revisions of the economic growth forecasts by prestigious international organisations show precisely how fragile the recovery was.

Transportes / Transport

Indicadores	Período	Valor absoluto y tasa interanual (%)		Últimos 12 meses y tasa interanual (%)		2001/00 (%)
Tránsito de pasajeros / *Passenger traffic*						
Aeropuerto *Airport*						
—Total (miles) *Total (thousands)*	IV.02 *4th.Q*	4.987	10,2	21.348	2,9	4,7
—Interior (miles) *Domestic (thousands)*	IV.02 *4th.Q*	2.543	3,2	10.398	–1,5	4,0
—Internacional (miles) *International (thousands)*	IV.02 *4th.Q*	2.405	18,6	10.771	7,8	6,9
Puerto. Total (miles) *Port. Total (thousands)*	IV.02 *4th.Q*	314	22,0	1.691	17,1	1,3
Puerto. Tráfico de mercancías / Port. Freight traffic						
—Total (miles Tm) *Total (thousands of tons)*	IV.02 *4th.Q*	8.256	6,6	32.608	3,6	5,6
Salidas (miles Tm) *Outflow (thousands of tons)*	IV.02 *4th.Q*	2.945	9,0	11.466	1,9	2,2
Entradas (miles Tm) *Inflow (thousands of tons)*	IV.02 *4th.Q*	5.311	5,3	21.142	4,6	7,6
—Carga general (miles Tm) *General freight (thousands of tons)*	IV.02 *4th.Q*	5.007	15,6	19.295	6,4	3,1
—Contenedores (miles Teus) *Containers (thousands of TEUs)*	IV.02 *4th.Q*	389	14,3	1.461	3,6	1,7
Transporte público de pasajeros / *Passenger Public Transport*						
Servicio urbano (miles) *Urban service (thousands)*	IV.02 *4th.Q*	146.407	5,1	536.114	3,9	6,1
—Red Metro y FGC (miles) *Underground (Metro and FGC) (thousands)*	IV.02 *4th.Q*	94.379	4,2	350.010	5,4	4,7
—Autobús (miles) *Bus (thousands)*	IV.02 *4th.Q*	52.028	6,6	186.103	1,1	8,7
Servicio ferroviario de cercanías (miles) *Railway suburban service (thousands)*	IV.02 *4th.Q*	41.539	9,2	153.214	10,8	6,7
Indicators	***Period***	***Absolute value and interannual rate (%)***		***Last 12 months and interannual rate (%)***		***2001/00 (%)***

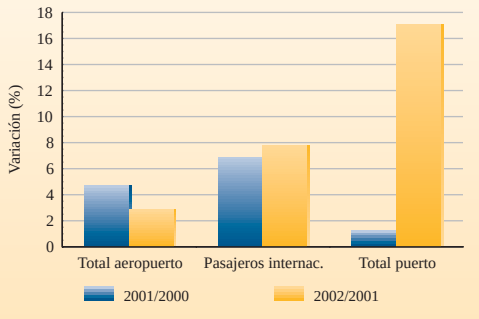

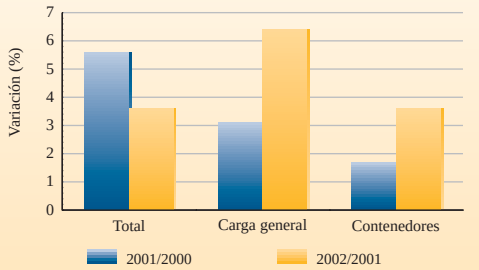

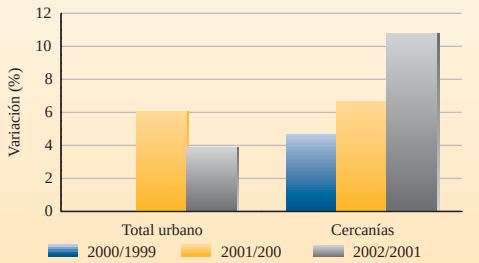

La irrupción de nuevos y graves focos de desestabilización localizados en puntos muy distantes del planeta ha sido una constante a lo largo del año. Y la campaña militar de Afganistán –cuyos inicios ya nos parecen lejanos– ha cedido protagonismo, sin haber finalizado aún, a los atentados de Bali o el Yemen, a la profunda crisis de Argentina, al agravamiento de la situación en Oriente Medio, a la huelga general de Venezuela, o al cada vez más firme temor a un conflicto bélico con Irak. Estos vaivenes, con otros de menos intensidad o más localizados, no sólo están sacudiendo estructuras de poder o regímenes políticos vigentes durante décadas, sino también algunas de las bases en que se asienta el sistema económico hegemónico. En particular, aquéllas que tienen que ver con el suministro y el precio del petróleo.

Para acabar de situar desde una perspectiva global lo que podríamos denominar la salud de la economía mundial (básicamente la occidental) durante 2002, hay de destacar las heridas que ha recibido el capitalismo a causa de la inoperancia de unos mecanismos de control que se han revelado inútiles ante excéntricas y lucrativas operaciones contables. En un plano totalmente diferente, también conviene destacar que una parte del tejido empresarial norteamericano y europeo se ha visto obligado a redefinir su dimensión, con un notable impacto en términos de ocupación (con numerosos ejemplos en el mundo de las nuevas tecnologías, de la navegación aérea o de la industria automovilística, entre otros). Naturalmente, ambos aspectos han tenido una repercusión muy directa en los mercados bursátiles.

There was a constant irruption of new and critical destabilising foci at opposite ends of the planet throughout the year. And the spotlight shifted from the military campaign in Afghanistan (whose beginnings now seem such a long time ago), even before it ended, to the attacks in Bali and Yemen, Argentina's profound crisis, the worsening situation in the Middle East, the general strike in Venezuela, and the growing fear of war with Iraq. These disturbances, and others less intense or more localised, are not only shaking decades-old power structures and political systems, but also some of the foundations on which the hegemonic economic system is based; in particular, those relating to the supply of oil and oil prices.

To round off our global appraisal, of what we could call the health of the world economy (essentially the western) during 2002, it is essential to highlight the damage inflicted on capitalism by the exposure of certain control mechanisms as being ineffective against eccentric and lucrative accounting practices. In addition, on a completely different plane, it is worth highlighting the need felt by part of the American and European business fabrics to downsize, with a notable impact on employment (with many examples in the new technologies and air transport and car industries, to name a few). Obviously both aspects have had a very direct effect on the stock markets.

En un panorama tan poco optimista como el descrito, la gran mayoría de economías occidentales presenta un perfil de crecimiento extremadamente débil para 2002. La economía norteamericana, con un crecimiento medio del 2,5%, es una de las que muestra mayor dinamismo, si bien a lo largo del año se ha producido un debilitamiento de la demanda interna y un empeoramiento de la tasa de paro, que ha llegado al 6%. Para contrarrestar esta pérdida de vigor de la demanda interna, la administración norteamericana ha promovido una reforma fiscal orientada a inyectar liquidez que coincide con una política de gasto expansiva, enfocada principalmente a defensa y seguridad.

En el ámbito europeo, el crecimiento medio de 2002 ha sido extraordinariamente débil, del 0,9%, aproximadamente la mitad del que se había alcanzado el 2001. La situación de la economía alemana y la incertidumbre internacional son los factores que más directamente inciden en la debilidad de la economía europea. Con estos condicionantes externos, la economía española ha mantenido en tono de crecimiento medianamente saludable a lo largo de 2002, con un crecimiento del PIB del 2% en términos reales. Es la cifra más baja de los últimos nueve años y, aún así, dobla el crecimiento alcanzado por la Unión Europea. A pesar de este balance favorable en comparación con otras economías europeas, las tensiones inflacionistas, la elevada tasa de paro o las dificultades para aumentar la productividad y la ocupación (principalmente la femenina) son elementos que cuestionan las bases de crecimiento de la economía española en un panorama tan incierto como el actual.

La economía catalana, referencia necesaria para enmarcar la evolución de la economía de la región metropolitana de Barcelona, cierra el año con un crecimiento medio del 2,1%, en la línea del estimado para España y sólo tres décimas menos que un año antes. Esta desaceleración relativamente moderada del crecimiento del PIB ha sido posible gracias a la recuperación de la actividad agrícola y ganadera después de un 2001 especialmente negativo. Los restantes sectores productivos han registrado crecimientos bastante más moderados. En paralelo, se ha acentuado la debilidad del consumo privado al tiempo que se ha mantenido la atonía de la inversión empresarial en bienes de equipo.

La desaceleración de las principales economías europeas limita el crecimiento de la economía metropolitana.

La actividad productiva metropolitana ha visto penalizado su crecimiento por la doble vía de la desaceleración de la demanda interna y por el impacto sobre la actividad industrial del estancamiento de las exportaciones. En el caso de la ciudad central, el crecimiento de 2002, estimado igualmente en torno del 2% en términos reales, se ha sustentado un año más en la construcción y en los servicios.

In a panorama as unoptimistic as that described, the vast majority of western economies present a picture of extremely weak growth for 2002. The American economy, with an average growth rate of 2.5%, is one of the most dynamic, although the year as a whole was characterised by weakening internal demand and a worsening unemployment rate which reached 6%. To offset this loss of impetus in internal demand, the US Administration introduced fiscal reforms aimed at injecting liquidity, which is consistent with its expansive spending policy, focused principally on defence and security.

In Europe the average growth rate in 2002 of 0.9% was exceptionally weak; approximately half the rate achieved in 2001. The situation of the German economy and international uncertainty had the most direct affect on the weakness of the European economy. With these external determining factors, the Spanish economy maintained an averagely healthy growth rate throughout 2002, recording a GDP growth of 2% in real terms. It is the lowest figure of the last nine years yet, even so, is double the growth rate achieved by the European Union. Despite this favourable position in comparison with other European economies, inflationary pressures, the high unemployment rate and the difficulties of increasing productivity and employment (mainly for women) are factors that challenge the bases of growth of the Spanish economy in a situation as uncertain as it is now.

The Catalan economy, a necessary reference point for providing the background to the situation of the economy of the Barcelona metropolitan region, closed the year with an average growth rate of 2.1%, in line with the estimate for Spain and only three tenths lower than last year. This relatively moderate deceleration in the GDP growth rate can be attributed to the recovery in agricultural and livestock activity after an especially negative 2001. The remaining productive sectors registered rather more moderate growth rates. At the same time, consumer spending became weaker while capital goods investments by businesses maintained its sluggishness.

The slowdown in the main European economies limits the growth of the economy of the metropolitan region.

Productive activity in the metropolitan region saw its growth penalised by the double effect of the deceleration in domestic demand and the impact of depressed exports on industrial activity. In the case of the city centre, the growth in 2002, also estimated at around 2% in real terms, was supported for another year by the construction and services sectors.

Turismo, consumo y precios / Tourism, consumption and prices

Indicadores	Período	Valor absoluto y tasa interanual (%)		Últimos 12 meses y tasa interanual (%)		2001/00 (%)
Consumo de energía y matriculación de vehículos / *Energy consumption and auto registrations*						
Agua para uso cial./ind. (miles m³) *Water (comm. / ind. uses) (thousands m³)*	IV.02 *4th.Q*	8.205	–1,7	32.247	–2,1	0,6
Gas canalizado (millones termias) *Piped gas*	IV.02 *4th.Q*	387	–26,8	2.863	3,6	–12,5
Matriculación de vehículos (província) *Auto registrations (province)*	IV.02 *4th.Q*	57.042	–2,9	228.905	–9,6	–1,7
Visitantes y pernoctaciones hoteleras / *Visitors and hotel overnight stays*						
Total pernoctaciones (miles) *Hotel overnight stays (thousands)*	st-dc.02 *st-ds.02*	2.908	10,9	8.695	9,1	2,5
Visitantes según motivo de la visita (miles) *Visitors by purpose (thousands)*	st-dc.02 *st-ds.02*	1.331	19,8	3.581	6,0	7,6
—Negocios (miles) *Business (thousands)*	st-dc.02 *st-ds.02*	547	48,6	1.321	21,1	–3,1
—Turismo (miles) *Tourism (thousands)*	st-dc.02 *st-ds.02*	502	–2,7	1.662	9,8	7,7
—Ferias, congresos y otros (miles) *Fairs, conventions and others (thousands)*	st-dc.02 *st-ds.02*	283	45,6	598	–14,9	26,5
I.P.C. (Variación acumulada e interanual) / *C.P.I. (consumer prices index)(annual variation)*						
Barcelona (província) (%) *Barcelona (province) (%)*	IV.02 *4th.Q*	1,7	—	—	4,4	2,8
Cataluña (%) *Catalonia (%)*	IV.02 *4th.Q*	1,6	—	—	4,3	2,8
España (%) *Spain (%)*	IV.02 *4th.Q*	1,5	—	—	4,0	2,7
U.E. (armonizado) (%) *E.U. (harmonized) (%)*	IV.02 *4th.Q*	0,5	—	—	2,2	2,0
Indicators	***Period***	***Absolute value and interannual rate (%)***		***Last 12 months and interannual rate (%)***		***2001/00 (%)***

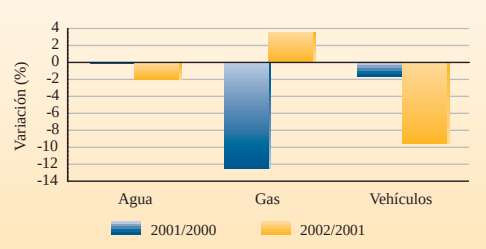

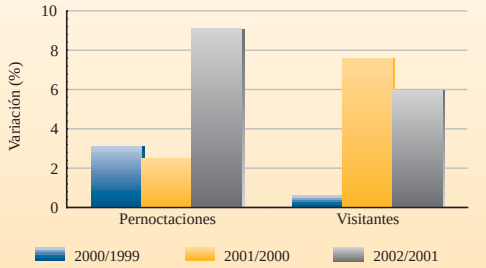

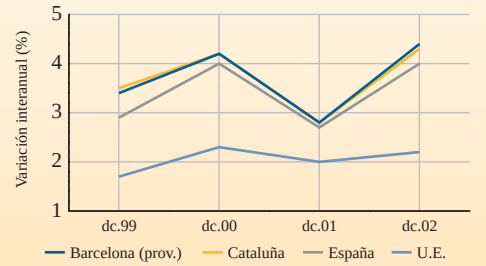

Numerosos indicadores han conseguido cerrar el año mejorando los resultados de la primera mitad. Este hecho puede hacer pensar que lo peor de la crisis ha quedado atrás y que la economía metropolitana vuelve a crecer. Desgraciadamente, no parece ser el caso. Una parte de este incremento de actividad responde simplemente a la comparación con un período –el último trimestre de 2001– especialmente negativo en muchos campos de la actividad económica, especialmente los relacionados con el transporte aéreo y el comercio internacional. También hay que considerar la posibilidad de que una parte de este impulso –especialmente en el caso de la actividad industrial y en el transporte de mercancías– obedezca a un intento de acumular existencias por parte de empresas manufactureras y comercializadoras ante la inminencia de una guerra en la zona del Golfo Pérsico.

Hay que considerar también el impacto que la proximidad del final del ciclo político –elecciones municipales y autonómicas a meses vista– ha tenido y tiene sobre el sector de la construcción en todo el territorio, sector que en Barcelona vive bajo la presión de preparar la ciudad para el Fòrum de las Culturas del 2004. Es innegable que la suma de todos estos factores produce un incremento neto de actividad económica. Sin embargo, es prematuro presentar este aparente impulso como el primer paso de una nueva fase expansiva de la economía.

Many indicators managed to close the year improving the results of the first half. This may lead us to believe that the worse of the crisis is behind us and that the metropolitan economy is growing again. Unfortunately, this does not appear to be the case. Part of the increase in activity is simply derived from comparing it to a period, the last quarter of 2001, that was especially negative for many areas of economic activity, especially those relating to air transport and international trade. We must also consider the possibility that part of the impetus, especially in the case of industrial activity and goods transport, is the result of an attempt by manufacturing and commercial businesses to stockpile in view of the imminence of war in the Persian Gulf.

We must also take into account the impact that the proximity of the end of the political cycle - municipal and autonomous government elections within months - has had and has on the construction sector in the entire region; a sector which, in Barcelona, is under pressure to prepare the city for the 2004 Cultures Forum. There is no doubt that the sum of all these factors will lead to a net increase in economic activity. However, it is premature to present this apparent boost as the first step of a new period of economic growth.

A finales de año aparecen síntomas de mejora de la situación de estancamiento que ha caracterizado la evolución de la industria metropolitana durante la primera mitad de 2002.

A pesar de la incertidumbre político-militar que viene dominando la escena internacional y presiona a la baja la confianza de empresarios y consumidores, la industria metropolitana parece haber enderezado mínimamente la situación de apatía y fragilidad del crecimiento que la caracterizaba desde finales de 2001. Recordemos que después de tres trimestres consecutivos de crecimiento nulo o ligeramente negativo del PIB industrial de Cataluña, la variación de la segunda mitad de 2002 ha sido moderadamente positiva. A pesar de este giro, el sector industrial cierra este último año como el sector productivo de menor crecimiento anual, muy afectado por el estancamiento de las exportaciones.

Según las opiniones empresariales, los factores que frenan la expansión de sus negocios son la creciente debilidad de la demanda, tanto interna como externa, y el aumento de competencia en su propio mercado.

El crecimiento sostenido que registra el índice de producción industrial desde el segundo trimestre de 2002, apoyado básicamente en la producción de bienes de consumo, parece ir más allá de una simple reacción técnica después de casi seis trimestres de caída. Por contra, el indicador de clima industrial, que refleja la evolución de la producción teniendo en cuenta las expectativas a corto plazo, cierra el año con un fuerte descenso. Una tendencia condicionada por la pésima evolución del nivel de la cartera de pedidos de una buena parte de las empresas industriales, afectadas por el clima de incertidumbre.

Al mismo tiempo, el aumento del precio del petróleo en el mercado internacional –acentuado durante los primeros meses de 2003 por la crisis venezolana y la creciente presión bélica sobre Irak– y la revalorización del euro frente al dólar, añaden nuevos obstáculos a la consolidación de la incipiente recuperación de la actividad industrial y, en consecuencia, a la posibilidad de enderezar la evolución del mercado de trabajo. Por consiguiente, 2002 se ha cerrado con ligeras pérdidas de puestos de trabajo en la mayoría de los subsectores industriales. Las cifras de paro no reflejan esta situación dado que una parte de esta reducción de los niveles de ocupación se produce vía jubilaciones y externalización de actividades que no forman parte del núcleo central de la actividad de la empresa industrial.

En línea con el ligero repunte registrado por la actividad económica metropolitana durante el último tercio de 2002 y sin poder escapar del frágil crecimiento que ha caracterizado la economía de la Unión Europea y el comercio mundial, el puerto de Barcelona ha cerrado el año con un incremento del tráfico de mercancías del 4%, ligeramente inferior al de un año antes. Un crecimiento sustentado en la importación de gas natural, gasoil y gasolina y en el tráfico de carga general, especialmente de importación.

At the end of the year there were signs of improvement in the stagnant situation that characterised industrial development in the metropolitan region during the first half of 2002.

Despite the political-military uncertainty dominating the international stage and pushing down business and consumer confidence, the industrial sector of the metropolitan region appears to have straightened out minimally the sluggish and fragile situation that has characterised its growth since the end of 2001. After three consecutive quarters of zero or slightly negative growth in the industrial GDP of Catalonia, the results of the second half of 2002 were moderately positive. In spite of this change, the industrial sector, which is seriously affected by depressed exports, ended last year as the productive sector with the lowest annual growth.

According to businessmen, the factors preventing their businesses from expanding are the growing weakness of both internal and external demand, and increased competition in their own markets.

The growth sustained by the industrial production index since the second quarter of 2002, supported essentially by consumer goods production, appears to be more than just a simple technical reaction after almost six quarters of decline. On the other hand, the industrial climate indicator, which reflects trends in production taking into account short-term expectations, closed the year with a heavy fall; a trend conditioned by the terrible development of order book levels of most businesses in the industrial sector, affected by the climate of uncertainty.

At the same time, the increase in oil prices in the international market (accentuated during the first months of 2003 by the Venezuelan crisis and the growing pressure of war in Iraq) and the revaluation of the euro against the dollar, provide new obstacles to the consolidation of the incipient recovery in industrial activity and, consequently, to the possibility of putting right the job market situation. Thus, most industrial sub-sectors closed 2002 with a small reduction in job positions. The unemployment figures do not reflect this situation as part of the reduction in employment levels arises through retirements and the externalisation of operations which do not form part of the central activities of businesses in the industrial sector.

In line with the slight recovery in the economy of the metropolitan region during the last third of 2002, and without escaping the fragile growth that has characterised the economy of the European Union and world trade, the port of Barcelona closed the year with an increase in goods traffic of 4%, slightly down from the previous year. A growth sustained on imports of natural gas, gasoil and petrol, and on the traffic of general cargo, especially imports.

Construcción y mercado inmobiliario / Construction and real state market

Indicadores	Período	Valor absoluto y tasa interanual (%)		Últimos 12 meses y tasa interanual (%)		2001/00 (%)
Construcción y licencias de obras / *Construction and building permits*						
Viviendas iniciadas *Started dwellings*	IV.02 *4th.Q*	1.076	–33,2	4.886	5,4	–9,5
Viviendas iniciadas (RMB) *Started dwellings (metropolitan area)*	IV.02 *4th.Q*	8.532	–9,6	34.817	4,2	–17,7
Obra nueva prevista en las licencias: *Planned new construction:*						
—Superficie total (m²) *Total area (sq. m.)*	IV.02 *4th.Q*	638.231	69,9	1.429.823	26,7	–0,5
—Número de viviendas *Number of dwellings*	IV.02 *4th.Q*	1.865	46,5	5.024	16,2	–13,6
Precios del mercado residencial / *Housing prices*						
Viviendas nuevas (€/m²) *New housing (€/sq.m.)*	2n.sem.02 *2nd.half*	2.931	17,3	2.815	15,8	15,4
Segunda mano-oferta (€/m²) *Second hand housing (€/sq.m.)*	2n.sem.02 *2nd.half*	—	—	2.765	15,8	15,8
Precio de alquiler (€/m²/mes) *Transaction price*	IV.02 *4th.Q*	9,17	9,6	8,64	11,1	17,4
Plazas de aparcamiento (€) *Parking lots (€)*	2n.sem.02 *2nd.half*	18.830	3,1	18.640	3,6	7,4
Precios de alquiler de locales de negocios / *Business premises rental prices*						
Locales de negocio (alquiler mensual): *Business premises (monthly rent):*						
—Oficinas (total ciudad) (€/m²/mes) *Office (whole city) (€/sq.m./month)*	2n.sem.02 *2nd.half*	8,34	–17,1	8,40	–10,7	15,9
—Locales comerciales (€/m²/mes) *Commercial premises (€/sq.m/month)*	2n.sem.02 *2nd.half*	8,23	–3,5	8,14	1,9	5,8
Indicators	*Period*	*Absolute value and interannual rate (%)*		*Last 12 months and interannual rate (%)*		*2001/00 (%)*

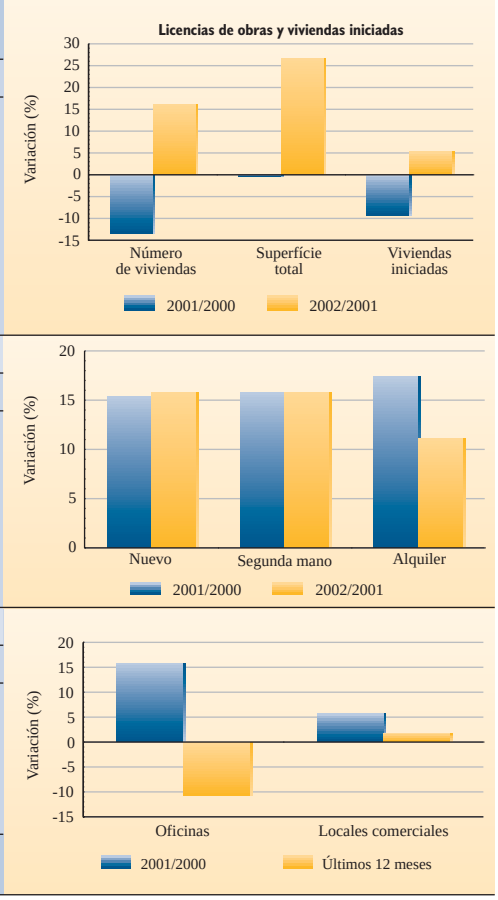

El atractivo turístico de Barcelona y la sensación de inseguridad respecto a algunas zonas del Mediterráneo Oriental, están en la base del impulso registrado por el turismo de cruceros.

La actividad portuaria más expansiva a lo largo de 2002 ha sido la del transporte de pasajeros. Después de dos años (2000-2001) de incrementos moderados como consecuencia de problemas operativos que alteraron seriamente el servicio ofrecido por uno de los operadores de líneas de ferris regulares, el último año ha sido muy expansivo en todos los segmentos, especialmente en el de cruceros, hasta el punto de que los clientes de este segmento del negocio ya suman la mitad del total de pasajeros que han utilizado el puerto.

El movimiento de pasajeros por el aeropuerto se ha situado en la misma línea expansiva del tránsito marítimo pero con un crecimiento más discreto que el registrado por los operadores de cruceros. La decepcionante evolución de la economía internacional y la sensación de inseguridad que se respira en diversas áreas geográficas son factores que dificultan la recuperación de los niveles de actividad de la aviación comercial, afectada aún por el recuerdo del 11S.

Barcelona's tourist appeal and the feeling of insecurity surrounding some parts of the Eastern Mediterranean are behind the boost in cruise tourism.

The port activity showing the most growth throughout 2002 was passenger transport. After two years (2000-2001) of moderate increases as a result of operating problems that seriously altered the service offered by one of the regular ferry line operators, last year saw high levels of growth in all business segments, but especially cruises where the customers of this business segment already make up half the total number of passengers using the port.

The movement of passengers through the airport showed the same growth trend as that of maritime transport, but at a more cautious rate than the growth recorded by cruise operators. The disappointing development of the international economy and feelings of insecurity in diverse geographical areas are factors that are impeding the recovery of commercial aviation levels which are still affected by the memory of 11S.

Los vuelos internacionales con origen o destino en la Unió Europea han sido el segmento de actividad aeroportuaria más expansivo durante 2002.

La evolución del tránsito por el aeropuerto de Barcelona también se explica por el ligero descenso del número de pasajeros de vuelos interiores. Un hecho que posiblemente no se habría producido sin la notable reducción del número de vuelos registrada durante los primeros nueve meses del año. Por contra, la reducción que muestran las cifras de viajeros de vuelos internacionales más allá de los límites de la Unión Europea sí que parece responder a una contracción de la demanda acostumbrada a desplazamientos de larga distancia por motivos de ocio.

La expansión registrada por la actividad turística de la ciudad lleva a pensar en el papel que ha jugado Barcelona como destino turístico refugio y también por la celebración del Año Gaudí.

En total, los 8,7 millones de pernoctaciones hoteleras generadas por los casi 3,6 millones de clientes permiten al sector hotelero de Barcelona cerrar 2002 con nuevos máximos históricos de cifra de negocio. Un resultado que no habría sido posible sin las 7.000 nuevas plazas que ha ganado la oferta hotelera de la ciudad los últimos tres años, que ha sido ocupadas tanto por viajeros de ocio como por visitantes por motivos profesionales en general.

Sin duda, la imagen de Barcelona como destino turístico razonablemente seguro en tiempos de incertidumbre y relativamente cercano para el mercado emisor español y el europeo ha contribuido a los buenos resultados turísticos de 2002. En este contexto se enmarca el éxito obtenido con la celebración del Año Gaudí. La excelente puntuación que los visitantes han otorgado a la oferta cultural y arquitectónica de la ciudad parece confirmarlo.

El excelente año turístico que ha vivido la ciudad es un poco la excepción de lo que ha sido la tónica dominante en el conjunto de los servicios. Han abundado las actividades terciarias con dificultades para cerrar el año en positivo como consecuencia del progresivo debilitamiento de la capacidad de compra de las familias. Un proceso imputable al menor crecimiento del número de ocupados, a la pérdida de poder adquisitivo, a los elevados niveles de endeudamiento y a la pérdida de riqueza financiera. En medio de un ambiente cada vez más dominado por la incertidumbre, estos factores explican que la aportación del consumo privado al crecimiento del PIB catalán durante 2002 haya sido inferior a la de un año antes.

La reducción del número de matriculaciones de vehículos en un 10% refleja tanto la apatía de la inversión en bienes de equipo como la debilidad de la capacidad de compra de las familias.

Por tercer año consecutivo, la matriculación de vehículos tanto en la provincia de Barcelona como en Cataluña ha sido inferior a la del año anterior. La notable saturación del mercado, la fuerte prima de riesgo que se exige a los conductores más jóvenes para poder asegurar su vehículo o la creciente desconfianza sobre el futuro laboral que embarga a un número cada vez mayor de trabajadores son algunos de los factores que explican la caída de las matriculaciones. Una caída que aún hubiera sido mayor de no haber existido ayudas públicas para modernizar el parque automobilístico.

International flights bound to or from the European Union showed the highest growth of all the airport activity segments in 2002.

The trend in passenger numbers through Barcelona airport is also explained by the slight reduction in the number of passengers on domestic flights; a situation that would possibly not have come about without the significant reduction in the number of flights during the first nine months of the year. On the other hand, the reduction in the numbers of persons travelling on international flights beyond the limits of the European Union do appear to be the result of a decline in the demand generated by persons used to travelling long distances for leisure.

The growth in tourism in the city can be attributed to Barcelona's role as a haven for tourists and to the Gaudí Year celebrations.

The total number of overnight hotel stays of 8.7 million, generated by almost 3.6 million customers, enabled Barcelona's hotel sector to close 2002 with record turnover levels: a result that would not have been possible without the 7,000 new hotel rooms made available in the city in the last three years, which have been filled by both visitors on holiday and visitors on business in general.

Barcelona's image as a reasonably safe tourist destination in times of uncertainty, and one that is relatively close for the Spanish offering and European markets, has undoubtedly contributed to the good tourism results in 2002, including the success of the Gaudí Year celebrations. The fact that visitors gave the city an excellent score for culture and architecture appears to confirm this.

The excellent year enjoyed by tourism in the city is something of an exception to the trend dominating the services industry as a whole. For many tertiary activities, it was difficult to close the year with positive results because of the progressive weakening of families' spending capacity; a situation attributable to the low growth in the number of employed persons, loss of spending power, high levels of debt and loss of wealth. In the midst of an environment increasingly dominated by uncertainty, these factors explain why the contribution of consumer spending to the growth of the Catalan GDP in 2002 was lower than a year ago.

The 10% reduction in the number of cars registered reflects both the sluggishness of capital goods investments and the fall in families' disposable income.

For the third consecutive year, car registrations in the province of Barcelona and Catalonia were lower than the previous year. The notable saturation of the market, the high car insurance premiums imposed on young drivers and the growing distrust in the future of the job market that overwhelms an increasing number of workers are some of the factors that explain the fall in registrations; a fall that would have been even greater had it not been for the provision of public assistance to modernise the fleet of running cars.

Mercado de trabajo / Labor Market

Indicadores	Período	Valor absoluto y tasa interanual (%)		Últimos 12 meses y tasa interanual (%)		2001/00 (%)
Ocupación / *Employment*						
Residentes activos *Active residents*	31 dc.02 *ds.31*	729.400	1,4	—	—	–1,9
Residentes activos (RMB) *Active residents (metropolitan area)*	31 dc.02 *ds.31*	2.076.100	2,0	—	—	–2,6
Contrataciones registradas *Registred employment contracts*	IV.02 *4th.Q*	181.650	–15,6	714.928	–7,3	–3,7
Contratos indefinidos *Indefinite time contracts*	IV.02 *4th.Q*	26.131	–19,7	107.054	–10,5	4,8
Paro registrado / *Registered unemployment*						
Total paro registrado *Registered unemployment*	31 dc.02 *ds.31*	46.429	7,3	—	—	5,8
Paro masculino *Male unemployment*	31 dc.02 *ds.31*	21.690	9,7	—	—	9,7
Paro femenino *Female unemployment*	31 dc.02 *ds.31*	24.739	5,3	—	—	2,8
Paro juvenil (16-24 años) *Youth unemployment (aged 16-24)*	31 dc.02 *ds.31*	4.551	24,9	—	—	21,8
Total paro registrado (RMB) *Registered unemployment (metrop. area)*	31 dc.02 *ds.31*	145.982	9,1	—	—	12,0
Tasas de paro registrado / *Registered unemployment rate*						
Barcelona *Barcelona*	31 dc.02 *ds.31*	6,4	—	—	—	6,0
Región Metropolitana (RMB) *Metropolitan area*	31 dc.02 *ds.31*	7,1	—	—	—	6,6
Cataluña *Catalonia*	31 dc.02 *ds.31*	6,6	—	—	—	6,2
España *Spain*	31 dc.02 *ds.31*	9,1	—	—	—	8,7
Indicators	*Period*	*Absolute value and interannual rate (%)*		*Last 12 months and interannual rate (%)*		*2001/00 (%)*

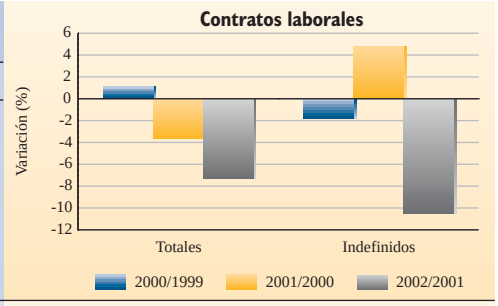

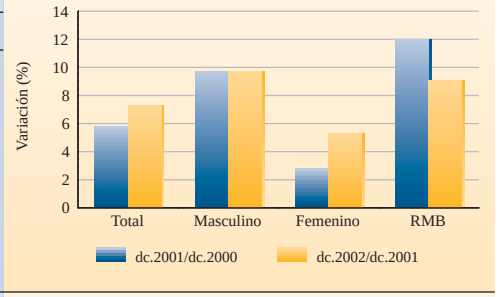

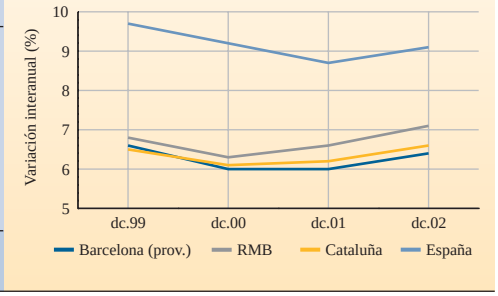

El impulso de la obra pública sumado al dinamismo de la iniciativa privada permite mantener un año más la tendencia alcista del sector de la construcción.

Los resultados de final de año permiten sintetizar en pocas palabras la evolución reciente de la actividad del sector de la construcción. En el caso de la ciudad, el sector ha alcanzado niveles de producción que son nuevos máximos históricos. Esto es así porque a la actividad desplegada por el sector público –las obras del Fòrum 2004 son el principal exponente– se añade la inversión privada en equipamientos –hoteles y oficinas, principalmente– y en superficie residencial. A lo largo del último año, la construcción de nuevas viviendas ha conseguido enderezar la tendencia descendente de 2001 y se acerca nuevamente a la cota de las 5.000 viviendas/año.

Como refleja la estimación del crecimiento del PIB sectorial, esta conjunción de las trayectorias expansivas de los diversos segmentos de la construcción se hace extensiva a la mayor parte de Cataluña. La proximidad de las elecciones municipales y autonómicas, la evolución reciente y el nivel alcanzado de los tipos de interés y la falta de alternativas de inversión comparables en términos de seguridad, son factores que explican el incremento de actividad constructiva a pesar del ambiente de crisis económica y de confianza que se respira en el ámbito mundial. Un año más, la construcción ha desempeñado el papel de motor del crecimiento económico. Un protagonismo compartido con algunos subsectores del terciario.

The boost in public works, combined with the dynamism afforded by private enterprise, has enabled the upward trend enjoyed by the construction sector to continue for another year.

The year-end results enable the recent growth in activity of the construction sector to be summarised in a few words. With respect to the city, the sector boasted record production levels as a result of the activities of the public sector (projects for Forum 2004 being the main examples) and private investments in facilities (mainly hotels and offices) and residential floor space. Through the course of last year, the construction of new housing has managed to redress the downward trend seen in 2001, once again approaching the level of 5,000 houses per year.

As the sector GDP growth estimate reflects, this set of growth trajectories exhibited by the different construction segments can be extended to most of Catalonia. The proximity of municipal and autonomous government elections, the level of interest rates and their recent movements and the absence of comparable investment alternatives in terms of safety are some of the factors that explain the increase in construction activity despite the intensely difficult economic situation and crisis in confidence felt on a world scale. For another year, construction has been the driving force behind economic growth, a role that it shares with some tertiary sub-sectors.

El incremento de oferta disponible a corto plazo que representa el aumento de las viviendas iniciadas y de las previstas en las licencias de obras concedidas durante 2002, ha sido insuficiente para moderar el incremento de los precios en el mercado residencial barcelonés. Por ahora, la fuerte presión de la demanda impulsada por el aumento de la población ocupada y por el nivel históricamente bajo del precio del dinero en términos reales, está ganado la partida.

Datos provisionales de final de año revelan una clara desaceleración del precio de las plazas de aparcamiento en edificios residenciales y un primer retroceso del precio de alquiler de oficinas y locales comerciales después de cuatro años de crecimiento sostenido. Esta adaptación de los precios a la débil coyuntura actual y especialmente a la prevista a corto y medio plazo se ha visto impulsado por el aumento de la oferta y la creciente debilidad de la demanda empresarial. La crisis de las empresas tecnológicas y los sucesos del 11S han obligado a redimensionar o aplazar los planes de crecimiento de muchas empresas.

La revisión de las estrategias empresariales ante el reto de una situación económica internacional en la que abundan las sombras ha afectado al mercado laboral.

Con todo, el impacto sobre los volúmenes de ocupación y paro ha sido más moderado de lo que se preveía, seguramente por la continua regularización de la ocupación sumergida. En síntesis, se han generado menos puestos de trabajo que un año atrás, la contratación indefinida se ha reducido en un 10% y el paro ha aumentado por segundo año consecutivo.

Según los datos de la Contabilidad Nacional, el aumento del número de personas ocupadas en 2002 se estima en poco más de un 1%. La afiliación de activos a la Seguridad Social muestra un aumento sensiblemente superior, pero igualmente a la baja. Esta reducción del ritmo de crecimiento de la creación de ocupación en un contexto de población activa al alza –que responde a un impulso de los flujos migratorios–, genera más desocupados y un aumento de las tasas de paro.

Así, 2002 se cierra con aumentos generalizados de las cifras de paro registrado en todos los ámbitos geográficos considerados, con aumentos del orden del 9% tanto en la RMB como en el resto de Cataluña y en torno al 7% en el caso de Barcelona. En todos los casos es el segundo año de crecimiento consecutivo, de manera que las cifras de desocupación en valores absolutos alcanzan niveles desconocidos desde 1998. Desde los mínimos que se registraron en diferentes momentos de 2000, las cifras de cierre de 2002 representan incrementos que van del 14% de Barcelona a prácticamente el 30% para la RMB y Cataluña.

The increase in short-term supply, reflected in the rise in the number of homes initiated in 2002 and on which building permits were approved in the same year, has not been enough to moderate the increase in prices in Barcelona's housing market. For now, the strong force of demand, driven by an increase in the working population and historically low borrowing costs in real terms, is winning.

The provisional year-end results reveal a clear deceleration in the price of parking spaces in residential buildings and a first drop in the rental cost of offices and shops after four years of sustained growth. This adaptation of prices to the current situation of weakness, and especially the short and medium-term forecast, has been driven by an increase in supply and a growing weakness in demand by businesses. The crisis affecting technology companies and the events of 11S have forced many companies to resize or postpone their expansion plans.

Faced with the challenge of an international economy shrouded in gloom, businesses have been forced to review their strategies, affecting the job market.

Nevertheless, the impact on job numbers and unemployment levels has been more moderate than expected, surely due to the constant regularisation of underground employment. In summary, fewer job positions were generated than a year ago, the number of indefinite contracts signed fell by 10% and unemployment increased for the second year running.

According to National Accounting data, the increase in the number of working persons in 2002 is estimated at just under 1%. The number of working members registering under the Social Security system showed a slightly higher increase, but this was matched by withdrawals. This reduction in the rate at which new jobs are being created in the context of a growing labour market, due to an influx of immigrants, generates more unemployed and increases unemployment rates.

Thus 2002 ended with widespread increases in the unemployment figures recorded for all the geographic regions considered, with increases of the order of 9% both in the Barcelona Metropolitan Region (RMB) and in the rest of Catalonia; and around 7% in the case of Barcelona. In all cases, it is the second year of consecutive growth, putting the unemployment figures in absolute terms at levels unheard of since 1998. From the minima recorded at different points in the year 2000, the figures at the close of 2002 represent increases ranging from 14% in Barcelona to almost 30% in the RMB and Catalonia.

Otro rasgo destacable y igualmente común a todos los ámbitos estudiados ha sido la mayor incidencia del paro sobre el colectivo masculino y, especialmente, entre los más jóvenes. La reducción del número de trabajadores de empresas industriales y también el estancamiento de los ocupados en el sector de servicios a las empresas –en los que hay una presencia mayoritaria de hombres– puede explicarlo en parte. Al mismo tiempo, actividades en las que las mujeres tienen un peso relevante –como el sector turístico y hotelero, y muy especialmente servicios fuera de mercado como la enseñanza, la sanidad y los servicios sociales–, parecen haber superado mejor el deterioro de las expectativas de ocupación.

Otro síntoma de este cambio de clima que afecta el mercado de trabajo es la reducción del número de contrataciones formalizadas a lo largo de 2002. Una reducción especialmente intensa en el segmento de la contratación indefinida que aparentemente perjudica más a la mano de obra femenina. Ahora bien, mirando en perspectiva los contratos formalizados dos años atrás, se observa que los masculinos se han reducido más de un 10%, mientras que los de mujeres sólo lo han hecho un 1%.

A grandes rasgos, la evolución de la economía metropolitana –y también la catalana y la española–, presenta dos caras. La más positiva, asentada en el hecho de que el crecimiento alcanzado ha permitido continuar creando puestos de trabajo. La otra, más preocupante, que este crecimiento parece haber acentuado los tradicionales desequilibrios macroeconómicos que frenan el crecimiento a largo plazo. Nos referimos al diferencial de precios con la UE, al retroceso de los niveles de productividad, y al déficit de la balanza exterior de bienes y servicios.

Another outstanding feature that is equally common to all areas studied was the higher level of unemployment among men and, especially, among the young. This is explained in part by the reduction in the numbers working in the industrial sector, and the stagnation in the numbers employed in the business services sector, which have a majority male presence. At the same time, activities in which women play a significant role, such as tourism and the hotel trade, and especially off-market services such as education, health and social services, appear to have overcome the deterioration of employment expectations more successfully.

Another symptom of this climate change affecting the job market is the reduction in the number of contracts entered into throughout 2002; one especially affecting indefinite employment contracts which, apparently, is more detrimental to female workers. However, looking in perspective at the contracts entered into two years ago, we can see that contracts entered into by men fell by over 10%, while those entered into by women fell by 1%.

Generally, there are two sides to how the metropolitan, Catalan and Spanish economies have evolved. On the positive side, the growth achieved has meant that jobs continue to be created. On the other hand, more worryingly, this growth appears to have exaggerated traditional macroeconomic imbalances which restrict long-term growth. By this we mean the price differential with the EU, the fall in productivity levels, and the goods and services foreign trade deficit.

VIII. Monografia

OPCIONS DE FUTUR DE L'AEROPORT DE BARCELONA

Ignasi Ragàs

Regidoria de Promoció Econòmica, Ocupació, Turisme i Comerç
Ajuntament de Barcelona

I. Els eixos de transformació del transport aeri mundial

El sector del transport aeri està travessant un període de transformacions molt intenses derivades de la liberalització endegada en les dècades dels 80 i 90. La liberalització ha intensificat la competència entre les companyies aèries i ha comportat una important reestructuració del sector amb l'aparició de noves estratègies de negoci. La creixent competència també ha ajustat a la baixa els marges de les companyies abocant-ne algunes fins i tot a la fallida i la desaparició.

Després del "tercer paquet de liberalització" del 1993, a la Unió Europa s'ha creat una situació de "cels oberts" que permet que qualsevol companyia aèria d'un estat membre pugui operar des de qualsevol aeroport europeu. No obstant, fora de l'espai de la UE, els enllaços aeris internacionals encara es regulen bàsicament per acords bilaterals que estipulen que només companyies on persones físiques o jurídiques nacionals en tinguin la "propietat substancial i el control efectiu" podran establir enllaços entre els països que signen l'acord.

Aquesta situació està impedint processos d'adquisició i concentració d'empreses aèries de diversos països. Així, les grans aliances comercials entre companyies esdevenen una fórmula híbrida que busca fer compatible l'extensió de les xarxes a nivell global i les economies d'escala que permetrien els grans grups, amb el manteniment del principi de propietat i control nacional. Les principals aliances existents actualment, Oneworld, Star i Skyteam, s'han constituït a l'entorn d'una gran companyia europea, una nord-americana i una asiàtica, representants dels tres principals mercats mundials. Hi ha una quarta aliança, Wings, formada per KLM i Northwest que sembla probable que s'integri en una de les anteriors.

Principals aliances d'aerolínies

Oneworld	Skyteam	Star Alliance
Air Lingus	Aeroméxico	Air Canada
American Airlines	Air France	ANA
British Airways	Alitalia	Austrian Ailines
Cathay Pacific	CSA	BMI British Midlands
Finnair	Delta Airlines	Lauda Air
Iberia	Korean Air	Lufthansa
Lan Chile		Mexicana
Quantas		SAS
		Singapore Airlines
		Spanair
		Thai
		Tyrolean
		United Airlines
		Varig

Les aliances es fonamenten en el model *hub and spoke*, és a dir operacions d'aportació i dispersió. Aquest model funciona mitjançant l'alimentació des de diferents subcentres (*spokes*) i amb avions de menor capacitat, els vols de llarga distància operats per avions de gran capacitat en els *hubs*. A l'extrem, la lògica del *hub and spoke* tendiria a concentrar en uns pocs aeroports el major nombre de connexions (en aquells on hi ha la base operativa de la principal companyia) i a reforçar una jerarquia entre aeroports.

Paral·lelament, la liberalització ha produït l'eclosió d'un nou segment de negoci com és l'anomenada aviació de baix cost (*low cost, no frills*). Aquestes companyies operen punt a punt, amb distàncies mitjanes inferiors a dues hores de vol, amb costos molt baixos i simplificant al màxim la seva organització i esquemes operatius. Les companyies de baix cost han erosionat part de la clientela de les regulars allí on competeixen, però bàsicament han generat nous mercats induint nou trànsit. Així per exemple, el trànsit entre Barcelona i Londres gairebé s'ha triplicat passant de 554.000 passatgers el 1995 a 1.513.000 el 2001, com a conseqüència directa de l'àmplia oferta de vols de baix cost entre ambdues ciutats. En alguns mercats continentals europeus –com per exemple l'alemany– aquestes companyies competeixen directament amb el ferrocarril a l'hora de captar clients.

Tot apunta a què la liberalització de l'espai aeri a nivell global es produirà en un període més o menys breu, començant per l'anomenada *Àrea Transatlàntica d'Aviació Comuna* que des de fa uns anys es negocia entre la Unió Europea i els Estats Units, que són els dos grans mercats del transport aeri mundial[1]. Un cop es produeixi aquest darrer pas cap a la completa liberalització, és d'esperar que el transport aeri endegui un procés de concentració similar al que s'ha produït en la major part de sectors que operen en mercats globals. Els analistes apunten cap a la creació de tres o quatre grans grups mundials que operaran les xarxes amb el sistema *hub and spoke* i un conjunt de companyies menors especialitzades en rutes punt a punt i en mercats o nínxols específics. És previsible que aquests grans grups sorgeixin de forma natural de les aliances ja existents.

L'objectiu d'aquest article és analitzar l'evolució recent del trànsit a l'aeroport de Barcelona i com hi han incidit les tendències de transformació del transport aeri esmentades. A partir d'aquesta anàlisi se n'extrauran algunes reflexions sobre el seu desenvolupament futur i el seu encaix en la xarxa europea d'aeroports.

El període considerat és el de 1998 fins el 2001 per un doble motiu: En primer lloc perquè la diagnosi realitzada en el Pla Director de l'Aeroport (aprovat per Ordre Ministerial de 22 d'octubre de 1999) finalitza el 1998. I en segon lloc perquè ha estat en aquests darrers anys en els que la transformació del transport aeri ha estat més intensa i quan han entrat amb força nous operadors com les companyies de baix cost. No s'incorpora en aquesta anàlisi el tràfic de càrrega aèria, ja que per les seves característiques mereix un estudi específic.

[1] La sentència del Tribunal Europeu de Justícia de novembre de 2002 declarant il·legals els acords bilaterals de vuit països europeus amb els Estats Units accelerarà probablement la negociació d'aquesta Àrea Transatlàntica d'Aviació Comuna.

2. Components del trànsit a l'aeroport de Barcelona

L'aeroport de Barcelona ocupava l'any 2001 l'11è lloc del ràn-king europeu amb un trànsit similar al d'alguns aeroports–hub com Copenhague, Zuric o Milà-Malpensa o com altres aeroports amb trànsit de punt a punt com Palma de Mallorca, Manchester o París Orly. En l'actualitat, doncs, ni la seva posició jeràrquica en el sistema europeu d'aeroports ni el seu volum de trànsit li determinen un tipus de funció o rol específic.

Pel que fa als volums de trànsit dels darrers anys, l'aeroport de Barcelona ha estat un dels de més èxit d'Europa i un dels que s'ha vist menys afectat i s'ha recuperat més ràpidament dels efectes de l'11-S. Així en el 2002, l'aeroport de Barcelona era un dels que presentava millor comportament en comparació amb els grans aeroports del continent.

Evolució del trànsit als principals aeroports europeus després de l'11-S [1]

(%)

Aeroports	Aeronaus	Passatgers
Amsterdam	–3,9	2,6
Barcelona	**–2,0**	**2,3**
Brusel·les	–18,2	–28,7
Copenhague	–8,4	0,6
Frankfurt	0,0	–0,8
Londres LGW	–5,4	–5,8
Londres LHR	0,3	+3,5
Madrid	–3,0	–1,0
Manchester	–3,4	–3,2
Milà (MXP)	–10,2	–7,5
Munic	2,6	–3,3
Paris CDG	–4,0	–0,3
Roma FCO	–1,2	–2,0
Estocolom	–12,3	–10,2
Viena	0,0	0,0
Zuric	–9,6	–16,7

[1] Variació gener–novembre 2002 respecte gener-novembre 2001.
Font: ACI-Europe.

Analitzant amb detall l'evolució de l'aeroport de Barcelona els darrers anys, destaca l'important augment experimentat tant en moviments d'aeronaus com en passatgers, tot i la desaceleració a partir del 2001. En només quatre anys l'aeroport ha registrat un increment del 25% del nombre d'operacions i ha guanyat més de 5 milions de passatgers. Els principals increments s'han produït en els moviments intracomunitaris, amb molta diferència respecte els domèstics.

Així, el trànsit de passatgers domèstics ha passat de ser el 54,7% del total el 1998 al 48,7% el 2002. També es constata com el trànsit charter manté una presència força estable, situada a l'entorn del 5% del trànsit total durant tot el període.

Evolució del trànsit a l'aeroport de Barcelona

	1998	2002	Variació Nombre	Variació %
Aeronaus				
Espanya	113.140	123.106	9.966	8,8
Resta UE	83.825	118.892	35.067	41,8
Resta món	20.588	25.835	5.247	35,5
Total	**217.553**	**270.971**	**53.418**	**24,6**
Passatgers				
Espanya	8.860.745	10.398.220	1.537.475	17,4
Resta UE	5.842.806	9.034.491	3.191.685	54,6
Resta món	1.490.391	1.736.340	245.949	16,5
Total[1]	**16.193.942**	**21.347.709**	**5.153.767**	**31,8**
Total Pax Charter	733.560	1.040.493	306.099	41,8

[1] Inclosos Trànsits i Charter
Font: Aeroport de Barcelona. Les dades de 2002 són provisionals.

Passatgers de vols domèstics a l'aeroport de Barcelona

(Pax)

	1998	2002	Variació Nombre	Variació %
Pont Aeri Iberia	1.842.997	1.896.790 *	53.797 *	2,9 *
Total BCN-MAD	3.115.657	4.038.070	922.413	29,6
Resta vols domèstics (Excepte Bcn-Mad)	5.557.374	6.360.150	802.776	14,4

* Les dades del pont aeri d'Iberia són les últimes disponibles corresponents al 2001.
Font: Aeroport de Barcelona. Les dades de 2002 són provisionals.

Completant aquesta visió amb una anàlisi més detallada del trànsit nacional, s'observa com la connexió Barcelona-Madrid ha augmentat en aquest període per sobre dels altres destins domèstics. El viatge punt a punt amb Madrid com a destinació final és àmpliament majoritari en aquesta ruta, com ho fa pensar el pes del Pont Aeri d'Iberia. L'escàs creixement d'aquest servei cal explicar-lo per l'oferta d'Air Europa i Spanair apareguda en el període i que ha estat utilitzada en una part creixent dels viatges també bàsicament en punt a punt. Tot i això, és previsible que una part important del trànsit utilitzi Madrid com a connexió cap a un altre destí final.

Finalment, pel que fa a destins servits des de Barcelona en el període considerat, s'observa un manteniment dels nacionals (28 en la temporada d'hivern 1998-99 i 27 en la temporada d'hivern 2001-02), dels internacionals de curta distància (60 en ambdues temporades) i dels de llarga distància o transoceànics (un Barcelona-Tòkio en la temporada d'hivern 1998-99 i un Barcelona-New York en la temporada d'hivern 2001-02).

Passatgers per l'aeroport de Barcelona segons les principals companyies (Pax)

	1998	2001	Variació Nombre	Variació %
Iberia	8.270.588	9.606.867	1.336.279	16,16
Spanair	1.320.933	1.886.626	565.693	42,83
Air Europa	857.914	1.404.409	546.495	63,70
Lufthansa	550.044	812.512	262.468	47,72
Air France	447.222	698.528	251.306	56,19
Air Nostrum	395.333	670.701	275.368	69,65
Brit. Airways	561.633	640.809	79.176	14,10
EasyJet (*)	159.309	682.802	523.493	328,60
Alitalia	505.956	466.937	–39.019	–7,71
KLM	266.125	396.474	130.349	48,98
Sabena	336.204	370.527	34.323	10,21
Swissair	243.955	288.396	44.441	18,22
Transavia	44.529	260.100	215.571	484,11
Go Fly	—	212.420	38.178	21,91

(*) Inclou EasyJet Airline Co i EasyJet Switzerland (abans TEA Basel).
Nota: A l'hora de tancar aquesta edició encara no es disposa de les dades de trànsit per companyies, per la qual cosa a partir d'aquesta taula les sèries finalitzen el 2001.
Font: Elaboració pròpia en base a Aeroport de Barcelona: Anuaris de dades estadístiques.

3. Penetració de les diverses companyies i eclosió del fenomen low cost

L'anàlisi del moviment per companyies reflecteix els efectes dels canvis en el transport aeri esmentats en la introducció. En primer lloc, la liberalització del transport aeri ha comportat una consolidació de dues companyies, Air Europa i Spanair, que competeixen amb Iberia i guanyen, de manera lenta però constant, quota de mercat. Spanair està participada pel grup Lufthansa a través de SAS i s'ha situat en l'òrbita de l'aliança Star. Air Europa manté una política de codis compartits amb algunes altres companyies però no s'ha integrat pròpiament en cap aliança.

En segon lloc, i pel que fa a les companyies estrangeres, s'observa especialment el dinamisme d'Air France, Lufthansa i KLM. És interessant posar en evidència que les companyies estrangeres més dinàmiques han estat precisament les que pertanyen a aliances en competència amb Oneworld. En l'apartat següent s'analitzarà aquest fenomen amb més profunditat.

Trànsit de passatgers de les principals companyies de baix cost per l'aeroport de Barcelona

	1998	2001
EasyJet (1)	159.309	682.802
Go Fly	—	212.420
Virgin Express	67.560	48.858
Debonair	132.154	—
Total baix cost	**359.023**	**944.080**
% sobre Trànsit Internacional	4,9	9,3

(1) Inclou EasyJet Airline Co i EasyJet Switzerland (abans TEA Basel).
Font: Elaboració pròpia en base a Aeroport de Barcelona: Anuaris de dades estadístiques.

En tercer lloc destaca l'eclosió de les companyies de baix cost, principalment EasyJet, convertida en la sisena companyia per nombre de passatgers que opera a Barcelona. Ara bé, si li sumem el trànsit de Go Fly (adquirida per EasyJet a mitjans del 2002), aquesta companyia de vols de baix cost esdevé la quarta per nombre de passatgers a Barcelona i la primera estrangera. Una altra companyia amb un espectacular creixement és l'holandesa Transavia, filial de KLM, que de ser un operador exclusiu de charters ha passat també a operar serveis regulars de baix cost sota la marca Basiq Air. Altres operadors de baix cost a Barcelona són Deutsche BA i BMI Baby.

L'interès que desperta Barcelona entre les companyies aèries de baix cost és molt alt. Alguns dels factors que ho podrien explicar són:

— L'atractiu de Barcelona com a destí turístic per estades curtes.
— Els relativament baixos costos d'AENA en relació amb altres aeroports europeus.
— La disponibilitat d'slots a Barcelona en franges horàries fora de les hores punta.
— Els operadors regulars tradicionals no han estat bel·ligerants envers aquests nous arribats en contrast amb el que ha passat a d'altres aeroports. Així, per exemple, ni Iberia ni BA han estat especialment bel·ligerants amb les companyies de baix cost que han entrat en les rutes de Londres.

En conjunt, les companyies de baix cost han quasi triplicat el nombre de passatgers transportats a Barcelona i la seva quota de mercat sobre el trànsit internacional ha passat del 4,9 al 9,3% en tres anys. El 2001 pràcticament un milió de passatgers va viatjar en aquest tipus de companyia, una xifra que previsiblement s'haurà incrementat substancialment durant el 2002.

El pes de les companyies de baix cost a Barcelona és un fenomen relativament poc habitual en un aeroport d'aquestes característiques, atès que tendeixen a operar des d'aeroports secundaris on poden aconseguir costos més baixos, molta flexibilitat i una alta rotació en les operacions (Gatwick, Luton o Stansted a Londres, Hahn a Frankfurt, Charleroi a Brussel·les). En coherència amb aquestes preferències, durant el 2002 algunes companyies com Ryannair, GB Airways o Germanwings han començat a operar a Girona i Reus.

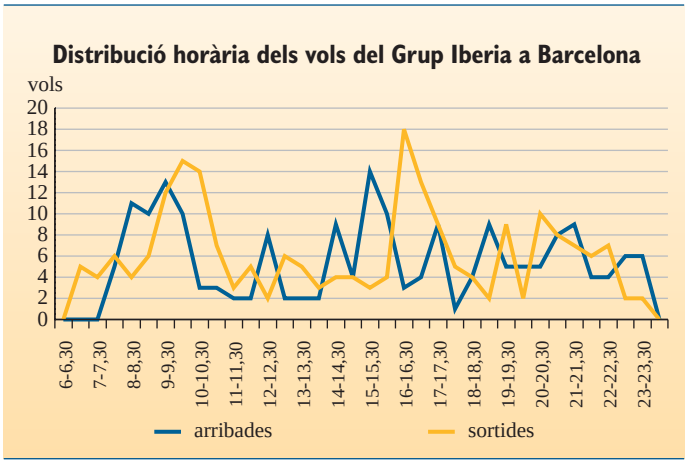

Font: Elaboració pròpia en base a informacions facilitades per l'Aeroport de Barcelona. Correspon a un dia laborable tipus del mes d'octubre de 2002.

Trànsit de l'aeroport de Barcelona amb els principals hubs

(Pax)

Rutes BCN /	1998	2001	Variació Nombre	Variació %
Madrid	3.110.337	3.973.863	863.526	27,7
Londres LHR	584.059	760.812	176.753	30,3
Paris CDG	444.217	646.524	202.307	45,5
Brusel·les	453.682	594.500	140.818	31,0
Amsterdam	444.471	742.399	297.928	67,0
Frankfurt	408.338	585.732	177.394	43,4
Múnic	203.876	321.768	117.892	57,8
Roma FCO	376.250	401.560	25.310	6,7
Mila MXP	56.916	381.128	–6.150	–1,5
Zurich	230.724	330.240	99.516	43,1
Nova York JFK	137.488	148.051	10.563	7,7

Notes: Moviments de passatgers en els dos sentits. En el cas de Malpensa la variació correspon al període 1999-2001, atès que abans l'aeroport no era plenament operatiu.
Font: Aeroport de Barcelona: Anuaris de dades estadístiques i elaboració pròpia.

4. Les funcions de hub i spoke de l'Aeroport de Barcelona

Els aeroports *hub* es caracteritzen per un alt percentatge de passatgers que fan transferència entre un vol i un altre. Els grans *hubs* europeus com Frankfurt o Amsterdam tenen percentatges de passatgers en transferència superiors al 40% i Londres-Heathrow, París CDG o Madrid tenen percentatges superiors al 30%. Altres aeroports de segon nivell com Munic o Viena superen el 20%. Malauradament, l'Aeroport de Barcelona només publica les dades de trànsits (escales sense canvi d'avió) però no de transfers (quan es produeix canvi d'avió), atès que aquesta segona és una informació que bàsicament disposen les companyies i que els aeroports generalment només coneixen per enquestes o estimacions. El Pla Director de l'Aeroport incorpora una estimació del percentatge de transferències per al 1998 del 17%. Fonts de l'Aeroport estimen que es manté un percentatge de transfers a l'entorn del 15% en el període considerat.

Com s'ha explicat, un *hub* suposa que una companyia o una aliança de companyies sincronitzen les arribades i sortides en franges horàries determinades per maximitzar les possibilitats de connexió. Gràficament el *hub* apareix representat per unes franges horàries amb altes densitats d'operacions seguides d'altres amb menors densitats.

Com s'observa en el gràfic, les operacions del Grup Iberia (Iberia i Air Nostrum) estan sincronitzades de manera que entre les 8:00 i les 10:00 hores del matí i entre 15:00 i les 17:00 h. de la tarda hi ha dues puntes d'operacions i per tant es maximitzen les possibilitats d'interconnexió. En certa mesura, doncs, Iberia té establerta una programació de vols coordinada per facilitar connexions a Barcelona, però aquesta no arriba a conformar l'estructura d'onades bidireccionals pròpia d'un *hub* ni permet l'alimentació de connexions de llarga distància. Ni Air Europa ni Spanair tenen actualment una disposició similar dels vols a Barcelona que els permeti una àmplia oferta de connexions. Queda força clar, per tant, que l'aeroport de Barcelona no arriba ni de bon tros a operar com un *hub*.

Si analitzem el trànsit entre Barcelona i els principals *hubs* amb els que disposa de connexió directa observem que en aquests darrers anys està creixent la importància de l'aeroport de Barcelona com a alimentador d'altres *hubs*, és a dir com a aeroport *spoke*. A aquests efectes s'ha preparat una taula que recull el moviment de passatgers entre Barcelona i els principals aeroports *hub* que és als que es dirigeixen principalment els passatgers que desitgen fer connexió cap el seu destí final. Així, en el cas de ciutats amb més d'un aeroport (com Londres, París o Milà) aquesta taula només recull les connexions amb els aeroports que fan la principal funció de *hub* (Heathrow, CDG o Malpensa en cada cas) atès que els altres aeroports (Gatwick, Stansted, Orly, Linate, etc.) serveixen fonamentalment els trànsit de punt a punt.

S'observa que en el període considerat s'ha produït un creixement important de trànsit cap els grans *hubs* europeus. Els guanyadors han estat Amsterdam, Paris CDG, Frankfurt i Zuric i, a una escala menor, Munic. En canvi els aeroports italians demostren una certa atonia de moviments des de i cap a Barcelona. Si aquest fet el contrastem amb l'important flux de negocis i turisme entre Barcelona i les ciutats italianes, hom pot suposar que els moviments amb Milà i Roma són fonamentalment punt a punt i que el passatger de Barcelona no acostuma a escollir aeroports italians com a punt de connexió cap a altres destinacions.

Així mateix, és important observar com el trànsit cap als principals *hubs* europeus va guanyant pes en el conjunt del trànsit de Barcelona. Així, els passatgers als 10 *hubs* europeus considerats han passat de suposar el 39% del trànsit total al 42% en tres anys.

Enllaços diaris amb els principals hubs europeus

Rutes BCN /	Companyia (aeroports)	Hivern 1998-1999	Hivern 2000-01	Estiu 2002
Londres	Iberia (LHR)	4	4	4
	British Airways (LHR+LGW)	3	7	7
París	Iberia	6	4	6
	Air France	6	8	10
Amsterdam	Iberia	2	2	2
	KLM	4	6	5
Frankfurt	Iberia	2	3	3
	Lufthansa	3	5	5

Nota: S'inclouen les connexions programades durant tota la temporada considerada i amb freqüències superiors a quatre dies per setmana.
Font: Elaboració pròpia en base a les Guies horàries de l'aeroport de Barcelona.

Aquesta anàlisi del trànsit de passatgers es pot complementar amb l'observació de l'increment de freqüències programades per les diferents companyies als principals *hubs* europeus.

D'aquest quadre es desprèn que Iberia ha mantingut, i només en alguns casos ha augmentat marginalment, l'oferta d'enllaços de Barcelona amb les principals ciutats d'Europa. Per contra, les principals companyies estrangeres han augmentat substancialment l'oferta d'enllaços, arribant a gairebé doblar-los en menys de quatre anys. Aquesta evolució pot permetre dues interpretacions:

— La primera és que les companyies estrangeres consideren que a Barcelona hi ha un mercat interessant per alimentar els seus propis *hubs*, ja sigui per a vols punt a punt com per oferir enllaços amb vols de llarga distància.

— La segona apuntaria al fet que en aquest període Iberia no ha avançat substancialment en la consolidació d'un "*hub* europeu" a Barcelona, concepte que s'ha expressat per part de la companyia en diverses ocasions. Aquesta hipòtesi seria coherent també amb l'escàs dinamisme que darrerament manifesta el trànsit domèstic a Barcelona.

Penetració de les aliances d'aerolínies a Barcelona (vols)

	1998		2001	
	Nombre	% total	Nombre	% total
Iberia + Air Nostrum	102.988	47,3	122.793	44,9
British Airways	4.339	2,0	5.418	2,0
Finnair	898	0,4	746	0,3
Total Oneworld	**108.225**	**49,7**	**128.957**	**47,2**
Lufthansa	6.546	3,0	10.523	3,8
Spanair	12.676	5,8	21.577	7,9
SAS + Braathens	706	0,3	1.242	0,4
Austrian + Lauda	1.428	0,6	352	0,1
Total Star Alliance	**21.356**	**9,8**	**33.694**	**12,3**
Air France	4.861	2,2	10.479	3,8
Alitalia	5.827	2,7	5.212	1,9
CSA	576	0,3	612	0,2
Delta	674	0,3	1.015	0,4
Total Skyteam	**11.938**	**5,5**	**17.318**	**6,3**
KLM	2.902	1,3	3.634	1,3

Font: Elaboració pròpia en base als anuaris de Dades Estadístiques de l'Aeroport de Barcelona

5. Penetració de les aliances de companyies a Barcelona

Una altra característica dels *hubs* és la posició dominant d'una companyia o una aliança de companyies.

La hipòtesi de desenvolupament del trànsit prevista al Pla Director de l'Aeroport de Barcelona és que amb un volum de trànsit de 21 milions de passatgers, l'operador principal arribés a assolir el 60% del mercat amb una estructura de *hub* i que un segon operador assolís un 20% del mercat amb una xarxa de punt a punt.

Les dades reals del 2001, amb un trànsit proper als 21 milions de passatgers (20,7 milions) mostren que el principal operador, el Grup Iberia (incloent Air Nostrum), suposava el 47,5% del mercat (10,3 milions de passatgers) i si hi afegim British Airways, principal soci de l'aliança Oneworld, el percentatge puja al 52,6% (10,9 milions de passatgers). No s'arriba, per tant, al 60% (12,6 milions) previst en el Pla Director. Així mateix, les dades dels darrers anys apunten a una reducció del pes relatiu del grup Iberia, deguda principalment a la consolidació de les companyies espanyoles Air Europa i Spanair, però també a la creixent penetració d'altres companyies estrangeres.

Així, la disminució del pes relatiu d'Iberia i, per extensió, de l'aliança Oneworld, s'ha produït en paral·lel a un reforçament de les posicions d'altres companyies com Air France o Lufthansa, al voltant de les quals s'estructuren les aliances Skyteam i Star respectivament. També es veu reforçada la presència de KLM, companyia que a l'hora d'escriure aquest article estava en negociacions amb Skyteam.

Tot i que la integració entre les companyies que formen les diferents aliances és un procés lent i encara incipient, ja són perceptibles alguns moviments que tenen incidència en les seves operacions a Barcelona. Així, pel que fa a Oneworld, no hi ha sinèrgies significatives entre Iberia o BA amb Finnair, però en canvi BA i Iberia sí que han donat un pas important amb la decisió d'operar tots els vols a Londres amb codi compartit.

Pel que fa a Star, Spanair opera alguns vols amb codi compartit amb SAS, fent de feeder del *hub* de Copenhaguen. Des de Madrid i altres destins nacionals també està volant en codi compartit a altres aeroports escandinaus i alemanys. La participació de Lufthansa en l'accionariat d'Spanair a través de SAS permet imaginar un escenari en el que Spanair pogués assumir la funció d'operador d'Star Alliance en el mercat espanyol i, per extensió, en el sud d'Europa. El fet que els principals *hubs* d'Star estiguin al centre i nord d'Europa (Frankfurt, Munic, Copenhaguen i Viena), i no en tingui cap al Sud, permet seguir imaginant un escenari hipotètic en el que Barcelona arribés a esdevenir un *hub* d'Star enfront de Madrid com a *hub* de Oneworld. La inestabilitat del sistema d'aliances que poden veure's radicalment modificades un cop es liberalitzi el règim de propietat nacional de les companyies aèries exigeix que hipòtesis com aquesta es considerin amb una extrema cautela. En qualsevol cas, ara per ara, l'esquema de rutes de Spanair encara es recolza fonamentalment en l'aeroport de Madrid.

Pel que fa a Skyteam, és evident l'esforç realitzat per Air France per reforçar posicions a Barcelona en els darrers quatre anys i ja hi ha algun exemple significatiu d'integració com els enllaços amb Mèxic DF via París-CDG operats en codi compartit entre Air France i Aeroméxico, que competeixen directament amb l'enllaç d'Iberia via Madrid. La integració d'Air France i Alitalia es recolzarà previsiblement en els *hubs* de París CDG i de Milà MXP. La proximitat d'aquests dos aeroports amb Barcelona fa més difícil imaginar un escenari en el que l'aliança Skyteam pogués mostrar interès en desenvolupar operacions amb base a l'aeroport del Prat.

6. Els enllaços transoceànics. Una visió comparativa

Un dels aspectes que crida més l'atenció de l'aeroport de Barcelona és la molt limitada oferta d'enllaços transoceànics directes (el 2002 només hi havia un enllaç transoceànic directe que era el vol a Nova York operat per Delta). Per situar aquest fet en realitats comparables s'analitzarà la situació de Barcelona en relació a quatre ciutats/aeroports amb característiques similars a la nostra per dimensió i trànsit de l'aeroport. La taula adjunta mostra el nombre d'enllaços directes transoceànics que s'ofereixen en aquestes quatre ciutats.

Semblaria lògic que si ciutats amb pesos econòmics i demogràfics no significativament superiors als de Barcelona disposen d'una oferta molt més àmplia d'enllaços intercontinentals, el motiu principal no es troba exclusivament en el mercat local sinó en l'organització de les xarxes d'aportació i distribució de les companyies aèries.

Les tres primeres ciutats considerades, Manchester, Milà i Munic coincideixen amb Barcelona pel fet de ser les segones ciutats dels seus respectius països. En els casos de Milà-Malpensa i de Munic, Alitalia i Lufthansa respectivament hi han establert una operativa de *hub*. En el cas de Milà, amb vocació de consolidar-lo com el *hub* principal d'Alitalia.

El cas de Munic és interessant perquè suposa un model de doble *hub* operat per Lufthansa per donar resposta a la saturació i limitacions de creixement que té Frankfurt. L'estratègia adoptada per Lufthansa i altres companyies associades ha estat la de sincronitzar de manera complementària les onades de Frankfurt amb les onades a Munic, ampliant així les possibilitats de connexió durant el dia utilitzant un o altre aeroport.

Enllaços transoceànics regulars des d'aeroports europeus similars al de Barcelona

Aeroport	Asia / Pacífic	Amèrica
Manchester	Dubai Karachi-Lahore Islamabad Hong Kong Kuala Lumpur Singapur	Washington New York Chicago Orlando Philadelphia Calgary Toronto Vancouver
Milà-Malpensa	Amman Bangkok Doha Dubai Mumbai (Bombay) Osaka Riyad Sanaa Teheran Tokio	Atlanta Boston Buenos Aires Caracas Chicago Miami New York Newark Sao Paulo Rio de Janeiro Toronto
Munic	Hong Kong Bangkok Beijing Shanghai Tokio Amman Doha Dubai Colombo	Atlanta Boston Chicago New York Philadelphia San Francisco Washington Toronto
Viena	Amman Delhi Dubai Kathmandu Kuala Lumpur- Melbourne Osaka Teheran	New York Washington

Font i nota metodològica: Quadre elaborat en base a informació publicada a les webs dels respectius aeroports en la temporada d'estiu 2002 excepte Malpensa (hivern 2003). No incorpora destins eminentment turístics. En el cas d'Àsia només es consideren llarga distància els destins al Golf Pèrsic i Sud i Est d'Àsia. No s'inclouen destins en països mediterranis o de l'antiga URSS.

En canvi l'aeroport de Manchester no té cap companyia operant-hi com a *hub*. Té un trànsit de 19,1 milions de passatgers (2001) del qual el 50% viatja en charter i on la companyia regular principal (BA) té una presència inferior al 10%. L'aeroport, no obstant, ha desenvolupat una política comercial molt agressiva des de fa temps emfasitzant el potencial de mercat que suposa el Nord d'Anglaterra. Aquesta política li ha permès comptar amb diverses companyies que operen vols intercontinentals (BA, Bmi, Emirates, PIA, Continental, Delta, Singapore, US Airways i Malaysia).

Finalment el cas de Viena és el de la capital d'un país relativament petit, però que compta amb una companyia aèria autòctona que té la base d'operacions a l'aeroport. Es tracta d'una companyia dinàmica amb filials per segments de mercat específics (Lauda i Tyroelan) i estretament vinculada a l'aliança Star.

Aquests quatre casos exemplifiquen quatre possibles estratègies diferents per al desenvolupament d'una oferta relativament àmplia d'enllaços intercontinentals. Traslladant els exemples d'aquestes quatre ciutats al cas de l'aeroport de Barcelona apareixen quatre escenaris possibles:

— Escenari "Manchester": Implicaria que l'aeroport es desenvolupa sense cap companyia o aliança operant-hi com a *hub* i basant el seu tràfic en el punt a punt i en la funció de feeder o alimentador d'altres *hubs*. Aquest model seria menys depenent d'una companyia i podria permetre un cert nombre de connexions de llarga distància amb un fort esforç comercial per part de l'aeroport. És dubtós que aquest model fos suficient per generar un volum de 40 milions de passatgers que és l'escenari del Pla Director, a menys que no depengués d'una forta presència d'operadors de baix cost. No obstant, en casos de ciutats amb un fort atractiu turístic com ara Roma, no sembla necessari ser *hub* per disposar d'una àmplia oferta de vols intercontinentals.

— Escenari "Milà": Implicaria un canvi important de l'estratègia d'Iberia, desplaçant progressivament cap a Barcelona el seu *hub* principal. Aquest sembla l'escenari més irreal a hores d'ara.

— Escenari "Munic": Suposaria que Iberia-Oneworld decidís operar amb un doble *hub* perquè té limitat el creixement en el seu *hub* principal a Barajas (com li passa a Lufthansa a Frankfurt). Aquest escenari sembla improbable a curt termini per la important ampliació en curs de Barajas i semblaria incompatible si es construís un nou aeroport de gran capacitat a Campo Real.

— Escenari "Viena": Aquest escenari es referiria a la hipòtesi de creació d'una companyia aèria autòctona que tingués la base a Barcelona. Aquesta hipòtesi sembla a hores d'ara de dubtosa viabilitat en un context de greus dificultats en les companyies aèries i en una indústria amb importants barreres d'entrada. Així mateix, una companyia que realment fos rellevant a l'hora d'augmentar els enllaços intercontinentals a Barcelona hauria de ser d'una dimensió difícil d'imaginar en el cas d'una companyia de nova creació.

7. Conclusions

L'anàlisi realitzada fins ara posa en evidència que el principal operador a l'aeroport de Barcelona continua sent, amb diferència, el grup Iberia, però el seu nivell de domini no arriba al 60% que preveia el Pla Director i, a més, el seu pes ha estat decreixent en els darrers anys. El pes conjunt de les companyies aliades amb Iberia a Oneworld també s'ha reduït. D'altra banda, el de Barcelona apareix cada cop més com un aeroport *spoke* que alimenta els principals *hubs* europeus. Es detecta també que els aeroports i companyies sobre les que pivoten les aliances Skyteam i Star Alliance estan avançant posicions en el nostre mercat.

Així mateix s'ha produït una important emergència de les companyies de baix cost que han assolit una presència important a Barcelona. Aquestes companyies aporten un valor molt feble al ventall de connexions de l'aeroport.

Un cop realitzada l'ampliació de l'aeroport, aquest oferirà una capacitat disponible molt important. L'estratègia seguida per optimitzar aquest potencial de creixement serà un factor determinant per al model d'aeroport que es tindrà en els propers anys. La magnitud de les inversions i el fet que els nous slots assignats generin drets històrics (*grandfather rights*) a les companyies que els obtinguin suposen que algunes decisions poden ser difícilment reversibles. El grup Iberia ja ha anunciat inversions importants per ampliar la seva flota amb l'objectiu de donar resposta a aquest increment de capacitat tant a Barajas com a Barcelona, però encara no ha fet pública la seva estratègia per a la futura programació d'operacions.

Sembla raonable pensar que les possibles opcions per desenvolupar un *hub* a Barcelona encara passen en primer lloc de la mà del Grup Iberia en l'aliança Oneworld. Aquesta és la hipòtesi implícita en el Pla Director de l'Aeroport. No obstant, també es poden imaginar escenaris alternatius com per exemple, un canvi d'estratègia d'Spanair com a conseqüència d'una més estreta integració en el grup Lufthansa i en l'aliança Star, i que impliqués un reforçament de la seva base a Barcelona. L'alternativa d'un aeroport no *hub* també seria possible però exigiria un important esforç comercial per aconseguir un cert nivell d'enllaços intercontinentals. No es poden descartar altres possibles escenaris mixtos que combinin diferents models.

Aquestes opcions de l'aeroport de Barcelona tenen rellevància a l'hora de considerar quins models de propietat i gestió de l'aeroport serien els més adequats. Així, un hipotètic propietari o gestor de l'aeroport autòcton –com es reclama des de les institucions catalanes– hauria de focalitzar la seva atenció en identificar i establir una col·laboració estreta amb una companyia o aliança i en oferir condicions molt atractives per a l'establiment de vols, especialment els de llarga distància. Aquest hauria de ser probablement l'objectiu prioritari d'aquest hipotètic operador autòcton que volgués servir als interessos del territori i podria implicar repercussions econòmiques per assolir-lo.

El limitat desenvolupament de l'aeroport de Barcelona és fruït de la coincidència durant un llarg període històric de dos monopolis: el dels aeroports (ara AENA) i Iberia. La lògica econòmica portaria a afirmar que en uns mercats amb concurrència (tant entre aeroports com entre companyies aèries) el propi mercat conduiria a un major equilibri entre els volums de trànsit i l'oferta de vols als aeroports de Madrid i Barcelona, atès que es tracta de dues regions metropolitanes amb poblacions i pes econòmic similar. No es previsible, però, que aquest equilibri es produeixi automàticament i caldrà contrarestar la inèrcia de molts anys amb una gestió aeroportuària que sigui capaç –en la mesura de les seves possibilitats– d'influir en la modificació de les xarxes d'aportació i distribució de les companyies que ara per ara fan de Barcelona més un aeroport *spoke* que un aeroport *hub*.

En definitiva, hi ha un conjunt de decisions estratègiques decisives sobre quin ha de ser el model de futur de l'aeroport de Barcelona que es prendran de manera imminent. Sembla evident que el desenvolupament de l'aeroport de Barcelona, especialment pel que fa a enllaços intercontinentals, exigirà una actitud molt atenta i oberta als desenvolupaments del mercat i de la indústria del transport aeri per tal de no deixar escapar cap opció.

BIBLIOGRAFIA:

AENA, Aeroport de Barcelona: Anuaris de dades estadístiques.

AENA (2001): Plan Director del Aeropuerto de Barcelona. Madrid

DOGANIS, R. (2001): The airline business in the 21st century. Routeledge. Londres

GAMIR, A, RAMOS, D. (2002): Transporte aéreo y territorio. Ariel. Barcelona

VELDMAN, B, et alt. (2000): Market Developments at COFAR airports. RAND Europe, Leiden.